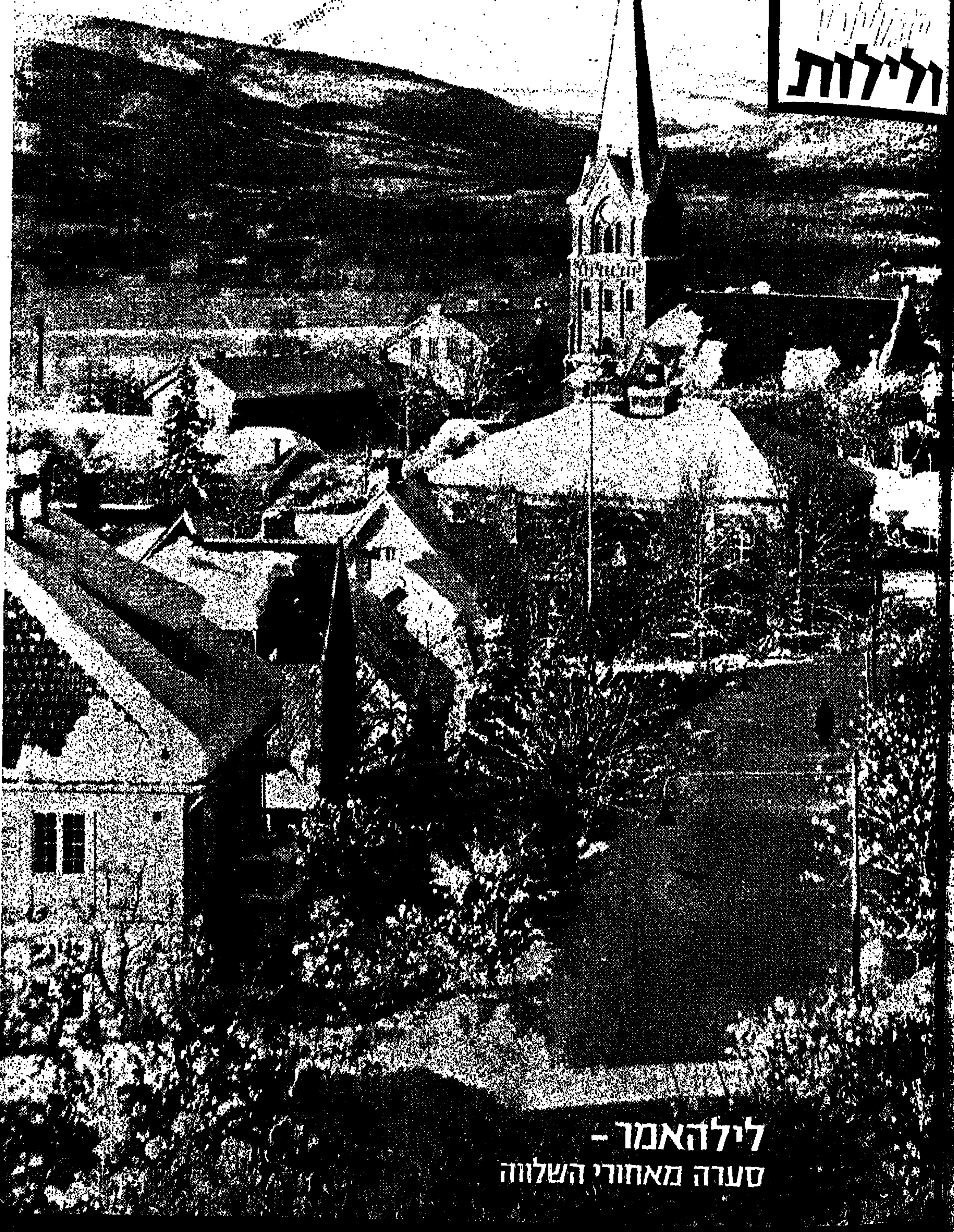

מעריב מוסף שבועי ★ ה' באב תשל"ג ★ 3 באוגוסט 1973

אנחנו נדאג שהכסף של ילדכם יצמח מהר כמוהו.

ויחכה לו בכל מקום שיגיע אליו כשיגדל.
כבר ביום הולדתו הראשון, הכנסו לאחד מסניפי בנק הפועלים בהם מופעלת התכנית הבלעדית 'חסכון לחינוך' התחייבו להפקיד בתכנית סכום חדשי קבוע, ושכר הלימוד של ילדכם יכוסה עוד לפני שיגיע לתיכון.
ביום הולדתו הבא, תוכלו לקנות לו את חינוכו באוניברסיטה. זאת, אם תצטרפו לתכנית 'חסכון להשכלה גבוהה', ועל ידי תשלום חדשי נמוך תבטיחו את חינוכו האקדמאי של ילדכם עוד בטרם החחיל את שירותו הצבאי.

ככל שילדכם גדל – הוא זקוק לעזרה גדולה יותר. וכשיינשא – יהיה עליכם לעזור לו ברכישת דירה.
התחילו, איפוא, להבטיח את עתידו היום וחסכו עבורו כבר עכשיו בתוכנית 'מטמון לדירה' של בנק הפועלים, המבטיחה לו תנאי משכנתא נוחים במיוחד.
אם עד עכשיו לא ידעתם מה הקשר של ילדיכם למהפכה השקטה בבנק הפועלים, עכשיו אתם יודעים – קשר חשוב ואמיץ מאד: העתיד שלהם.

בנק הפועלים

המהפכה השקטה

א. אריאלי

هكذا من الأصل

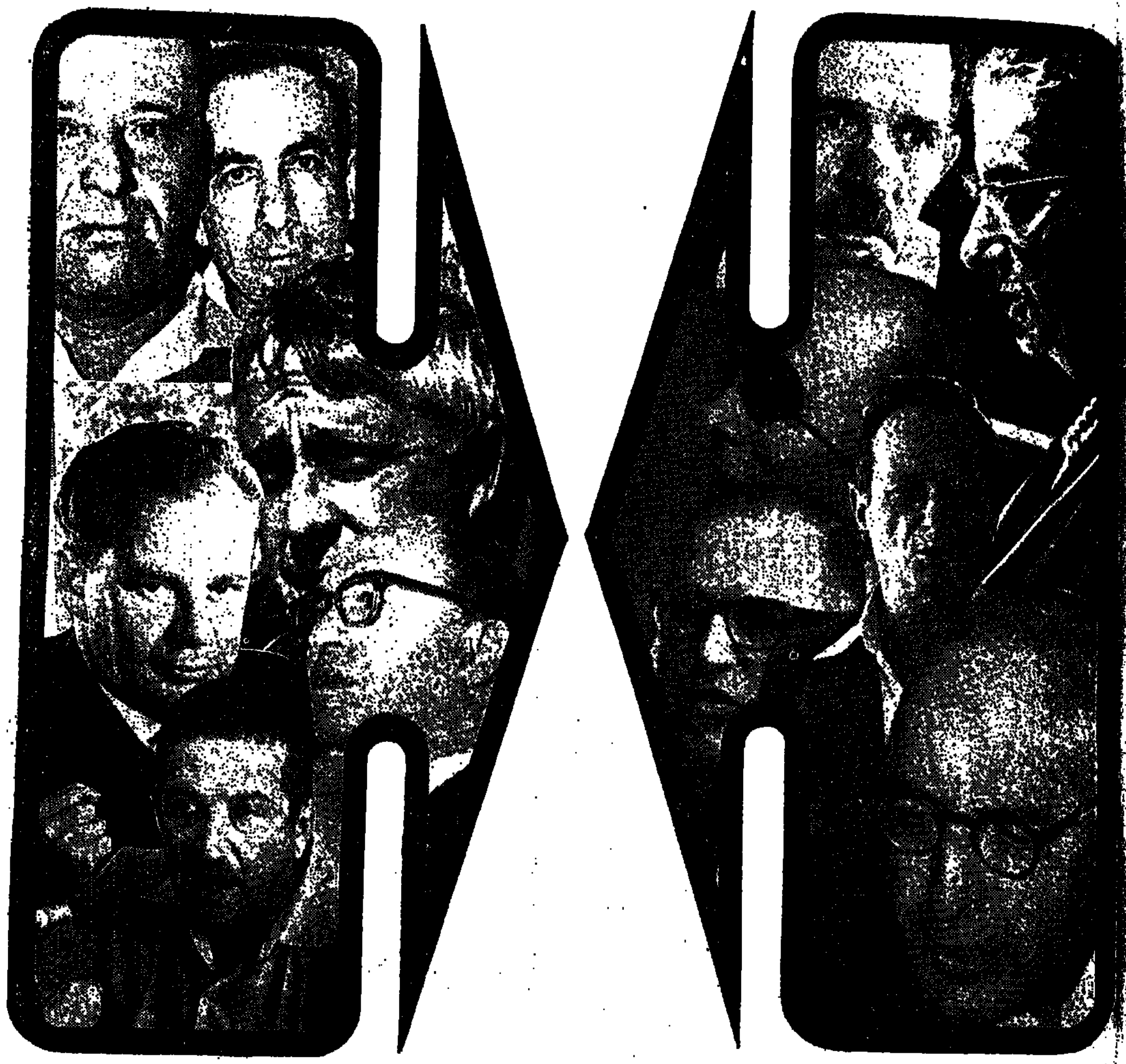

מערך מול מערך

מה אומר הציבור?

1. מה יחסך לתכנית להקים מערך חדש מול המערך עבודה—מפ"ם?
2. התהיה להקמת מערך כזה השפעה על דרך הצבעתך בבחירות?
3. איזה מפלגות יש לדעתך לצרף למערך החדש?

שאלות אלו הציגו כתבי „מעריב" ברחבי הארץ לעשרות אזרחים מכל שדרות הציבור — ולהלן תשובותיהם.

בעריכת המשאל השתתפו: מרדכי אלקן, ראובן בן־צבי, מאיר הראובני, יוסף ולטר, יוסף וקסמן, יחיאל לימור, אהרן פריאל, רחל פרימור, מנחם רהט, א. רותם וא. תירוש.

המשך בעמודים הבאים ◄

שני הדברים האהובים ביותר על הגבר.

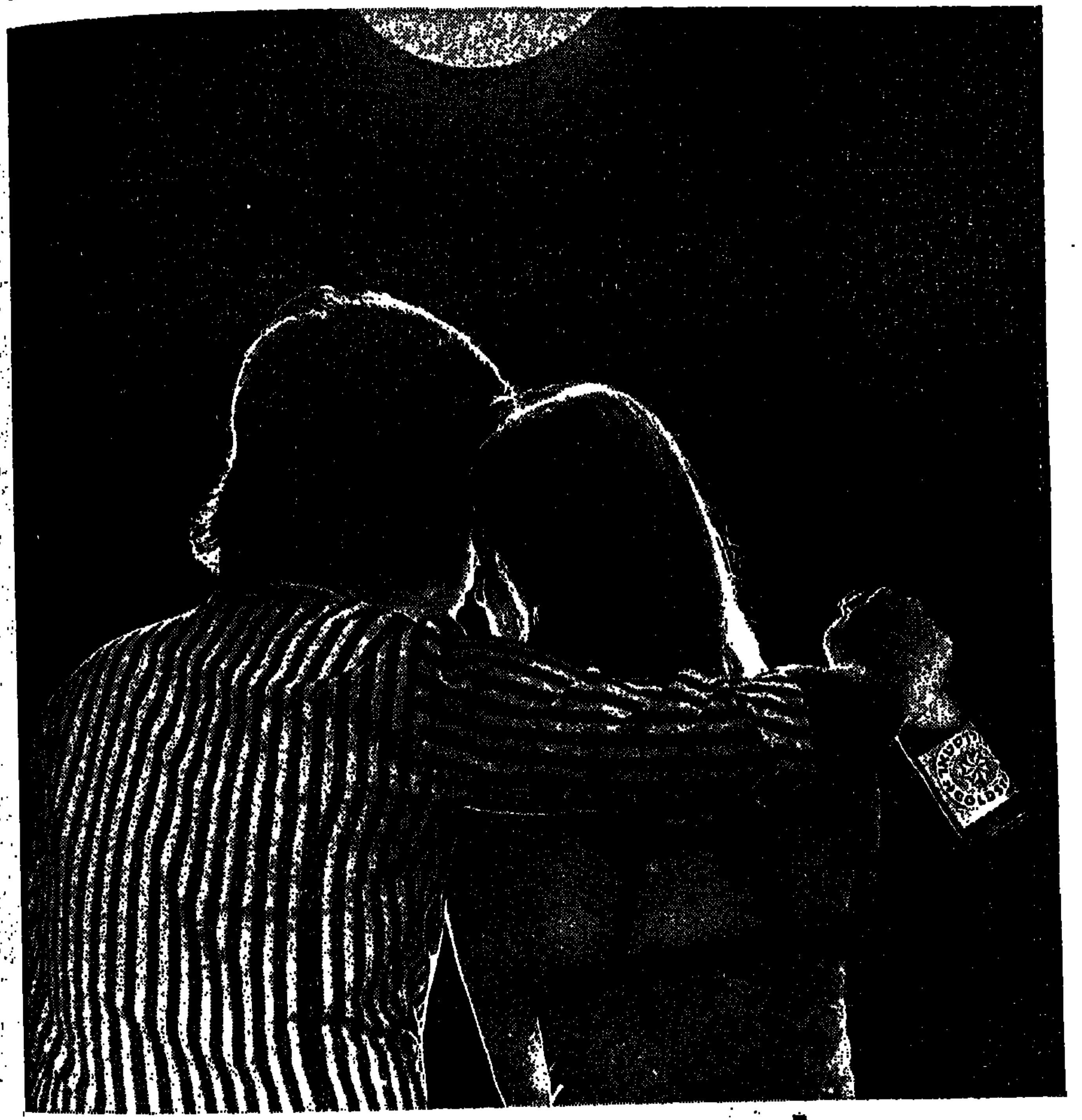

גולדסטאר הוא הדבר השני.

תנו לגבר גולדסטאר

תמונת השער: לילהאמר, עיירת הקייט השלווה בארץ הפיורדים, הפכה לפתע, בעקבות רצח בושיקי, למוקד סערה בעלת השלכות בינלאומיות. על יחסי נורווגיה— ישראל — עמוד 7.

هكذا من الأصل

קול המון

מאת לוי יצחק הירושלמי

רעיון ה„מערך מול מערך" מתקבל, בדרך כלל, על ידי הציבור בחיוב. אנשים המזוהים עמו פוליטית ואחרים המתנגדים לו אידיאית מחייבים את הקמתו — מטעמים שונים, ולעתים גם מנוגדים.

המניע הראשי לעמדה זו אינו דווקא פוליטי. בקרב אזרחי ישראל מורגשת עייפות רבה מהשיגרה ותרים אחר שינוי. נוסף לכך גוברת בקרב הציבור הנטייה הליכודית, ואולי יותר מכך מתפשטת ומעמיקה השלילה מפיצול יתר. הנטייה לגיבוש כוחות החלה בראשית שנות השישים והתרחבה — לאו דווקא באותן מסגרות — במחצית השניה של שנות השישים.

איתות ראשון בתהליך זה ניתן בקרב המחנה האזרחי, או מחנה הימין, לקראת הבחירות לכנסת החמישית, שנתקיימו בטרם זמנן בסימן משבר ה„פרשה" — עם הקמת המפלגה הליבראלית על ידי מיזוג שתי מפלגות: „הציונים הכלליים" והפרוגרסיביים. גוש זה לא האריך שנים הרבה — על אף התמיכה הרבה שזכה בה מחוגים ואישים אשר בעבר לא הזדהו דווקא עם המחנה הזה. די להזכיר, בין השאר, התייצבותם של פרופסורים ואנשי רוח, מהם סוותיקי תנועת העבודה, לימין המפלגה הליבראלית המאוחדת. אחת הסיבות לקיצור הימים של המפלגה הליבראלית במתכונת זו — האכזבה האלקטוראלית. גודלה של מפלגה זו בבחירות לכנסת החמישית — לעומת כוחם של שני מרכיביה בכנסת הרביעית — התבטא בשלושה צירים בלבד, אם כי הגיע למעמד שווה לזה של המפלגה המתחרה באותם ימים („תנועת החרות").

בבחירות לכנסת השישית, שנתקיימו בשנת 1965, התייצבו שני מערכים גדולים: מפא"י־אחה"ע מזה וליבראלים־חרות מזה. גיבושים אלה לא היו שלמים ומושלמים: מצעי־פילוג ליוו אותם ורדפו אחריהם. על יסוד המערך הפועלי קמה מפלגה חדשה בדמות רפ"י ועל רקע הקמת הגוש הימני באה לעולם מחדש המפלגה הפרוגרסיווית בדמות הליבראלים העצמאיים.

אולם שלא כבעבר — לא זו בלבד שגושים אלה החזיקו מעמד וגילו יציבות (גם מבחינה אלקטוראלית), אלא גם נמשכה התחירות להרחבה. כך הגענו עדים לקראת סוף שנות השישים לשובה

(סוף בעמוד 59)

פרופ' יגאל ידין, רב־אלוף (מיל.) ופרופסור לארכיאולוגיה באוניברסיטה העברית בירושלים: „אני מקדם בברכה את הקמת המערך הזה, במיוחד משום ששלושה ממרכיביו — הליברלים, ע"מ והמרכז החפשי — הצהירו שהם מצדדים בשינוי שיטת הבחירות; ואני מקוה, אמנם, שעניין זה, לפחות, ימצא את ביטויו במערך החדש. וזאת, משום שאני רואה בשינוי שיטת הבחירות את אחד הדברים החיוניים להבראת האמון של הציבור במישטר הדמוקרטי. אני מצדד גם בגיבושן של רשימות קטנות, ואחת המטרות של שינוי שיטת הבחירות היא איחודן של מפלגות קטנטנות, שיש דמיון בין מצעיהן".

„רצוי גם המפד"ל"

„נראה לי שיש צורך בהקמת המערך החדש, כמשקל נגדי למערך של עבודה־מפ"ם" — סבורה אילנה צור, מורה בבית ספר תיכון מקצועי בבני־ברק. לשאלה אם תהיה למערך כוח השפעה על הצבעתך בבחירות לכנסת? — השיבה: „יתכן שכך". אשר להרכב הוסיפה כי „המערך החדש חייב לאגד בתוכו

יגאל ידין
„סיכוי לשינוי שיטת הבחירות"

מנחם פייג
„אופוזיציה חזקה"

את גח"ל, המרכז החופשי, הרשימה הממלכתית, ואם אפשר, רצוי לצרף את המפלגה הדתית לאומית, או כמה ממרכיביה המזוהים עם רעיון שלימות הארץ".

המורה רבקה קופרמן, מכפר־סבא, השיבה: „אינני מתמצאת בפוליטיקה וקשה לי לגבש תשובות לשאלות שהוצגו במשאל ,מעריב'".

אליהו מרכיר, עובד בכיר בלשכת משרד הבריאות בפתח־תקוה, מגלה יחס חיובי מאד להקמת המערך החדש מול המערך הישן. לשאלה אם תהיה לכך השפעה על הצבעתו בבחירות, השיב: „בהחלט". לשאלה אילו מפלגות יש לצרף, השיב: „כל מי ששואף לשינוי השלטון במדינה, לפחות פעם אחת בהיסטוריה — שיתן „צ'אנס" ויצטרף למערך החדש"...

עו"ד ישראל בן ציון, מפתח־תקוה: „כל חיסול של מפלגות קטנות והתלכדותן לגוש גדול, מהווה ברכה לגוף הפוליטי בישראל. הגיע כבר הזמן, שבמדינה הזאת יהיו שני גושים פוליטיים עיקריים: המערך מצד אחד, ובצד השני — ,המערך מול מערך'".

לשאלה התהיה למערך כוח השפעה על הצבעתך בבחירות לכנסת? — השיב: „אני חושב שכן".

עו"ד ישראל בן ציון, מציע לכלול

אביגדור ברתל
„בעיות של אחרים"

יוסף סגל
„צו השעה"

במערך החדש, את חירות, הליברלים, הרשימה הממלכתית, המרכז החופשי, הליברלים העצמאיים (מדגיש: „חייבים להצטרף!") והתנועה למען ארץ ישראל השלמה.

יצחק לנדאו, עובד בית משפט השלום בפתח־תקוה השיב קצרות: „הרעיון להציב מערך מול מערך — רעיון טוב מאוד! תהיה לכך השפעה על הצבעתי בבחירות לכנסת. במערך החדש יש לכלול את גח"ל, המרכז החופשי, הרשימה הממלכתית ואפילו את הליברלים העצמאיים".

יוסף מאיר, בעל בית מסחר במרכז בני־ברק, שהוריו נמנו עם חלוצים דתיים מיסדי בני־ברק, מחייב מאוד את הקמת המערך החדש ככוח נגדי למערך של עבודה ומפ"ם. עם זאת, מציין יוסף מאיר, כי לא יצביע בבחירות לכנסת בעד המערך החדש, למרות שהוא מחייב את הקמתו. יוסף מאיר רוצה לראות

במערך החדש את גח"ל, ע"מ, המרכז החופשי וחברי רפ"י לשעבר עם השרים דיין ופרס, שהצטרפו למפלגת העבודה.

„יותר צעירים"

שלמה סקוס, רמת־גן, אומר כי הוא „רואה באופן חיובי מאוד הקמת מערך חדש מול המערך עבודה־מפ"ם, כיון שהגיע הזמן שצעירים יעלו לשלטון ובאמצעות המערך החדש יוכל הכוח הצעיר לעלות. לשאלה השניה השיב כי „הקמת המערך תשנה את ההצבעה שלי, מאחר שיש סיכוי להרכבת ממשלה, שבה יהיו מיוצגים יותר אנשים צעירים. כן סבור הוא שלמערך החדש יש לצרף את כל המפלגות שאינן מבטאות עמדה ומדיניות הקרובים לאלו של השמאל.

עראקי חיים, ביקורת איכות בנמל התעופה לוד, משיב לפי סדר השאלות:

1. „רעיון טוב. הגיע הזמן שיהיה שינוי בשלטון.
2. „תהיה השפעה. אני מצביע בפעם השלישית ואם יקום המערך החדש, אצביע באופן שונה מהפעמים הקודמות.
3. „לצרף למערך החדש את גח"ל, ע"מ, ל"ע, אורי אבנרי ורק"ח"...

„גם את דיין והדתיים"

יהודה אפלבוים, טפסן, גבעתיים, סבור כי „המערך החדש מהווה סכנה גדולה לדימוקרטיה הישראלית מפני שמרוכזים בו כל כוחות הימין במדינה, שהם תמיד אנטי־פועליים ואנטי־דמוקרטיים". אשר לצורת הצבעתו, אומר כי „כל היסוס שהיה לי לגבי הצבעה נוספת עבור המערך — עבודה־מפ"ם, הפך להחלטה נחושה להצביע עבור מפלגת העבודה". ולבסוף הוא סבור כי כדאי „לצרף למערך החדש את גח"ל, דיין וחלק מאנשי רפ"י, ע"מ, המרכז החופשי וכל המפלגות הדתיות"...

מנחם פייג, קצין מכס בנמל לוד:

1. „בעד, כי יתכן שזו תהיה אופוזיציה חזקה".
2. „יתכן, עוד לא גיבשתי דעה סופית".
3. „גח"ל, ל"ע, מרכז חופשי".

אילי מגר, לשכת תיירות לוד:

שלמה אבינרי
„יש לקדם בברכה"

שמואל גוטקין
„ריבוי מפלגות — אסון"

1. „חיובית, כי טוב שיהיה כוח שווה כוח למערך הקיים".
2. „כן, עצם העובדה שמתווסף כוח חזק, יגרור שיקול דעת נוסף".
3. „יש לי אומנם דעה, אך אני נמנעת מלפרט".

נסים אוזולאי, ראש קבוצת סבלים בלוד אומר כי „זה רעיון לא טוב להקים מערך חדש, כי זה עשוי לזרוק את גולדה. אני מפא"יניק". ומכאן ש„הקמת המערך החדש לא תשנה את דרך הצבעתי הקבועה".

דעתו של ארואארד פוטר, מנהל חברה, רמת־גן, שלילית „מפני שהדבר עשוי לגרור למצב שהיה בצרפת לפני דה־גול, כלומר חילופי שלטון מהירים וחוסר יציבות פוליטית". ומשום כך „הקמת המערך החדש לא תשנה את דרך הצבעתי". ולשאלה השלישית: „הדבר לא מענין אותי. כל מפלגה שרוצה, יכולה להצטרף".

איתן רוזנמן, ועד עובדים התנועה באל־על, רחובות:

1. „חיובי. רצוי להקים מערך חדש, כדי להחליף את המשטר הקיים. המערך החדש יהיה אלטרנטיבה יחידה לביצוע חילופים אלה".
2. „אני ממילא מצביע עבור גח"ל".
3. „אני מציע למערך החדש את גח"ל, המרכז החופשי, ע"מ, רפ"י עם דיין".

„כולם — פרט לדתיים"

יואל פלגי, בן 55, ת"א, ממנהלי קופת החולים הכללית, חושב שיש בהקמת המערך החדש משום ברכה. שכן, „אני חושב שההתפוררות הפוליטית איננה רצויה". אולם, „לא תהיה לכך השפעה על דרך הצבעתי".

דב בן דב, סטודנט, תושב רחוב הי' באייר בכיכר המדינה בתל־אביב, תלומד

שנה שלישית כלכלה באוניברסיטה [illegible] אילן, בן 26 נשוי ואב לבן, כי הרעיון להקמת המערך החדש [illegible] בי: „צריך לשנות את [illegible] לפחות לנסות גם אם לא [illegible] יצליח, אך בתור התחלה זה [illegible] כך נראה הלאה". לגבי [illegible] חדש זה השפעה ולדבריו [illegible] הצבעתי". הוא סבור כי יש לצרף [illegible] זה את כל המפלגות מלבד [illegible] ליצור גם גוף פוליטי שלישי [illegible] לשון המאזניים".

שמואל גוטקין, בעל בית [illegible] אביזרי רכב בכיכר מלכי ישראל 68: „אני בדרך כלל לא עוסק [illegible] טיקה, אך אני חושב שמהכשר [illegible] יכולה לצמוח טובה אחת. וזה [illegible] מבורכים במפלגות גדולות וקטנות [illegible] שעל־ידי כך יקטן מספר המפלגות [illegible] מדינה, וזה טוב". אולם, [illegible] „אינני חושב שזה ישנה את [illegible] לדעתו, מה שיותר מפלגות [illegible] למערך החדש, יהיה טוב יותר. [illegible] מפלגות במדינה כה קטנה, אני [illegible] בו אסון".

יעקב גזית, אדריכל, בן [illegible], נשוי [illegible] לשניים, רואה בחיוב את הקמת [illegible]

יעקב גזית
„כל מיני התנגדויות"

צופי שטיין

החדש, „אם זה אכן יצליח. [illegible] עדיין לא במצב כזה. יש כל [illegible] דיעות. אך צריכים להגיע לחזית [illegible] שאנו צריכים". על אדריכל [illegible] ישפיע המערך החדש מבחינת [illegible] „כי עד עכשיו הצבעתי לגח"ל. [illegible] לצירופן של מפלגות אחרות לטעמי [illegible] קושי הוא של תמיר ובגין. אם [illegible] ראלים העצמאיים בודאי ובודאי [illegible] לצרף. גם הדתיים עלולים לקשור [illegible] בת כזאת. אבל בסך הכל גם [illegible] את גח"ל, חשבנו שזה יכה את [illegible]

מרדכי ז'יטלני בן 57, מנהל [illegible] סבור כי „זה רצוי להקים מערך [illegible] על מנת להקטין את הפיצול של [illegible] לגות הקיימות ביישוב. אך זה לא [illegible] לדעותי, אם אני מסכים לתכניות [illegible] המערך". וממילא „דרך הצבעתי [illegible] תהיה מושפעת מכך. אני הצבעתי [illegible] אחת המפלגות של הקואליציה [illegible] ואעשה זאת גם עתה".

„הכל במסטינג אחד"

שאול ביבר, בן 50, המנהל [illegible] „עצמאי", טוען כי „המערך [illegible] כיר לי את הצבא כאשר [illegible] שמים במסטינג אחד כל [illegible] בים יחד. יכול להיות שזה [illegible]

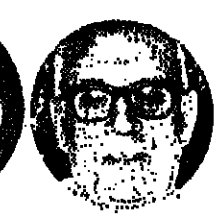

יעקב סלומון
„מה יצא מהצ'ולנט?"

חיים עואף
„רעיון טוב"

זה עניין של טעם וזה בשום אופן [illegible] ישנה את הצבעתי משום שאני [illegible] בשביל פרוגרמה שיש בה איזה [illegible] אידיאולוגי. אני לא מצביע בשביל [illegible] שים".

לדעת שאול ביבר „כמו שהמערך [illegible] מתכונן לקום, לא אתפלא שכל [illegible] שאין לה איזה רקע אידיאולוגי [illegible] אליו. מה שאני מתפלא כאן זה [illegible] היחידי עד כה שהוכיח שהוא [illegible] רוגה והוא שירתי. אצל השאר [illegible] היחיד שהם רוצים — זה הכסא".

חיים לוי, נהג מונית בן 44, [illegible] יפו, סבור כי המערך החדש „[illegible] מאוד. זה גם ישנה, אולי, את [illegible] בבחירות. זה יכול להביא לשינוי [illegible] ויש לצרף לזה עוד ארגונים [illegible] בעלי מעמד; אקדמאים וקציני [illegible]

רחמים יום־טוב, פקיד בנק, בן [illegible] נשוי ואב לשניים, לא מאמין [illegible]

גוף אמנם יקום. גם אם יקום „זה לא ישנה את הצבעתי בבחירות". לדעתו „יש לצרף למערך את כל המפלגות הקטנות".

יוסף בריקס, צבע, בן 50, לא ישנה את הצבעתו בבחירות אולם „אני מרוצה מאוד מהקמת המערך החדש".

דוד גרשון בן 25, רוק, איש מכירות בחברת מכשירי רדיו ואלקטרוניקה מתנגד לכל הרעיון: „אני לא אוהב את המצב הזה שההצעה הגבוהה מגיעה לממשלה ולמפלגות. אני לא אשנה את הצבעתי בבחירות".

מניה רושצוק בן 49, נשוי ואב לשנים, בעל בית מסחר לספרים ומכשירי כתיבה, רוצה לראות „פעם אחת באמת התמודדות של כוחות שתהיה פחות או יותר שוה. פעם אחת שיהיה גוש מול גוש. יש יותר מדי מפלגות. אני לא מאמין שזה יקום בסופו של דבר אבל רצוי לצמצם את המפלגות הקטנות. זה גם לא ישנה את הצבעתי. דעתי לא נשתנתה בעקבות זה. מה שאני מפחד פה, שהדתיים ישתקו את המשתק הגדול ומי שירצה באמת לשלוט, ישלם מס לדתיים".

„ע"מ תאבד אופציה"

גבריאל טלפיר, עורך „גזית": „אינני עוסק בפוליטיקה, אין לי כל יחס לענין. אני לא מתמצא בכל הבוז'רס הזה. אני גם לא אשנה את הצבעתי. אני מצביע ומשלם מסים. אחרים יעסקו בפוליטיקה".

פרופ' שלמה אבינרי, מהחוג למדעי המדינה באוניברסיטה העברית בירושלים:

„למרות שדעותי האישיות הן קצת שמאלה מן המערך עבודה־מפ"ם, נראה לי שיש לקדם בברכה כל ליכוד פוליטי בארץ, אשר יצור גיבושים מלוכדים יותר מן הפיצול הנוכחי. מבחינה זו אני מקדם בברכה את ההתפתחות החדשה, שכן הקמתה של מפלגת אופוזיציה ימנית מלוכדת — שאני מקוה שתשאר באופוזיציה עוד שנים רבות — תתרום בודאי להבראתו של המבנה הפוליטי

דב בן־דב
„צריך לפחות לנסות..."

מרדכי ז'יטלני
„רצוי, אבל..."

הישראלי ותמקד את חילוקי הדעות לי מספר נקודות ברורות וחד־משמעיות. עם זאת, אני מוכרח להביע את תמהוני על שמפלגות הימין היו זקוקות לדירבון מצידו של אדם טרי מאד בחיים הפוליטיים, כדי לפחות במהלך שנתבקש כבר שנים רבות; ודבר זה, לכשעצמו, מהווה עדות לחולשה הפנימית של מפלגות הימין. אבל אם יצליחו להתגבר על כך — מה טוב.

„הקמת המערך החדש בודאי שלא תשפיע עלי מבחינה זו, שאני מועמד פוטנציאלי להצבעה למערך הזה. אבל אני בהחלט יכול לתאר לעצמי שליכודו של מערך כזה עשוי להשפיע עלי בשאלה אם אצביע בעבור מערך העבודה־מפ"ם, או בעבור מפלגה אחרת בשמאל.

לא נראה לי שמקומה של המפלגה הליברלית העצמאית במערך החדש, משום שכל השקפת עולמה איננה נוטה להסכים עם השקפות העולם שמיוצגות על־ידי בגין, עזר וייצמן ואריק שרון. אשר למרכז החפשי, הרי ללא ספק מקומו הטבעי הוא במערך כזה, ואילו באשר לע"מ — התמונה קצת מורכבת. אנשי ע"מ רואים עצמם כעתודה למשה דיין לראשות הממשלה. לא נראה לי שלדיין יש סיכויים רבים להיות אי־פעם ראש ממשלה, אבל בודאי שהדבר לא ייעשה עם בגין, אלא במפלגת העבודה. כך שאם ע"מ תצטרף למערך החדש, היא מנתקת עצמה מן האופציה שהיא רוצה לשמור לעצמה בשביל דיין.

„כמו מרק אפונה"...

משה עיני (22), מנהל עבודה ים:

א.) „אני לא יודע על העניין, כי זה לא מעניין אותי מתחילה. כך שאני נייטרלי לגבי הרעיון והתכניות להקמת מערך ימני, מול המערך עבודה־מפ"ם, כי הדבר נראה לי לא חשוב.

ב.) „הקמת המערך החדש לא תשפיע על הצבעתי ביום הבחירות, כי ברור לי כבר עכשיו עבור מי אצביע.

ג.) „את מי צריך לצרף למערך החדש? — אין לי דעה בעניין הזה, כי כל נושא הבחירות רחוק ממני ואני לא מתעניין בו. כמו שאני לא מתעניין באבקות־כביסה או במרקי־אפונה כך אני לא מתעניין בשאלה מי יכנס ומי לא יכנס למערך הזה".

ד"ר דן שנית (29), רופא שיניים ים:

א.) „נדמה לי שהתכניות להקמת המערך החדש הן דבר חיובי ובריא מאד מבחינת ההתפתחויות הפוליטיות במדינה. אם יתגשמו התכניות ותקום אלטרנטיווה, עשוי הדבר לגרום לשלטון הקיים לערוך שידוד מערכות.

ב.) „להקמת המערך החדש לא תהיה כל השפעה על הצבעתי ביום הבחירות. לא עמדתי להצביע בעד אף אחד ממרכיבים האפשריים של המערך החדש ובודאי שלא אצביע גם בשביל המערך כולו.

ג.) „מבחינת המפה הפוליטית הדברים ברורים למדי: גח"ל, ע"מ, המרכז החפשי וקבוצות אחרות המודהות אתן בשאלת חלוקת ארץ־ישראל. המכנה המשותף לכל הרשימות הללו היא עמדתן בעניין השטחים וארץ־ישראל השלמה.

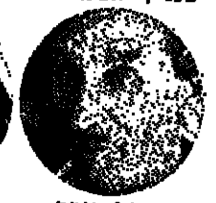

שאול ביבר
„מתפלא על בגין"

רות לביא
„לא מתעניינת בפוליטיקה"

למרות שהדבר הוא אנכרוניסטי במקצת ובודאי שאינו מהווה את הבעייה החשובה ביותר שלנו עתה; שכן הנושא החשוב ביותר, שיעסיק אותנו בשנים הקרובות, הוא הבעייה החברתית.

„גם כלב נובח מועיל"

יצחק גת (59), בעל בית־מלאכה לתיקוני חשמל ועבודות חשמל:

„היחס שלי לרעיון הקמת המערך החדש הוא חיובי, כי אני לא שבע־רצון ממה שהיה עד עכשיו. יש פתגם האומר שגם כלב נובח מועיל במקצת. ואם יש כוח שמתנגד, הרי יתכן שבעצם קיומו ו„נביחותיו" הוא יביא לשיפור המערך הקיים.

„הקמת המערך החדש לא תשפיע על הצבעתי, כיוון שעוד קודם לכן החלטתי לחזור בי מתמיכתי במערך הישן. את מי צריך לצרף למערך החדש? — כל מי שרוצה להכנס למעגל.

יוסף אפא (36), סטודנט לתואר שני בקומוניקציה, באוניברסיטה העברית:

„היחס שלי לרעיון ולתכניות הוא חיובי, כי יכולה להיות בכך אלטרנטיווה למשטר הקיים, וזו ערובה למשטר דמוקרטי.

„אני רואה עצמי כבוחר־נייד, ועל־כן

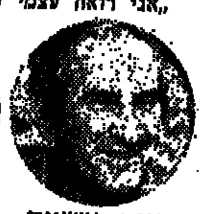

מוניה רושצוק
„מפחד מהדתיים"...

גבריאל טלפיר
„מצביע ומשלם מסים"

— כל עוד לא פורסם המצע של המערך החדש, איני יכול לגבש דעתי בשאלת ההצבעה.

„למערך החדש צריך לצרף את גח"ל, ע"מ, המרכז החפשי, התנועה למען ארץ־ישראל השלמה וכן את הליברלים העצמאיים. צירוף ל"ע הוא דבר רצוי, כי יש להם משקל מאזן, והם עשויים גם לתרום בנושא חשוב מאד: קבלת חוקה בישראל".

רות לביא (20) מתל־אביב, לומדת במכינה הקדם־אקדמאית באוניברסיטה העברית ומקווה להתקבל ללימודי עבודה סוציאלית:

„אינני יודעת על המערך הימני. לא שמעתי על זה, כי אינני מתעניינת בפוליטיקה. אריק שרון? — כן, הוא ניסה להצטרף לגח"ל ויש לו כל מיני רעיונות.

„הקמת המערך החדש לא תשפיע עלי משום שאני כבר יודעת בשביל מי אצביע. בכוונתי לתת קולי לגח"ל, כי אני רוצה להוריד במקצת את המערך העבודה־מפ"ם. אני לא רוצה מערך ימני חזק, כי גח"ל די מפחידה אותי ואני לא רוצה שתהיה בשלטון. אבל המערך „הישן" עשה כל מיני דברים שהם לא בסדר, ורק אם יירד קצת — אולי יפסיק.

דני כהן (30), שרברב: „הרעיון להקים מערך ימני מול המערך העבודה־מפ"ם מתקבל על הדעת. כלומר, אפשר לנסות ולראות מה יהיה, ואולי זה יהיה שינוי לטובה.

„האם הקמת המערך החדש תשפיע על הצבעתי? — אינני יודע עדיין. עוד לא החלטתי בשביל מי להצביע ויש לנו זמן עד ה־30 באוקטובר. את מי צריך לצרף למערך החדש? — אני לא מתמצא הרבה בפוליטיקה..."

דבורה גנני (28), מנהלת המחלקה ליחסי־ציבור ברשת מלונות גדולה ים:

„נחכה ונשמע, נחכה ונראה מה יציע לנו המערך החדש. תמיד כשקם גוף כזה, חושבים שיהיה בכך משום פתרון למשבר האמון ביכולת המשטר הקיים להתגבר על תחלואיו. אבל אף פעם אי־אפשר לדעת לאן יתגלגלו הדברים, ומה יהיה המעשה שמאחורי ההצהרות בתקופת מערכת הבחירות.

האם הכוונה לאריק?...

„אינני יודעת עדיין למי אצביע, כי המצעים אינם בהירים ולאזרח הקטן הדברים לא ברורים. אבל נדמה לי כי הקמת המערך החדש עשויה להשפיע על הצבעתי, בכיוון זה או אחר, כיוון שאם התכניות יתממשו, הרי פירוש הדבר שקם כוח חדש שיש להתחשב בו.

„ככל שיצטרפו רבים יותר למערך החדש, כך הוא יהיה חזק יותר. אבל ברור לי שהגדלת הכוח מחייבת ויתורים, והשאלה היא עד כמה יהיו כל הצדדים מוכנים „למכור", כדי להכניס שותפים חדשים וכדי להכנס לשותפות.

ציפי שטיינברג (22), סטודנטית שנה ב' בחוג לערבית באוניברסיטה העברית בירושלים:

„המערך החדש? האם הכוונה לאריק שרון ולכל הג'מעה? — אם כן, דעתי

דוד גלבוע
„זה יחייב חשבון נפש"

חיים לוי
„לצרף גם אקדמאים"

חיובית. עם „המערך" הקיים לא הסכמתי אף־פעם וחיכיתי תמיד שיקום משהו חדש. משום כך נראה לי כי אבחר במערך החדש. את מי צריך לצרף? — את גח"ל, המרכז החפשי, ע"מ, ואת התנועה למען ארץ־ישראל השלמה. תמיר? — את תמיר כן. אבל הליברלים העצמאיים לא מתאימים.

„פרט לקומוניסטים"

אליהו ברכה, מנהל חברת הספנות „אלים". חיפה, רחוב החשמונאים 17 הר הכרמל:

„למעשה אני מתייחס די בקרירות לכל הענין, מאחר ואינני חושב שיש לו סיכויים גדולים. ה„אני מאמין" שלי בענין זה הוא פשוט: אם המערך הקיים ירד במספר מנדטים בבחירות הבאות, והמערך החדש — אם יקום — יזכה במספר מנדטים מתקבל על הדעת, עלולה להתחולל מהפכה במפלגת „העבודה", שכתוצאה ממנה יוטל הרכב הממשלה החדשה על אישיות מסויימת — שתהיה מסוגלת לכונן קואליציה עם המערך החדש. או אז, יתחיל עידן חדש לשלטון בישראל. תשובתי לשאלה השניה: שלילית. למערך החדש המוצע, מן הראוי לצרף את המרכז החפשי, את ע"מ ול"ע ולמעשה את כל המפלגות המוכנות להצטרף — להוציא את הקומוניסטים".

שאול שאול, מנכ"ל הבנק הערבי. רחוב יובל 17, חיפה: „מבחינה עקרונית־ממלכתית זה חיובי מאד שיקום גוש חזק שיעמוד מול המערך הקיים השולט במדינה. זה יהיה חיובי אם כתוצאה מכך יחוסלו המפלגות הקטנות שאין להן כל השפעה ממשית וישיבתן בכנסת מסתכמת בנאומים בלבד. יתכן מאד שהמערך החדש ישפיע על צורת הצבעתי. ונראה לי כי למערך החדש יש לצרף כל

מפלגה שתרצה להצטרף ולקבל את המצע המוסכם".

„לא בלב שלם"

עוה"ד יעקב פלזמון, חיפה, דרך הים 87, הר הכרמל: „אני חושב שמערך שמוקם לא בלב שלם, אינו יכול להיות מערך לאורך ימים. הרושם שלי הוא שהעניין הוא יותר דיבור מן השפה לחוץ לצרכי הבחירות הקרובות, מאשר דבר עניני שיכול להוות אופוזיציה נאמנה, שאולי תגיע למלכות. אופוזיציה בריאה וחזקה זה דבר טוב, ואם היא יכולה להגיע לשלטון זה טוב ודמוקרטי. אך אינני חושב שעל מה שמדובר עכשיו, יהיה דבר בר־קיימה.

„לאור תשובתי לשאלה הראשונה, ברור שלא תהיה לזה השפעה.

„את מי לצרף? זאת צריך לשאול את אנשי המערך החדש. הואיל ואני לא בוחש בכלל בפוליטיקה ועל אחת כמה וכמה לא בימים אלה, הרי אינני רואה עצמי מורשה לתת עצות בענינים כאלה. הענין מזכיר לי את הבדיחה האומרת שב„צ'ולנט" יודעים אמנם מה מכניסים, אך לעולם אין יודעים מה יוצא בסופו של דבר..."

אביגדור ברתל, מנכ"ל בתי הזיקוק חיפה אשדוד. חיפה, ויתקין 18, הר הכרמל: „מובנת לי השאיפה והכוונה של האנשים בחיפוש דרך לקידום האפשרות ליצירת מצבים לתהליך לשלטון הקיים, דבר הנראה להם כרצוי, מבחינת

„אינני חושב שזה ישפיע על צורת הצבעתי.

„כיוון שלכל אחד מאתנו יש דעות פוליטיות משלו, אינני חושב שאני יכול לטפל בצירופי מפלגות ובבעיות של אחרים. בכך צריכים לטפל אלה, שעוסקים בבעייה".

יוסף אסא
„ערובה למשטר דמוקרטי"

יואל פלגי
„לא תהיה השפעה"

שמעון שרון, מנהל כוח אדם ב„דגון" וחבר הנהלת המפעל. חיפה, רחוב התשבי 33: „יחסי לתכנית המוצעת להקים מערך חדש מול המערך עבודה־מפ"ם, הוא בסך הכל חיובי. אני מניח, שכמוני, כך גם רבים אחרים, מחכים לאלטרנטיווה מהותית לשלטון והמערך המתוכנן — אם הוא יקום — יכול להיות אלטרנטיווה כזו. אני חושב שרצוי לכלול או לשלב במערך החדש את כל המפלגות שאינן במערך עבודה־מפ"ם, פרט לאותן המפלגות, כגון רק"ח שבמהותן ובתכניותיהן הן נגד מערך אזרחי ישראל".

זאב (ווילי) פין, מזכיר התאחדות ה־

(סוף בעמ' 60—6)

هكذا من الأصل

מערבולת במי הפיורד

[illegible]

מאת דן ארקין

ביומה הראשון של שנה זו, יצא את הארץ ראש ממשלת נורווגיה, מר לארס קורוואלד, בסיימו חופשה פרטית של שבוע בישראל. בנמל-התעופה לוד הביע סיפוק רב מן העובדה, שהמחבלים הערביים לא הצליחו לבצע את זממם בבאנגקוק, שם תקפו את שגרירות ישראל.

לא חלפו כשמונה חודשים, וספיחי הטרור הערבי לא היו עוד בבאנגקוק הרחוקה אלא בתוך ביתו של מר קורוואלד. בסוף השבוע שעבר, אחרי רצח אחמד בושיקי, הביע ראש הממשלה הנורווגי את צערו העמוק על מות המרוקני. מידע שוטף על חקירת החשודים והעצורים החל זורם ללשכתו, והוא הבטיח שממשלתו „תטפל באופן נמרץ ביותר במקרה".

החלטות אנטי-ישראליות

ממשלות ישראל ונורווגיה מקיימות יחסים ידידותיים ויחסי סחר ומנהיגי שתיהן ערכו ביקורים הדדיים. העם הנורווגי ידוע כאוהד ישראל, ואילו המפלגה הסוציאליסטית, שהיתה מפלגת השלטון בנורווגיה עשרים שנה אחרי מלחמת-העולם השניה, קיימה תמיד יחסים הדוקים עם מפא"י ומפלגת העבודה. נורווגיה גם חברה בנאט"ו ובעלת אוריינטאציה מערבית. ואין לשכוח כי תושביה טעמו את טעמו המר של כיבוש נאצי.

אולם לא אחת ולא שתיים מצאה עצמה ממשלת מדינה צפונית זו, ששטחה פי-שלושה משטחה של ישראל הגדולה, ומספר תושביה פחות מ-4 מיליון תושבים, מעורבת בסכסוך המזרח תיכוני בניגוד לרצונה ולמרבה מבוכתה. כך היה כאשר נתגלו חמש ספינות שרבור, שעשו את דרכן לישראל, שייכות כביכול לחברת נורווגית, וכך גם עתה, כאשר רצח הראשונה הסכה עיר-הקיט השלווה לילהאמר לזירה במלחמת הטרור.

גם בתגובותיו של הציבור הנורווגי בבעיית הסכסוך הישראלי-הערבי אפשר להבחין בהבדלים קיצוניים. מחד גיסא פעילים בנורווגיה השמאל-החדש והמפלגה הקומוניסטית, שאמנם אין לה ייצוג בפרלמנט, אך השפעתה ניכרת.

גם אצל צעירי המפלגה הסוציאליסטית הנורווגית בדומה לצעירים סוציאליסטיים אחרים במדינות אירופה, שומעים פעם בפעם התבטאויות אנטי-ישראליות. בכינוס של החטיבה הצעירה לפני כשנתיים נתקבלו החלטות אנטי-ישראליות, ובקונגרס של הארגון העולמי לחינוך ילדים שנערך לפני שנתיים בבון, עמל הנציג הישראלי קשה כדי למנוע מהנציג הנורווגי לכלול בסדר-היום סעיף לדיון „על בעיות ילדים בשטחים הכבושים".

מאידך גיסא, זוכרים ספורטאי ישראל היטב כי למחרת רצח הספורטאים הישראלים במינכן פרשו מן המשחקים האולימפיים 12 נורווגים ו-4 הולנדים. בין הנורווגים היה צוות של 4 שייטי סירה, שהחזיקו במדליית זהב באולימפיאדת מכסיקו, והם הודיעו להנהלת האולימפיאדה כי הם המומים מרצח ה-11 והחליטו לא להשתתף עוד בתחרויות.

במישור הבינלאומי, ובעיקר בזירת האו"ם, נהגה נורווגיה פעמים רבות לתת ידה להצבעות על החלטות אנטי-ישראליות או להימנע מהשתתפות בהן. בוועדת לזכויות האדם של האו"ם היו נורווגיה וצרפת שתי המדינות המערב-אירופיות היחידות שנמנעו מהצבעה על האשמת ישראל בפשעי מלחמה.

אימת „הקו הירוק"

ביוני אשתקד, בעת ששר החוץ אבא אבן ערך ביקור רשמי באוסלו, שמעו עתונאים התבטאויות מראשי משרד החוץ הנורבגי בעניין הפלשתינים. כמה מהם טענו, כי הפלשתינים הם תנועה לשחרור לאומי, וכי יש למצוא פתרון טריטוריאלי לבעייתם. אולם הנורווגים הביעו הסתייגות מוחלטת ממאבק בשיטות אלימות.

כאשר ביקר ראש הממשלה הנורווגי מר קורוואלד בישראל, בסוף השנה שעברה, פגש בהארולד וילסון, לשעבר ראש ממשלת בריטניה, ונשאל אם היה בבית-לחם בתפילת חג המולד, קורוואלד השיב: „לא, אני אינני עובר את הגבול". הוא התכוון ל„קו הירוק", שאותו לא חצה כדי שהדבר לא ייחשב כהכרת בסיפוח. וילסון לא הסתיר את הנאתו ממיסת חג המולד ועל כך השיב ראש הממשלה הנורווגי: „כן, אבל אתה אינך ראש ממשלה..."

שני ראשי ממשלה בישראל, דוד בן-גוריון וגולדה מאיר, ביקרו בנורווגיה. דוד בן-גוריון היה באוסלו באוגוסט 1962 ושוחח עם ראש הממשלה דאז, מר גרהארדסן ועם שר הבטחון וההגנה. בן-גוריון קיבל במתנה טופס של החוקה הנורווגית מ-1906. כתוב עברית, מהרב הראשי של הקהילה היהודית הקטנה. הוא טיפס לגובה 1,800 מטר ברכבל בשלג, ביקר במשק איכרים הררי בצפון והאזין לאחר מחמשה המשתתפים במסע הרפסודה קונטיקי, מר קנוט, שהובא במיוחד, והוא אז בן 75 למוזיאון שבו נמצאה הרפסודה ההיסטורית, כדי להדריך את ראש הממשלה הישראלי.

הפגישה הנרגשת בביקור זה היתה בין דוד בן-גוריון לטריגווה לי, מי שהיה המזכיר הראשון של האו"ם. באוסלו העלו השניים זכרונות מביקורו של טריגווה לי בישראל ב-1951.

ביוני 1971 ביקרה בנורווגיה ראש הממשלה גולדה מאיר. היא באה לאוסלו מהלסינקי, שם השתתפה באינטרנציונאל הסוציאליסטי. אחריה ואחרי פמלייתה „רדפה" אז שמועה שעשתה לה כנפיים באותם ימים, כאילו נפגשה בלאפלאנד עם נציגים סובייטים. בבואה לאוסלו הכחישה גברת מאיר את כל השמועות, אך בבירה הנורווגית נולדה שמועה חדשה: היא תיפגש עם סגן שר החוץ הסובייטי סמיון צאראפקין. באותם ימים עמד צאראפקין לבקר באוסלו, ואם „נפגשה" גברת מאיר עם נציגים סובייטים בלפלנד, מדוע לא תיפגש עם צאראפקין באוסלו? אלא שהמדינאי הסובייטי הגיע לבירה הנורווגית כאשר ראש הממשלה הישראלית כבר לא היתה שם.

באוסלו היתה גולדה מאיר אורחת הקהילה היהודית הקטנה, „קהילת עדת משה" והתגוררה בבית ההארחה הממשלתי מאחורי ארמון המלוכה. ברחובות נערכו הפגנות אהדה לכבודה והפגנת גינוי של „הוועד למען פלשתין" בנורווגיה.

„ספינות שרבור"

בפרשת ספינות שרבור מצאה הממשלה הנורווגית את עצמה מעורבת בעניין שגרם לה מבוכה רבה, שאילתות בפרלמנט („האם אורחים או חברות נורווגיות מעורבות בפרישה זו?" — שאל חבר הפרלמנט הלדן הקטון), שגריר נורווגיה בקאהיר הובהל כמה פעמים ל„בירורים" אצל שליטי מצרים עם עמיתו הצרפתי ולמשרד החוץ הנורווגי הוזמנו שגרירי ישראל, צרפת ומצרים לשיחות.

דובר משרד החוץ הנורווגי מיהר להסביר, כי לממשלת נורווגיה אין כל חלק בפרשת רכישת חמש הספינות על-ידי חברת „סטארבוט אנד ויילי", שרוב מניותיה היו בידי „החברה הישראלית להובלת פרי", כפי שאמר מנהל החברה הישראלית מילא ברנר בראיון בטלוויזיה הנורווגית. משרדי המסחר והחוץ של נורווגיה ערכו חקירה, שבסיומה הודיעו כי שום אזרח, חברה, צוות וכסף נורווגי לא היו מעורבים ישירות במילוט הספינות.

כאשר התפרסם בעולם סיפור ספינות שרבור ותואר כ„מבצע ג'ימס בונד" ופרשת ריגול שהתפשטה על חצי עולם: צרפת — ישראל — נורווגיה — פנמה, מסרו הידיעות הראשונות כי הספינות מניפות דגל נורווגי וסברניטיהם „קצינים נורווגים". ממשלת נורווגיה הזדרזה להדגיש כי אסרה ייצוא ציוד מלחמתי לכל ארצות המזרח התיכון.

יחסי המסחר בין נורווגיה, בעלת הצי המסחרי השלישי בגודלו בעולם, ובין ישראל קטנים בהיקפם. אולם בחנויות ובמסעדות נורווגיות אפשר למצוא אשכוליות ותפוזים ישראליים, וכן נמכרים פרחים מישראל בחנויות הפרחים הנורווגיות. ומי מאתנו שעדיין נשמר בפיו טעמו של דג הפילה, יבין אחד מסעיפי הסכם הסחר שנחתם ב-1957 בין ישראל ל„ממשלת נורווגיה המלכותית". שבו נאמר בלשון ההסכמים הדיפלומטיים: „ממשלת נורווגיה תקדם בברכה את ייבואו של פילה דגים על-ידי ישראל מנורווגיה".

هكذا من الأصل

הכותל המערבי לקראת שנת 2000

מאת יהודה האזרחי

בימים אלה השלים האדריכל משה ספדיה הכנת תכנית מוצעת לעיצוב ולבינוי אזור הכותל המערבי. התכנית מתייחסת לא רק לתחום כיכר הכותל, אלא לאזור כולו, והיא מקיפה את המורדות המזרחיים של הרובע היהודי בעיר העתיקה, את שורת הבתים לאורך רחוב השלשלת, את כל השטחים שנחשפו בחפירות הארכיאולוגיות ממערב ומדרום להר הבית, ואת אזור שער האשפות.

ואמנם, צדק המתכנן בגישתו ה„מקסימאליסטית" המקיפה. צביונם של הכותל המערבי ושל כיכר הכותל אינו ניתן להיקבע בנפרד, ללא התייחסות אל הסביבה כולה. אדרבה, עיצובה האדריכלי של הסביבה, מהרובע היהודי עד הר הבית ומשער האשפות עד הרובע המוסלמי, הוא־הוא שיקבע בעתיד את מראהו של הכותל עצמו.

משה ספדיה תיכנן את בניין ישיבת פורת יוסף, שכבר נמצא עכשיו בשלבי בנייה, והוא עוסק עכשיו בתיכנון רחוב שלם ברובע היהודי, במרומי המדרון המזרחי הנשקף אל הר הבית. הוא אף הגיש תכנית מקיפה לבינוי אזור ממילא — ומדובר לא ברחוב ממילא בלבד, אלא, שוב, באזור שלם, משער יפו ועד גן העצמאות. לא ייפלא, כי לאחר שעיצב בהצלחה בניין מונומנטאלי יחיד, הגבוה באחד המקומות החשובים והרגישים ביותר בעיר, ואף תיכנן שני אזורים שלמים בירושלים, יבוא לכלל הרגשה, שהוא רשאי להתמודד עם משימה קשה ואחראית כל־כך, כגון עיצוב סביבת הכותל המערבי. מצד שני, החליטו מוסדות התכנון לפנות למשה ספדיה ולהזמין ממנו תכנית זו, כנראה משום שהוא אדריכל בעל מוניטין בינלאומיים, ועם זאת הוא ישראלי ממש, שלא רק מכיר ויודע את הנושא „ירושלים", אלא אף צמח מתוכו וחי בו. הם גם הגיעו לכלל מסקנה, שאי־אפשר לדחות יותר את מועד הניסוי לטיפול כולל חדש באזור הכותל המערבי. שש שנים חלפו מאז תום מלחמת ששת הימים וחשיפת הכיכר הגדולה, שבעקבותיה נקבע „מצב זמני" באזור, והגיעה השעה להתחיל בהכנת פתרונות־של־קבע.

כותל גבוה יותר

קביעה ראשונה ויסודית בתיכנון אזור הכותל של משה ספדיה היא, שהמיפלס של כל רחבת הכותל יועמק ויונמך עד למיפלס של ימי בית שני. פירוש הדבר, שהכותל המערבי „יוגבה" בעשרה נדבכים מכפי גובהו הנוכחי (ששה נדבכים נוספים מצויים מתחת לרצפת הורדוס, והתחתון ביניהם מונח על הסלע הטבעי עצמו. נדבכים אלה יישארו חבויים גם בעתיד מתחת לפני האדמה). רחבת הכותל הנוכחית, שעליה אנו עומדים כיום, תונמך ב־9 מ׳ בערך.

משמעות הנמכתו של המיפלס, בשיעור גדול כל־כך, מוחשת לנו היטב כבר היום, כשאנו מסתכלים מעבר קידמת שער האשפות ורחבת הכותל אל שטח החפירות הארכיאולוגיות, שהעמיקו לחפור וחשפו חלקים של הרצפה ההרודיאנית בכיכר הגדולה, שהקיפה את הר הבית לפני אלפיים שנה. הטופוגרפיה של העיר העתיקה תשתנה עם ביצועה, והדבר מחייב גישה חדשה לעיצוב האזור. עם זאת יש לציין, כי ההצעה להנמיך את המיפלס, בכל היותה נועזת ומרחיקת־לכת, מקובלת כיום על כל העוסקים או המתעניינים בשאלת חזותו של הכותל המערבי. המחקר הארכיאולוגי וההיסטורי ומסקנותיו; מעמדה של ירושלים כיום כבירת ישראל; הרצון הכללי לחשוף ולגלות בעיר את יופיה מימי היותה עיר־בירה של מדינה יהודית בתקופת בית שני; רגש ההזדהות שלנו כיום עם אותה תקופה, שבה היתה ישראל עצמאית, לפני חורבן הבית בידי הרומאים ופזורינו בגולה; וכמובן, קדושתו של הכותל כפי השתקפותה בחיי העם במשך מאות בשנים: — כל אלה מצטרפים יחדיו ומובילים להסכמה כללית בדבר הצורך „לרדת" באזור זה עד המיפלס הקדום, שהקיף בזמנו את בית־המקדש.

אולם הנמכה זו תגרום, לאחר ביצועה, להיווצרותה של כיכר ענקית, עמוקה, שהמיבנים הנוכחיים בשוליה מתנשאים מעליה בגובה שמונה־תשע קומות. צורתה תהיה אמורפית, חסרת דמות מגובשת, בלתי־מוגדרת, ממש כשם שרחבת הכותל כיום היא אמורפית וחסרת־דמות, ואולי אף ביתר שאת. לדעת ספדיה, יש איפוא לשנותה ולהפכה מכיכר אחת לסידרה של „כיכרות מטפסות".

כיכרות מטפסות

ביתר פירוט: בקידמת הכותל המערבי עצמו ולכל אורך החומה המערבית והחומה הדרומית של הר הבית תתפרש — לפי התכנית המוצעת — כיכר מוארכת לא־רחבה. מכיכר זו יעלו במדרגות לכיכר מוארכת שנייה, יותר צרה; מזו יעלו במדרגות לכיכר שלישית, וכן גם לרביעית. הדבר דומה למערכת של טראסות במדרון זה. והמערכת נמשכת בצורה זו אף בשורות של בניינים שיוקמו במיפלסים מדורגים, מתגבהים והולכים, בשולי הרובע היהודי. מערכת זו תהיה תחומה מצד צפון על־ידי הבניינים הנמוכים הבנויים לאורך רחוב השלשלת ומעליו, ומצד דרום — על־ידי בניינים המפרידים בינה ובין כיכר אחרת המשתרעת בקידמת שער האשפות. והיא תתחבר, מעבר לפינה הדרומית־מערבית של הר הבית, עם האזור שבו יישתמרו המיבנים העתיקים שנחשפו בחפירות הארכיאולוגיות, ומשם והלאה — אל עבר המדרגות המפוארות מימי בית שני, המובילות לשערי חולדה, שנתגלו בחפירות אלה, ואל אזור עיר דויד.

מה יתרונה של מערכת „כיכרות מטפסות" דמויית אמפיתיאטרון, על כיכר אחת גדולה בקידמת הכותל המערבי? — לדעת ספדיה, על־פי תכנית זו ייהפך השטח כולו (שהוא כיום אמורפי, חסר־צורה, בלתי־מוגדר) לשטח ברור ומוגדר מבחינה תפקודית וחזותית. אולם הוא לא יוגדר בצורה חד־פעמית חריפה באמצעות קירות גבוהים, אלא אדרבה, בהדרגה — באמצעות „אדריכלות משולבת" של בניינים, כיכרות, קמרונות, מדרגות, מיפלסים מדורגים, המצטרפים ברבגוניותם זה לזה לכלל שלמות הארמונית. הבניינים החדשים, שיוקמו במדרון המזרחי של הרובע היהודי, וכולם או רובם יהיו בנייני ציבור, יתחמו את השטח לא בבת־אחת, אלא בכעין שלבים־שלבים, שעה שגוף המיבנים הודר בהדרגה אל גוף מעלה הכיכרות. לא תהיה כאן זהות של מיבנים יחידים — לדברי ספדיה — אלא זהות של מערכת.

המערכת תקבע את שינויי קנה־המידה ואת מיגוון ההתייחסות של הסביבה, ושל האנשים בסביבה, כלפי הכותל המערבי. הכיכר הרחבה ביותר תהיה הכיכר הנמוכה, לכל אורך הכותל המערבי (שיתמשך בעתיד ללא חציצה עד לפינה המערבית־דרומית של הר הבית), והיא ערוכה על־פי גדליה „בקנה־מידה ממלכתי". הכיכר שמעליה תהיה צרה יותר; וזו שמעליה, שוב, צרה יותר; וכן הלאה. כך ישתנה קנה־המידה בהדרגה וייעשה „קנה־מידה אנושי". המעבר המודרג הוא מכיכר ברוחב 30 מ׳ עד לכיכר ברוחב 6 מ׳; מהתחום הממלכתי־הציבורי, ליד הכותל עצמו, דרך סידרת כיכרות מתגבהות זו על־גבי זו כטראסות, עד הסימטה המקורה ושורת בנייני הציבור שמעליה (שגגותיהם אף הם כיכר מוארכת, להולכי־רגל), ולבסוף עד אזור המגורים של הרובע היהודי.

תפילת יחיד והתקהלות עם

ובכיוון ההפוך, כלומר במעבר מהרובע היהודי אל הכותל, תהיה הירידה אף היא הדרגתית, דרך ארבע גישות שייקבעו אל אזור הכותל מצד מזרח: מהסימטאות הצרות ובנייני־המגורים של הרובע, אל שורת בנייני הציבור, ומשם — אל הכיכרות הלובשות קימעה־קימעה „קנה־מידה ממלכתי". הסדר זה מיועד לאפשר לכל אדם יחיד, וכן להתקהלויות של הציבור, צורות התייחסות שונות לכותל המערבי. סמוך־סמוך לנדבכי הכותל ובכיכר התחתונה, יימצא המקום למתפללים ביחידות או במניינים, כשהם כאילו מופרדים מהכיכרות שמעליהם, בגלל הבדלי הגובה של המיפלסים. בכיכרות העליונות יוכלו לשהות ולנוע המטיילים והתיירים או אלה הבאים לראות את הכותל, בלי להפריע למתפללים. ואילו בימי חג ומועד או בימי אירועים לאומיים, שבהם מתקהלים רבבות אדם יחדיו לנוכח הכותל, תמוקם ההתקהלות ההמונית לא במישטח אחד, אלא בסידרת מיפלסים משתפלת, כמו באמפיתיאטרון. וכך תינתן גם לאלה המרוחקים מהכותל תחושה של קירבה אליו, מאחר שהוא לא יוסתר מהם, יתגלה כולו בשולי הרחבה הנמוכה.

בגישה יסודית וכוללת זו לבעיית תיכנונו של אזור הכותל משולבים בתכנית ספדיה כמה וכמה פרטים עיצוביים, שראייתם חשובה לנו לשם השלמת התמונה. לדוגמה: בבניין המחכמה שמצפון לרחבת הכותל מתגלים כיום חלקיהן העליונים של שלוש קשתות — אחד מאלה הוא הפתח לאולם קשת וילסון. עם העמקת המיפלס ייווצרו כאן, לפי הנראה, שלושה שערים מוגבהים מקושתים. בהמשך להם קובעת התכנית שיקום או בנייה של כמה בניינים גדולים, שבחזיתם חמישה שערים מקושתים נוספים, סמוכים זה לזה. על־פי הצעה זו ייתחם איפוא אזור הכותל מצד צפון בחומה גבוהה של בניינים ובה ארקדה, שורת של שמונה שערים, מקושתים בגבהים, נפתחים כלפי דירוגי המיפלסים.

צורת הקשת משמשת שוב ושוב בתכנית באופנים שונים ומגוונים. במעלה המערבי של כיכר (או, ביתר דיוק, כיכרות) הכותל, בשולי הרובע היהודי, תיבנה שורה ארוכה של בניינים קשורים וצמודים זה לזה. בתוך שורת הבניינים תיקבע סימטה ארוכה מקורה, העוברת מצפון לדרום, כלומר במקביל לכותל, ותפקידה לנקז את תנועת הולכי־הרגל, שהרי אזור הכותל משמש בין השאר למעבר מהרובע המוסלמי ומרחוב השלשלת אל שער האשפות. הסימטה המקורה, שעל גגה מהלכים אנשים — גג זה הוא אחת הכיכרות של אזור הכותל — כולה מקומרת. מדי פעם בפעם נפתחים בה פתחים מקומרים כלפי מזרח. בכללה דומה הסימטה לסימטאות השווקים המקורות האופייניות לעיר העתיקה, אולם מי שיעבור בה יחוש אף את המיוחד שבה, שכן מפעם לפעם תתגלה לו פנורמה של הר הבית והכותל, כשהיא ממוסגרת בתוך מיתווה של שער מקומר. ובכלל, מוטיב הקימור, הקשת, הכיפה, חוזר ונשנה באופנים רבים בכל המיבנים ודירוגי המיפלסים של התכנית המוצעת. לדעת ספדיה, כפי שהתבטאה אף בתיכנונו לבניין ישיבת פורת יוסף, צורת הקשת היא צורה מסורתית בבניית האבן של העיר העתיקה, שראוי להמשיך בה והיא אף צורה המתאימה לקונסטרוקציה בטכנולוגיה ובחומרים החדשים של תקופתנו.

שילוב גיאומטרי

לעומת המירשם העיגולי הרך של הקשת, מוסרדים המיפלסים השונים של הכיכרות זה מזה בקווים ישרים נמרצים. הירידה ממיפלס למיפלס — מהרובע היהודי אל עבר הכותל — ערוכה בסדרות של כבשי־מדרגות, המוסנים ממערב למזרח, לרוב במקביל זה לזה, אולם משולבים בהם אף כבשי־מדרגות באלכסון, בהטיות של 45 מעלות. כל מי שייתבונן אל האזור מלמעלה, מאחת מנקודות־התצפית הנשקפות אליו כמעט מכל צד, יראה לעומתו מערך גיאומטרי עשיר של מישטחים משולבים זה בזה, כמו אריחים ברצפה רבת־מיפלסים, מהם מלבניים ומהם משולשים או בעלי צורות גיאומטריות מצולעות אחרות. מובן, שאיכות הריצוף באבן היא שתחרוץ סופית את האספקט האסתטי של מכלול הכיכרות המדורגות, כשם שאיכות הבנייה באבן במשולב עם הקונסטרוקציה של הקשתות והיצוקות תחרוץ סופית את האספקט האסתטי של בנייני הטראסות הנשקפים אל הכותל.

פרט נוסף: עם העמקת המיפלס הנוכחי, המשתרע למרגלות הכותל המערבי, ייחשף אחד השערים שהובילו בימי בית שני מהגיא אל מרומי חצר הר הבית. זהו השער הנקרא בשם „שער ברקלי", שכיום הוא אטום וקבור מתחת לסוללת־העפר העולה לשער המוגרבים, ורק חלק ממשקופו גלוי לעין. ללא ספק קיים כאן מעבר קדום: מנהרה תת־קרקעית, שעולה בשיפוע, החל מהשער הזה ועד ליציאתה בתוך חצר המקדש. מן הראוי לחשוף מנהרה זו ולהתקינה מחדש, כאחת הכניסות להר הבית. עם זאת מציעה התכנית להמשיך ולהשתמש אף בשער המוגרבים, שהוא, כמובן, גבוה בהרבה מכיכר הכותל, ויהיה בעתיד כאילו תלוי באוויר. לשם כך נקבעה בתכנית בניית מגדל ובו מדרגות, המטפסות ממיפלס הכיכר ועד השער, המצוי בחלקה העליון של חומת הר הבית. מגדל זה, צר וגבוה, הוא המיבנה היחיד המוצע בסמיכות לכותל המערבי עצמו, שיתגלה כולו ויתמשך מפינת מיפגשו הנוכחי עם בניין המחכמה ועד הפינה המערבית־דרומית של הר הבית.

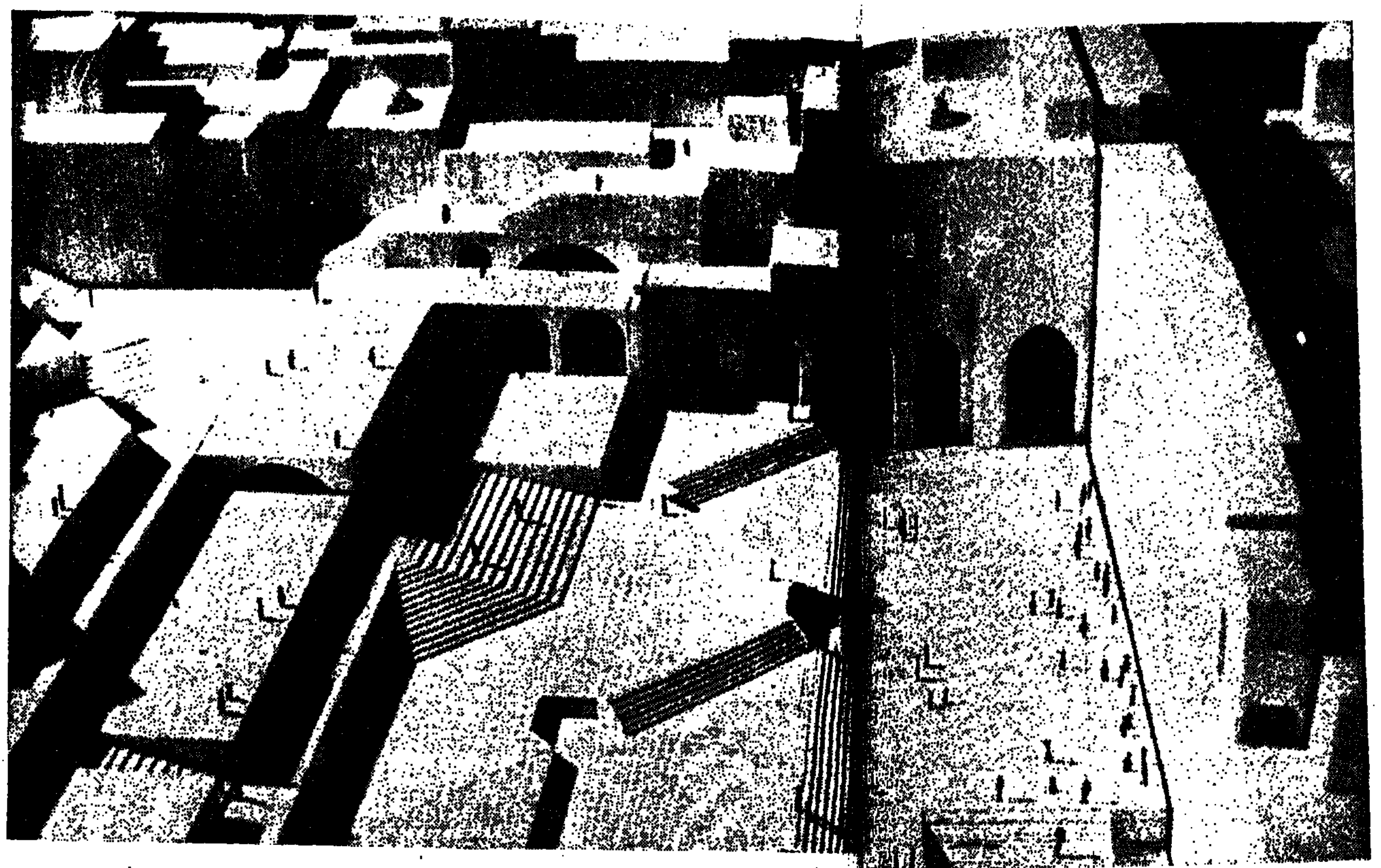

אזור הכותל המערבי, כפי שהוא נראה בדגם של התכנית שתוכננה על־ידי האדריכל משה ספדיה. מימין — הכותל המערבי. הכיכרות „מטפסות" בהדרגה, מיפלס מעל מיפלס, אל עבר הרובע היהודי, משמאל. שלושת השערים הימניים, למטה, גלויים כיום רק בחלקיהם העליונים, מתחת לבניין המחכמה, וייחשפו במלואם עם הנמכת המיפלס. בהמשך להם מציעה התכנית חמישה שערים מקושתים נוספים. ←

לקראת דיון ציבורי

עד כאן, בקווים כלליים, עיקרי תכניתו של משה ספדיה לאזור הכותל המערבי. התכנית מונחת כיום על שולחנם של מוסדות התכנון בירושלים וכבר נערכו דיונים ראשונים בעניינה, בדרגים שונים. עם זאת היא הוצגה, בשלב מוקדם זה, אומנם לא באופן רשמי, לפני הציבור; והציבור יוכל, איפוא, להביע את דעתו עליה.

בחינתה של התכנית המוצעת מתוך נקודות־ראייה שונות — היסטוריות, דתיות, חברתיות ואסתטיות — תעורר בוודאי בציבור מספר שאלות, ואולי גם השגות. הנה, למשל, מציעה התכנית לבנות שורות בניינים חדשים, מדורגים, לכל אורך תחומו המזרחי של הרובע היהודי, ובכך היא עשויה לשנות בצורה דראסטית את מראהו ה־

(סוף בעמוד 57)

هكذا من الأصل

מאת אריאל ויינשטיין

ע ם קבלת מסקנותיה של „ועדת ויתקון" נדמה היה שכבתה ה„בערה" בשדות „נתיבי נפט". בא השבוע מבקר המדינה, ד"ר י. א. נבנצאל, והוכיח בדו"ח רב מימצאים, שהנפט עודנו בוער.

הפרשה שהסעירה את המדינה ב־שנה החולפת, זיעזעה את הממסד וגרמה להקמת ועדת־חקירה פתוחה פורצת בדו"ח המבקר לאפיקים חד־שים.

ד"ר נבנצאל, שאיננו חוזר, בדרך כלל, לנושאים שבהם עסקה ועדת חקירה, מחלק מחמאה לאבות ה־הפקה בשדות סיני בקבעו, שהצוות המקים את „נתיבי נפט" גילה תושיה טכנית ותוך פרק זמן קצר עלה בידיו להתחיל בהפקה.

במחמאה זו מבקשים להתלות תומכיו של מרדכי פרידמן, שאותם ניתן למצוא במשרדים הכלכליים בקריה הממשלתית בירושלים. הם טוענים, שהחברה קיבלה על עצמה שדות רחבי־ידים וציוד של מיליונים שלגביו לא היה קיים מידע אינוונטרי כלשהו כגון רישומים, ספרים מסודרים והנהלת חשבונות.

הלך הלכו המיליונים

מרדכי פרידמן משול בעיניהם ל־קרוב־משפחה בעל יוזמה היושב בארץ זרה, המקבל לפתע ידיעה בהולה מקרוביו על ירושה גדולה שנפלה בידי המשפחה. הוא נוטל את „תרמילו" ויוצא לדרך בהחלטה נחושה להפיק מהר ככל האפשר פירות. „מורטי" החל מהר במלאכה, החל להפיק את „הזהב השחור" והצליח.

לעומת המלמדים זכות, שמים מבקריו של מרדכי פרידמן את הדגש על „השחור" ולא על „הזהב". השבוע מצאו חיזוק נוסף לעמדתם בדו"ח המבקר. שכן, מימצאיו הביקורתיים נוגעים, כמדומה, לתחומי הפעילות העיקריים המאפיינים כל חברה ממשלתית.

הם שואלים מה הקשר בין הצורך להפיק במהירות נפט לבין הפסיחה על מועצת המנהלים בקבלת החלטות עקרוניות. מה היתה הבהילות שדחפה את ההנהלה המעשית להביא לדירקטוריון את נושאי רכישת או חכירת מיכליות הנפט לאחר מעשה; איזו הצדקה יכולה להיות להעלמת כמה מן העסקות בנות המיליונים גם לאחר מעשה.

חברה עיסקית, פרטית או ממשל־תית, עלולה להיכשל פעם אחת ... פעמיים בהתקשרויות עם ספקים ו... קבלנים אשר בסופו של חשבון ... מים לה הפסדים ניכרים, שהרי ... איש המוכן להתחייב בכך ... האילתור והכושר לעשות ... מצויים בחברה דווקא ולא אצל ... קבלנים או הספקים הבאים עמה ... קשרים והחפצים ברווחים ... לעתים ומעבר לסבירות בין אם ... עסקות כשרות ובין אם אינן ...

אך בשעה שאחוז העסקות ... החברה יוצאת בשידה על ... גבוה, ובשעה שעסקות־הפסד ... נעשות לאורך תקופה — ולא ... חודש חודשיים עד איתור ... אומר הדבר „דרשני".

השאלה הנוקבת היא, מדוע ... החברה „עודפים" של מאות אלפי ...

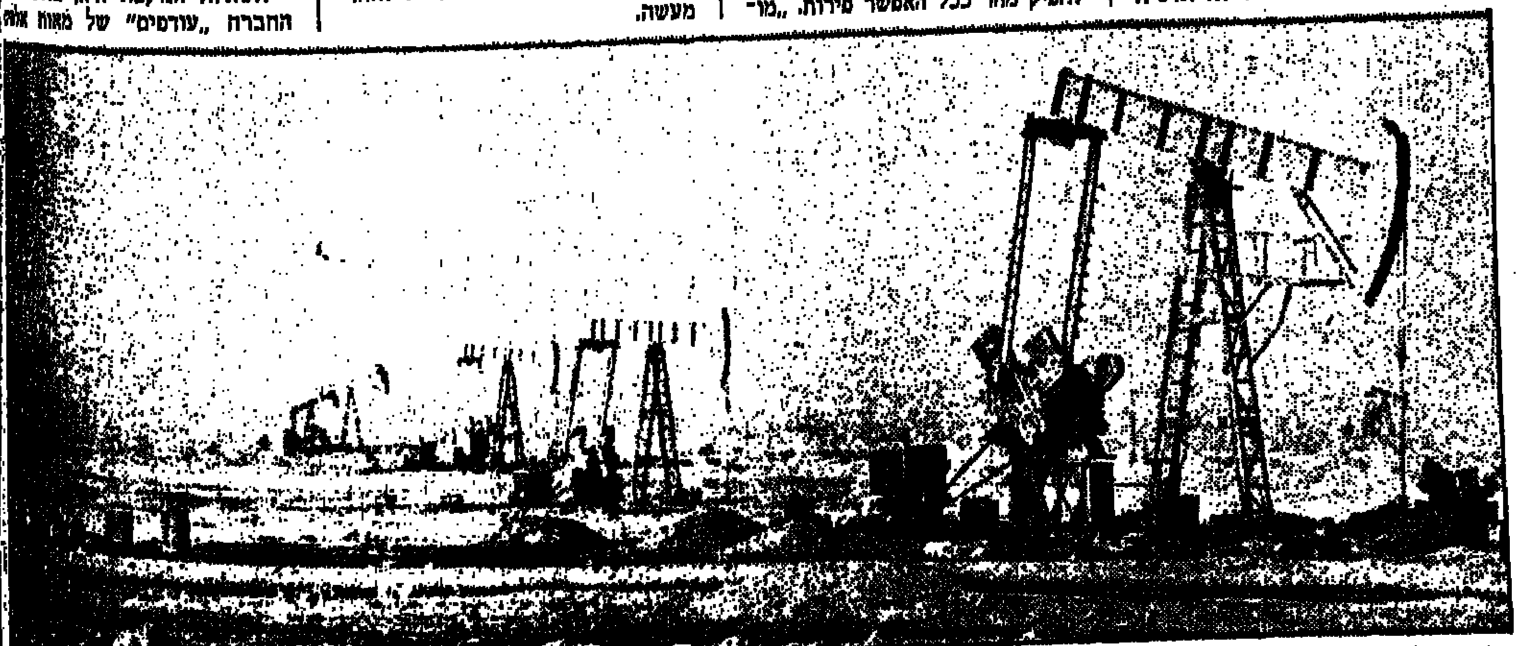
התרגולים מתנועעים והנפט זורם: עד לפירסום דו"ח מבקר המדינה דומה היה כי פרשת „נתיבי נפט" נשכחה. מכל מקום — העבודה באבו־רודס חזרה עתה לתקנה ומתנהלת במלוא ...

...אבל אחר העבודה עדיין מתווכחים על הפרשה וספיחיה: מאז שגדל מספר הנשים במחנה אבו רודס עלה המוראל בקרב העובדים. למטה: שלמה השומר: אין זה שמו האמיתי של השומר הבדואי, אך זהו הכינוי שהדביקו לו עובדי הקידוח המקומיים באבו רודי־

ומיליוני לירות ללא כל הצדקה ל־ספקים ולקבלנים. היתה נוהגת כך החברה שלה, עצם מבשרה. כ„עסק משפחתי" ומבוקר? האמנם הלהיטות להפיק, לבנות מיכלים נוספים ולרכוש ציוד במהירות מהווה בסיס הסברתי להחטאות? או שמא גורמים אחרים, נעלמים ובלתי־סבירים לחלוטין, היוו את המשקע של ההטבות הכספיות ש־ניתנו לנהנים המאושרים?

המלאי לא נספר

חברת „יורשת" העוסקת בעשיה, והשעה דוחקת לה איננה יכולה, מן הסתם, להתפנות לספירת המלאי ב־חודשים או בשנה וחצי אחר היווסדה. אבל, כיצד ניתן להסביר את העובדה שעד דצמבר 1970, שלוש שנים לאחר הקמתה, לא עלה בידי „נתיבי נפט" לערוך ספירת ורישום מלאים של הציוד והמלאי בסך למעלה מ־10 מיליוני לירות שהועברו לידיה ב־הקמתה? ואם לא נערך רישום סדיר של מלאי, לפחות מן הראוי היה שייעשה רישום מדוייק של הציוד שהיא משאילה לאחרים. מה עוד ש־כמה פריטים הושאלו לחברת „קונ־טיננטאל" שלמנכ"ל „נתיבי נפט" היה בה אינטרס ישיר.

לא, אין זה הדו"ח החמור ביותר מבין אלה שנוסחו עד כה על־ידי מבקר המדינה. יש חברות ממשלתיות אחרות, שהדו"חות עליהן נגעו ב־מימצאים כבדים חמורים ורבים יותר בכמותם ובהיקפם. אלא ש„נתיבי נפט" נחשפה הרבה לעיני הציבור והרגישות כלפיה גבוהות במיוחד. השבוע נת־אכזבו כל מי שחשבו שמבקר המדינה יסתום את הגולל על הפרשה.

המוראל גבוה — כך בכל אופן מתרשמים משיחה עם כמה מהעובדים במקום. מימין לשמאל: — דוד נחמיאס, עובד באחזקת משאבות; אילן אסטרהאזי, אחראי הפקה; יצחק גנגינה, האחראי על סוללה.

3 דורות 3 תשובות

משפחת האלוף הנחבא אל הכלים

מאת לוי יצחק הירושלמי

אופי מוצק, הכרה מחושלת — ולאו דווקא ההכרה — מכתיבה מעשים ונהגים. באופי ובהכרה משמשת האם דוגמה לבנים. דוגמה זו מצאה, בין השאר, את ביטויה בראשית מלחמת העולם השניה. אותה שנה (1940) החליט הבן הבכור להתגייס לצבא הבריטי. הוא ואחיו הצעיר החליפו דברים ביניהם על הדרך הנאותה להביא את העניין לידיעת האם כדי להשיג את הסכמתה.

משהתקרב יום-ההולדת של הבכור שאלה האם את בן-זקוניה שלה: מה קונים לו מתנת יום-הולדת? השיב הבן הצעיר: המתנה המתאימה ביותר בעת הזאת ליום-ההולדת תהיה — שיילך לצבא. ואמנם, ביום-ההולדת אמרה האם לבנה הבכור: אם רצונך להתנדב לצבא הבריטי כדי להילחם באוייב הנאצי — הסכמתנו נתונה לך ברצון. זוהי מתנת יום-ההולדת שלנו השנה. צאתך לשלום ושובך בשלום. בליבה פנימה קיננה חרדה רבה, אבל ההכרה המחושלת הכתיבה לה את ה„הן".

האם — ר ב ק ה (קוראים לה: ריבה) ח ו פ י (לבית סוברז'סקי), ילידת אוקראינה (1898), שלמדה באודסה ונישאה שם לאברהם חופי (שניהל שנים רבות את דפוס „הפועל הצעיר" בתל-אביב) ועלתה יחד עמו לארץ בשנת 1922, היתה שנים אחדות בעלת מחלבה „תנובה" בעיר החולות. אך אין לומר שחינכה וגידלה את שלושת ילדיה כ„ילדי תנובה", כלומר בפינוק כלשהו. הם לא פונקו מעולם ואינם מהמתפנקים. כולם מחושלים ונמנים עם בני אותו גזע המשועבד לצו האומר: ראשונים תמיד אנחנו.

רבקה חופי ובעלה המנוח (שהלך לעולמו לפני שנים אחדות) היו כל שנותיהם אנשי עבודה ועמל, בעלי הכרה פועלית ולאומית עמוקה, אשר היקנו גם לבניהם ושעל פיה השירות לעם הוא בבחינת זכות יותר מאשר חובה והדרך הישרה היא האחת והבלעדית בחיים.

האם רווה נחת משלושה ילדיה — הבכור סגן-אלוף (מיל.) משה, יוכבד (הנשואה לאל"מ מיל. דוד ניב, לשעבר מפקד חיל-הקשר) ואלוף יצחק חופי. היא מאושרת מכך, שהם אנשים ישרים. אך גם אם היא מחולקת אהבתה בין כל ילדיה שוות בשווה — גאה רבקה חופי בבן הזקונים שלה, שהוא אלוף בצה"ל.

●●● גיבורים אלמונים

אלוף י צ ח ק ח ו פ י (קוראים לו: חקה), יליד תל-אביב (1927), נתון כל-כולו בענייני בטחון כשלושים שנה רצופות. מאז הפסיק את לימודיו ב„תיכון חדש" בסוף השישית והצטרף לקיבוץ בית-הערבה עם קבוצת-ההכשרה שלו מ„המחנות העולים" והתגייס לפלמ"ח (בשנת 1944), רצופה דרכו פעילות בטחונית מגוונת ועשירה במעללים של מסירות-נפש וגבורה.

הקאריירה הקרבית של חקה החלה כמפקד פלוגה בגדוד הראשון של הפלמ"ח במלחמת השחרור. הוא השתתף עם הגדוד בכל הקרבות שהתנהלו אותה עת בעמק, בגליל העליון, במרכז ובנגב. אחד הקרבות מאותם ימים הוא מן הידועים במלחמת תש"ח. חקה עמד אז בראש טור משוריין שפשט לתוך לבנון וכבש את הכפר מלכיה.

אגב, כל המפקדים באותו קרב הגיעו לרום הפיסגה של הפיקוד בצה"ל. לימים היו כולם לאלופים: אסף שמחוני, ישעיהו גביש, רחבעם זאבי ויצחק חופי.

הדרגה הראשונה של חקה בצה"ל בימי מלחמת השחרור (לאחר שעבר קורס מ"כים של הפלמ"ח וקורס מ"מ של ההגנה) היתה סרן. כעבור ארבע שנים כבר נשא על כתפיו דרגת סגן-אלוף. במרוצת השנים מילא תפקידים שונים ומגוונים בצה"ל — הדריך בבית-ספר לקצינים, הדריך בבית-ספר לפיקוד ומטה, שימש סגן מפקד חטיבת הצנחנים לפני מיבצע סיני ובעיצומו של המיבצע (הוא פיקד אז על הכוח שהצליח להגיע לצידו השני של מיצר המיתלה, למרות חסימה המצרית — לאחר יום תמים של קרבות), קצין אג"מ של פיקוד המרכז, מפקד בית-הספר לקצינים, מפקד חטיבת צנחנים, השתלמות בלימודים בארץ ולימודים בבית-הספר לפיקוד ולמטה של הצבא האמריקני, ראש מחלקת מיבצעים במטכ"ל בשנים הגורליות (1965/68), עוזר ראש אג"מ, ראש מחלקה ההדרכה במטה הכללי, אלוף פיקוד הצפון.

אחר מלחמת ששת הימים אמר עליו ראש אג"מ אלוף עזר וייצמן: „חקה הוא אחד הגיבורים ה־א ל מ ו נ י ם של הנצחון הגדול".

גיבור אלמוני. למרות היותו לוחם נועז ומפקד מעולה, שדור-של-קצינים התחנך על פי אורח מחשבתו, אין הוא ניצב אל מול הזרקורים ואין שמו מופיע בין אח"מ המשתתפים במסיבות-פאר ומתפרסמים במדורי-הרכילות למיניהם. חקה נשאר חקה בכל המצבים ובכל התפקידים.

עם היותו איש-צבא — שומר חקה היטב על הקן המשפחתי שלו. תמיד הוא מוצא זמן בשביל הבית. אפילו בעת שהוא יושב בפיקוד הצפון עושה חקה כמעט מדי ערב דרך ארוכה כדי להגיע לביתו בתל-אביב, שם מצפה לו רעייתו אסתר (לבית מירקין), שחייהם שלובים משנות גן-הילדים, „תיכון-חדש", ההכשרה. כאן שוררת אווירה משפחתית חמימה.

אסתר ויצחק חופי הם הורים לשתי בנות. ענת בנצור והלת (המשרתת בצה"ל). הבכירה, בוגרת-תיכון וסמינר אורנים, שנישאה לרוני בנצור, היתה עד לפני זמן קצר חברת קיבוץ ראש-הנקרה. השבוע יצאה יחד עם בעלה ובנה הקטן, רועי, לארצות-הברית, שם מתעתד רוני ללמוד הנדסה. מי שהיתה מפקדת גדוד בצופים, נח"לאית וחברת קיבוץ בגבול הצפון נתקפת געגועים אל הארץ עוד בטרם יצאה לדרך.

שעות אחדות ישבתי במחיצת בני משפחת חופי בגן-ביתם המטופח. אלוף יצחק חופי הגיע בשעת בין-הערביים מן הצפון הרחוק. ואף על פי שמאחוריו היה יום עבודה ארוך ומייגע — לא ניכרו סימני ליאות על פניו. כולו היה ער ורענן והוא השרה על סביבתו שלווה.

אצל חופי — זה ענין של אופי.

שאלה: גב' רבקה חופי, אצלנו משרתים כולם בצבא. אפילו זה שירות-חובה — כולם מתגייסים ברצון לצה"ל ומקדישים לו שלוש שנים רצופות, ואף יש לא-מעטים הממשיכים בקבע. בנך שירתו ומשרתים מעל ומעבר לתקופת-החובה. בנך יצחק, שהגיע לדרגת אלוף, נמצא כבר שלושים שנה בצבא. מאז הפלמ"ח ועד היום הזה. האם חינכת את ילדיך למיליטריזם, או שמא מעיד הנער על מיליטריזם במדינה?

רבקה חופי: אני חינכתי את ילדי ללכת בדרך זו. אולי יש בזה מיליטריזם, אבל במציאות שלנו זה דבר חיובי. אם רצינו להגיע למדינה יהודית — זאני שאפתי לכך תמיד — אין דרך אחרת, אלא להילחם למען המדינה. בשבילנו אף אחד לא ישים אצבע קטנה לתוך מים קרים. לכן, הסכמתי בלב שלם, שבני יילך לפלמ"ח. נתתי הסכמתי עם דאגה — כל אם דואגת לבנה — אך בלב שלם. תמיד האמנתי במדינה. כשבאנו לארץ היו רק שמים וחול. אבל האמנו, שכאן תקום מדינה — האמנו במדינה — משום שרצינו בה. עד היום טרם יצאנו מהמלחמה. אנו צריכים לעשות עוד הרבה כדי לשמור על המדינה.

שאלה: ענת בנצור, בני גילך חייבים לתת לצבא שלוש ממיטב שנותיהם. במשפחתך נתנו כולם מספר שנים רב יותר. נוהגים אצלנו לומר: כל העם צבא. ואין זו מליצה. האם יש כאן סממנים, או סימנים, של מיליטריזם, לפי הטענה הנשמעת בשולי החברה?

ענת בנצור: אני לא רואה אצלנו שום סימן של מיליטריזם. אני לא חושבת, שאנשים המשרתים שנים רבות בצבא הם יותר מיליטריסטיים מאנשים המשרתים רק שלוש שנים. צה"ל לא יכול להתקיים בלי הקצינים בעלי הנסיון והכשרון המנהיגים את הצבא. מתוך היכרותי אנשי-צבא רבים, מהם קצינים בכירים, אינני רואה שום שוני בינם לבין אזרחים — בהתנהגות, באופי, בהשקפת-העולם ובהתפיסה הדימוקראטית. בארץ שלנו אין שום סכנה מיליטריסטית. מפקדים בכירים משרתים בצה"ל מתוך הכרה של שירות למולדת והם מוצאים בו סיפוק. אין זה תפקיד שממלאים אותו מתוך רדיפה אחרי רווחים. ממלאים את התפקיד מתוך אידיאל ומתוך שמוצאים בו עניין.

שאלה: אלוף יצחק חופי, האם יש אצלנו גרעיני מיליטריזם, או קיימת סכנה של צמיחת גרעינים מסוג זה?

●●● אין נטיה למיליטריזם

אלוף יצחק חופי: תופעת זאת — שקוראים לה בשם מיליטריזם — לא היתה קיימת אצלנו, ואף אינה קיימת היום. ההרכב ואנשי של הקבוצה המנהיגה — וגם של הקבוצה הצעירה — הוא מגוון מאוד. כל אחד בקרב הקבוצה — יש לו השקפת-עולם משלה. אין אחדות-דעות בעניינים פוליטיים וחברתיים. אין שום ... ל„קסטה" צבאית. הגיוון הקיים בחיים האזרחיים — מצוי גם בהרכב האנשי של צה"ל.

שאלה: בשנים האחרונות — שלא כבשנים קודמות — נתגלתה מרדנות מסויימת בקרב צעירים. לראשונה בתולדות המדינה ... קמו צעירים וקראו תגר על השירות הצבאי. מרדנות זו — מנין היא נובעת?

אלוף יצחק חופי: זוהי תופעה שולית-שבשולית. אצל אותם צעירים בודדים היא נבעה מכך, שבשלב מסוים היתה להם הרגשה שלא נעשה הכל כדי להגיע לשלום ולא משום שראו בצה"ל סכנה של מיליטריזם. אני נפגש עם חיילים חדשים — בכל גיוס — אני נפגש עם נוער חדש — ו התרשמותי היא, כי אין שום נטייה למיליטריזם. אדרבה, בתוך הצבא יש התעניינות רבה יותר בבעיות החברה. דווקא בין המבוססים יותר יש התעניינות רבה יותר בבעיות השכבות המקופחות. הצבא גם משקיע יותר — במודע — מאמץ חינוכי גדול יותר בנושא החברתי ובנושא הקליטה. זה אמור לגבי כולם בצבא.

חנין רועי מאזין לשיח שלושת הדורות — סבתא רבקה, הבן (אלוף) יצחק חופי והנכדה ענת בנצור

שאלה: האם הצבא תורם במידת יכולתו לפתרון בעיות החברה והקליטה? לפני 15—20 שנה נחלץ הצבא לעזרת ישובי עולים בכל הנוגע לקליטה חברתית וחינוכית-תרבותית. דומה, כי באותם זמנים צה"ל צעד בראש ההתנדבות. מה שעושה צה"ל כיום הוא מספיק, לדעתך?

אלוף יצחק חופי: יתכן, שהצבא לא עושה מספיק בתחום הזה, אם כי עושה הרבה. חיילות-מורות פועלות ביישובי-עולים וגם בעיירות-פיתוח ותיקות. בפיקוד הצפון — ואני מניח, כי כן הדבר גם בפיקודים אחרים — יש חיילות המדריכות נוער. יחידות בפיקוד הצפון אימצו עיירות שבתחום הפיקוד. האימוץ הוא, בעיקר, מבחינת הטיפול בנוער.

●●● עדיפות ראשונה לעולים

לדעתי, צריכים ויכולים לפעול גם בשכונות ובפרברים. כדי לא לקפח את העושים עבודה יפה — אני צריך לציין, כי כל פעילות הגדנ"ע מתמקדת בנוער-השכונות. הגדנ"ע מפנה את כל מאמציו אל הנוער בשכונות ובפרברים.

שאלה: גב' חופי, מדברים הרבה על בעיות המצוקה. האם נושא זה זוכה לטיפול מעשי במידה הראוייה?

רבקה חופי: עושים הרבה, אך מה שעושים — לא מספיק. צריך לפתוח יותר מועדונים ולתת יותר אפשרויות-דיור. אבל עם זאת צריכה להינתן עדיפות ראשונה לעולים מכל הארצות, בעיקר מרוסיה, כי העליה מרוסיה חשובה מאוד.

●●● השכבות הנחשלות קודמות

אני חושבת, שמותר לעכב סידורים של ותיקים — ובלבד שהעולים יסודרו. אם רוצים שיבואו עולים — צריכים לתת להם כאן את המינימום. ואם אני אומרת שצריך לתת לעולים — אינני מתכוונת, שחייבים להעמיד לרשותם דירות בנות שלושה-ארבעה חדרים. מספיקים שני חדרים.

ענת: אני לא מסכימה כל כך עם הסבתא. אני לא חושבת שהעולים הם ראשונים לקבלה. קודם כל צריך לפתור את הבעיות של השכבות הנחשלות, שכבות-המצוקה, כי למעשה גם הם היו פעם עולים ולא קיבלו מה שמקבלים היום העולים. מדיניות הממשלה, לפיה צריך לתת לעולים הכל — ואפילו יש בזה הגזמה — יוצרת התמרמרות גם בקרב השכבות הנחשלות וגם בקרב הדור הצעיר הגדל במדינה.

●●● אי-אפשר בלי עליה

אני יכולה להמחיש זאת בדוגמאות מהסביבה שלי — ממני ומצעירים בני-גילי. כשגומרים שירות צבאי ורוצים לצאת ללימודים גבוהים — נתקלים בבעיית של מספר-מקומות מוגבל במיכללות שלנו, כי חלק גדול נתפס על-ידי עולים חדשים.

בעיית שניה, חריפה מאוד שנתקלים בה, היא — דיור. בנים למשפחות די מבוססות — כמוני, למשל — שההורים תרמו הרבה למדינה ולקליטה העליה, וגם הצעירים יש להם חלק בבטחון המדינה, בבניינה ובקליטת עליה — אין להם במה להתחיל כשצריכים לרכוש דירה. ואפילו יש התחלה — קשה להגיע לשיכון ממש.

שאלה: ואיפה הציונות שלך?

ענת: גם פתרון בעיות המצוקה הוא עניין ציוני. המדינה שלנו לא תוכל להתקיים, בעיקר מבחינה חברתית, אם לא יקלטו קודם-כל את השכבות הנחשלות — ואינני מתכוונת רק לקליטה חומרית, אלא גם, ובעיקר, לקליטה חברתית ותרבותית-חינוכית. לכך דרושים משאבים רבים, וגם חיונית מאוד התנדבות רבה. אמנם, יש אצלנו התנדבות, אך היא בלתי מספקת.

יש בכוח צה"ל לעשות הרבה מאוד בשטח זה. אפשר לנצל את בנות החי"ן לפעילות הדרושה בקרב שכבות-המצוקה. בשירות הצבאי מתבזבזות הרבה בנות על דברים לא-חיוניים והן יכולות לתרום יותר אם יופנו ויחונכו לפעילות בקרב נוער המצוקה.

אלוף יצחק חופי: אני משוכנע למעלה מכל ספק, שבלי עלית מכל הארצות — אי-אפשר. הרי לשם כך קמה המדינה. צריך לזכור, כי המדינה היא אמצעי לקיבוץ העם מכל פזורותיו. יתר על כן, המדינה לא תוכל להתקיים עם המספר הקיים של אזרחים יהודים — לא מבחינה כלכלית ולא מבחינה בטחונית. הנטל הכספי והבטחוני המוטל על כל משפחה הוא בהיקף כזה משום שאנו מעטים. ככל שתגדל האוכלוסיה היהודית — יש סיכוי רב יותר להקטנת הנטל.

העליה היא בפירוש גם כורח בטחוני שלנו. יחד עם זה — הבעיה החברתית היא החמורה ביותר שאנו עומדים לפניה בעת הזאת. המדינה עשתה בשנים האחרונות — ועושה עכשיו — הרבה יותר מאשר בשנים הקודמות. זמן רב לא היתה חלוקת המשאבים מאוזנת. עד שהגיעו לשינוי עבר זמן רב. היו סיבות אובייקטיביות שונות למצב זה.

כוונתי לומר בזה, כי כל מערכת הקליטה שנבנתה לפני מלחמת ששת הימים הופנתה לקליטת עולים מארצות-הרווחה. גודל הדירות והשחרור מהמסים, וכן כל תנאי הקליטה נוצרו למען משיכת עולים מארצות-הרווחה באופן שבבואם לא תהיה ירידה תלולה מדי ברמת החיים שהורגלו לה. באותם כלים ניסו אחר-כך לקלוט עולים מארצות אחרות, שרמת-החיים בהן

(סוף: בעמוד 53)

סבתא רבקה חופי
„יש להילחם למען המדינה"

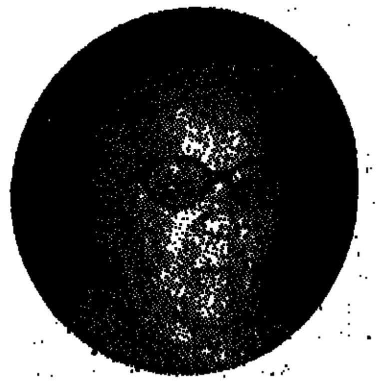

אלוף יצחק חופי
„יש ירידה בתודעה הציונית"

נכדה ענת בנצור
„גם תקלת המצוקה — ציונות"

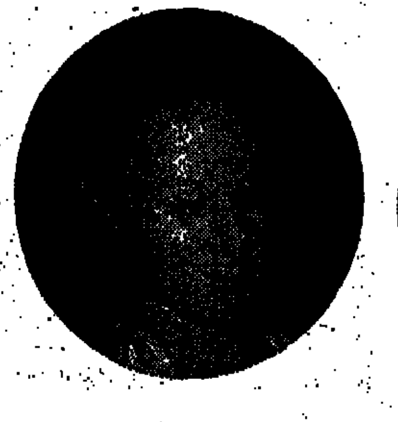

هكذا من الأمل

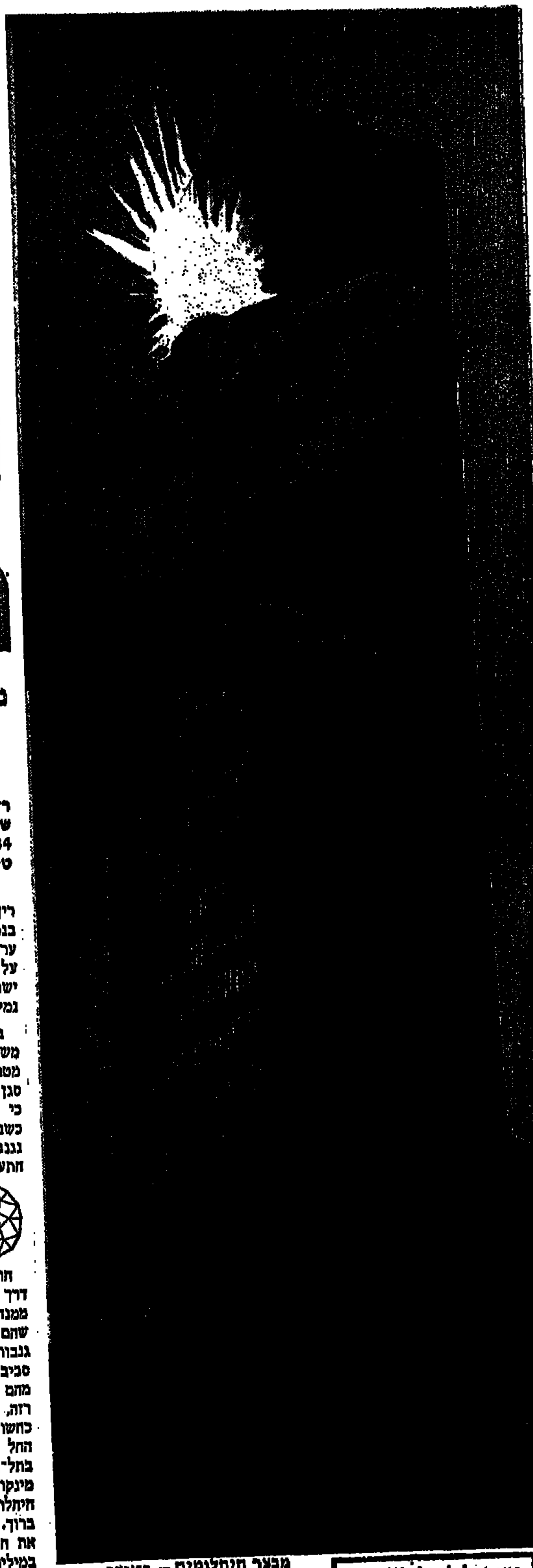

מבצר היהלומים — הבורסה ברמת-גן — מבהיק בשמש.

סינדיקאט הפשע נגד סינדיקאט היהלומים

מאת יגאל לב

באורות מטלול הנחיתה של נמל-התעופה לוד נראה מטוס בי.אי.איי. כציפור כסף ענקית. קול רך של דיילת, הודיע כי המטוס של החברה הבריטית, בטיסה 484 מלונדון ללוד, נחת זה עתה. טיסה שגרתית. חמש שעות.

השעון הראה שמונה בערב. התאריך היה 18 באפריל. ערב רגיל בנמל-התעופה. ואף על פי כן, נתן ערב זה אות למשטרת ישראל לעלות על עורק הגנבה הגדול ביותר בישראל — גנבת יהלומים בדרכם אל נמל התעופה לוד וממנו.

ב-5 במאי נדלק האור האדום במשרדו של ראש מדור החקירות במטה הארצי של משטרת ישראל, סגן-ניצב ראובן מינקובסקי. התחוור, כי משלוח יהלומים גולמיים בשווי כשני מיליון ו-200 אלף לירות, שנגנב ב-18 באפריל, נגנב בנמל-התעופה לוד.

נתיב היהלומים

חוקרי המשטרה, שלמדו היטב את דרך העברת היהלומים לישראל וממנה, סבורים עתה זו פעם ראשונה שהם יכולים לפתור את תעלומת גנבות היהלומים. החקירה התרכזה סביב סבלי נמל התעופה לוד. אחד מהם דוד כהן, בן תשע-עשרה, גבוה, רזה, בעל שיער ארוך ומתולתל, נעצר כחשוד בגנבת היהלומים ומשפטו החל השבוע לפני השופטת המחוזית בתל-אביב מינה שמיר. חולייתו של מינקובסקי עצרה את החשוד במכירת היהלומים, תושב לוד ושמו חיים ברוך. לדברי מינקובסקי מכר האיש את היהלומים במחצית ערכם, כלומר במיליון ו-100 אלף ל"י. למי?

בפגישה בין סגן-ניצב מינקובסקי ונשיא בורסת היהלומים שמואל שי-צר נרמז, כי יתכן שאחד מאנשי סינדיקאט היהלומים קשור בקניית הסחורה הגנובה.

פרקליטו של דוד כהן, עו"ד [illegible] לידסקי, טען כי שולחו חף מפשע. המשטרה טוענת, כי פרשת חטיפת הילד ז'אקי אלבו, בנו של אחד הסבלים אשר נעצרו ושוחררו [illegible] חקירת המשטרה בפרשת גנבת היהלומים שנשלחו בשעתם מבורסת היהלומים בלונדון לעיבוד במלטשה „דיאמנט" בישראל, קשורה [illegible] לגנבה האחרונה בלוד.

חוטים נטווים סביב העולם

גנבת יהלומים הוא „ספורט" של העולם התחתון עוסק בו באשר הוא. יהלומים אי אפשר לזהות. אין עליהם טביעות אצבעות. ואחת לא יכול לדעת באיזה בית חרושת לוטשו כדי לשנות את צורתם. זהותם, מקום וארץ מוצאם של יהלומים ניתנים לשינוי בקלות. יתרה מזאת, היהלומים שומרים את ערכם כזהב, קל לטלטלם (בקופסת סיגריות ניתן להכניס יהלומים בשווי מיליון דולר). ואין ארץ בעולם שאינך יכול למכור אותם במחיר מלא.

העולם התחתון הישראלי גילה את היהלומים במלטשות.

ישראל ובלגיה מתחרות על התואר של יצואן מספר אחד בשיווק יהלומים מלוטשים בעולם. כמעט כל מטוס המגיע ללוד נושא מטען יהלומים גולמיים לליטוש, וכמעט כל מטוס הממריא מלוד נושא מטען יהלומים מלוטשים, לקשט בהם צווארי נשים בלונדון, ניו-יורק, פאריס, ברלין והמזרח הרחוק. לפי הערכת מייצאת ישראל יהלומים מלוטשים בשווי כ-70 מיליון דולר בחודש.

לכן כוונו אנשי העולם התחתון את מחלוקתם על מלטשות היהלומים באיזור תל-אביב ורמת-גן.

כנופיות מאורגנות, מצויידות היטב, החלו לפשוט על מלטשות היהלומים. אחת הנוקבות ביותר היתה זו של רפאל צפניה ואהרון שווילי. בשלושת החדשים הראשונים של שנת 1965 נערכו כמה פריצות נועזות למלטשות היהלומים ברחוב עמק יזרעאל בתל-אביב, למלטשת היהלומים ברח' בני-ברק 20 בתל-אביב.

בשלושת המפעלים הגדולים שנפרצו, מצאו חוקרי המדור המרכזי של המשטרה עקבות נעל אחת זהה לנעליו של אהרון שווילי. הסתבר כי הכנופיה עבדה באורח שיטתי. היא גילתה בקיאות מושלמת במיקום קופות הפלדה. במיבנה הקופות ובשיטות פיצוחן. השודדים באו עם מכשירי ריתוך משוכללים ומסוריות פלדה. השלל שהעלו נאמד ב-700 אלף ל"י.

באותם מעשי שוד, אשר הסתכמו במיליוני לירות לא תפסה המשטרה את קוני הסחורה הגנובה אפילו פעם אחת. ואכן, הבעיה של האנשים הקשורים בקניית היהלומים מעסיקת את המשטרה עד היום, גם אחר שהצליחה לפני כשנתיים לחסל את מכת שוד המלטשות, באמצעות אבטחה מוגברת, שמירה מעולה, ואמצעי בטחון אלקטרוניים.

כאשר הוקפו המלטשות בחגורות בטיחות, פנו גנבי היהלומים לנמל התעופה. זוהי נקודת תורפה בשל שפע הסחורות הנפרקות ונטענות. זמן רב עובר עד שמוודאים כי אכן מעטפת אחת, שהכילה יהלומים, אכן אבדה בדרך. עובדה — גניבת היהלומים בנמל התעופה לוד הסתברה למשטרת רק שלושה שבועות אחרי המעשה.

הנעלם הגדול

שודדי היהלומים מצאו תמיד דרך למכור את ה„סחורה" לאחד מאנשי סינדיקאט היהלומנים באותה ארץ. הדרך היא פשוטה. הגנבים מוכרים את הסחורה למתווך. המתווך מעניין בסחורתו אחד מאנשי הסינדיקאט, והוא מכניס בקלות רבה את היהלומים „השחורים" למחזור היהלומים שהוא קונה ומוכר. לעולם אי-אפשר לפקח על יהלומן איש סינדיקאט, משום שהמכירה והקניה אינם כפופים לפיקוח קפדני.

זה עקב אכילס בפרשת היהלומים. העולם התחתון מזרים את יהלומיו הגנובים אל אנשי עסקים מכובדים, והחוליה המתווכת נשארת חסויה בצל.

שוחחתי עם כמה יהלומנים בסינדיקאט הישראלי, חברי בורסת היהלומים של רמת-גן. נראה, כי יהלומים בשווי עשרות מיליוני לירות, שנגנבו במרוצת הזמן ממלטשות היהלומים או ממשלוחים לישראל ואליה, מצאו דרכם חזרה אל סינדיקאט היהלומנים, לעיתים בלי שהיהלומן הקונה ידע כי הוא מחזיק ברכוש גנוב.

אחד היהלומנים הגדיר זאת כך: „אני לא רואה איך אפשר למכור את היהלומים הגנובים, אלא באמצעות מישהו שיש לו גישה לבורסה".

והבורסה, כמו הבורסות האחרות בעולם, היא כעין שטח אקס-טריטוריאלי. חברת שמירה פרטית שומרת על הבניין והמשטרה זקוקה לאישורים כדי להיכנס אליו.

מבט מקצועי על יהלום בעין מזויינת. החומר שבקצה המלקחיים שווה אלפים

החטוף, ז'אקי אלבו, בנו של סבל שדה התעופה לוד, אמיל אלבו, לאחר שחרורו.

אקדח ועין אלקטרונית: שומרים מזויינים מובילים את משלוחי היהלומים

הבאמת זורמים היהלומים הגנובים אל הבורסה? כיצד?

בית הזכוכית הנוצץ

אחד היהלומנים שעמו שוחחתי אמר בפשטות: „הבעיה של גנב היהלומים היא למצוא דרך אל הבניין. אל בניין הבורסה מגיעים יום-יום אלפי אנשים. כ-800 מהם נכנסים עד לאולם בו מתנהלות העיסקות, אולם בבניין עצמו מסתובבים כעשרת אלפים איש ביום — פקידים, מתווכים, קונים, מוכרים, לקוחות שבאים להתדיין עם הסוחרים. תנועה עצומה. כמעט אי אפשר לפקח עליה. תמיד ניתן בדרך זו למצוא קשר ולהגיע אל מתוך.

„אתה צריך להבין — אמר איש שיחי — יש עיסקות שנעשות באופן שהקשר בין הקונה לבין המוכר לא מתקיים לעולם, רק המתווך פועל. הקניה נעשית תמיד תמורת כסף מזומן, לא בצ'קים. ואם מישהו מוכר יהלומים בפחות מערכם, כל יהלומן יקנה אותם.

„בניגוד לסחורות אחרות, היהלום הוא תמיד חדש וכאשר מוכרים אותו לא במחיר נמוך מדי, המעורר חשד שמדובר בגנבה, ניתן להיפטר ממנו בקלות. די אם יש לגנב מישהו שדרכו הוא יכול להעביר את היהלומים לבורסה.

מינקובסקי מרמז, כי ניתן להבריח יהלומים גנובים לחו"ל כדי להיפטר שם מן הסחורה, כדרך שניסה בשעתו יהלומן ידוע להבריח מזוודה עם יהלומים לארה"ב באמצעות מזכירתו רחל גור; מברק של משטרת ישראל לאינטרפול ולמשטרת ארה"ב הביא למעצר השניים.

הביטוח משלם

שיחות עם כמה יהלומנים העלו כי אנשי הבורסה אינם מתרגשים כל כך מגניבות הסחורה. אחד מהם אמר בפשטות: „כל יהלומן מבטח את הסחורה שלו. הביטוח הוא תמיד מעל שוויה של הסחורה. יהלומן שביטח את עצמו בדרך מסודרת, ושילם את דמי הביטוח כדין, ירוויח על הסחורה הגנובה, שכן יקבל עשרה אחוז יותר מערך הסחורה שלו. הבעיה היא כי הכסף ישולם לו תוך שלושה חודשים. אולי לכן מעשי הגניבה אינם מזעזעים את הבורסה שלנו".

אף על פי כן, יחלו מהשבוע לנוע בלדרים מזויינים שילוו את היהלומנים מבית הבורסה ברמת-גן ללוד, ומשם, במטוס, עד לידי הקניין.

סגן-ניצב מינקובסקי, שאנשיו עצרו השבוע שני החשודים כי הבריחו את היהלומים לחו"ל, מקווה, כי באותה דרך שבה הצליחו להשתלט על מעשי השוד של מלטשות היהלומים יצליחו בעתיד, אחר לימוד קפדני של מנהגי הגניבה בנמל-התעופה, להתגבר גם על עורק זה.

ככל הנראה, עדיין ארוכה הדרך לפני ראש מחלקת החקירות במטה הארצי וככל הנראה היא תוליך אותם לא רק אל לובשי סרבלי הסבלות בנמל-התעופה לוד, אלא גם אל אנשי הצווארון הלבן, הקונים את הסחורה והופכים את גניבת היהלומים לעסק משתלם וכדאי.

هكذا من الأصل

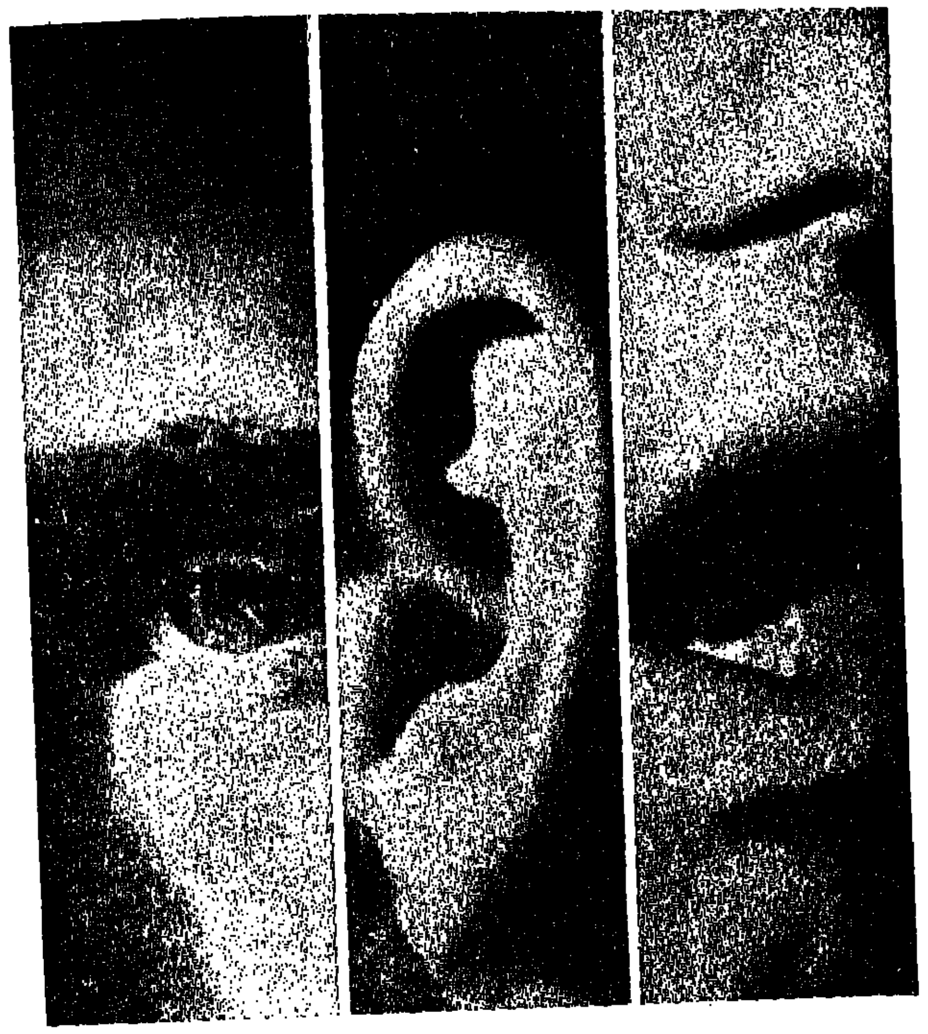

הכנס לאחד ממשרדי המכירות שלנו ותשמע פרטים מענינים על דירות...

פתח-תקוה

באחד האזורים היפים ביותר של פתח-תקווה בונה פאן-לון בנינים במרכז של פיתוח סביבתי חדיש. באתר זה נותרו למכירה דירות בנות 3 ו-4 חדרים ודירת פנטהאוז. בכל דירה מטבח משוכלל, טלפון פנים והכנה לטלפון חוץ, חיבור לאנטנת טלוויזיה מרכזית וחרסינה צבעונית מלאה.

לפרטים, בשעות 0900-1300 במקום הבניה - רח' שרת ליד מוזיאון גוף האדם או במשרד פאן-לון בבני ברק, רח' ז'בוטינסקי 20, טל. 786191/2 בין השעות 0900-1300 ו-1600-1900.

בת-ים

ברח' רוטשילד פינת קדושי קהיר, מקימה פאן-לון את "מגדלי רוטשילד". במגדלים בני 11 קומות - דירות מודרניות בנות 3, 4, 4½ חדרים. חניה תת-קרקעית, שרותים כפולים בדירות הגדולות, נוף פתוח לכל הכיוונים, מרכז קניות ושרותים. כמו כן, בונה פאן-לון דירות בנות 3 ו-4 חדרים ברחוב בנימין. לפרטים, נא לפנות למשרד פאן-לון, רח' רוטשילד 34.

חולון

ברחובות ולכון ארז, פיור קניג, וההסתדרות, במקומות מרכזיים ושקטים מקימה פאן-לון בנינים על קרקע פרטית. בניה מעולה, מטבח משוכלל בכל דירה, חרסינה צבעונית, אספקת גז ומים חמים מרכזיים.

לפרטים, נא לפנות למשרד פאן-לון, רח' שנקר 47.

לוד

דירות לוקסוס בנות 3, 3½ ו-4 חדרים בבנין רב קומות ברח' דוד המלך - רח' היוקרה של לוד. בכל דירה מטבח "אלסומט" מאירופה, חרסינה פרחונית, פינוי אשפה מרכזי, אספקה מרכזית של גז ומים חמים, טלפון פנים וחניה. בבנין שתי מעליות, חדרי בטחון וחזית דקורטיבית.

לפרטים, נא לפנות למשרד פאן-לון, שד' דוד המלך.

אשדוד

ברחוב רוגוזין, בלב אשדוד, מקימה פאן-לון בנין רב קומות ובו דירות בנות 3½, 4, 4½, ו-5 חדרים. רמת בניה גבוהה, 3 כיווני אויר, 2 מרפסות בכל דירה. כמו כן בונה פאן-לון ברח' אצ"ל בנין ובו דירות מרווחות בנות 3 ו-4 חדרים.

לפרטים, נא לפנות למשרד פאן-לון, רח' רוגוזין 4.

פאן-לון

משרדי מכירות

לוד — שד' דוד המלך בת-ים — רוטשילד 34 חולון — שנקר 47 רעננה — ראה הרצליה אשדוד — רוגוזין 4 הרצליה — סוקולוב 58

ראשל"צ — רוטשילד 50 בני ברק — רח' ז'בוטינסקי 20 (פינת רבי עקיבא) רמת גן — ראה בני ברק פתח-תקוה — ראה בני-ברק יועצי השקעות חוץ — פרישמן

הבלט בא! הבלט בא! להקת הבלט המלכותי הבריטי העומדת להופיע בשבוע הבא בישראל במסגרת הפסטיוואל הישראלי. בקטע „אלגרו בריליאנטה"

מאת טלילה בן-זכאי

לאוהבי בלט — כל פגישה עם ה„בלט המלכותי" מבריטניה הוא — חג!

תיאטרון מחול זה, הוקם בסוף שנות ה-20 על-ידי נינט דה-ואלואה, רקדנית, כוריאוגרפית, ואישיות בלתי רגילה אשר כבר אז הבינה שיש ליצור קשר הדוק בין להקת בלט קבועה ובית-ספר שידאג לעתידה של כוחות צעירים, בהנחה ששניהם חייבים לקבל מעמד לאומי כדי לזכות במימון החכרחי להפעלת מוסד אמנותי מסוג זה ברמה גבוהה.

שיתוף פעולה בין שתי נשים, הרקדנית נינט דה ואלואה, ומנהלת ה„אולד-ויק" — ליליאן בייליס, הוא שהביא לשיקומו של תיאטרון בטוש באיסלינגטון, ובעקבותיו ניתן ללהקת המחול שמה הראשון „ויק-וולס", אחר שונה שמו לבאלט סאדלר-וולס, ומאוחר יותר זכה בשמו — בו הוא מוכר עד היום: „הבלט המלכותי"

נינט דה ואלואה האמינה כי להקה חייבת להיות מושתתת על מסורת הבאלט הקלאסי, אי לכך הזמינה את הכוריאוגרף הרוסי המהולל ניקולאס סרגייב (מתיאטרון מאריינסקי בפטרבורג) כדי שיביים כמה מהיצירות הנבחרות של הרפרטואר המלכותי הרוסי: קופליה, מפצח האגוזים, אגם-הברבורים, ג'יזל, היפהפיה הנרדמת.

אל שישת הרקדניות הצעירות שהיוו הגרעין הראשון של ה„ויק-וולס" הצטרפו בזה אחר זה כוחות נוספים, שמות כמו אליסיה מארקובה; אנטון דוולין; פרדריק אשטון; ומאוחר יותר — מרגוט פונטיין ורוברט הלפמן. הם שהיוו את חוט-השדרה של הלהקה, בה שולבו כשרון ודמיון, ובזכותם התפרסם שם הלהקה לא רק ברחבי בריטניה, אלא גם בעולם כולו. ואם עד היום עיקר הרפרטואר שלו הוא קלאסי — קובעים מבקרי המחול בעולם כי הדגש ב„בלט המלכותי" אינו ביצירות המוצגות אלא בביצועם. ואם ראית כבר את „היפהפיה הנרדמת" — תוכל תמיד לראותה שוב, אם היא מובאת אליך על-ידי רקדנים נפלאים כרקדני הבאלט המלכותי.

אין ספק שבעשור האחרון „גנבו" את ההצגה הצמד הנפלא דיים מרגוט פונטיין ורודולף נורייב.

הרקדנית הבריטית המהוללת, שרק לאחרונה החלה להפרד מן הבמה, והיא כבר מעל לגיל 50! והרקדן הרוסי שערק ממולדתו ונשאר בפאריס בשנת 1961 היוו צמד יוצא-דופן בעולם המחול המערבי, והפכו למוקד משיכה לקהל הרחב!

הופעותיהם המשותפות הפכו לסנסציה. לא רק חובבי המחול, גם סתם אנשי חברה מצאו חובה לעצמם לחזות במו עיניהם בפלא. באשה המבוגרת הרוקדת כמו חלום בזרועותיו של הצעיר היפהפה שלא ירד מן הכותרות זה 12 שנים.

בדרך לוולדיבוסטוק

רודולף נורייב, אשר נולד בקרון של רכבת, ב-17 במרץ 1938, כאשר אמו חצתה את היבשת כדי להצטרף לבעלה, ה„פוליטרוק" שמחנהו חנה בולאדיווסטוק.

את ילדותו הילה נורייב עם אמו ושלושת אחיו, קודם בכפר קטן, ומאוחר יותר במוסקווה, ובשניהם — בתנאים של מחסור. כמעט רעב. כשאת שעותיו הפנויות מבית-הספר הוא מבלה ליד מכשיר הרדיו בשירה וריקודים.

כשרון טבעי. אין ספק, קבעו הכל; הוא עצמו חש שנועד להיות רקדן, כאשר בפעם הראשונה בחייו ראה מופע אמיתי בערב חג-המולד. והצעד הראשון — ריקודי-עם במסגרת בית-הספר; תחרויות; ולימודים ממורים מקריים.

ההורים — מספר הרקדן — התנגדו לכך „אם בני יהיה רקדן, הרי לאחר זמן מה יהפוך לשוער במלון" — קבע אביו, שחונך על ברכי הצבא, וקיוה שבנו ילך בדרכו ויהיה „גבר"!

אך הילד המחונן לא נכנע. הוא קיבל תפקיד של ניצב באופרה המקומית ומצא עצמו בחברה בוהמית. משם בכוחות עצמו נסע למוסקווה ועמד בבחינות ל„בולשוי בלט". הוא היה בן 16. מבוגר מדי כדי להתחיל ומורה זקנה שראתה את מבחנו אמרה: „או שתהיה כשרון גדול — או כשלון. מאמץ עליון יידרש לתיקון כל המגרעות שלך".

השנים הוכיחו כי המורה לא טעתה. נדרש מאמץ עליון, והוא נתן אותו. והתוצאות? — כשרון גדול! אשר הוכר בראש ובראשונה בבריטניה "המו-

(סוף בעמוד 51)

נורייב בא! נורייב בא! הרקדן המהולל (שני מימין) בבלט „הבן החוזר" שבו יופיע בישראל כאמן אורח של „הבלט המלכותי"

هكذا من الأصل

הבלדה על האיש הלא נכון

היה היה פעם ואולי פעמיים איש לא נכון שגר בארץ לא נכונה ש־קוראים לה נורווגיה. הוא נעל נעלים לא נכונות ולבש חולצה לא נכונה, וכשהוא היה עובר ברחוב הלא נכון, או הרבה אנשים לא נכונים היו צועקים לעברו בקול גדול:

„היי תראו. הנה האיש הלא נכון!"

ובבוקר אחד. כאור לא נכון, עקבו כמה אנ־שים לא נכונים אחרי האיש הלא נכון! עצרו אותו בפינה לא נכונה ואמרו לו:

„זה נכון שאתה האיש הלא נכון?"

„לא נכון", אמר האיש הלא נכון.

„לא נכון שאתה האיש הלא נכון?"

„נכון", אמר האיש הלא נכון.

ואז התרגזו האנשים הלא נכונים והרגו את האיש הלא נכון. האנשים הלא נכונים נכנסו לבית הסוהר הלא נכון, והאיש הלא נכון הפך להיות האיש שלא היה ולא נברא. כמה עיתונים לא נכונים כתבו שהאיש הלא נכון היה האיש הנכון, וכך הפך האיש הלא נכון לתעלומה נכונה. החקירה נמשכת.

כתבנו הצבאי יצא לפגרה

אני רואה אותו בכל בוקר, יושב במערכת, ליד שולחנו העטור ב־מכתבי גבורה ומופת, מטלפן לעזה לראות מה נשמע, לוחץ ונלחץ על ידי זרועות הביטחון. איש מופלא, כתבנו הצבאי.

אבל בזמן האחרון, מלבד כמה טרורים והתפוצצויות, אין לו מה לעשות. הוא נהיית חיור ועצבני. השלום נותן בו את אותותיו. זה לא בשבילו, לראיין אלופים יוצאים ואלופים נכנסים, והוא מתגעגע לכוננות ולאש, למירדפים ולתחשה, למעוזים ולגיחות.

כן, אין לו מה לעשות בזמן האחרון, ל־כתבנו הצבאי. הוא עוד לובש חולצת חאקי בחירה, כמו דיין בתמונות של עצמו ושל אחרים, אבל אתה יכול לראות אותו יותר ויותר במזנון, שותה משקאות קלים, לועס את הקש, מחכה לאות. כדי להרגיז אותו. אני ניגש אליו בכל בוקר ושואל:

„נו, איך המצב בגבולות? היה שקט ה־לילה?"

„כן", הוא רוטן לעברי, „שקט לגמרי".

„תהיה מלחמה?"

„לא בקרוב". הוא אומר בלי לנסות להס־תיר את אכזבתו, „לא בקרוב"...

אני רואה אותו בכל בוקר, יושב במערכת, אבל ושפל רוח. מתכתב עם גנרלים שנס ליחם, מחכה שיקרה משהו. מישהו קולט כדור בסוף העולם, והוא רץ, רץ, רץ, מחפש בנרות את המלחמות שעברו.

שעות נוספות

דמה לי שמאז שהערבים החלו לבנות, ירדה העבודה למחתרת. לא רק שלא גאים לעבוד (היום כבר לא תראה בן אדם שפוי מצטלם עם מעדר ועיזה, כמו שסבא שלי), אלא שאפילו מתביישים שיתפסו אותך בשעת מעשה. שאם לא כן, כיצד אפשר להסביר שכל לילה, אחרי פסוקו, מתחיל לטרטר פטיש האויר ומכונת הערבול המיטלטלת שופכת מלט על פצעי הכביש שמול ביתנו.

כן, בזמן האחרון הם התחילו לעבוד בלילה, להעיר תינוקות שרק נרדמו, ולהדיר שינה מ־

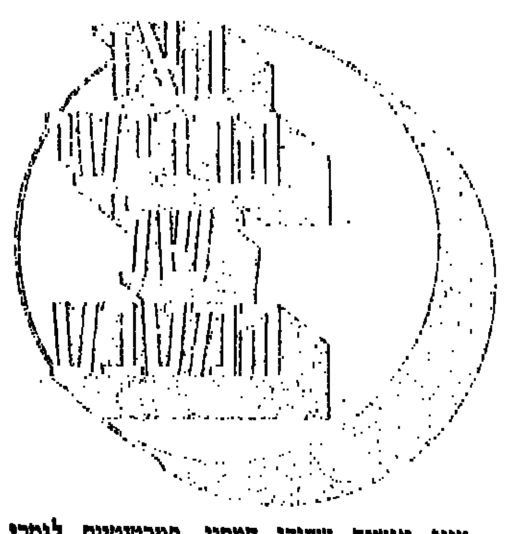

עיני אנשים שדודי המסין, סמרטוטיים לגמרי אחרי יום להט ומלא צלזיוס. אולי איזה קבלן בונה עוד שיכון עובדים בקבלנות, ואולי הם מחפשים לעשות משהו ע״ש קריניצי מתחת לכביש (רחוב קריניצי), אני לא יודע אבל כל לילה, בשעות הכי בלתי צפויות, מתחיל הרעש הנורא. האוטובוס מתגרה עוצר ובמקום שירים כמו „הבו לבנים" ו„אנו באנו ארצה" אתה שומע את אום כולתום ופאריד אל־אטרש ואייבי נתן, שלושת המופלאים.

הם בונים במחתרת, בלילה בלילה, בנום כל רמת גן, ובבוקר יבואו הבריטים ויראו חומה ומגדל, וכביש פתוח, ועוד שיכון מכוער, וכמה תינוקות מסכנים שלא ישנו כל הלילה.

ללכת עם ולהראות בלי

יש לפעמים פרסומות בעיתונים, ש־אתה קורא אותן בשקט, לעצמך, ואחר כך אומר: רק רגע, מה העניין? עוצם את העיניים וחושב בשקט. האדם המודולרי מחפש שטאנצים, ולא רוצה לצאת מהאופנה, כמו בגד ישן.

אבל הסיסמה שאני מקדיש לה הכי הרבה זמן, בזמן האחרון, היא דווקא בקשר לחזיות. אני עצמי לא הולך עם חזיות אפילו למקומות הכי דיסקרטיים, אבל הסיסמה הזאת מוציאה אותי מן הכלים בכל פעם מחדש: „לכי עם והראי בלי, בחזיות מתוצרת אבטיח".

לכי עם והראי בלי. אלברט איינשטין בטח מתהפך שם וחושב: בשביל זה היה כדאי למדוד את מהירות האור ולהכפיל באנרגיה ולנגן על כינור ולהיות יהודי וכל זה? בשביל שאיזה יצרן חזיות יחסי יהפוך לי את כל התורה עם סיסמאות פרסומת זולות? לכי עם והראי בלי. אז בשביל מה היא בכלל צריכה ללכת עם, אם זה נראה כמו בלי? קשה לי להרדם בלילה,

ואני סופר חזיות עם שנראות בלי, חושב על חלום העתיד עד אור הבוקר.

וחזיות זו רק ההתחלה, גבירותי ורבותי. יש לי ידידה שעובדת במכירת מוצרי יופי, והיא סיפרה לי שהלחישה האחרונה של אופנת האיפור היא „המראה הטבעי", כלומר: לכי עם והראי בלי. התאפרי שעה ארוכה במוצרים יקרים ביותר, עד שתראי כאילו לא התאפרת בכלל. וזה יעבור לשאר השטחים, אתם תראו. גבר יוכל ללכת עם בחורה ולהראות כאילו שהוא פנוי להצעות. ללכת עם ולהראות בלי אחרי החזיות השקופות, ימציאו גם שמלות שקופות, נעליים שקופות, תחתונים שקופים, ויגיעו, ב־סופו של דבר, להמצאה האידיאלית: אשה שקו־פה שלא מסתירה לך שום דבר. תוכל ללכת איתה לכל מקום, לשלם רק כרטיס אחד, ולא להרגיש בכלל שהיא איתך. ללכת עם ולהראות בלי, חלם העתיד.

המקשר השמאלי

בשבת בבוקר, באחת עשרה וחצי, בדיוק כשאני קם ומתלבש לגן החיות או לים, אני מקבל טלפון בצורה של מכתב, וקול רך ומלטף אותי: „שלום. תראה, אני יודעת שזה לא נהוג, אבל אני דיילת באל על. חתיכה. והתאהבתי בבחור שלא מבין אותי".

„הללו", אני אומר, „מי מדבר".

„עד היום חשבתי שכל הגברים הם נעחסים. וזילזלתי בגברים. עד שיום אחד הוא הופיע. בחור טוב, מאלה מהקומנדו הימי והסיירת. אבל הוא חשב שאני לא רצינית ולא שם עלי. אז אם אתה יכול לכתוב על זה משהו, שיחזור אלי, שיבין שאני אוהבת אותו, שהשתניתי לגמרי..."

„הללו", אני אומר, „מה הבעיה מי מדבר?"

„אני לא אגיד לך את שמי, אבל הבחור הזה קורא אותך בכל שבוע, ואם תכתוב עליו הוא אולי יבין שאני מתכוונת ברצינות. חשבתי על זה הרבה, והגעתי למסקנה שרק אתה יכול לעזור לי".

„הללו", אמרתי, „הללו?"

בעשרים לשתים עשרה נאלמה הבחורה הזאת מחיי השבת שלי. אבל במחשבה שניה, אמרתי לעצמי: למה לא. מתעסקים כל כך הרבה במכ־תבים למערכת בפוליטיקה, דמוגרפיה, זיהום אויר. ועל דבר אלמנטרי כל כך, כמו אהבה, אין מגיבים, הקוראינו כותבים.

אז הנה, חתיכה מאל על, כתבתי, כמו שבי־קשת. ואם זה יצליח, ותהיה אהבה, אל תשכחי אותי, ותזרקי איזה עצם לחברים, שלא עזבו אותך בעת קשה. קטנן גפן והצוות ללבבות בודדים שלו מאחלים לכם טיסה נעימה. להפסיק לעשן, להדק חגורות, אנחנו ממריאים ...

יהונתן גפן

לפני שתשמע ותראה את מערכות ה־HI-FI STEREO QUADRO החדשות של גרונדיג כדאי שתשמע ותראה את האחרות

...רק כך תוכל לשמוע ולראות את ההבדל!

מערכת קוואדרו של גרונדיג, איננה עוד מערכת סטריאופונית. זוהי המערכת המושלכות ביותר באיכות ובעיצוב שתוכל להשיג.

יש בה כל מה שהאוזן והעין יכולים לשמוע, ולראות ועוד יותר מזה...

לסדרת מערכות הקוואדרו של גרונדיג, מותאמים עתה רמקולים בעיצוב חדש עם רשת חדישה המבטיחה לך צליל נאמן ונקי יותר.

רמקולים אלה, מעוצבים בארגזי, עץ או בכדורי מתכת מרהיבים ביופיים, אשר ניתן להעמידם על רגלית, לתלותם במנורה או להניחם על גבי המזנון.

לבחירתך מערכות קוואדרו בדרגות עוצמה של 20 watt עד 80 watt מערכות סטריאופוניות, טלוויזיות, רשמי קול ועוד.

גרונדיג מציגה גם את דגמי הטלוויזיה החדישים סופר אלקטרוניק המופעלים ע״י מגע יד ללא לחיצה.

לעולים חדשים ופטורי מס־
מכירה בלירות ישראליות
DUTY FREE.

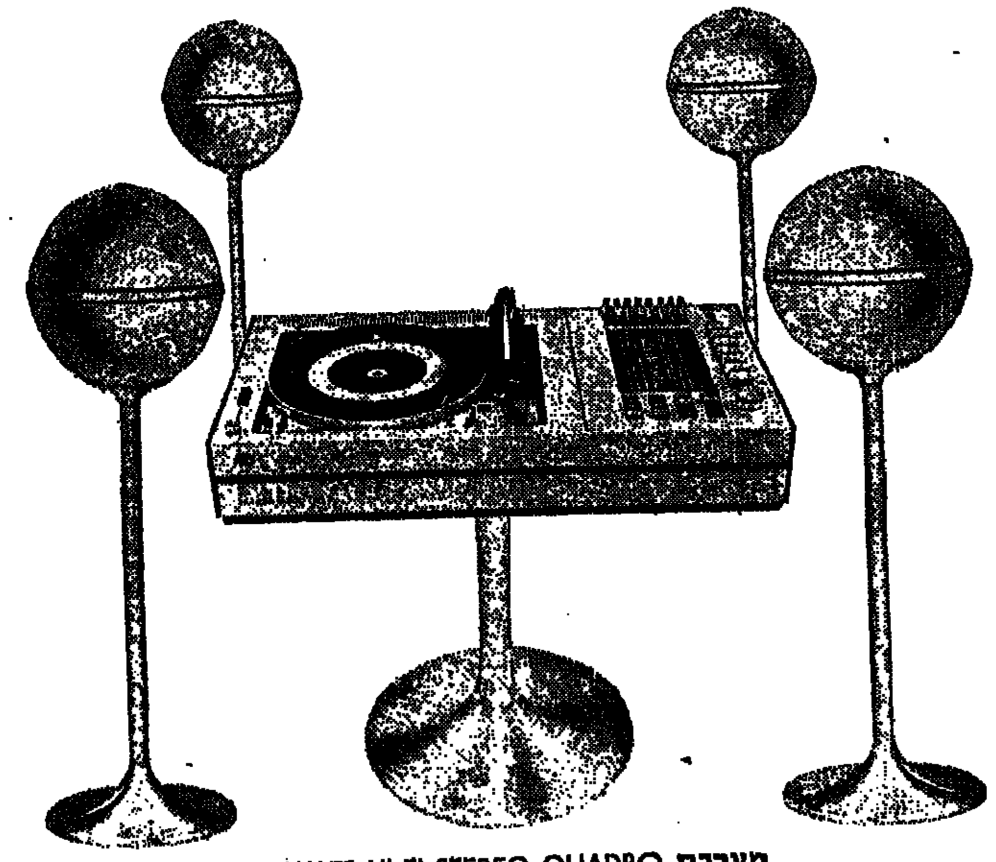

מערכת 70 WATT HI-FI STEREO QUADRO
STUDIO 1600–2000

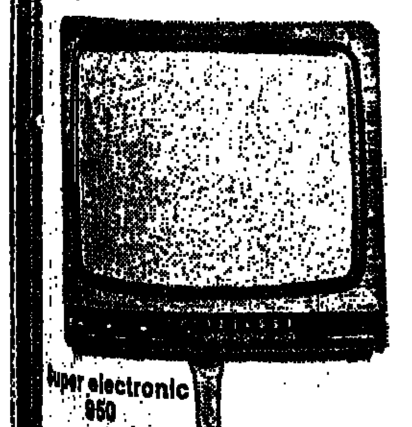

Super electronic 850

TK 248 Stereo

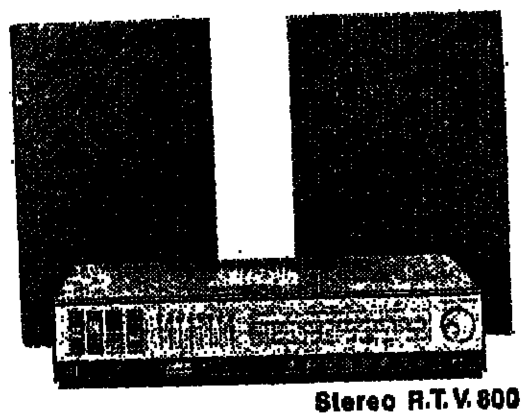

Stereo R.T.V. 800

GRUNDIG

סוכנות גרונדיג:
ת״א, רח׳ נחלת בנימין 70
טל. 54666.

هكذا من الأصل

ברכות על כוס בגרוזיה

מאת דוד מרקיש

באביב 1968 הוחלט באחד ממוסדות השלטון במוסקווה להוציא לאור עתון לסטודנטים, אשר ייקרא „הס־טודנט". הכוונה היתה ליצור עתון שיהיה גם ליברלי וגם שמרני, גם פרוגרסיווי וגם ריאקציוני, כדי לצאת ידי חובת הכל. העתון החדש אמור היה לחיות חופשי יותר משאר העתונים הן מבחינת מיבנה והן מבחי־נת תוכן ובחירת חברי המערכת.

אותו מוסד שלטוני גבוה העמיד בראש מחלקת המאמרים, הכתבות והרשימות עתונאי יהודי — אותי.

אפשר שנתמניתי לתפקיד זה משום שבלטתי בסירובי לקבל עלי תפקיד קבע כלשהו. העדפתי לחיות חיי יוצר חופשי של עתונאי־נווד ו„פיראט־של־עט". מעודי לא שירתי בתפקיד כלשהו, אולי לבד מהיותי בגלות, כאשר הייתי נגן מצילתיים בתזמורת הלוויות. אולם אף באותו תפקיד לא עשיתי זמן רב, שכן עד מהרה פוטרתי עקב העדר כל חוש מוסיקלי.

עכשיו קיבלתי מפתח לחדר של מנהל מחלקה, תעודת־מעבר ומשכורת נאה. יתר על כן, בטרם נתתי הסכמתי לקבל את התפקיד התניתי תנאי אחד — והוא נתקבל. דרשתי זכות לשלוח בשליחויות עתונאיות כל אדם שארצה לכל מקום ברחבי בריה"מ, בלי אישורו של העורך הראשי. באורח זה קיבלתי לידי פנקס של תעודות שליחות, ויכולתי לשלוח גם את עצמי, כעולה על רוחי.

ואכן זאת עשיתי בשלהי קיץ 1968. באוגוסט אותה שנה המראתי לגרוזיה לכתוב רשימה על סטודנטים שעבדו בחפירות ארכיאולוגיות.

■

המערכת שלנו פעלה כבר שלושה חודשים, אך שום גליון של „הסטודנט" עדיין לא ראה אור. אנו כבר אספנו חומר לעשרה גליונות, אולם מישהו „למעלה" לא הספיק לקוראו ולאשר — או לאסור — את תוכן הגליון הראשון.

„למעלה" היו הכל שקועים בפרשת צ'כוסלובקיה המרדנית, ולאיש לא היה פנאי לעסוק בעתון החדש שלנו, אם כי נמצא מי שאסר עלינו לחלוטין לראיין תיירים־היפים שהגיעו למוסקווה מצ'כוסלובקיה.

בתחילת אוגוסט היינו מאריכים שבת לילה לילה במערכת וקוראים בלחש את עלוני החדשות של „טא"ס הלבן" — עלונים שהופצו בין הפקידים הבכירים של מנגנוני הממשלה והמפלגה הקומוניס־טית ושהכילו מידע נכון של המתרחש בעולם.

עתוננו לא היה מנוי על „טא"ס הלבן" אולם אנו הצלחנו להשיג בדרכים עקלקלות את הדפים הבלים מרוב מישוש. והם נפלו בידינו חרף האיסורים החמורים של השלטונות. על יסוד מה שקראנו יכולנו להניח, כי הפלישה לצ'כוסלובקיה עלולה לבוא מדי יום. ואפשר היה גם להניח, כי אחר צעד זה תנקוט ממשלת בריה"מ מדיניות „ימנית" שפירושה יהיה, בין השאר, סגירת העתון שלנו, מה גם שהוא נשא שם שריח מרי נדף ממנו — הסטו־דנטים בצ'כוסלובקיה הואשמו בעתונות הסובייטית בכל חטא ופשע.

לאור זאת החלטתי לנצל את האפשרויות הבלתי־מוגבלות לצאת למסע בשליחות, שעדיין היו בידי. בבוקר בהיר אחד המראתי לטביליסי.

■

זה כמה שנים לא הייתי בגרוזיה והאווירה הלבבית, השלווה והשבעה של בירתה השרתה עלי נועם ונוחות. הרגשתי את עצמי כמו הייתי בארץ אחרת, באיזו פינה טרופית שבה אוכלים האנשים פירות הצומחים ללא עמל, ומביאים לעולם ילדים מתוך אפס־מעשה והעדר נפט, שלא לדבר על חשמל.

אט אט השתרכתי לאורך שדרת רוסטאוולי החמה, הירוקה, האפופה ריחות ורדים ושישליק. בערב עמדתי להמריא לקאחטיה, החבל ההררי של גרוזיה אשר בו נערכו החפירות.

ליד בית מפואר, שבו שכנת אגודת הסופרים של גרוזיה, נתקלתי בסופר מכר ששמו ארצ'יל. משנודע לו כי אני יוצא לדרך כעבור שעות ספורות נטל אותי עמו למסעדה.

„אנחנו לא התראינו כבר חמש שנים — אמר ארצ'יל — וזאת סיבה מספקת ללגום כוסית".

במסעדת „טביליסי" היה האולם מלא מפה לפה והתזמורת ניגנה. ארצ'יל היה מוכר שם, ועד מהרה הוצבו לפנינו על השולחן כמה בקבוקים של יין גרוזיני משובח. ארצ'יל מילא את הכוסות, קם על רגליו והתכונן לברך על הכוס.

■

„שקט!" צעק בהניפו ידו לעבר התזמורת. זו דממה ומאות עיניים התמקדו באותו רגע בשולחן הקטן. „אני רוצה לשתות לכבודה של ארץ קטנה, אבל גאה!"

הייתי בטוח, שהוא מבקש לשאת ברכה לגרוזיה, שכן התמצאתי היטב במנהגי השתיה של בני המקום.

„... ארץ זאת תמיד נלחמת באויביה ותמיד ניצחה!"

הרהרתי, כי ידידי הגרוזיני הגזים כלשהו, שכן גרוזיה אמנם נלחמה תכופות באויביה, אך ניצחה רק לעתים רחוקות.

„...אנשי ארץ זו הם אוהבי עמל ומוכשרים, גאים ובלתי מנוצחים".

הנוכחים במסעדה הקשיבו לדברי ארצ'יל והינ־הנו אחריו בגלוי.

„אני רוצה לשתות לכבוד האיש הגדול ביותר באותה ארץ קטנה — המשיך ארצ'יל בהשתלהבו יותר ויותר — בעד איש מצוין וגיבור אמיתי!"

הוא ישתה לכבוד סטאלין הירהרתי, והנחתי מיד את כוסי על השולחן. לא עלה כלל בדעתי לשתות לכבוד אותו איש.

„...אנחנו כולנו חייבים ליטול דוגמה מאיש זה. הלוואי שיחיה אלף שנה!"

המלים האחרונות עוררו בי תמיהה כלשהי, שכן לפי מיטב ידיעתי כבר היה סטאלין מצוי זה כמה שנים בעולם הבא.

„ובכן, דוד יקירי, אני רוצה לשתות לכבוד מדינת ישראל, ואישית לכבוד גנרל משה דיין!" סיים ארצ'יל את נאומו.

הגרוזינים באולם מחאו כפיים והתזמורת ניגנה „הבה נגילה".

■

הנחתי, כי טיסתי לקאחטיה לא תתקיים שכן אותי ואת ארצ'יל יסיעו יחדיו על חשבון המדינה לכי־וון אחר לגמרי. במבט עגום חיפשתי בין הקהל דמויות של אנשי ק.ג.ב. אולם איש לא הפגין אי־נוחות כלשהי והאוכלים באולם המסעדה, חזרו אחר שהקשיבו לברכה על הכוס איש־איש אל סכינו ומזלגו.

הפלטתי אנחת רווחה. לרגע נשתכח ממני, כי נמצאתי בטביליסי ולא במוסקווה.

לפנות ערב נסעתי לשדה־התעופה בלווית גאמלט צ'יצ'ינאדזה, עתונאי בעתון נוער גרוזיני היוצא בטביליסי. „אין כרטיסים — אמר לי אחר שקרב לאשנב הקופה — אבל הכל יהיה בסדר, אל תדאג. רק ענוד את אות־ההצטיינות שלך".

שמעתי לו והצמדתי לדש מקטורני אות־הצטיי־נות ספורטיווי נאה מאד, שקיבלתי בזכות העפלתי לאחת מפסגות הרי פאמיר. מי שלא ידע כי זה אות הצטיינות עשוי היה לחשוב מי־יודע־מה, שכן זה היה סמל חגיגי ביותר, מעשה חושב.

גאמלט דחק אותי אל תוך הקהל המצטופף שצבא על דלת מנהל שדה־התעופה, בצעקו משהו בגרוזינית ובהצביעו באותה שעה על אות ההצטיינות שלי. זאת עשה גם בהכנסו לחדר המנהל, ובצאתנו משם הודיע לי כי אנו נמריא לקאחטיה בתא הטייס. הרפתקה זו שזומנה לי היתה לפי רוחי.

אני וגאמלט שוטטנו חסרי־מנוחה ליד המטוס עד שעלו בו כל הנוסעים. אחר־כך ישב הטייס בתאו והניף לנו ידו. רק אז עלינו אל המטוס.

■

קהל מגוון היה יושב בתא הנוסעים — איכרים שהצמידו תרנגולים אל חיקם, ובעלי תפקידים שיצאו בשליחויות שונות והחזיקו בידיהם תיקים ומזוודות. אני וגאמלט צעדנו הישר אל תא הטייס. בינו ובין תא הנוסעים היה חלל זערורי שבו היו מושבים לדיילות.

באותו חלל־ביניים קשה היה להידחק. היו שם כשבעה אנשים כמונו, נוסעים ללא כרטיסים, מצו־פפים כסרדינים בקופסה. למקום זה נדחקנו שנינו ותגפנו את הדלת מאחורינו. כולנו עמדנו שם דבוקים זה על זה, עישנו, ואת זנבות הסיגריות שורקנו על הרצפה מעכנו ברגלינו תוך מישוש, שכן לא יכולנו לראותם.

הטיסה ארכה כעשרים דקות. בצאתנו מן המטוס

(סוף בעמוד 57)

לשכת הפרסום הממשלתית

هكذا من الأصل

מוסיקה סופר־סטריאופונית המימד ה-4d בצליל

היום בשלהי 1973, כשמביטים לאחור ועוקבים אחר ההתקדמות הגדולה בשטח מערכות השמע, אפשר להבחין בשלבי ההתקדמות השונים־ממערכות שמע פשוטות, למערכות סטריאופוניות וקוואדרופוניות ועד למערכות אמביופוניות (סופר סטריאופוניות).

מערכת סופר סטריאופונית מייצגת גישה חדשה בהשמעת מוסיקת הסטריאו. נוסף למעלותיה הסטריאופוניות הרגילות, מאפשרת המערכת שמיעת מוסיקה ארבע־ממדית ב„שיטה האמביופונית".

ה„שיטה האמביופונית" היא ההתקדמות הגדולה בשטח מערכות הסטריאו המודרניות ויחודה ביכולתה להשמיע את הצלילים החבויים בעומק מוסיקת הסטריאו האמיתית. צלילים אשר אין אפשרות לקלטם במערכות הסטריאו הרגילות וכל זאת ללא צירוף מלאכותי של צלילי תהודה. ב„שיטה האמביופונית" תוכל לשמוע תקליטי סטריאו (רגילים) ושידורי סטריאו של היום בצלילי המימד הרביעי של המחר.

בשתאזין למוסיקה סופר סטריאופונית במערכת 4d אמביופונית של „פילוט" תכיר את מימד ה-4d של הצליל.

מחירה של מערכת „פילוט" 4d אמביופונית הינו 5,950.- ל"י לצרכן וניתן לרכשה אצל „מפיצי פילוט" המורשים לסטריאו" בתשלומים נוחים בלי תוספת ריבית.

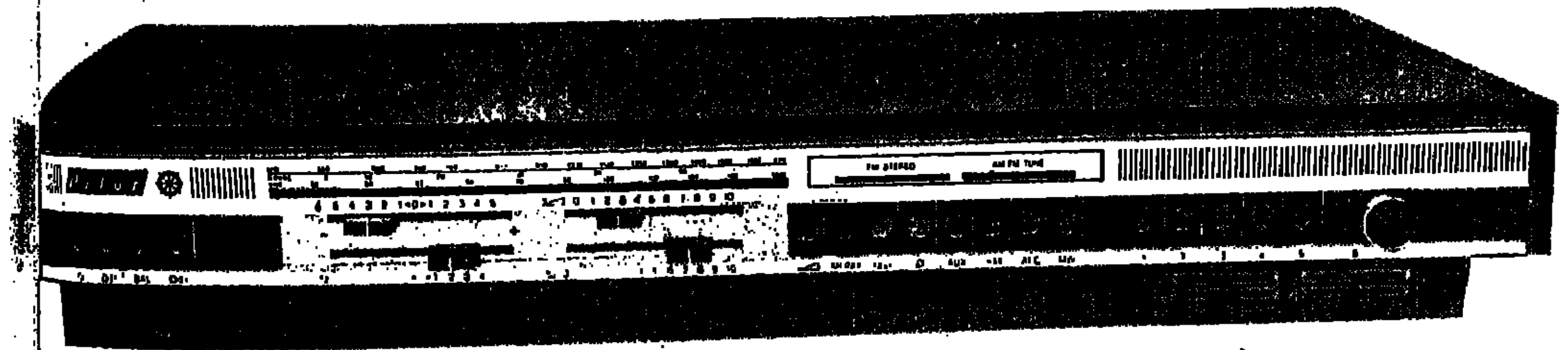

● איזון (Balance) ערוצים אלקטרוני. ● משתיק אלקטרוני לביטול הרחש בין תחנות ה-F. M. ● נורת בקרה אוטומטית לכיוון מדוייק של התחנות. ● 100 ואט הספק יציאה. ● רמקולים "Goodmans" (12" ו-4") ● פטיפון Garrard Mark III ראש מגנטי Goldring G 800 H מחט יהלום.

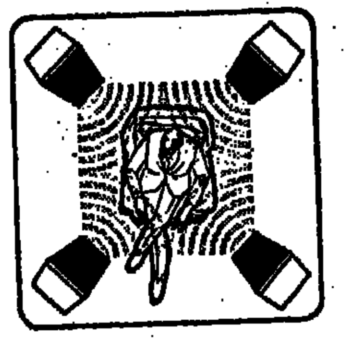

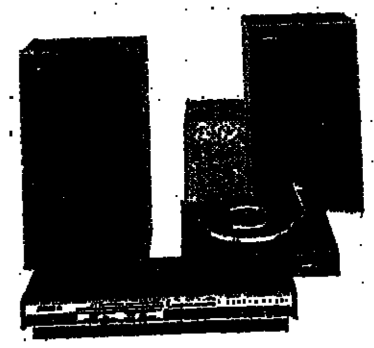

פילוט

אריק והבובות

מאת משה בן־שאול

ברזל. עץ. קל־קל. ספוג. דיקט. פלסטיק. בד. כפתורים. צמר. נוצות. הדבק אותם, חבר אותם, קשור אותם, תפור אותם — והרי לפניך דמויות חיות, מתנועעות, כמעט נושמות. כך יצר משך תשעה חודשים תמימים של עבודה שקדנית אריק סמית, תפאורן ידוע וגרפיקאי ידוע לא פחות — 65 בובות, המתחילות לנוע בימים אלה בתיאטרון „יובל", ושם יש לחן: „בובות העץ של אריק".

יהיה זה חזיון מוסיקאלי לילדים, אך לא פחות מכך למבוגרים, המורכב משני סיפורים קלאסיים־מוסיקאליים נודעים וותיקים: „פטר והזאב" עם המוסיקה של סרגיי פרוקופייב ו„קרנבל החיות" של סן־סאנס, כשביניהם מחזה ביניים: הקהל יראה כיצד שבעה אנשים בידיים חרוצות וזריזות מפעילים את הבובות, מאירים אותן, מפעילים את המוסיקה.

הטקסטים למופע זה, המרהיב בצבעיו, אורותיו וקולותיו, נכתבו על־פי הטקסטים המקוריים של הסיפורים על־ידי יהונתן גפן, שקירב אותם לצופה הישראלי. הברבור המקסים מקרנבל החיות הופך להיות „ברברה" הברבורה, ואיננה אלא בלרינה מקסימה, יוצאת קיבוץ, הג'ירפה מגיעה לקרנבל מנהריה ואילו הקופים מגיעים דווקא מנהלל.

את מלאכת הבימוי נטל על עצמו שחקן התיאטרון הקאמרי יוסי גרבר, והוא גם אחד משלושת השחקנים, בצירוף שלמה בר־שביט ועדנה פלידל שתרמו את קולם להצגה.

אריק סמית (למטה) ובוביתיו: „איזה קסם נפלא"...

הבובות אינן עייפות

הבובות, התפאורה, הבחירת, הקונסטרוקציות, הרעיון — כל אלה של אריק סמית, שגם הדריך משך חמישה חודשים את צוות המפעילים.

זה „משהו" קסום ש„בוער" אצלו. יש לו לאריק אהבה גדולה לילדים. מזה תשע שנים הוא יושב בארץ (הוא הגיע לכאן מדרום־אפריקה) ונוכח לדעת ש„משהו" זה יש בכוחו להפעיל את דמיונם, לפתחו. מספרים עליו שראה את „ספר הג'ונגל" של וולט דיסניי עשרות פעמים ובעיקר — הביט בפניהם של הצופים בסרט ונוכח לדעת, שדווקא כאן, בסרט חמים, מצוייר — פנים אלה צמאות לאילוזיות, לחגיגיות, לדבר־מה שאין בו משמעות, כביכול, „שליחות" או „בשורה".

אבל עוד משהו: אריק סמית, הוא אלה שעבדו עמו: הבמאי, מחבר התמליל והשחקנים — אהבו את הקסם שבתיאטרון הבובות, את ה„טריקים", את חילופי האור. לכל חיה יש „קונץ" משלה.

אמר לי הבמאי, יוסי גרבר: „קשה לביים בובות. את הקו אני לוקח מן היוצר. והבובה עצמה — גם נאיבית, גם מתוחכמת. יש לה שפע עצום של אפשרויות, שעל כולן חשב אריק בזמן שיצר אותן. עלי להשתדל ליצור את שיווי־המשקל המתאים של ה„טריקים", למצוא את האסתטיקה הנכונה של התמונה על הבמה". ואני מוקסם מהאפשרויות של החייאת העץ. ראה, תחילה הוא סתם ,עץ מת' ולפתע הוא מתחיל לחיות! האין בזה איזה קסם נפלא".

ומתלוצצת מפיקת המופע מרים עציוני: „יתרונן הגדול של הבובות, שאינן עושות צרות בהנהלה — פשוט סוגרים אותן בארון. הן לא צועקות, ואף פעם אינן עייפות".

תחית תיאטרון הבובות

לא מהיום עוסק אריק סמית בתיאטרון בובות. תחילת עבודתו בדרום־אפריקה, לפני 17 שנה, בהיותו עדיין נער. כבר אז יצר עם ג'ון רייט ורעייתו את תיאטרון „המלאך הלבן", שיותר מאוחר עבר לאנגליה, התפרסם בכל רחבי העולם והגיע אף לישראל.

בובותיו של אריק סמית הן גדולות במיוחד, וקטנות במיוחד. הגדולה שבהן מגיעה למטר ושמונים — והקטנה לכדי 20 ס"מ. הוא משתמש בבמת־תיאטרון גדולה וממשית, גם שיטותיו רבות ומורכבות. את בובותיו הוא מפעיל בעזרת חוטים, מקלות ואף משתמש בשיטת בובות־הכפפה.

בבואו לארץ, ביקש מיד להכיר את ד"ר פאול לוי, מי שהקים בזמנו את „להקת העץ" המפורסמת. ד"ר לוי, מלחין מצויין ועורך־דין במקצועו, החזיק את בובותיו במגרות. הראה לו אריק את בובותיו שלו — והדוקטור הוקסם, אף עודד אותו להמשיך ולהיות „משוגע" לדבר. כי, אכן, העוסק בתיאטרון־בובות אינו יכול להיות אלא „משוגע" לדבר.

העבודה היא נוראה, קשה, דקדקנית. אין פלא, איפוא, שמשך שנים רבות מאוד, עשרות שנים — מת תיאטרון הבובות, שתולדותיו מאז ימי קדם.

התעוררותו באה אך לפני ארבע או חמש שנים. יכול להיות בגלל „עייפותו" של התיאטרון החי. מאז, שוב החלו צצות, חיות ומקסימות להקות שלמות של בובות בכל רחבי העולם: בשטוקהולם, במינכן (שם קיימים שני תיאטרוני בובות) בלונדון, ביפאן ובוודאי בברית המועצות, שם חי גדול מפעילי הבובות בעולם, הלוא הוא סרגייו אובראצוב, גאון, המפעיל את אצבעותיו בלבד ובראשיהן רק שני כדורי־עץ.

בצרפת חיים ופועלים פיליפ ג'נט, שכל „חיותיו" עשויות מנוצות, אנדרה טאון שאת בובותיו ראינו בפסטיבל הישראלי אשתקד וכן איוו ג'ולי היוצר, כקוסם, בובות־נייר על הבמה.

גם להקת ה„בובטרון" של אונזו מגבעת־חיים התעוררה מקפאונה בשנים האחרונות.

ועתה: בובות העץ של אריק, שנה תמימה של עבודת־נמלים. הכל מחדש. חיפוש אחר מפעילים, אימונם, מציאת התיאטרון שיסכים להפיק את המופע — שלא יהיה בשום פנים ואופן עוד „חאלטורה" — אלא הצגה ממש, תרבותית, יפה ומהנה.

*

ומן הראוי היה, דומני, שתיאטרון הילדים והנוער שליד משרד החינוך והתרבות יטול על עצמו, באיזושהי צורה של שותפות, להביא גם במסגרתו את תיאטרון הבובות הזה אל צופיו הקבועים והרבים — כדי שיהיה לו המשך, והעבודה העצומה והנפלאה שהושקעה בו לא תרד לטמיון לאחר עשרות הצגות בלבד)

هكذا من الأصل

זה לא רגיל... זה תדיראן

מקרר תדיראן הענק בענקים!

תכולתו מכסימלית כיון שהוא היחיד בעל המבנה המונוליטי (ו)
מקרר תדיראן יוצר קור לח לשמירת טריות מוצרי המזון עפ"י ההמצאה העולמית במקררים.
מקרר תדיראן בעל מנגנון להפשרה אוטומטית - תקופתית.
מקרר תדיראן מוגן מפני חלודה בהיותו מיוצר מחומרי אל־חלד.

הענק הבינלאומי של תדיראן

ציונות נוסטלגית ומלנכולית

מאת אורי קיסרי

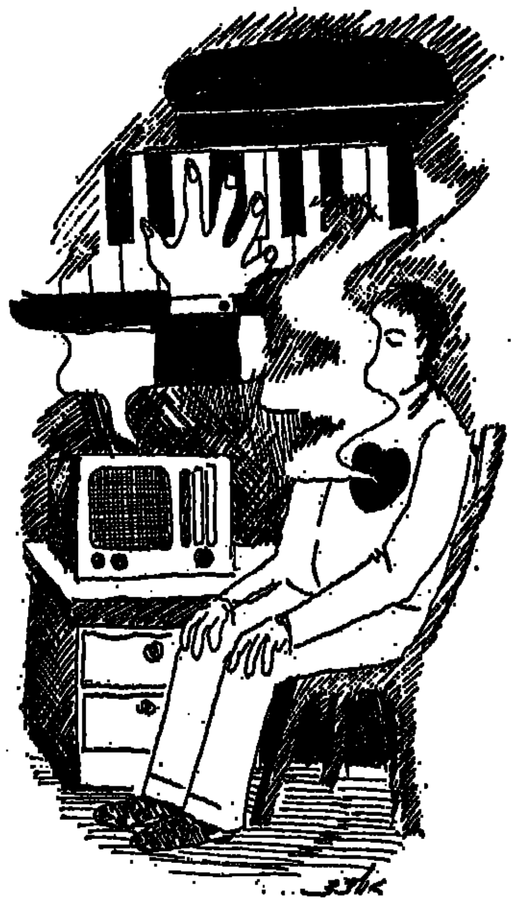

„ת ל אביב הקטנה", במרכאות, ואת אומרת כנושא מוגדר ל־ ...ורך הרהורים, כחוויה, כתב־ ...ית של אמנים בעלי כושר רגשי וחגותי, ואפילו כשביטויי החגות והר־ רגש מותנים בתיווכם של אמרגנים ומש־ רדים, „תל אביב הקטנה", אמרתי, פינתה מקומה לא"י הקטנה, או לא"י לפני 25 שנה, כותרת שנעשתה לאחרונה בת־בית במישורי התקשורת שלנו.

לרשום כיום, או אפילו לבטא במלים, 25 שנה, קל הרבה יותר מאשר היה — קשה — לחיות אותן ואת כל הכרוך בזה. אלא שעכשיו כל זה מאחורינו. אנו חיים כיום במסגרתו של הווה שטעמו קייצי, כטעם הכבשן, ומפעם בפעם ניתנת לנו האפשרות להפנות ראשנו אחורנית ולשחזר את העבר, עבר שהוא היסטוריה קולק־ טיבית, דהיינו לא רק של כל אחד לעצמו אלא של כולנו. וכך, מרצון או שלא מרצון, מתעורר בקרבנו טעמה של הציונות, לא כפי שהפכה היום, אלא כפי שהיתה בימים ההם: רעיון ותנועה, ספוגי אהבה ואמונה.

געגועי־עבר אלה — אם אפשר לקרוא להם כך — מתעוררים בקרבנו גם על פני גלי האתר ולאו דוקא בשבוע הציונות והכוונה גם אינגה לזכרונות א"י, שוותיקים באים להעלותם בציבור ובפומבי כשמיקרופון בידם, וכשבחלקם הגדול הם כאילו מבקשים להדגיש, כי אכן חיו בארץ ישראל זו, שאנו נוכרים בה היום, גם ערבים... אין רע בכך. ולא פעם אמרתי כי תדיר מאד חסרים לי הערבים בנוף... אולם כשבמסגרת „א"י לפני 25 שנה" מסופרים באזניך מעשיות — ולו גם שב־ ריאליזם והווי — על שודדי דרכים וגזלנים ל־ מיניהם, הרי שזהו אפוס מפוקפק המותיר לך טעם תפל על לשונך.

זכרונות, לפי עניות דעתי, נוגעים ללב, כוב־ שים את הלב ומעוררים נימה שבנפש הרבה יותר בשיר, בזמר, מאשר בפרוזות כביכול של ריאליזם. הליריקה במישור זה כוחה גדול יותר מאשר ב־ פרוזה, אם גם תהיה פאתיטית. אני מדבר, כמובן, על התרשמותי שלי, על רגשותי ועל תחושותי, שגלי האתר יודעים לעורר בי, כשחשמל המכשיר הודלק והוא ממלא את החדר, ממלא את הנפש, בצלילים מדובבים ומרגשים.

כאן ממלאים תפקיד חשוב, ראשון במעלה, השידורים החוזרים. לצערי רק במקרה אני „תופש" אותם, בין תכנית מילולית אחת לתכנית מילולית שניה, בין הפקת חדשות אחת לשניה. ואז מעלה אותי המקרה המבורך על גל הזכרונות והגע־ גועים.

קוראים לזה „שידור חוזר". אני הייתי קורא לו שידור מ ח ז י ר. ואכן הוא מחזיר לך את האתמול, את השלשום. וכך הוא מחזיר אותך, על ספי הנוסטלגיה, אל דברי ימיה של הציונות שהם הם, בלשון יבשה ומעשית: מדינת ישראל.

●

פעמים ואולי יותר מפעמיים נדלקו בנפשי צליליו, הברותיו של אותו שידור חוזר ה־ מלווה אותי במחשבותי ותחושותי. אליהו הכהן וגיל אלדמע הם אבותיו ומחבריו. איני רוצה להתרחב ולהשתטח במונחי המחמאות. לאחר כל מה שאמרתי על עצם השידורים הללו יובן, כי שני המחברים מוחזקים אצלי ברמה גבוהה. הם יודעים את מלאכתם. ורב מזה: הם חדורים באותה השראה של אנשי רגש, שגפרור יקר מדליק את נבכי נפשם שלהם ומעביר את האש ואת החום לנבכי נפשם של המאזינים.

שני הפארטנרים שבחיבור, בתיכנון ובביצוע היצירה הזאת — ואינני מכניס את היצירה לתוך מרכאות — הם אנשי נועם, שהמילה, לא פחות מן הצליל, נהירה להם. לא נעדר מכאן גם ההומור הדק — ולא אמרתי הלגלוג שפשט על שטחינו ונתאורה בהם — הומור המעלה זה לצד זה את גסותם של הבניינים של היום לעומת תומם ו־ אינטימיותם של ה ב ת י ם שבנו כאן, לפנים, ה־ יהודים. אתה מוצא כאן, משודרת, הערה שלכאורה היא כה קלילה, ממש נוצת שאתה מפריח, על „שולמית זו שכתב עליה אלתרמן ושלא היתה איזה שולת מעפולה"... בפסוק הלוק, כמעט עירום זה, נאמר הכל. יש בו שולה מעפולה ויש בו שולת של אלתרמן, וי"א עשרות ומאות שולות של אז ושל היום. השידור החוזר יעלה גם את דמותו, את קלסתרו, של אביגדור המאירי, ה־ משורר, הסופר, איש הבוהימה הנזעי שכאילו נשכח בקלות יתר על ידי הבנים של עיר זו, תל אביב זו שעליה כתב כי „טוב לחיות בה". האמנם ע ד י י ן טוב?

אבל כל אלה עלולים היו להיות תלויים באויר, תלושים מבסיסם, שהיה בסיס ורקע והוא הליריזם, הליריקה, שבתכנית. אלא שבעלות ה־ אקורדים, הצלילים המצורפים של „פת בארץ חמדת אבות", היה משהו משתפך בלב, משהו נשתל בפעם המאה בקרבך. בראש קר, בגישה של ניתוח בקורתי, נראים ונשמעים חרוזים אלה נאי־ביים עד לחרדה. אבות ותקוות מתחרזים מאז גן הילדים... „פה נחיה ופה ניצור חיי זוהר וחיי דרור" — רק בכוונה תחילה עשוי משורר להיות כה פשטני, לטעמם של המונים, לטעמו של העם... אלא שכשהמלים לבושות תווים אמיצים, תווים וצלילים של מהלכם של החיילים בפוטנציה, ה־ חיילים של המחר, צועדים לפיהם, ונדמה לך שאתה קולט באזניך ובנפשך, כבר, את צעדיהם של חיילי המחר, חיילי 1973; הם חיילי צה"ל.

ברם מצוי בשידור החוזר הזה זמר שני, אחר, וזה שייך לאחד השירים היפים, החידתיים, המס־ תוריים, אלה המשקיפים מגבוה, ובבוז מסויים, על כל הפזמונים של תקופתנו, פזמוני החלוף. אני מדבר על השיר הפותח „במקום שם ארזים ועבים ישקו"... כאן אתה שומע לא רק את התווים והצלילים. כאן אתה שומע את הנשיקה שנשקו הארזים לעבים... אתה שומע את רחש הענפים, את לחש העלים, את מי הירדן השוטפים למטה ואת השירה הגוברת המלווה אותם: „הלאה ירדן, הלאה זרום, יהמו גליך"...

מה כל זה, אם לא הציונות, הציונות בהתד־ מיתה הרגשית, הרוגשת, בצורתה המכה גלים, גלי נהרות וגלי מנגינות, הציונות שאינה רוצה למות, המסרבת להישכח ולהעלות חלודה? נכון, כך היא וכזו הציונות שעל ברכיה גדלנו. כש־ אבותינו שרים את שיר „התקוה הנושנה" באור־ דיסה, ואילו אנו, בארץ ישראל, משנים את הנוסח של „עוד לא אבדה"...

זו הציונות, שאני מסתכן להיות מגוחך ול־ היראות מיושן לגביה, מחוץ לאופנה ולכל האופנות, כשיחד עם אליהו הכהן וגיל אלדמע, כשבעק־ בותיהם, אני נכנס ועולה להילוך גבוה של... ציונות רוגשת.

אך למה ציונות זו מצטלצלת כל כך נוס־ טלגית? למה היא מילנכולית ואינה מצליחה ל־ התגבר על מילנכוליותה? וזאת לאו דוקא ב־ „שבוע הציונות".

●

כאן זוהי שאלה אישית, או אולי מוטב לומר מצב פרטי בהחלט, שלי. בהקשר זה יש מקום להקדיש מלים לאותן אכסניות של ספרד — מדובר בימים עברו, כשהדלק היה מספוא וה־ תחבורה היתה מתנהלת בכוחות הסוסים... ובכן, באותה תקופה היה ניתן לעובר־אורח ללון במיטה נוחה ובסדינים רכים, ואף הבהמות, המושכות ב־ עגלה, היו זוכות לשחת טובה באורוות. אך באשר לסעוד את לבך, אומר הפתגם שעשה היסטוריה: „בדומה לאהבה, כן המסעדה של ספרד, לא תמצא בה לשבור רעבונך אלא את אשר הבאת עמך, בצקלונך".

ובכן, כך אומרים מחד גיסא המהתלים ב־ ציונות ומבכרים לגלגל דברים ופזמונים על כל מיני שאר ירקות, ואילו מאידך גיסא יאמרו הציו־ נים הרשמיים ועושי דברם מכאן ומכאן, כי מילנ־ כוליה שוב אינה מוצדקת עכשיו. משרצינו וזכינו לאגדה של הרצל. ואשר לנוסטלגיה, רשאי כל אדם להיות נוסטלגי לפי דרכו ולפי טעמו, אך אין משום כך צורך „לעשות טרגדיות".

לא, אינני עושה טרגדיות. אני מוכן לראות בי עצמי, לבדי, את עובר־האורח מן המסעדה של ספרד, שהביא את פת המילנכוליה ואת יין הנוס־ טלגיה שלו באמתחתו... אך העובדה היא עובדה: כששידור חוזר ושר את „שמש אביב נטה ימה עד לקצות שמים" — יורדת העצבות הציונית אל לבי ומשתלטת על נפשי.

●

כאן אבקש לסטות כאילו מן הנושא וברשותו של המחבר, אליהו הכהן, להקדיש כמה דברים לאביו של חברו המחבר גיל אלדמע. הצורך הזה, התשוקה הזו, מתעוררים בי בכל פעם שחשם „אלדמע" מקדים או מאסף את ההכרזה הרדיופונית על תכנית בתכניות.

אברהם אלדמע, אביו של גיל, היה מורי באותן שנים רחוקות ומאושרות, שנות „הרצליה" שברחוב הרצל. הוא עוד היה „אלדמע" טרי, שכן קראנו לו בשמו היסודי: אברהם איינשטיין. אבל יש להניח, כי כסוציאליסט מובהק לא רצה בברזל ובאבן. כשניגש לעבר את שמו קרא לעצמו אלדמע.

הוא היה אחד ממלכי הבוהימה התל־אביבית, הישראלית, ואולי המלך עצמו! המגבעת של הצייר, הציפורן בדש המעיל, וכשהיה מסב לפסנתר היו המנגינות והשירים קולחים מתחת לאצבעותיו ו־ כבר היה נשמע, כמפרעת, הד המנגינות המקוריות שיחבר הבן...

הוא היה אדם שלא יתכן שלא לאהוב אותו. וכל תלמידיו אהבוהו. גיל בנו עושה שירות לאומי אנושי בשקידתו על מנגינות העבר. הוא רושם, בשיתוף עם חברו, את ההיסטוריה המזמרת. אבל הוא גם משחזר, למעשה, את חייו העשירים ו־ ספוגי ההרמוניות של אבא, אברהם אלדמע.

هكذا من الأمل

קיסריה ואמות המים

מאת מנחם תלמי

מוצא: צומת-איטונג
מסלול: התיאטרון-הרומאי – ח... הצלבנית – אמות-המים
אורך המסלול: 10 ק"מ

במרכז המדינה, בקרבת דרכי־המלך הטובות, מ־מצוי אחד מן האתרים ההיסטוריים המעניינים של הארץ הזו, אשר חפירות ארכיאולוגיות ומלאכת שיחזור רבת־היקף עשאוהו ל„פנינת תיירות" מרשימה ביותר. מ־דובר בקיסריה אשר לחוף הים.

בטרם נצא לדרך ולפני שניכנס לשטח אתרי העיר הקדומה הזו, מן הראוי לדעת מה היא קיסריה זו.

תחילתה של קיסריה בישוב פוניקי קטן, שנקרא מגדל סטרטון (או: מגדל שרשון). שרידיו של ישוב זה נחשפו מצפון לקיסריה הצלבנית, המוכרת לנו כיום, והם מן המאה השלישית לפני הספירה.

את הישוב הקטן הזה הפך המלך הורדוס לעיר מבצר מן היפות והמהו־דרות שהיו בארץ ישראל באותה תקו־פה. בבנייתה של העיר הוחל לערך בשנת 22 לפני הספירה הנוצרית ועד מהרה היתה לישוב נודע ומשגשג, אשר מנמלו עברו סחורות המזרח ליוון, רומא ועוד.

עיר לכבוד הקיסר

עוד בשנת 90 לפני הספירה נכללה קיסריה בתחום שלטונו של אלכסנדר ינאי. בשנת 62 לפני הספירה הוציא אותה פומפיאוס הרומאי מתחום מדינת יהודה ועשאה לעיר אוטונומית. הקיסר אוגוסטוס החזירה להורדוס. הורדוס, שהקים במקום עיר תפארת, קראה לכבוד נותן טובתו אוגוסטוס — קיסריה, או קיסרי. בניין העיר נמשך כ־10 שנים. בסיום המלאכה ערך הורדוס בעיר החדשה חגיגות פאר, שכללו מש־תאות, תחרויות ספורט ומוסיקה, מרו־צי סוסים והאבקויות. אל החגיגות הוזמנו משלחות מן הארצות הסמוכות, אשר שוכנו באכסניות מיוחדות וזכו לנשפי חשק. בקיסריה הוקמו ארמונות, מקדשים, היכלי ספורט, מגרש למרוצי סוסים, תיאטראות ובתי מרחץ. העיר הוקפה בחומה ואת מימיה קיבלה באמצעות שתי אמות, שתחילתן למרג־לות הכרמל ובנחל־תנינים. קיסריה היתה בירת הפרובינציה „יודיאה" ועד לסוף התקופה הביזאנטית שימשה כ־בירת השלטון הזר בארץ.

הטבח ביהודי קיסריה

בקיסריה התקיימה קהילה יהודית גדולה, בעלת נטיות חזקות להתבוללות, אולם עובדה זו לא סייעה ליהודים ביחסיהם עם התושבים הזרים. ב־66 לספירה ערכו התושבים היוונים טבח גדול ביהודי קיסריה, וכל זאת בעידוד השלטון הרומאי. טבח זה היה אחד מגורמי המרד הגדול נגד השלטון ה־רומאי. לאחר דיכוי המרד היהודי ו־חורבן בית המקדש בירושלים, ערכו הרומאים את חגיגות נצחונם בקיסריה. אחרי מרד בר־כוכבא נאסרו בקיסריה רבי עקיבא וחכמים אחרים וכאן מצאו את מותם „עשרת הרוגי המלכות", בתוכם רבי עקיבא.

מלחמות הצלבנים והמוסלמים

קיסריה היתה מרכז נוצרי חשוב ובה חיבר אוזביוס (אחד מאבות הכנסיה הנוצרית, במאה ה־4) את האנציקלו־פדיה הגיאוגרפית הראשונה על ארץ ישראל (אונומסטיקון).

בשנת 640 לספירה כבשו הערבים את קיסריה מידי הביזנטים בעזרתו של יהודי, שגילה להם כניסה נסתרת אל העיר הבצורה. בשנת 1107 נכבשה קיסריה בידי הצלבנים, אשר הגדילו והאדירו את ביצוריה. החומה המקיפה כיום את אתר קיסריה היא מתקופת הצלבנים. בשנת 1187 נכבשה קיסריה מן הצלבנים בידי הערבים, בראשותו של המצביא המוסלמי צלאח א־דין. בראשית המאה ה־13 הצליחו הצלבנים לחזור ולהשתלט על העיר. בשנת 1265 עלה על קיסריה הצלבנית הסולטאן ביברס וכבשה. בשנת 1291 נהרסה ה־עיר כליל בידי הסולטאן אל אשראף. בסוף המאה הקודמת הושיבו השל־טונות התורכים בקיסריה ההרוסה פליטים מוסלמים מבוסניה, שהקימו במקום כפר של חקלאים ודייגים. כמה ממיבני האבן וכן המסגד, המצויים בלב האתר, הם שרידים מן הכפר ה־בוסני, אשר ננטש בעת מלחמת ה־עצמאות.

בראשית 1961 הוחל בעבודות השיח־זור של האתר והתקנתו לביקורי קהל. במסגרת החפירות הארכיאולוגיות ש־נערכו במקום נחשף התיאטרון הרומאי הגדול, אשר שופץ והוכשר שוב לשמש כמקום למופעים.

אל התיאטרון הרומאי

נתחיל את טיולנו בכביש חדרה—חיפה הישן, בצומת ש־ממנו כביש ימינה לפרדס חנה ושמאלה לחוף חים (צומת־איטונג). ניפנה בו מערבה, ב־כביש היורד בין הדיונות אל חוף „קיט ושיט". לאחר ש־חלפנו מתחת לגשר הכביש ה־מהיר לחיפה, נגיע אל מיסעף ימינה, הפונה לעבר קיבוץ שדות־ים ואתרי קיסריה. ב־סיומו של כביש זה אנו נמ־צאים מול הכניסה אל התיאט־רון הרומי המשוחזר ומומלץ מאוד להחנות את הרכב ולי־הכנס לסיור קצר בתיאטרון זה, אשר חידש את פעולתו לאחר השיחזור בשנת 1962, בהופעתם של האמנים פאבלו קזאלס ו־איזאק שטרן לפני קהל של אלפיים איש.

ליד התיאטרון הכניסה אל קיבוץ שדות־ים, שהתנחל כאן בשנת 1937. בקיבוץ מוזיאון קטן, שבו רוכזו כמה ממימצאים מחפירות קיסריה ומן האזור. ליד המוזיאון חדר זכרון לצני־חנית חנה סנש, שהיתה חברת משק זה והוצאה להורג בהונ־גריה, לשם צנחה בעת מלחמת העולם השנייה בשליחות ה־„הגנה" ובנות־הברית.

אל העיר הצלבנית

מן התיאטרון נמשיך בכביש הפונה צפונה, אל עבר קיסריה המוקפת חומה וניפנה בדרך ה־משוכה לאורך החומה הדרו־מית, עד לשער הכניסה לאתר.

מיד בפנייה מהכביש אל ה־דרך היורדת לעבר שער ה־כניסה, נראה מימיננו, בפינת החומה, חפיר והחלקלקה, ש־כמותם מקיפים את החומה כולה.

הכניסה אל העיר הצלבנית כרוכה בתשלום והכרטיס ... גם זכות להשתמש בחוף ... הקטן שבנמל העתיק.

בתוך העיר הצלבנית ... מסעדות, בתי קפה, וחנויות ... מלתחה למבקשים לרחוץ ... באמצעות מערכת השילוט ... לבקר באתרים השונים ... הקדומה. שלטי הסבר ... ליד כל אתר מעניין.

לאחר ביקור בשטח שבתוך החומות, נחזור אל הכביש ו־נחנה את הרכב במגרש החניה הסמוך. ליד מגרש החניה ... ברחוב מן העיר הביזנטית, ה... נמוך מן המפלס הכללי של השטח. משני צדי הרחוב הזה, המרוצף בשיש ובפסיפס, ניצבים שני פסלי ענק של גברים. ראשיהם של הפסלים נערפו. פסל אחד עשוי פורפיר אדום והאחר שיש לבן. לפי סברה הוסרו ראשי הפסלים בדורות קדומים בידי מי שראה בפסלים אלה עבודה זרה.

מכאן אנו ממשיכים בכביש הפונה לעבר מועדון הגולף וה־עיירה אור־עקיבא. כעבור מרחק קצר נגיע לפרשת דרכים. ימינה — אל מלון „דן קיסריה" ו־מועדון הגולף. שמאלה — אל מלון סמדר ואמת המים הרו־מאית. כעבור מרחק קצר, על גבעה שמימיננו, שרידי כנסייה מן התקופה הביזנטית, שם נמ־צאה רצפת פסיפס ובה דמויות של עופות וחיות.

← החפיר שהקיף את חומת העיר הצלבנית נחשף בפעולות השיחזור

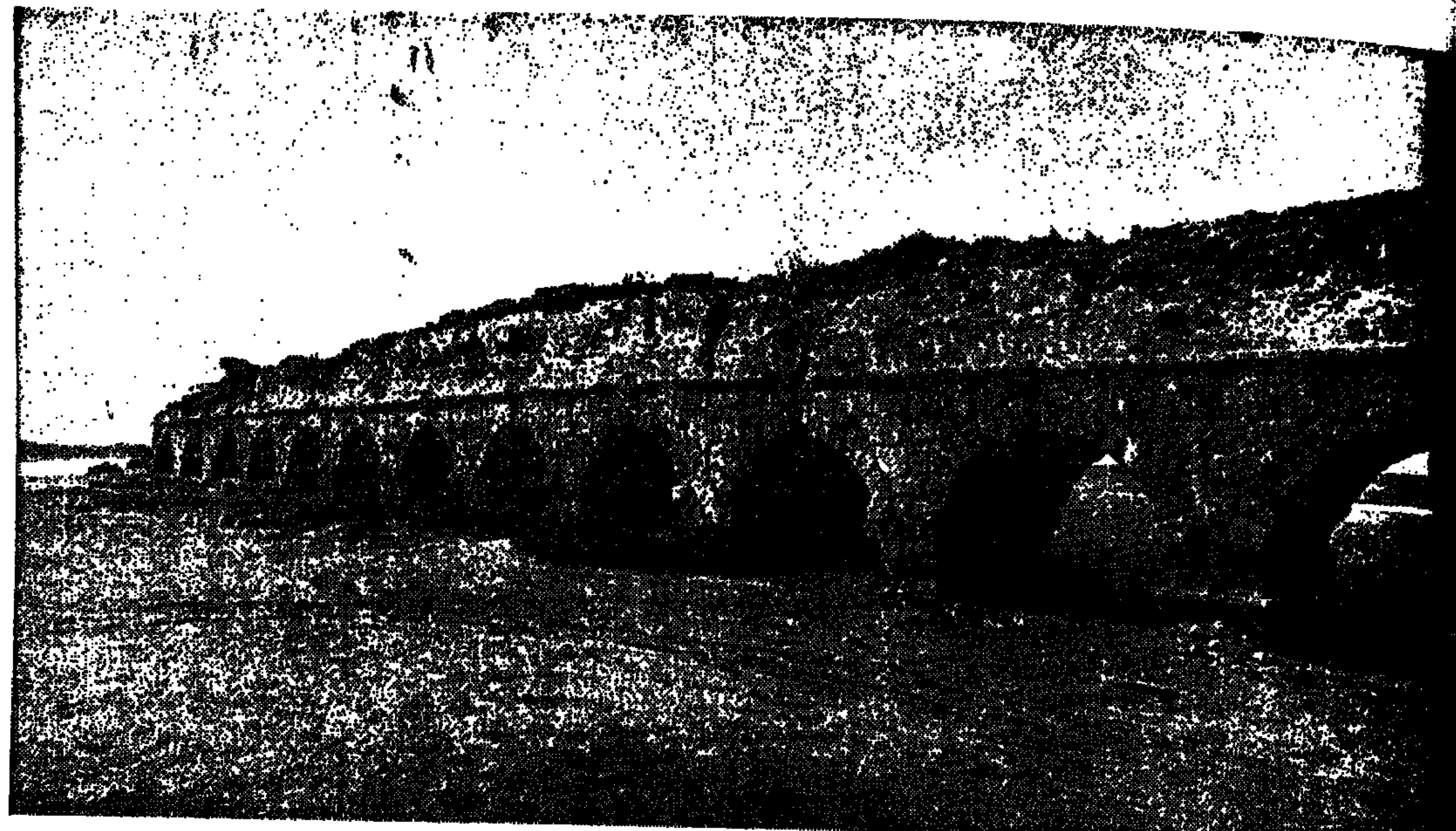

קטע מאמת־המים הרומית שהובילה מים לעיר ממעיינות שליד רמת־מנשה

האמה נעלמת בניקבה

נמשיך בכביש המביאנו עד לאמות המים שעל חוף הים. האמה הגדולה ניצבת על גבי קשתות והיא קדומה יותר. ה־מוביל הנמוך בנוי כצינור, עשוי אבני כורכר, וקוטרו כשני מט־רים.

אנו נמצאים בקצהו הקיים של מוביל המים. הקטע החסר מכאן ועד לקיסריה נהרס מגלי הים.

ראשיתה של האמה הגבוהה, שעל גבי קשתותיה זרמו המים בצינורות חרס, היא במעיינות אשר למרגלות רמות־מנשה, כ־יום ליד מושב עמיקם. מן המעיינות הללו פנתה אמת ה־מים לכיוון בנימינה של היום. בהמשיכה מערבה ובהכנסה ל־שטח הביצות הגדולות (ממערב לכביש חדרה—חיפה הישן) ש־נודעו בתקופתנו כביצות־כבארה, התרוממה האמה על גבי קש־תות. מול הכפר גיסר־זרקא של היום, נעלמה האמה בניקבה שנחצבה בסלע וכעבור מרחק מה פנתה דרומה לאורך חוף הים לכיוון קיסריה. אמה זו הוליכה, לדעת חוקרים כ־80 אלף ממ"ק מים ביממה והיא פעלה עד למאה ה־12, כלומר: יותר מאלף שנים!

כיפה לשמירת המים

אמת המים הנמוכה, שאת שרידיה אנו רואים ממזרח ל־אמה הנשענת על הקשתות, תחילתה ליד הסכר שבנחל־תנינים, סמוך לקיבוץ מעגן־מיכאל. סכר זה הוקם לצורך הטיית המים אל המוביל ה־הולך דרומה, לכיוון קיסריה. גובהו של הסכר כ־7 מטרים והוא משמש כיום כגשר מעבר על פני הנחל. תחילתו של מוביל זה היתה בתעלה שנחצבה ב־אדמת הכורכר והמשכו כאמת מים פתוחה. בתקופה מאוחרת יותר כיסו את האמה הפתוחה בכיפת אבנים, כנראה לבל יז־דהמו המים וכדי למנוע סתימת המוביל בחולות נודדים.

*

בחוף אמת המים נוכל לרחוץ בים וכאן מסתיים סיורנו ב־קיסריה.

אורך מסלול טיולנו — מ־צומת־איטונג ועד לחוף אמת המים — כ־10 ק"מ.

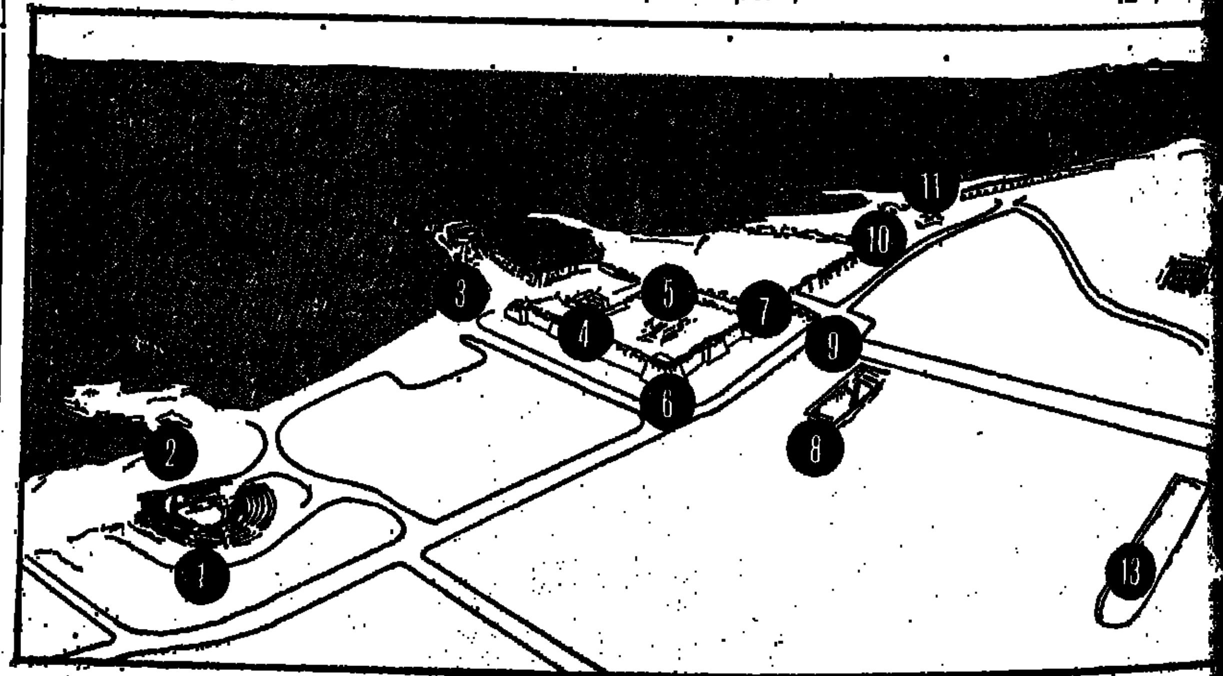

מפת האיזור: 1) תיאטרון רומי. 2) בית מרחץ רומי. 3) מצודה צלבנית. 4) קתדרלה צלבנית. 5) חפירות מהתקופה הביזנטית. 6) חפיר צלבני. 7) חומת העיר הצלבנית. 8) רחוב ביזנטי. 9) חניה. 10) רובע יהודי. 11) מגדל סטרטון. 12) אמות־מים רומיות. 13) היפודרום רומי.

היכן לאכול?

באזור אתרי קיסריה מספר מס־עדות. אחת בתוך שטח העיר הצל־בנית, ואפשר לשבת בה במרפסת מקורה ולטופת רוח ים, אל מול המיבנים הבוסניים וחורבות העיר הצלבנית. ואם לא נהנים שם כל כך מן הרמה הקולינארית ומן ה־מחירים שאינם זולים, מובטחת הנאה מיפי הנוף. מסעדה אחרת מצויה ליד המצודה הצלבנית, מ־חוץ לשטח הסגור של האתר. גם גדולתה של מסעדה זו בעיקר ב־נופים הנשקפים ממנה. יש בה מבחר מרשים של מנות ראשונות וכמובן דגים.

המהודרת שבמסעדות קיסריה היא, כמובן, זו שבמלון דן־קיסריה, המרוחקת מעט מחוף הים. ב־שבתות ארוחת הצהריים שם היא בשיטת „השולחנות הפתוחים" — אתה נוטל (במחיר קבוע מראש) מכל המנות המוצגות לפניך בכל כמות אשר תאוה. המיגוון הוא רחב, הרמה בהחלט טובה והמחיר לנפש בשיטה זו של „תפוס כפי יכולתך" כ־25 ל"י לגולגולת.

هكذا من الأصل

אינני יודע באיזו מידה מגלה שליט לוב, מועמר קד'אפי, עניין בהיסטוריה, — אם לא של ארצות אחרות, אזי לפחות של ארצו שלו. נדמה לי, כי הקולונל הנכבד איננו מקדיש זמן מרובה מדי לתהיה על מה שצפון בחובם של דברי־הימים. אילו היה עושה כן — היה אל־נכון מתפרץ פחות ממה שהוא מתפרץ, נוטה להכללות פחות ממה שהוא נוטה, ובכלל, חושב פעמיים על מה שפיו פולט.

האם יודע, דרך־משל, ראש מועצת ההפיכה הלובית, כי ייתכן מאוד שהיהודים קדמו באזור־תבל זה, שהוא מנצח עליו בכוח הנפט והדמאגוגיה, לבדווים שהוא נמנה עמם? לא זה המקום לגולל את תולדות הישוב היהודי במה שהיום כלול בגבולותיה של לוב. אזכיר רק את העובדה, שהמרד האדיר נגד האימפריאליזם — במקרה שלפנינו, הרומי — בצפון אפריקה, אשר כמעט גדע את זרועו של שלטון־הדמים הקיסרי, בידי יהודים התחולל. כוונתי להתקוממות הגדולה של שנות 115—117 לסה"נ, כאשר הניפו יהודי מצרים וקירינֵי — היא לוב של דורנו — את נס המרד נגד הקיסר טראיאנוס, יחד עם אחיהם אשר בארם־נהרים וקפריסין.

היה הדבר 45 שנים אחרי חורבן הבית השני, אך מפלת יהודה לפני אספסיאנוס וטיטוס לא ריפתה את רוח הלוחמים נגד טראיאנוס. בקירינֵי היה המרד גדול ורחב כל־כך, שנהפך למלחמת ממש בין היהודים והבלתי־יהודים. בראש המורדים עמד אדם הקרוי אנדריאס או לוקואס, וסופר הכנסיה איאוסביוס מספר על היהודים כי היו „אחוזים בולמוס ההתמרמרות וקמו על שכניהם היוונים”.

היהודים פלשו למצרים

נציב־מצרים הרומי, רוטיליוס לופוס, ניגף בהתנגשות הראשונה עם היהודים ונסוג לאלכסנדריה. ההיסטוריון הרומי קאסיוס דיון מספר סיפורי זוועה לרוב על המורדים היהודיים, שאכלו כביכול בשר ההרוגים הרומים והיוונים, התעטפו בעורם ונתנו את המנוצחים לברוח בפי החיות־טרף, אך סיפוריו מעידים אל־נכון על רגש המרירות העז שהיה בלב היהודים כלפי רודפיהם מימים ימימה. מקיריני פרצו המורדים למצרים והתחברו עם אחיהם המתקוממים שם, וגם אכסנדריה, ושאר ערים, נפלו לפניהם: באלכסנדריה עשו היהודים שמות גדולות, עד שניטל על התושבים לבנות אחרי־כן את העיר מחדש, ופחדם על אויביהם היה גדול כדי כך, שההיסטוריון אפיאנוס מספר כיצד ברח בליל־אופל והיה אובד עצות ונרעש בבקשו ספינה להימלט בה, וירא מקול עלה נידף שמא יפול בידי היהודים הרודפים אחריו.

סופו של המרד שדוכא באכזריות איומה בידי הלגיונות הרומיים, אך ממדי ההתקוממות היו עצומים כדי כך, שזכרה לא פס אף־על־פי שאפיאנוס היווני מעיד, כי יהודי מצרים „נשמדו” בעקבות המרד, והמקורות היהודיים אומרים כי „באותה שעה נגדעת קרן ישראל”. בשנת 1916 מצאו האיטלקים, ששנים מספר קודם־לכן כבשו את לוב מידי התורכים, שתי כתבות רומיות מימי טראיאנוס בעיר קירינֵי. האחת נאמר בה, כי „ניתקנה הדרך שנהרסה ונתקלקלה על ידי המרידה היהודית”, ובשנית, כי טראיאנוס „ציווה לעיר הקיריניאים לתקן את בית המרחץ עם אולמי־העמודים ועם אולמי־משחק־הכדורים וכל השאר הסמוך להם, שנשחתו ונשרפו על־ידי המרידה היהודית”.

אולם קרובה יותר לימינו — ולזכרון ההיסטורי שלנו — היא פרשה אחרת, שעניינה אל אימפריאליזם אחר, הפעם ה ע ר ב י, הוא בלתי־אמצעי, וגם בה ממלאים היהודים תפקיד מכריע, ולוב אף היא איננה נעדרת ממנה.

לפרשה זו הקדיש החוקר והסופר המנוח נחום ס ל ו ש ץ מונוגראפיה מקסימה ושמה „דהיה אל כהינה (יהודית הכהנת), מלכת אפריקה, פרק גבורה מתולדות בני ישראל הנידחים בערבות ‚היבשה השחורה’.” ספר זה של האיש, שלזכותו נרשמים גילויים ומחקרים, שחשיבותם לא תסולא בפז, בדברי־ימי היהודים אשר בלוב וב„מאגרב”, בתרבותם ובמורשתם, ראה אור לפני ארבעים שנה. לפני זמן רב קראתיו לראשונה, ועתה, שבתי וקראתי בו, ומפני שההיסטוריה יש בה אוצרות אירוניה בלתי נדלים, לא נתקשיתי לעמוד גם על צד זה שבה מנקודת־המבט של מאורעות ימינו.

בת לשושלת כוהנים

דהיה אל כהינה היתה מנהיגתם של בני שבט הגראים, — גרוא בערבית — שמוצאם מישראל ודתם יהודית, והיא אשר אסרה מלחמת־חורמה על הכובשים ה ע ר ב י י ם בבואם לכבוש את צפון־אפריקה. אשת־חיל זו עמדה בפני המסע הערבי המוסלמי הגדול, שלא הסתפק בתפיסת מצרים אלא החל להשתלט על ארצות־אפריקה האחרות.

שנים־עשר מחברים שונים, וביניהם הגדול שבהם, ההיסטוריון אבן כלדון, איש אפריקה, מעידים עליה שסיפורה אמת, והכיתאב־אל־אדואני, ספר מלחמות הברברים (ב' סגולה, ר' שוואית, ב' סגולה) בערבים אשר הציפו את מקומות מושבותיהם במאה השביעית לספירה, מרחיב עליה את הדיבור. הפרופסור סלושץ התחקה על עקבות המסורות, שהחזיקו מעמד בצפון־אפריקה עד היום הזה, ומוברר לו, כי אמנם היתה דהיה בת לשושלת קדומה של כהנים „אשר נידחו לאפריקה וכהוניו וביתו בשעתו הגיעו שם לגדולה ולשלטון והם שהכניסו את תרבותה של ארץ־ישראל ואת מסורות ישראל הקדום בכל מבואות המידבר הגדול הוא הצחרה”.

היסטוריונים צרפתיים חדשים אף הם מעלים את זכר הכהינה ומלחמותיה, ואחד מהם, מרסיה, כתב, כי „הגיעה השעה לתת לאשה החירואית הזאת את מקומה הראוי לה בהיסטוריה על יד הנשים אשר באומץ־רוחן ואהבתן למולדת זכו לשם גדול”, והוא ועמיתיו רואים בה את „ז'אן ד'ארק של אפריקה”.

כיצד זה לא נשתמר זכרה של הכהינה הגדולה בכתבינו שלנו? על כך אמר סלושץ במרי־נפש, כי „מסורת עמנו הכתובה היו עיניה צרות בכלל — וביחוד מימי כשלונם של החשמונאים — בכל ההופעות של גבורות ועצה למלחמה וחיי חופש שהתחוללו בקרב המוני ישראל בארץ־ישראל ומה גם בתפוצות הגולה”.

הלא גם על מלחמות הקנאים ברומים אנו יודעים ממקורות לא־עבריים,

כך נראו אל־נכון אנשי הכהינה, הלוחמים היהודים רוכבי־הגמלים, משבט הגראים

המצביאה היהודיה של לוב

לפני קרוב ל־1300 שנים קמה לשבטים הנודדים בלוב ובתוניסיה מנהיגה יהודיה, בת למשפחה כהנים עתיקה, ואיחדה את צפון־אפריקה במלחמה נגד הכובשים הערביים

לא כל שכן על פעולותיו של הענק בגיבורים, בר כוכבא, ובני דורו, ועל שרשרת המרידות שמרדו יהודי ארץ־ישראל גם בימי שלוחם מימי דיוקלטיאנוס ועד הראקליוס (614). „וכך גרם לה מזלה של היסטוריה ישראל המדינית: מה שהחסירו קדמונינו השלימו כפעם בפעם קוראי־דורות נכרים, ומפיהם אנו אנוסים לחיות... וכיוצא בו גם במה שנוגע לדברי ימי חיי הכהינה: הנה מצאו סופרי ערב עניין רב לענות בחייה ובגבורתה ורוב חוכמתה, ולא עוד אלא שמסרו לנו כמה מדיבוריה המפוצצים, ואשר איש ערבי לא היה יכול לבדותם מעולם, ככה הם מלאים שנאה ובוז

פרש ערבי: ציור על־גבי פאפירוס מימי ההתפשטות המוסלמית הגדולה

למושלים הכובשים, ולא תהא כהינת שלנו כסונדקאית שלהם?...”

גולי בית ראשון

הכלל, בארץ לוב ובמחוזות הסמוכים אליה, הם ארצות המאגרב של ימינו, ישבו מימי קדם שבטים וגזעים שונים המתחרים זה בזה, וביניהם היו גם שבטים י ה ו ד י י ם, אם המתייחסים על גולי הבית הראשון — או אף לפני־כן — ובידיהם מסורות ומנהגים שיסודם ביהדות הקדומה שלפני עזרא וכנסת הגדולה, ואם שקיבלו עליהם את היהדות בהשפעת היהודים שישבו בקרבם. רבים היו בהם אנשי־המלחמה, ששמם הלך לפניהם, וביחוד נודע מקרבם לתחילת — באזור הקרוי „אורסיה”, בין אגמי תוניס ונומידיה — מנהיג כל שבטי האורס, ק ו צ י ל ה שמו (בערך 675 לסה"נ).

בימים ההם, ימי המלחמה בין ממשלת ביזאנטיום המסתלקת לבין כוח האיסלאם העולה, שכבר פרש את שלטונו על מצרים, כבר נתייחד השם „גרא” או „גרוא” לכל נפוצות ישראל באפריקה, אשר שלוחותיהם נמצאו בלוב (הר הנפוסה), נומידיה (הג'ירג'ורה והטראראס) וביחוד בקצה המערב, ועליהם, על הגראים, אמר אבן כלדון:

„האומה הגדולה שעמדה בדת יהודית והיא הגרוא ישבה באפריקה (תוניסיה) ובמערב בקוממיות כמעט גמורה. ימים רבים לפני הופעתו של האיסלם באפריקה כבר הצטיינו הגראים בעוצמתם ובמספר אנשי־מלחמתם הגדול. הם הראו לפראנקים (רמז לוואנדאלים ולרומים) פנים של הכנעה, וכדי שיוכלו להישאר בארץ המישור (מחוץ להר שהתבצרו בו) הושיטו להם גם את עזרתם מדי הידרשם”.

קוצילה, מלך האורס — וראש כל השבטים הברברים היושבים שם, והיהודים בכללם, — ניגף במערכה עם המצביא הערבי עוקבה בן נאפי, ש־

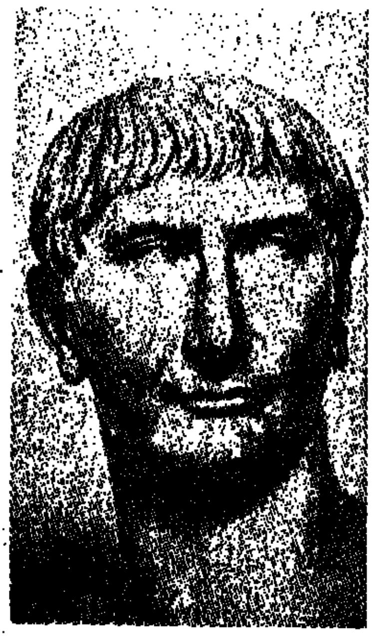

הקיסר טראיאנוס: בדם ואש דוכא מרד־היהודים האדיר בקירינאיקה ובמצרים

נשלח ממצרים להכניע את שארית החוף הצפון־אפריקני, אף נלקח על־ידו בשבי והוכרח לעבור על דתו. אך עלתה בידו להימלט משביו ולעמוד שוב בראש גדודי הברברים, וזו הפעם ניצח את הערבים, ובמלחמה נהרג אף מצביאם עוקבה.

המלך היהודי קוצילה

אז הרים קוצילה את נס המרד נגד מלכות ערב, ותחת דגלו נאספו כל עממי הברברים. חמש שנים — מ־689 עד 694 לסה"נ — מלך קוצילה היהודי על אפריקה שבין טריפולי למוריטניה „בצדק ובמישרים”, כשם שמעידים עליו סופרי ערב. אז הגיעו למוריטאניה גם המונים מאנוסי ספרד היהודים, שנמלטו מפני רדיפות הנצרות הקנאית תחת מלכי הוויזיגוטים.

אך כאשר עלה החליף עבד אל מלך על כס־השלטון, נתחדש נסיון הכיבוש הערבי־המוסלמי, ואז נפל קוצילה חלל במערכה הקשה. אולם הגראים העמידו בראש מ נ ה י ג ה, וכאשר שאל שר־הצבא המוסלמי חסן בן נעמן, אשר החליף פקד עליו למגר את אפריקה לרגליו, מיהי, נענה, כי „אשת־חיל הידועה בשם הכהנת מלכת הגראים היא המושלת בכל הברברים ממשלה בלי מצרים, ורק אם יצלח בידו לנצחה, רק אז יסוב השלטון המוחלט אליו”.

זו היתה ד ה י ה א ל ־ כ ה י נ ה, בת לבית־אב של כוהנים, אשר לפי מסורתם עמד בראש שבט של יהודים מלומדי־מלחמה שהגלה פרעה נכה, אחרי הכותו את יאשיהו המלך. מסורת זו — כותב סלושץ — שאינה יכולה להיות בדויה מעיקרה, כי כיצד נתגלגל שם פרעה נכה, והוא אינו ידוע ממקור אחר מחוץ לכתבי־הקודש, בפולקלור הברברי? — מוצאת לה סמך במציאותם של גדודי־צבא מישראל וכהנים בראשם ביב אשר על־יד אסואן על גבול כוש.

גם אלה הובאו בתור משמר צבאי מימי עזרא ואחריו. יהדותם היתה פאטריארכאלית־לאומית ולא נזקקו לכמה מאיסורי יהדות המסורה, ובהיותם גיבורי־מלחמה הצליחו לשפוך את ממשלתם על הברברים שכניהם, אשר דבקו מאז בכמה ממצוות התורה ונהגו לקחת תורה מפי הכהנים, שהיו גם מנבאי עתידות ושואלים באורים.

אחרי חורבן הישוב היהודי בקירינאיקה, העתיקו שבטי היהודים את מקומות מושבותיהם בלוב, מקום שם לא השיגתם יד רומא העריצה, ובמשך הדורות התבצרו במרכזי דרכי־המסחר והנקודות האסטראטגיות אשר במערב. על־פי ה„כיתאב אל אדואני” היתה הכהינה צאצא למשפחת מלכים שהתייחסה אל זרע הכהנים, בעוד אשר קוצילה היה מזרע אברהם סתם. השם „דהיה” — כך נתפרש לסלושץ מפי יהודי תוניס — אינו אלא כינוי של חיבה ל„יהודית”.

סביב מחנה הכהינה

בדהיה זו, שכבר קודם לכן נתפרסמה ביופיה כמו בגבורתה ובשאר־רוחה, בחרו זקני הגראים להיות למלכת כל בני גרא והאורס המערבי, כאשר נודע שהערבים מחדשים את נסיונם לכבוש את אפריקה. והיא, אשת־לפידות, הכריזה מלחמה ל א ו מ י ת כנגד ה„ג'יהאד” הערבי־מוסלמי — מלחמת הברברים נגד הערבים הכובשים.

אל דגלה נזעקו לא רק הגראים, המפורסמים בגמליהם המהירים ובקלעיהם המצויינים, כי אם כל השבטים הברברים היושבים בגלילות הואס, וביניהם יהודים אנשי מלחמה מקיריני, תרריה ומישוריה; „באו שבטי מישור טריפולי, וביניהם חלחם, שבט של יהודים לוחמים; הנריאן — והם היהודים יושבי המערות — ואיפרן ונפוסה שעמדו בדת ישראל אף הם. ואליהם נלוו אוכלוסים משבטי הלובים (לואתה) ועל צבאם יהודים קדומים מאגמי השוט לבושי טלית פסים ונושאי רומח.

„...מחולות הסירת הגדול ועד נאות גרמה ופצצאן (פזניס) נהרו המונים למחנה. מכל נאות המדבר הדרומיות, אשר שם התחברו בעת ההיא גדודי הרוכבים והנוזירים אשר יצאו מערב, ‚בשנת הפילי’ והתייחסו ליהודי כיבר (בני רכב) ומצודתם היתה פרושה על ארץ רבה עד הסודאן... מהרי נומידיה (אלז'יר), מהרי אמור וג'ורג'ורה ועד תלמסאן התקבצו גזעי בני־אדם רחוקים וביניהם עממי המדינה אשר הוסיפו לעמוד בדת ישראל.

„...מקצה המערב באו המסמודה, אלה הפלשתים של חכמינו, שהתייחסו לגולית... ובהרים בפנים שבטי גזע אמזיר או אמזוק, שהיהודים חושבים אותם לזרע עמלק... מחוץ הים־האוקינוס הגיעו גדודי גיבורים היושבים בארץ כף נון ונהר סוס ואידטנת במידבר ונודעו שם בשם גיבורי דויד המלך”, ועוד ועוד, „כל אוכלוסי הברברים האלה, ורבים אחרים עמם כנוצרים כעכו”ם, איש על־פי שבטו ועל־פי גזעו נאספו מסביב למחנה הכהינה”.

לא באו לעזרתה שבטי היהודים בקצה המערב והיהודים היושבים בערים הרומיות והיווניות: הראשונים נשאו עיניהם לכבוש את ספרד הנוצרית בעזרת המוסלמים, ואילו האחרונים ראו במוסלמים משחררים מעול הקנאות הנוצרית, בעוד שהכהינה ועמה, וכל השבטים שהחזיקו ביהדות קדומה ואת תורת אנשי כנסת הגדולה והתלמוד לא ידעו, לא נחשבו בעיניהם ליהודים אלא למינים ולזרים...

מלחמת מצוות אפריקנית

במערכת הראשונה נחלה הכהינה נצחון גדול על חסן וצבאו בן 45 אלף האיש, ובקושי עלה בידו למלט את נפשו עם שרידי חייליו אל מבוא מישור ברקה, בדרך הים מקיריני למצרים, ושם החל להקים שורה של מצודות למשמר על גבולות מצרים מפני הברברים. אבל הכהינה שפכה את ממשלתה, כפי שכותב סלושץ, במשך חמש שנים על מרחבים גדולים:

„ההר והמישור הברברי, גאות המדבר עם יושביהם היהודים; הכושים מעבר למדבר הריצו לה מתנות; ערי חבל הים ומבצרי היוונים פתחו את שעריהם לפני חילותיה; השבטים כהי העור של הפצצאן ועד תיבה השחורה בגבול הסודאן, מלכי הכושים אשר בין נהרות הניגר והנילוס הכחול — ואולי גם עד חבש... בפעם הראשונה בהיסטוריה התחברה גם מוריטאניה של טנג'יר למולדת האפריקנית הכוללת. כברברים, כיהודים הברברים והספרדים אשר רבו בה, בטחו במעוז המלכה ושאפו לחסות בצילה”.

דהיה באה גם בשערי קירואן, הבירה החדשה שנבנתה בידי הכובשים הערביים בדרום תוניסיה, ואף לקרת־חדשה נכנסה ונטעה בה את דגלה (698 לסה"נ). סופרי הדור מעידים, כי תחת שרביטה היו לעמי אפריקה ימי שלוה ואושר, ו„כי אפריקה כולה מטריפולי ועד טנגיא (טנג'יר) שבה ונהפכה לגן־עדן ארצי גדול”.

אך לא לאורך־ימים. הערבים שבו וגיברו חיילים. החליף ציווה על חסן המנוצח לחדש ויחימת את מסעי ההתפשטות, ובקרב העממים הנתונים למלכות הכהינה רבו החיכוכים והסכסוכים כמימים ימימה. אף היהודים היו מתלוננים שהיא מכלה את בחוריהם במלחמותיה, ומקור יהודי מאנ־

(סוף בעמוד 47)

זרות יסודית מחפשת גשר

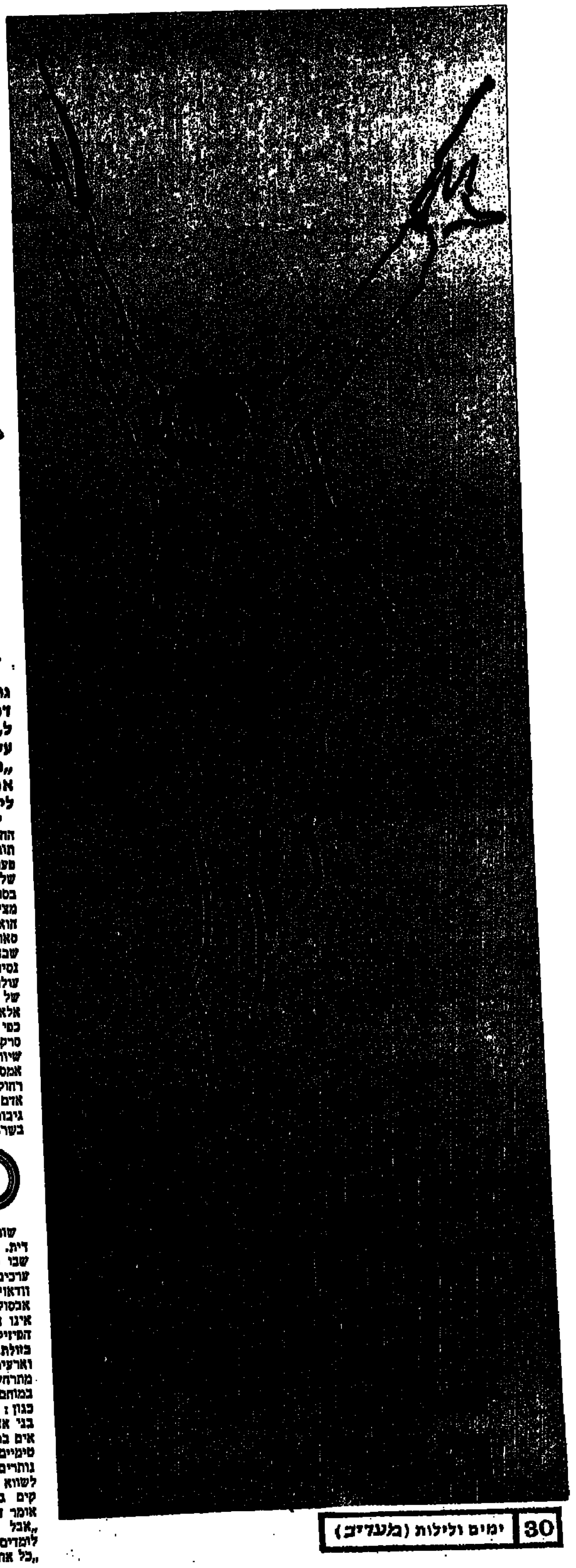

„**ש**עיר אחד לעזאזל" הוא למראית עין מחזה על סוכנים חשאיים ורשתות ריגול, אבל מי שיבוא לחפש כאן דרמה של ריגול, ידמה למי שבא ל„צוענים של יפו" לראות מחזה על צוענים, או למי שבא ל„נפוליאון — חי או מת" לראות דרמה היסטורית על נפוליאון.

לא שאין במחזה, במישור של העלילה החיצונית לפחות, שרותים חשאיים ורשתות ריגול. יש — ובשפע, המותיר לא פעם את הצופה אבוד לחלוטין בלבירינט של מרגלים ורשתות מסתבכים. אבל בסופו של דבר אין עולם הריגול במחזה מציאות ממשית, ריאלית באיזה אופן שהוא, אלא משל על מצבו של האדם. סארטר יצר ב„בדלתיים סגורות" תופת שבה כל אדם הוא הגיהנום של זולתו. נסים אלוני יוצר ב„שעיר אחד לעזאזל" עולם רפאים, שבו כל אדם הוא המרגל של זולתו, ואובייקט לריגול הנגדי שלו. אלא שדרמה זו של ריגול מתחוללת לא, כפי שמעיר המחבר בתוכנייה (לא בלי סרקזם) „בימינו אלה ממש ובערים הממשיות ממש: תל־אביב, ביירות, לונדון, אמסטרדאם" — כי אם באותה „ארץ רחוקה" שהיא, לדברי פרויד, נפש האדם; במרחבים האפלים של תודעתנו. גיבורי מחזה זה הם סוכנים, העובדים בשרותים החשאיים של המוות.

הריגול דימוי לזרות יסודית

שורש ריגול קיומי זה — בזרות יסודית. בני אדם חיים היום בעולם מפורר, שבו כל מסגרות העבר — בית, משפחה, ערכים, אמונה — התפרקו לרסיסים. הודאויות היו לסימני שאלה, הערכים האבסולוטיים — נושא לכפירה. כל מה שאינו ניתן להוכחה אמפירית על־ידי מדע הפיזיקה — אינו קיים. נותרת רק האחיזה בזולת. אלא שגם אחיזה זו מפוקפקת וארעית, שכן לעולם לא יידע אדם מה מתרחש באמת במוח של זולתו — ולו במוחם של האנשים הקרובים לו ביותר, כגון: אהובתו, אשתו, ידידיו, או בניו. בני אדם נידונים לבדידות. לבד הם כלואים בתוך מחשבותיהם, גם ברגעים האינטימיים של קיום מגע עם זולתם. לבד הם נותרים על כפות המנעול, מתדפקים לשווא בדלתות הנעולות של זולתם: רווקים גם בנישואיהם: „אני רווק" — אומר זה. „מי לא ?" — עונה לו קאתי — „אבל יש כאלה שמתחתנים". גם אלה לומדים בסופו של דבר לדעת שבעולמם „כל אחד משחק את המשחק שלו לבדו — כולל בחילה ואשליות". ומתוך בדידות זו מתחוללת, בשטח ההפקר שבין אדם לאדם, הדרמה של הריגול, שהיא נסיון נואש לשבור את הזרות היסודית. מתוך בדידות זו נפער הרעב הגדול לחדור אל המטמונים הנסתרים של מוח הזולת, להתחבר עם סודות נפשו התחברות מלאה.

נושא זה מופיע בלב הדרמה היוונית שבין גיבוריה העיקריים, וגם — באגדה קומית אלגורית — ביחסים שבין שני המרגלים השדיים. אל ופרד, אל ופרד, היו אי פעם בעבר („הכל היה מזמן מזמן" — אם לדבר בלשונם) שלמות אחת, ששמה היה אחד אלפרד. משהתפצלה השלמות לשני אנשים — נידונו האלה לרדוף זה אחר זה, אבודים בתוך מבוך קסמים שאין מיצא ממנו. מרדפם הגרוטסקי הוא ראי עקום למרדף האהבה המתחולל בלב הדרמה בין שלושה הגיבורים — מאקס, אהובתו ורוניקה ובעלה הקנאי פלטין.

כדי שנבין את משמעות המרדף הזה ראוי להתעכב כאן קצרות ב„המשתה" של אפלטון, ובעיקר בדבריו של אריסטופאנס שם, המאירים הרבה דברים המסתורים המתחוללים במחזה. אריסטופאנס מספר, כזכור, בדבר טיבו של ארוס, לפנים, הוא אומר („הכל היה מזמן מזמן"), היה האדם יצור שונה בתכלית. צורתו היתה עגולה ובתוכה נכלל, בשלמות אחת, גם יסוד הזכר וגם יסוד הנקבה. לאדם שלם זה היתה גבורה רבה וחיו מחשבות רמות. הוא ניסה ברוב יומרתו לעלות לשמים ולהוריד משם את האלים. נסיונו נכשל וזווס טיכס עצה איך להעניש אותו ואת בני מינו. לבסוף החליט לנסר את השלמות לשני חלקים, על מנת שתחלש ומשובתה תחדל, ולא תוכל עוד לשמש במנותה. במצוותו, חולק האדם לשני גופים — גוף זכר לחוד, וגוף נקבה לחוד. ומאז היה כל חלק מתגעגע אל המחצית השניה שלו וכמה להתחבר איתה אל חברות מלאה. אחר כך הפך להם זווס את אברי המין, כדי שזכר ידבוק בנקבה ויולידו יחד, בחיבוק את צאצאיהם, ומאז נטועה האהבה באדם לאדם, מוכנת ומזומנת כל הימים לאחד את הטבע הקדום, ושואפת לעשות את השניים לאחד ולרפא את הטבע האנושי".

הכד שהתפרק...

באחד השירים ששרים אל ופרד (מתוך כוראל גרוטסקי) מעלים השניים את סמל השלמות וההרמוניה שבו חי האדם בהוויה קדמונית. רכונים, כשני כרובים בגלופה צבעונית משני צידיו של כד עתיק, הם שרים על גן־עדן שממנו גורש האדם („ארץ זבת חלב ודבש, ארץ עצי לבונה"). פתאום הופך בפיהם הכד העתיק לסמיון: „ביט" צווחה כמו האה, והכד שבידיהם, סמל השלמות וההרמוניות הקדומה, מתפרק לשניים. שלמות זו היא גן עדן אבוד של האדם המודרני, הוא לא יחזור אליה, אבל הוא מתגעגע לה, כשם שמתגעגעים השברים של אריסטופנס לאחדות הקדומה.

בגעגוע הזה של כל חלק אל השלמות האבודה, רואה נסים אלוני ב„שעיר אחד לעזאזל" את סוד המסתורין של הקיום ההאנושי — ובמיוחד את סוד האהבה וההאנות. שלמות זו אומנם מוגשמת לרגעים אצנות, בהתחברות המינית („והיו בחיי הגוף, בהתחברות המינית („והיו לבשר אחד"), אבל איננה מוגשמת כמעט לעולם בהתחברות של מוח במוח ונפש בנפש. היחס המהותי בין אדם לרעותו — יחס שבו נפרצות המחיצות של היחיד ונוצרת שותפות הדדית; יחס שבו שני בני אדם פותחים זה את זה, עד שחשים הם את ישות הזולת בסוד ישות עצמם — נשארת, גם לגבי מאמין גדול ביחסי „אני ואתה" כבובר, בבחינת אידיאל רחוק מן ההישג. אבל הרעב שיוצר העדרו הוא כוח עיקרי בחיי האדם; הוא יוצר הגשר שמשלח כל אדם מבוצר אל המבצר של זולתו, במאמץ חסר סיכוי להגיע אליה. „אתה אולי תאמר אדוני" — אומר הקוסם פלטין לממונה עליו — „שיחסי אל הנשים, הלהט הזה, קיים — בגלל זרות יסודית. נכון. אבל זרות היא — גשר, סולם... וכך הלאה...". בהמשך דברים אלה מחבר המחזאי את אל ופרד שוב לשלמות אחת (שניהם אף לבושים בבגד אחד). אלא ששלמות זו היא בלתי־אנושית, מפלצתית. אין בה „גשר. שום סולם. אין זרות. הכל בשר אחד".

כל גיבורי „שעיר אחד לעזאזל" מרגלים איש את מוח רעהו, במאמץ לחשוף איש את סוד רעהו. מאקס מרגל את ורוניקה אהובתו, כדי לדעת אם היא הסוכנת שבגדה במשימה הקודמת שעשו במשותף. בעלה של ורוניקה, פלטין, עובר את חצי העולם, כדי לרגל בגידה אחרת שלה — בגידתה בו עם אהובה מאקס, וכדי לאסוף, בתור מרגל בתפקיד, כביכול, את ההוכחות לבגידה זו. וקאתי, המרגלת הכפולה, מנסה לשווא לעקור מראשו של מאקס איזה צופן נשכח. כל ארבעת הגיבורים האלה מדברים בשפת סתרים; כל אחד מהם מנסה לפענח את שפת הסתרים של זולתו.

הנושא הוא אהבה

ב„ידע הבשרים", סרטו של מייק ניקולס, אומר אחד הגיבורים: „עם רוב הבחורות שאני משוחח, אני מרגיש כאילו אנחנו שני מרגלים מארצות זרות, המדברים בצופן. כל דבר פירושו דבר אחר. אני אומר: ,את רוצה לצאת אתי לטייל ?' והכוונה היא משהו אחר. והיא אומרת: ,אני לא יכולה. יש לי מחר מבחן בצרפתית' והכוונה היא למשהו אחר". זו משמעות המטאפורה של הריגול גם ב„שעיר אחד לעזאזל". אדם לזולתו — אויב מארץ זרה; הכל אומרים דבר אחד, אבל מתכוונים להסוות משהו אחר הצפון בתוכם. „הצופן שלך" — אומרת הסוכנת החשאית קאתי למאקס — „מתי אתה אומר בו רוח בה, מתי אתה שותה תה בתור סימן לאש, מתי אתה קדוש בתור חליין. הצופן".

במישור של העלילה קשור צופן זה במעשה הריגול שבמרכז הדרמה. אבל נסים אלוני אינו מסתיר, שכוונתו למשהו אחר לגמרי: „איזה צופן ז?" — אומרת ורוניקה לקאתי — „על מה את מדברת? אין שום צופן... שום בשורה... כאילו אפשר לקרוע את הווילונות האחרים האלה בראש...". משפט זה הוא משפט מפתח במחזה. הוא חושף את הכוונה של אלוני ליצור דרמה של ריגול, שהיא דרמה של „הווילונות האלה שבראשי"; דרמה על „מסך הברזל" המפריד בין אדם לאדם, ועל הסולם המשלח אדם לאדם, בנסיונו לעבור את המסך. מה הוא סולם זה? אפשר לקרוא לו אמנות. אפשר לקרוא לו אמונה באלוהים, אפשר לקרוא לו אהבה.

כבר בראשית ההצגה, מכריזות נערות הקברט אשר באור המיוזיקל, בקולי קולות ובכמה שפות, כי נושא המחזה הוא אהבה („הנושא — סח, סח, סח / סח לאמור סי סי סי"). זו דרכו של נסים אלוני לכוון את תשומת לבנו אל לב הדרמה — דרמה על נושא האהבה, שבמרכזה המשולש המוכר בדרמות כאלה: בעל, אשה ומאהב.

האהבה נתפסת בעולם של מחזה זה כמשהו מנוגד קוטבי לתפקיד שלוקח לעצמו הסוכן החשאי. כפי שתיארתי בחלק הראשון של מאמר זה, מי שקיבל על עצמו את תפקיד המרגל, כמוהו כמי שחתם חוזה עם הגיהנום. הוא משחק משחק רפאים, לפי כללי משחק מוצקים ביותר. כלל יסוד במשחק זה הוא, שהאהבה נשארת תמיד מחוץ לתחום. היא עניינם של אלה אשר חיים את חייהם באור המיוזיקל, לא לשדים שבחרו מרצון בחושך. כך גם אומרת המרגלת קאתי: „זה לא נדבק, סיפור האהבה הזה... בכלל, לא מתאים לרוחות רפאים...".

התפקיד מחסל הגיבורים

נפילתו של גיבור המחזה נובעת מאי־השלמתו עם האקסיומה הזאת. הוא רוצה להיות נאמן לתפקיד שהוטל עליו כמרגל, ובעת ובעונה אחת לצאת מן האפלה של עולם השדים, ולהגשים את עצמו כאדם אוהב, באור. או, כפי שאומר זאת בלעג הממונה עליו: „לשמור על התחת זנב של שד, ולהדביק על הפרצוף מסכה של בן אדם... וגעגועים לאהבה". איתות אל עבר האפשרות הזאת, נרמז לו גם בפזמון, שנועד להיות סימן היכר שלו כמרגל: „אונלי יו / קן מייק אול דיס וורלד סים ברייט / אונלי יו / קן מייק דה דארקנס לייט". הפזמון הזה נעשה למאקס מעין בשורה. הוא שומע בו קול רחוק, המעודד אותו להאמין כי רק הוא יוכל להדליק את אור האהבה בעולם של חושך.

אלא שהתפקיד במחזה זה חזק מן האהבה, ובסופו של דבר אף מחסל את האוהבים. אלה אינם בני חורין להגשים את מאווי ליבם. הם נשארים ברגיס במשימה בלתי מובנת להם, המקיפה אותם בחשד הדדי מחניק. האוהב חושד שאהובתו היא הבוגדת — והוא חולה מזה שהוא חושד בה. האהובה חושדת שהוא חושד בה, ושהוא מתכוון — בידיעתו או שלא בידיעתו — להיות תליינה. אין לה אמון אף בהצהרות האהבה שלו, שכן גם האהבה שהוא מראה אולי איננה אלא הצגה, תפקיד שישנו בקורס הריגול, על מנת ללכוד אותה במלכודת המוות. „אל תהיה מתוק" — אומרת היא במרירות לאהוב — „זה ייראה כמו מלכודת, ואל תהיה קדוש, זה ייראה כמו... לכלוך". בעולם של החשד והריגול ההדדי, שום דבר אינו מה שהוא נראה. הכל מסתתר מאחורי „הווילונות האלה שבראשי".

הצרוף קדושה ואהבה מופיע לאורך כל המחזה, אולי משום שבעולם שמתאר כאן נסים אלוני, לאהוב אהבה אמיתית ושלמה פירושו להיות מין קדוש. וזה מה שקורה למאקס במשך המחזה. הוא נעשה, שלבים שלבים, קדוש מעונה. תחילה ענין הקדושים הוא דבר חיצוני. מאקס משנן אותו לשם הזהות החדשה שנתנה לו במשימה הבאה שלו כמרגל — חוקר חיי הקדושים. אולם בצאתו למשימה („לבד... לבד, וטיפש. ולא אהוב... עם הקדושים"...) הוא מתחיל אט אט להבין שהממונים בחרו בשבילו להיות חוקר הקדושים לגמרי לא במקרה, ושמאחורי בחירה זו יש כוונה זדון להפוך אותו לרוצח של אהובתו, רוצח בתפקיד.

מאקס חש עצמו פועל בתוך המזימה הסוגרת עליו כליצן, שכוחות עליונים משטים בו (מי הם כוחות אלה נראה בהמשך הדברים): „כאילו אני שחקן בהצגת רוויו" — הוא אומר — „נכנס בתור שוטר, יוצא בתור ליצן... מדביק

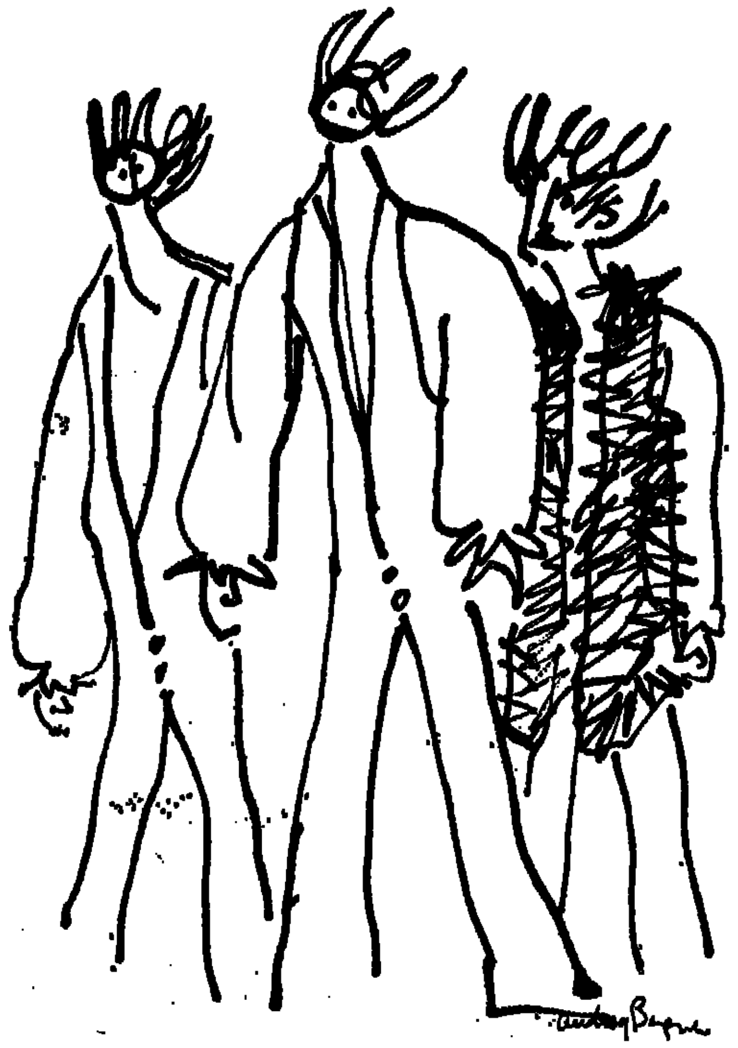

שמם... אומרים לי ללכת ישר, אני נכנס לקיר... אומרים לי להביט שמאלה ושם נשפך עלי זפת... ובסוף החלק הראשון אני אפילו שר „שיר אהבה"". אבל במחזות של אלוני לעולם אין השוטה — שוטה, והמלך — מלך. תמיד מתערבבות היוצרות, תמיד מתחלפים התפקידים. לכן, אף שמאקס ממלא בדרמה את תפקיד השוטה, מצמיח לו אלוני לא רק הילה של קדוש, כפי שראינו, אלא גם קימה של גיבור טראגי.

הזרם הסוחף אל האסון...

מאקס נועד על־ידי הממונים עליו לרצוח את אהובתו כשם שאדיפוס נועד על־ידי האלים לרצוח את אביו. לכל אורך המחזה הוא מנסה להיות נאמן לתפקיד שלקח על עצמו ויחד עם זה לברוח מן הגזירה שהטילו עליו אלה שעשו ממנו בורג במנגנון אשר נועד לקטול את אהובתו. הוא חש עצמו זורם בזרם הסוחף אותו אל האסון, והוא עושה תנועות נואשות לשחות נגד הזרם, נגד הכפייה של ההשגחה, כילד טיפש הוא מתעקש למרוד בגזירה — לשמור על חרות ורצון אישיים גם אם הם סותרים אותה. במילים אחרות: הוא מסרב למלא את תפקיד הרוצח. עייף מן המזימות, מן החשדות והחשדות הנגד, הוא מערער את המשחק שהטיל עליו התפקיד, ומנפץ את עולם הקסם שלו במעשה אחד: פריקת כלי הנשק שלו. ברגע שהוא משתחרר מאקדחו — הוא כאילו מכריז על שביתה ב„מלחמה הקרה" שבינו ובין אהובתו, אבל מחסל את עצמו כסוכן חשאי. הוא מפסיק להיות רוצח בתפקיד ומכריז על עצמו כעל אוהב. אבל כאוהב לא נותר לו אלא להכנס לתוך כותונת הקדושים, כדרך שמטורפים נכנסים לכותונת משוגעים. כנוע וחסר אונים, הוא מובל על ידי אנשים בתפקיד אל קצה הויא דולורוסה שלו.

שלונסקי אמר באחד משיריו על דורנו שהוא דור רוצה אגדות. במחזותיו של נסים אלוני הדור הוא דור רוצה אגדות אוהבים. האהבה נעשתה למשהו „שרים בפזמונים הכי מזויינים"; משהו „שנמרח על לוח מודעות ונמכר בעטיפות צבעוניות": רב מכר זול, סרט מזויף, הצגה: „אהבה..." אומרת הכפילה המזויפת של ורוניקה, מרים — „הצגנו... כמו רבים... וזה היה מצחק... כל כך נלעג... מגוחך... הוא כמו קונובה בשיכון... אני כמו ברב מכר... קצת קליאופטרה, קצת דזירה, אפילו מתיימרת כמו גיבורת מהסרטים". לאהבה „אמיתית", „טראגית", „גדולה" — אין בימינו עוד מקום. היא גדולה מדלית האמות של השכון העממי. ובעולם המרגלים היא נחשבת כל כך בלתי אפשרית שחושדים כאילו היא הצגה של משהו אחר. מי שמעז בכל זאת לאהוב, נגרר אל מרתף העינויים, שם מכים אותו, מענים אותו, ולבסוף שוברים אותו. הוא נעשה פוחלץ. „עשו ממך קדוש לבישול" — אומרת האהובה ורוניקה למאקס המרוטש — „נתנו לך שקית אהבה... רוקן את תוכן השקית במים... וזה בטח התוכן האמיתי של הצופן... המציה של מרק..."

ומהי קינה מוכרת ביצירתו של נסים אלוני, קינה של רומנטיקן מר, המוסיף לקבול על מלכות אבודה, על הדר שחלף, על תפארת שגומדה, על ערכים גדולים שנפרטו בחברת ההמון לפרוטות. ב„בגדי המלך" הראה איך הועם זוהר המלכות ונדחס לכותונת אפורה של חייטי העם. ב„שעיר אחד לעזאזל" הוא מראה איך עושה מנגנון החושך מאביר האהבה „קוביה של מרק", „שקית של תה", „קאקאו" — גיבור משומר של סופרמרקט. ומתוך הסופרמרקט הזה עולה הכמיהה להחזיר את המלכות, לשוב אל הגבורה, להקים לתחיה את האגדה שעברה מן העולם. מבטאה כמיהה זו ורוניקה, לרגלי אהובה המעונה: „לוא יכולת. פתאום כמו גיבור עתיק — להתפשט מן הכאבים, מן הפקודות, מן התפקיד... לוא יכולת לנופף כאן חרב גדולה, לרכב על סוס מעופף, ולהשמיד להשמיד מפלצות... הנה מאקס, יש כאן סוס... דגלים... תתחיל!..."

היופי שבתבוסת האויל

אבל הנס הזה של האגדה אינו יכול להתחולל במציאות, הוא יכול לקרות שוב רק על בימת התיאטרון. שם, באור וביפיוט הנכון, „צומחים לדיקט כנפיים, וסוסי העץ עדיין מעופפים. שם גם שב מאקס השבור והמגוחך להיות גיבור של אגדה. נסים אלוני מאיר לו הילה צבעונית של מארטיר, ומקיף אותו במוסיקה הרואית של צ'ייקובסקי, המוסיפה לו (ולהצגה) נופך של הגיגידות ופאתוס. הוא מוסיף, בתוך ההילה ההגיגית הזאת, להיות האויל שהובס, אבל יש בתבוסתו יופי והרואיות, שכן אחרי ככלות הכל הצליח לחולל משהו כמו נס. „לחזיו משחו בלבת של אהובתו, להעיז לאהוב בעולם שבו האהבה אסורה. לכן, כשמספיד אותו בסוף המחזה הממונה שלו בטון מנופח, מזוייף וגרוטסקי, אין דבריו נשמעים לנו מנופחים, מזוייפים ומגוחכים כפי שהם: „חייו היו תפקיד. לא היה לו סוס עם כנפיים שישא אותו אל המרומים. לא היתה לו קסדה שתסתיר אותו מן האור. כלב, עמוק בתוך לבו, היתה אהבה. אהבה זה אלוהים. והוא הולל נס. הנס שהוא הדבק של חיינו. שבלעדיו אי אפשר". במסכת של נאום גדוש מליצות וקלישאות שמנות, אומר נסים אלוני את כל תורת המחזה הזה על רגל אחת.

*

יש ב„שעיר אחד לעזאזל" ממד רליגיוזי, ממד של פולחן וממד של משחק. אבל על כך ברשימה הבאה — המסכמת.
(מאמר שני בסדרה)

هكذا من الأصل

מאז „מסיבת המגבית לפנתרים", אין ברנשטיין אוהב את העתונות

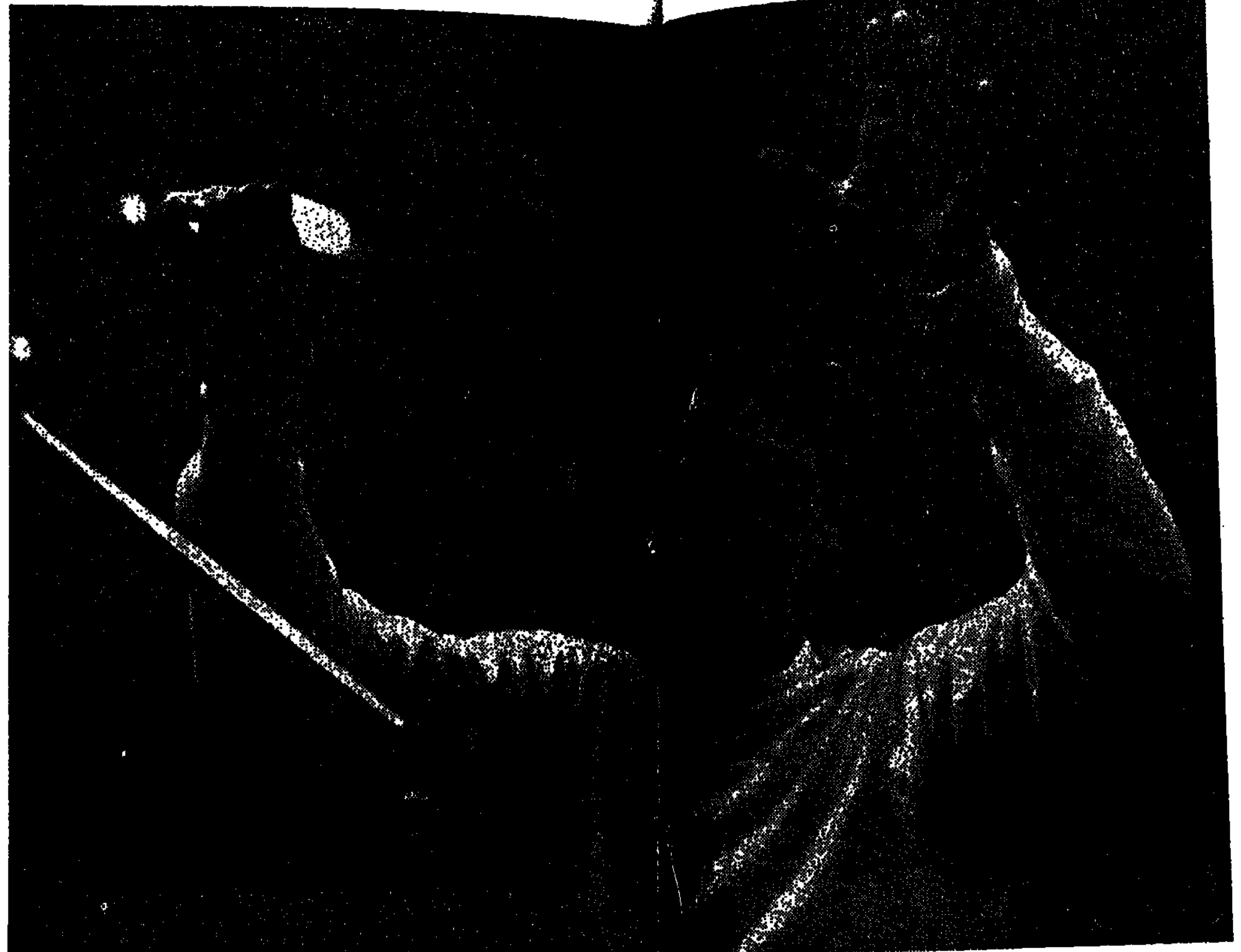

בחזרות שלו האווירה מחושמלת. הוא לא מסתפק [illegible] אלא מרבה להשתמש באמצעים חזותיים וקולניים

„אני תמיד קצת מרוגז על עצמי מפני שאינני כותב מספיק"

לני בא, ראה וניצח

מאת נורית אונגר

השבוע שוב כבש ליאונרד ברנשטיין („לני") בסערה את קהל המאזינים הישראלי, בשתי הופעותיו כמנצח על התזמורת הפילהרמונית, במסגרת הפסטיבל הישראלי.

כמו בכל העולם, גם בישראל יש מעריצים רבים למנצח-מלחין-פסנתרן-מחבר פזמונים ומוסיקה לסרטים, כוכב טלויזיה, מורה וסופר.

גם אלה המסתייגים ממנו ומאשימים אותו בנטיות נרקיסטיות ובחוסר בגרות, מודים בכשרונו הנדיר, הרב-גוני.

כיום, בגיל 55, עם השער האסור, הקמטים והכרס הקטנה, כשהוא מנצח, נדמה לך שהוא „ילד פלא". התכונות המגנטיות שלו לא דהו אחרי כ-30 שנה של מגע מתמיד עם המוסיקה ועם הקהל.

לפני תחילת החזרה הראשונה היו חברי התזמורת במתח בלתי רגיל. למרות שהם אמונים על נגינה עם אמנים ידועי-שם, ואין זו הפעם הראשונה שהם עובדים במחיצתו של ברנשטיין, כל פגישה גורמת התרגשות מחודשת. ברגע שנכנס לבמה, לבוש בג'ינס ובחולצת „רוח", התנפלו עליו חברי התזמורת (ובמיוחד החברות) בנשיקות ובחיבוקים.

אחרי קבלת [illegible] ביקש ברנשטיין להכנס לאווירה של [illegible] ביקש מהנגנים לשכוח כל מה ששמעו [illegible] הסימפוניה השלישית של בראהמס ולנגן [illegible] בצורה שונה לגמרי, בצורת שבראהמס כתב [illegible]

הסימפוניה [illegible] מנוגנת לעתים תכופות כל-כך, עד [illegible] כיצד אפשר לבצע אותה בצורה שונה. [illegible] הביצוע הדגיש ברנשטיין את הפשטות, [illegible] של נופת-צופים והקפיד לעבוד על [illegible] נעשית תוך כדי התייעצות עם הנגנים [illegible] מסביר, שואל, ולפעמים מקבל את דעתם. [illegible] מסתפק בהסברים מילוליים אלא מרבה [illegible] באמצעים חזותיים וקוליים. שר, מראה, [illegible], חוזר ועובר פעמים רבות על כל נושא [illegible] עד שהתזמורת מגיעת לאפקט הרצוי לו.

קריאות קרב ורוח החופש

גם בחזרה [illegible] האווירה מחושמלת. כשהוא עולה על הבמה, [illegible] לו הנגנים כפיים במרץ רב והוא, מחויך [illegible] וחיוכים, מחלק מחמאות, שם לב שאחת [illegible] שינתה את תסרוקתה, מספר על קונצרט [illegible] אמש, פושט את הז'קט הכחול ומחייך [illegible] חברי התזמורת למראה חולצתו. זו חולצה [illegible] שעל גבה רקומות שפתיים סגולות ובניתן תקוע פרח וסיגר. אחר-כך הוא מפשיל שרוולים וניגש למלאכה. הוא מנצח בהתלהבות מדבקת ותוך כדי חזרה שובר שרביטים רבים (אלה נאספים על-ידי הנגנים למזכרת). הוא לא מסתפק בשרביט. כל גופו משתתף בפעולת הניצוח. הוא קופץ, רוקד, משתולל, מנענע בראשו, מפזם, מדבר, שר, רוקע, וקורא „קריאות קרב" בעברית ובערבית.

„אישיותו מקרינה רוח מוסיקלית שאופיינית רק לו", אמר לי אחד הכנרים, „ועיקרה היא הפשטות. אף ביצוע שלו לא דומה לקודמו. לאחרונה הוא מתעלם לגמרי מהמנייריזם וחוזר לצורה הראשונית של הקומפוזיטור. הוא מוציא מהתזמורת צליל שאף מנצח אחר לא מגיע אליו".

ראש קבוצת כלי התקשה, המוסיקאי גדעון שטיינר, אומר — „אין אף מנצח שאני יכול לומר ששערותי סומרות בשעת ניצוחו. זה קורה לי עם ברנשטיין".

הכנר הרוסי אלכסנדר לבקו נפעם מניצוחו ואומר שהוא חש בניצוחו של ברנשטיין את רוח החופש.

ההנהלה האדמיניסטראטיבית של התזמורת קבעה לי ראיון עם מר ברנשטיין להפסקה של החזרה השניה, אבל הראיון לא תואם עם מר ברנ-

(המשך בעמוד 49)

„יש בי מאבק תמידי בין עיסוקים מוסיקליים וסביב-מוסיקליים"

„היו לי משברים בבטחון עצמי מחוץ לבמה, כמו לכל אדם דתי"

هكذا من الأصل

ינואר 1971 — עובדי מפעל הסוכר בעפולה מפגינים בירושלים נגד סגירתו

יולי 1973 — עובדי מפעל הסוכר בעפולה, שלא נסגר, חוגגים את סיום השנה

מעז יצא מתוק

מאת יוסף וקסמן

„פועלי מפעל הסוכר ב־עפולה הפגינו נגד סגירת מפעלם"; „שרי האוצר והחקלאות ה־חליטו לסגור את אחד משני מפעלי הסוכר בארץ" — סיפרו כותרות עתונים ב־25 בינואר 1971.

„מפעל הסוכר בעפולה מבקש להרחיב תפוקתו וגם לזקק סו־כר"; „משרד המסחר והתעשיה בודק כדאיות זיקוק סוכר במפ־עלים המקומיים לייצור סוכר" — חידשו כותרות השבוע ש־חלף.

מה אירע בין שני המועדים ? מדוע בינואר 1971 היה הכרח לסגור לפחות אחד משני המפעלים לייצור סוכר, ואילו ביולי 1973 שוקלים זיקוק סו־כר גולמי, היינו הרחבת ייצור הסו־כר בארץ ?

„קרה מה שחזינו מראש: מחירי הסוכר בשוק העולמי הלכו והאמירו, כפי שאפשר היה לצפות לא רק בינואר 1971, אלא כבר בסוף 1969, או בראשית 1970", אומרים בסיפוק בלתי־נסתר מנהלי מפעל הסוכר ב־עפולה, אשר נאבקו בשעתם בעוז נגד סגירת מפעלם, בטענה שהמדינה תפסיד מסגירת המפעל ואף תיתקל בקשיים להשיג את הסוכר הדרוש לה.

● „לסגור מפעל אחד"

„אלה שביקשו לסגור את המפעל שלנו רצו להתנכל לנו, אבל טעו בכל חישוביהם. בשעתו לא האמינו לנו כי מחיר הסוכר בעולם יעלה וכי את הייצור שלנו אפשר להוזיל. חשבו שאנו רק נאבקים למען פרנסתנו בלי להתחשב בצרכי המשק והכלכלה של המדינה. עכשיו ברור לכל שאנו צד־קנו ולא הם", טוען מזכיר ועד העוב־דים של מפעל הסוכר בעפולה שלמה מלכה, שעמד עם חבריו בינואר 1971 בראש המאבק נגד סגירת המפעל.

עוזר דביר, מנהל המפעל בעפולה, והמהנדס פטר גרי, מנהל הייצור ב־מפעל, אומרים כי ההחלטה לסגור את המפעל התבססה על דו"ח הוועדה המיוחדת שמונתה ב־1969 במשרד החקלאות ובראשה הועמד סגן השר, בן ציון חלפון. אותה ועדה ביססה את כל מסקנותיה על ממצאים שהיו יפים עד אותה שנה תוך התעלמות מוחלטת מהשינוי שהחל להסתמן כבר ב־1970.

בדו"ח הוועדה נאמר בין השאר: „עלות טונה סוכר מייצור מקומי על־תה מכ־870 ל"י הטונה בתשכ"ח לכ־1070 ל"י לטונה בשנת תשכ"ח (1968). לעומת זאת, מחיר טונת סו־כר מיובא נע בשנים האחרונות סביב 250—300 ל"י ובזמן האחרון עלה המחיר ל־350 ל"י. לפיכך, מגיע הפ־סד המשק הלאומי לכל טונת סוכר לכ־700 ל"י וההפסד השנתי לכ־20 מיליון ל"י".

במקום אחר פסק הדו"ח: „לאור כל האמור לעיל ולאור חומר שהוע־דה קיבלה הגענו למסקנה, כי יש לסגור מפעל אחד לייצור סוכר ולה־פעיל את השני בתפוקה מלאה ע"י התאמת שטחי יבול הסלק לכדי כושר קליטתו של המפעל שימשיך לפעול".

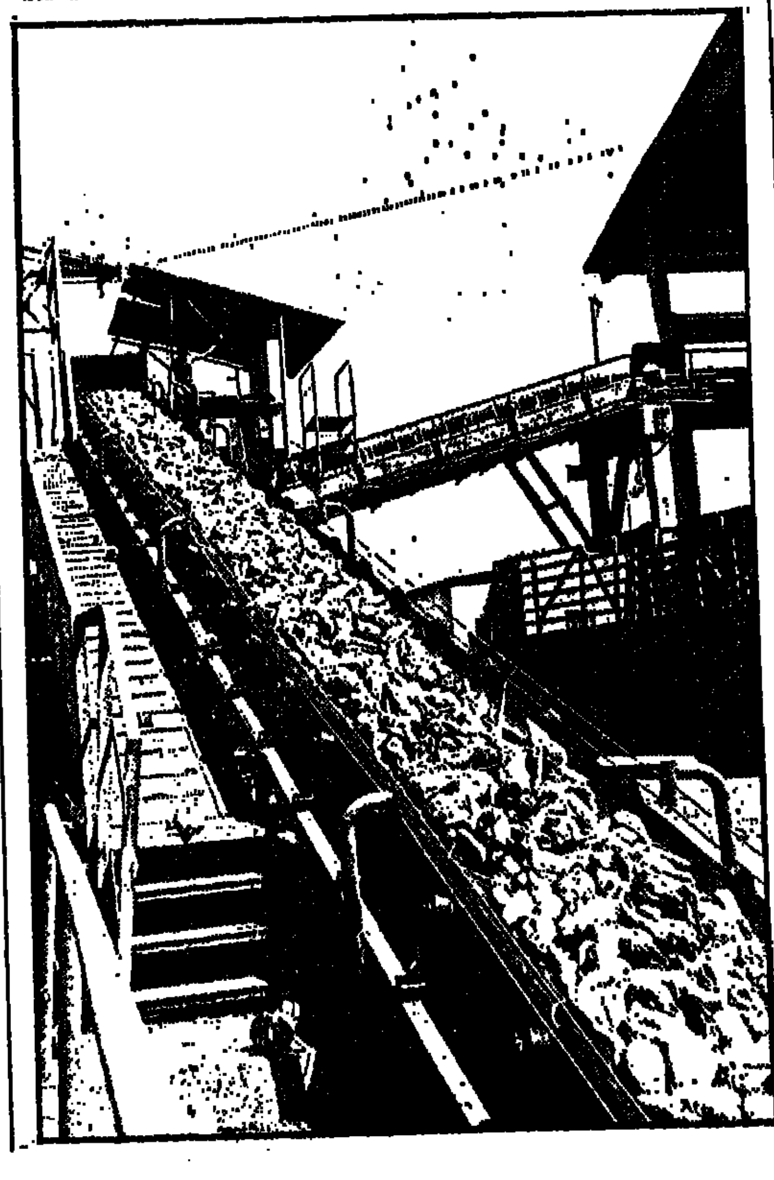
מפעל הסוכר בעפולה — מייצר רק ב־60 אחוז מכושרו בשל חוסר חומר גלם

מסקנות אלה נוסחו כמעט חצי שנה אחר שבקונגרס בינלאומי של מגדלי וייצרני סוכר, שנערך בשטוק־הולם, הזהיר אחד המומחים העולמיים הבכירים, שעקב עליית תצרוכת הסו־כר בעולם ואי־יכולתם של יצרני ה־סוכר לספק את הביקוש שיגבר, יעלו המחירים ורכישת סוכר תקשה משנה לשנה.

„חברי הוועדה התעלמו מן האזה־רות, כשם שהתעלמו מלוח הצריכה המשוער לעומת הייצור המשוער — לוח שהצביע בבירור על עליית הבי־קוש לסוכר. לעומת ההיצע", מוסיפים אנשי עפולה. „למרבה המזל לא יכלו שרי הממשלה לעמוד מול המא־בק העיקש שלנו נגד סגירת המפעל בעפולה ובתום ההפגנה הגדולה בירו־שלים החליטו פנחס ספיר אחריו חיים גבתי לקיים את המפעל שנה נוספת".

● הסוכר שלנו זול יותר

השוואת מחיר הייצור המקומי בשנה הנוכחית למחירי היבוא מצביעים ב־בירור לטובת הייצור המקומי. הסוכר המיובא עולה 340 דולר לטונה, ואילו הסוכר הישראלי עולה 290 דולר בלבד, בלא צורך בהוצאות הובלה ימית וה־צאות נמל.

מפעל הסוכר בעפולה והמפעל השני — „סוגת" בקריית־גת — מנצלים את כושר התפוקה בשיעור 60 אחוז בלבד, בהעדר סלק סוכר בכמות מספקת. ניצולת מלאה של כושר הייצור פירו־שה הורדה נוספת בעלותו, אך אנשי משרד החקלאות טרם התנערו מדו"ח ועדת חלפון ואינם מעודדים הגדלת שטחי סלק הסוכר, מדגיש עוזר דביר.

השנה גידלו חקלאינו סלק סוכר על פני 42 אלף דונם, שמהם מפיקים 34 אלף טונה סוכר. לשם הספקת סלק לניצול מלוא תפוקת שני המפעלים יש להגדיל את שטחי הסלק ל־60 אלף דונם. „בכדי להגיע לכך חייב משרד החקלאות (והאוצר, כמובן) להעלות את התמורה למגדל מ־96 ל"י עבור טונה סלק לכ־115 ל"י", מציין מר דביר.

מומחים לגידול סלק סוכר בעמק בית שאן ובחבל תענ"ך אומרים ש„המ־

(סוף בעמוד 51)

מסך של כוכבים

„משהו בעל ערך"

„זו הפעם השלישית בחיי, שמקרים כאלה קורים לי" — מספר ליאו גן, שחקן ה־במה והבד הוותיק מבריט־ניה, השוהה בארץ לצורך צי־לומי סרטו של אלכסנדר פורד על חיי יאנוש קורצ'אק. „לפ־ני 9 שנים השתתפתי בהס־רטה בברלין והתיידדתי עם המפיק ארתור בראונר. הוא שאל אותי, אם אני יודע, מי היה יאנוש קורצ'אק. ידעתי מעט, כי מיד אחרי המלחמה, בעודי בצבא, הייתי קשור ב־חקירות שנערכו במחנות־ההשמדה ושמעתי את שמו של הרופא היהודי המופלא. „אני מתכוון לעשות עליו סרט — אמר לי אז בראונר — ואני רוצה שאתה תשחק בתפקיד הראשי.

שחי — ועוד בתקופה זו — יש תמיד חשש, כי תוטח אשמה של סילוף דמות.

אך ליאו גן מצהיר, ש־אין בדעתו „לשחזר" את דמו־תו של הרופא; הוא ינסה ליצור דמות קולנועית, בתוך סיפור נתון, שעליו הסכימו כל הצדדים. ולא כל חייו — רק חלק מהם. לא גישה „אר־בייקטיווית" — אלא סיפור מסויים מאוד, שאותו מתכוו־נים התסריטאי־במאי־שחקן להגיש לצופים. ומדובר ב־ימיו האחרונים של קורצ'אק, לכתו עם הילדים למחנה ה־השמדה, עלייתם המשותפת לרכבת־המוות.

„כפי שאני מבין אותו — אומר ליאו גן — לגבי קור־צ'אק לא היתה כלל קיימת

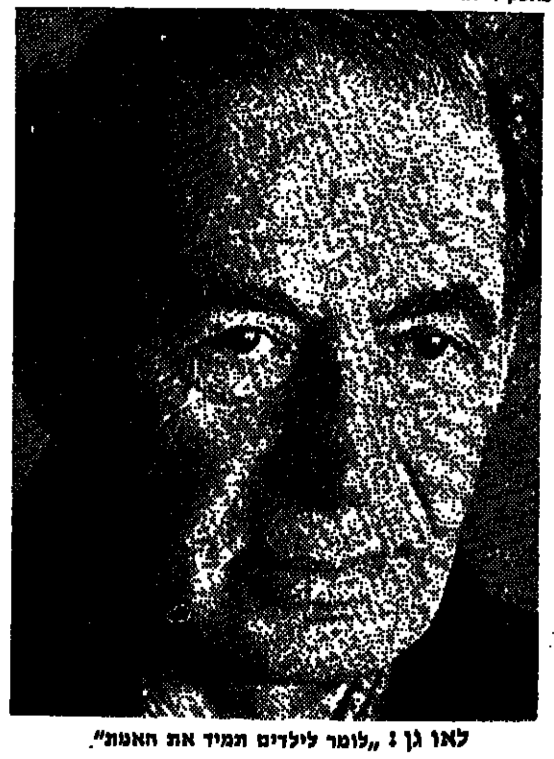
לאו גן: „לומר לילדים תמיד את האמת".

„הסכמתי. אך השנים חלפו ודבר לא קרה.

„כבר מזמן אינני מתרגש ממצבים כאלה. במקצוע של־נו מתרגלים לזה, ש־90 אחו־זים מהדברים שמדברים עלי־הם אינם יוצאים אל הפו־על. אבל הפעם — התממש הדבר. 9 שנים אחרי השי־חה נשאל סוכן שלי, אם אהיה פנוי בקיץ של 1973, כדי להשתתף בסרט על ימיו האחרונים של קורצ'אק. ר־זה היה מוזר, כמו חלום מת־ממש.

„כמובן, הסכמתי. הרעיון קסם לי. התסריט התקבל על דעתי. הבמאי הפולני בעל המוניטין נראה כאדם מת־אים ומסוגל להתמודד ב־משימה. והעיקר — התפ־קיד! בשנים האחרונות נא־לצתי לרחות כמה וכמה תס־ריטים, עד שזו היתה שמחה כפולה ומכופלת להיענות ל־הצעה להופיע במשהו בעל־ערך".

אחת הבעיות המרכזיות הניצבות לפני ליאו גן (ש־היה מועמד ל„אוסקר" על תפקיד־משנה עוד בימי „קוו־ואדיס", היא, איך לגלם דמות אדם של ממש. בספרות — הסופר יוצר מציאות משלו, על דמויותיו, במקרה של איש הבעיה, אם ללכת עם היל־דים או לנצל זכותו כרופא ולהישאר. מעולם לא עזב ילד חולה, וכלל לא התכוון לע־שות זאת אי־פעם. זו לא היתה שאלה של גבורה, או הקרבה, אלא של אישיות, הממשיכה לפעול בעקביות. ר־הבעיה שעמדה לפניו היתה, איך לספר לילדים מה מצפה להם, בהיותו מאמין שיש ל־התנהג כלפי הילדים כאל מבוגרים, לומר להם תמיד את האמת".

ליאו גן, ג'נטלמן בריטי, בעל נסיון עצום במשחק, מכ־נה את הסרט „מיושן", אך מוסיף מיד, שבעיניו זוהי מח־מאה גדולה. כי „מיושן" פי־רושו פשוט, אמיתי, בעל התח־לה־אמצע־סוף, דמויות תלת־ממדיות, והתפתחויות במער־כת היחסים ביניהן.

„הדרך היחידה שלי כשח־קן להבטיח שהסרט יצליח, היא להאמין בכך. ואני מב־טיח לך, שאני מאמין" — אומר השחקן, אשר עשה חוק לעצמו להופיע לפחות פעם אחת בשנתיים במחזה, כדי לחדש את המצברים הפנימיים בין סרט למשנהו, ו־זכור ש־משחקים לא למען המצלמה והזרקורים, אלא למען הקהל החי, המשתנה בכל ערב.

סיפורי בדים

✱ הבמאי היווני המהולל מיכאל קאקויאניס („אלקט־רה") הגיע לישראל, אחרי ש־קיבל על עצמו לביים סרט לטלוויזיה האמריקנית ששמו „יעקב ועשיו". זהו פרק מ־תוך סידרת של סיפורי המק־רא. הצילומים יתחילו, כנר־אה, באוקטובר.

קאקויאניס הגיע, כדי לפ־גוש כמה שחקנים ישראליים, לפני השלמת הליהוק. בינ־תיים מדובר בקיט מיטשל (הנרי ה־8) לתפקיד יעקב.

✱ הסרט הישראלי „אור מן ההפקר", בבימויו של נסים דיין, יוקרן בסוף הקיץ ברח־בי הארץ. בת"א — בקולנוע „סרין", הפועל בשיטת „ה־סרט־הנע", מ־10 בבוקר.

✱ הסרט „איזה ענן יפה", עם איירין פאפאס — עדיין לא הגיע לשלב של ביצוע, על־אף ההכנות הרבות. לסרט זה הוחתמו כמה שחקנים יש־ראליים, שאמורים היו למלא בו תפקידים מרכזיים.

✱ „עם או בלי סקטים" — זהו השם המקורי שניתן ל־סרט, שבו תככב ברברה סטרייסנד, אשר תגלם דמו־תה של אחות רחמניה, בעלת גישה מאוד בלתי שיגרתית לטיפול בחולים.

✱ אנשי הסרטים רצים מ־פסטיוואל לפסטיוואל. עתה מתכננים את ההקרנות בפס־טיוואל סאן סבסטיאן בספרד, בספטמבר.

נודע, כי ארה"ב תשלח ל־שם את סרטו של רוברט וייז („צלילי המוסיקה") „שני אנ־שים" עם פיטר פונדה, לינדסי ואגנר ואפתל פארונס, שהוא סרט רומאנטי, המספר על אהבה הנרקמת בין עריק מ־וייטנאם לדוגמנית־צמרת.

✱ דונאלד פלזנס הבריטי, הנשוי לישראלית מאירה שור, ואשר השתתף בארץ ב„תיק ירושלים", עושה חיל בקולנוע העולמי. לאחרונה הזמין או־תו הבמאי דוד סיגאל לככב, לצידו של מייקל קיין, בסרט שבו יופיעו גם ז'אנט זוסמן ודלפין סיריינג. זהו סרט מתח, על חטיפת בנו של סוכן־מו־דיעין, עפ"י ספרו של קלייב איגלטון „שבעה ימים ל־רצח".

למשוך את הטובים

מתי מתאחדים מפיקי ה־סרטים התיעודיים? כשיש להם בעיות משותפות. והבע־יה העיקרית שלהם היא, איך להשפיע על הנהלת הטלוויזיה ושרות הסרטים הישראלי, ל־עדכן את המחירון, שנקבע ב־1970 ושנשאר בעינו מאז.

„נתכנסנו בזמן לא טוב", אומר וילי נפני, שנבחר ל־חבר הוועד לצורך המו"מ ה־זה. „כרגע הארץ נמצאת ב־תקופה של הקפאת מחירים ו־כמובן, זה חל גם עלינו. אבל זה שלא תבענו העלאות ב־עבר, לא יוכל לחייב אותנו לנהוג כן גם בעתיד, בגלל והתקציבים הנמוכים שנקבעו בתעריפון, אין אנחנו יכולים להעסיק את אנשי הצוות הטו־בים ביותר — והדבר מתבטא באיכות".

אגב, גם סר היו גריון, מנ־הל בי.בי.סי. לשעבר, שהוז־מן לישראל כמומחה, קבע ב־דו"ח ש„יש על הטלוויזיה, שיש להעלות שכרם של ה־יוצרים־האמנים, כדי למשוך את הטובים ביותר.

בחירת הצלם

חנח מודריק, היא חיילת ומתגוררת בראשון־לציון. מה שהיא אוהבת — כך היא מספרת — זה לקרוא ספרים. היא מצאה חן בעיני הצלם יעקב סער.

ראיון עם המלך שלמה

אריק בראוור, הצייר היהו־די הנודע, עומד במרכז תכ־נית בידור יוצאת דופן, ה־מוסרטת עתה בארץ, כקו־פרודוקציה של חברות טלווי־זיה אוסטריות־גרמניות (השי־רותים בארץ — של חברת „שלושה פלוס").

אריק בראוור, יהודי הנ־שוי לישראלית, ומחלק חייו בין ביתו העתיק בווינה, ל־בין הבית שבנה במו ידיו ב־עין־הוד, הוא אמן רב־גוני. בהיותו סטודנט בפאריס הת־פרנס משירה בליווי גיטרה על מדרכות העיר, ועליתן גם צייר את ציוריו הראשונים, שהדהימו את העוברים ו־שבים.

הוא המשיך בזמרתו גם לאחר שנעשה אחד הציירים המבוקשים ביותר באירופה, כשהוא שם דגש בביקורת הב־רתית בשיריו.

שילוב השירה והציור ימ־צא את ביטויו המלא בתכ־נית המצולמת, נוקצתה ב־אולפן בווינה, ונוקצתה ב־מקומות צילום שונים בארץ, ביניהם עין־הוד, ירושלים, אילת.

אריק בראוור, שכתב ב־עצמו את התסריט, ואת ה־מלים והמנגינות לשירים, אח־ראי גם לתפאורה, ומהווה הרוח החיה לכל האירוע, ה־נושא את השם: „כל מה שיש לו כנפיים — עף".

בתכנית זו משמשים דמיון ומציאות בערבוביה. כך, למ־של, מראיין האמן את הר סיני, ונוכח לגלות מה עלה במרלן של עשרת הדיברות... או מנסה להתקבל לראיון אצל המלך שלמה, ונעצר ב־ידי שומריו (גבי עמרני ו־ישראל גוריון)...

הוא נוטפר לבתו הקטנה סיפור, בעזרת תיאטרון בו־בות, או שר שיר ששמו „ש־חור ולבן", המראה את ה־איוולת בסיווג בני האדם לפי דת, השקפות, או צבע עור.

את התכלית; מביים במאי התיאטרון האוסטרי גסר לוס.

בראוור (שמאל) ולוס: מה קרה לעשרת הדיברות

هكذا من الأصل

מאת יוכבד בוקסר

האשה שלנו ב„שוק המשותף"

בימים אלה חזרה יהלומה שחורי, מנהלת אגף „מרכז לסחר חוץ" במשרד החקלאות, מועידת השוק המשותף.

יהלומה, גבוהה, נשית ונמרצת, סיימה באוניברסיטה העברית בירושלים את המקצועות כלכלה וסטטיסטיקה, ובאוניברסיטת מישיגן כלכלה חקלאית. ומאז סיום למודיה, היא עוסקת בבעיות היצוא החקלאי.

יהלומה שחורי

יהלומה אינה מסתירה את רתיעתה מהשאלה, אשר מרבים כנראה לשאלה:

„כיצד מגיעה אשה למקצוע גברי כל כך ?"

„איני מבינה, מדוע המין חייב להכתיב את המקצוע" היא עונה. „זה נכון שבועידות הללו, כמעט אין פוגשים נשים הלוקחות חלק בדיונים, וגם פה בארץ, אני מטפלת בנושא שבו נשים לא מטפלות בדרך כלל, אבל לי זה לא מפריע, ואני מקוה שגם ל'חברה' שאתם אני עוסקת, זה לא מפריע".

ביתר רצון, ובלשון מקצועית וענינית להחריד היא מספרת על הועידה האחרונה:

„הרחבת השוק המשותף על ידי הצטרפות אנגליה, אירלנד ודנמרק, הביאה לשינוי מהותי בהסכם ההעדפות החמש־שנתי שעליו אנו חותמים עם השוק הקודם, שכלל רק שש מדינות. שינוי זה הביא צורך בחידוש ההסכם. לגבי שנת 1973 נחתם הסכם זמני המקפיא את מדיניות היבוא של שלוש המדינות שהצטרפו לאחרונה. לגבי מדינות 'שלישיות' (שאינן חברות בשוק), לכן צריך ההסכם החדש להחתם עד 1 בינואר 1974, שאז מסתיים ההסכם הזמני".

השולחנות בחדרה של יהלומה מכוסים עד אפס מקום בגלויות מכל קצווי תבל. דבר המעיד עד כמה מרבה היא לנסוע. „לא רק במסגרת השוק המשותף, אלא כדי לעקוב אחרי היצוא החקלאי במקומות אחרים". את הועידה האחרונה רואת יהלומה כהישג: „ההסכם שצריך להתחיל בשנת 1974 הוא על אזור סחר חפשי. ולגבי ישראל העקרון של סחר חופשי עם השוק המשותף, הוא התחלת התגשמות תביעה שאנחנו תובעים כמעט מתחילת יסודו של השוק המשותף, שעתה עם הרחבתו ל־9 מדינות, הריהו מקיף את רובה של אירופה המערבית".

החלילנית כאם וכמשוררת

יוג'יניה צוקרמן, חלילנית, המופיעה עתה כסוליסטית בפסטיבל הישראלי, היא אשתו של הכנר פנחס צוקרמן, ויחדיו הם יוצאים לסיורים ברחבי העולם. וזה שבעה וחצי חודש שהיא אם לתינוקת חמודה — 'אריאנה', המצטרפת אל הוריה המוזיקאים במסעותיהם.

„נישאתי לפינקי (כך קוראים לפנחס באמריקה), לפני חמש שנים. אני מבוגרת ממנו בחמש שנים, הוא היה אז בן תשע עשרה, אלא שאני חייבת לומר שהיה בן התשע עשרה הכי מבוגר שהכרתי".

יוג'יניה, בלונדית ונשית, בשמלת מכסי, והתינוקת המשחקת על השטיח. מעניקים לחדר ב„הילטון" אוירה ביתית. היא מציינת שנשים סולניות בכלי נשיפה, הן עדיין נדירות, „אבל זה מתחיל להתפתח, היום מוצאים יותר נשים חלילניות. אני עצמי התחלתי ללמוד פסנתר בגיל עשר, שנתיים אחרי זה שמעתי מישהו מדגים נגינה בחליל, והוקסמתי מהצליל. שאלתי את הורי, אם אוכל להחליף את הפסנתר בחליל, והם הסכימו. הורי אנשים אמנותיים, אמי רקדנית, ואבי מדען. והם עודדו כל נטיה אמנותית שהראיתי.

„בהתחלה, לא חשבתי כלל להיות מקצועית. רציתי לכתוב. ולכן למדתי באוניברסיטת „קולומביה" אנגלית וצרפתית. הייתי גם פעילה בתיאטרון, אלא שעד מהרה גיליתי, שהדבר שאני רוצה יותר מכל, הוא להיות בלתי תלוית מבחינה כלכלית. החלטתי לנגן בתזמורת, להרויח על ידי כך את לחמי, כדי שאוכל להתמסר לכתיבה. למדתי חליל ב„ג'וליארד" נגנתי שם בתזמורת 'חליל ראשון'. ושם כתבתי את הנובלה הראשונה שלי „מדרגות". הראיתי את יצירת הבכורים לסוכן, היא מצאה חן בעיניו, הוא לקח את זה לבתי דפוס, ובזה זה נסתיים. היום אני שמחה שיצירתי הראשונה לא פורסמה, כי היא היתה כנראה עדיין בוסר. אלא שמאז אני מפרסמת מידי פעם שירים ומאמרים.

יוג'יניה צוקרמן

„כשיכולתי להתקבל לתזמורת מוכרת, הכרתי את פינקי, הקריירה שלו התפתחה אז בצורה פתאומית לאחר שזכה בתחרות לכנרים בניו יורק. רצינו להיות יחד, ידעתי שזה כרוך בנסיעות רבות, וכדי להצטרף אליו גם עלי להיות סוליסטית. ולכן הלכתי לתחרות 'אמנים צעירים', זכיתי במקום ראשון. וכך נתתי את הקונצרט הראשון שלי כסוליסטית ב'טאון הול' בניו יורק. ומאז אני מופיעה ברסיטלים במוזיקה קאמרית ומוציאה תקליטים. לאחרונה נגנתי עם פינקי בלונדון, שם גם הוצאנו כמה תקליטים".

יוג'יניה, שכולה לבביות וחוסר פורמליות, מודה שהיא ממשיכה להיניק את בתה עד עצם היום הזה. אלא שהדבר לא פגע כלל בפעילותה המוזיקלית.

„בעצם נגנתי דואט עם פינקי יום לפני שהיא נולדה. למולי יש לה מטפלת מאיי הודו המערבית, הצמודה אלינו בנסיעותינו, בלעדיה ברור שלא יכולתי להמשיך בהופעות".

חשבון נפש של רקדנית

אסתי נדלר היא אחת הרקדניות הראשיות של להקת „בת שבע", אשר הוזכרה השבוע בחדשות לאו דוקא בגלל ארוע השייך לתחום המחול, אלא עקב „התפטרות" של 14 רקדנים.

אסתי מסרבת לדבר על המשבר שארע בלהקה. כנראה בגלל הוראת מגבוה. אבל ניכר בה, שהתפתחות העניינים האחרונה ב„בת־שבע", הביאה אותה לידי חשבון נפש; על דרכה האמנותית בעתיד.

בניגוד לדעה שרקדנית חייבת לטפח את כשרונותיה מגיל 5. טעמה אסתי לראשונה את טעם הריקוד בהיותה בת 17 שנים. „אין ספק שזה טוב יותר לתרגל מגיל צעיר, אלא שאז מאבדים את כל הדברים הרגילים שקורים לנערה. לי היתה ילדות רגילה. סיימתי בית ספר עממי וכתות המשך בקבוץ רמת הכובש, ורק בגיל 17 אפשרו לי ללמוד רקוד. התחלתי בסטודיו של אריה כלב בלמוד תנועה. ורק אחרי שרותי הצבאי התמסרתי למחול ממש. קודם בהדרכתה של רנה שיינפלד, ואחר כך זמן רב אצל גרטרוד קראוס".

את הקריירה שלי התחלתי דוקא בסטודיו של „בת־דור", אך בקשתי העברה ל„בת־שבע" כי אהבתי יותר את הטמפרמנט שלה. התחלתי בעתודה של „בת־שבע", היינו לומדים תפקידים. כדי שנוכל להשתלב במשך הזמן בלהקה. באותו הזמן עבדתי עם רנה שיינפלד ומשה אפרתי על „קלעים". ועם משה לבד, עבדתי על „לפתח חטאת רובץ". עבודה עם אפרתי מרגשת מאוד בגלל הטמפרמנט והספונטניות שלו. רנה לעומתו היא מחושבת ביותר, גם בריקוד, וגם ביצירה.

אסתי תמירה, נאה ביותר, ממש התגלמות מראה הבלרינה. ממשיכה לספר: „לאחר שנתיים של עבודה בלהקה נסעתי לשטוטגרט, לבית הספר של ג'ון קרנקו. הוא ראה אותי בארץ, וקבל אותי. לקחתי לי חופשה של שנה מ„בת שבע", עבדתי אצלו, ורקדתי עם להקתו. בשנה זו שהרחיבה לי את האופקים, למדתי דיסציפלינה מקצועית ולאחר שחזרתי ארצה, התחלתי לקבל תפקידים ראשיים, ביניהם: ב„גן אחוז המלחמה" למרתה גראהם, „פינות" לרנה שיינפלד, „קונצ'רטו לעץ ההבנה" לג'ון קרנקו, ועוד..."

אסתר (אסתי) נדלר

מסכמת אסתי: „במרבית רקודים אלה הופעתי במסגרת סיורנו באירופה, שממנו חזרתי לפני חדש ימים, והתכוננו להופיע בהם גם בפסטיבל הישראלי. אלא שארע מה שארע וזה בוטל, ו־חבל".

נצל את הקפאת המחירים! עכשיו הזמן לקנות!

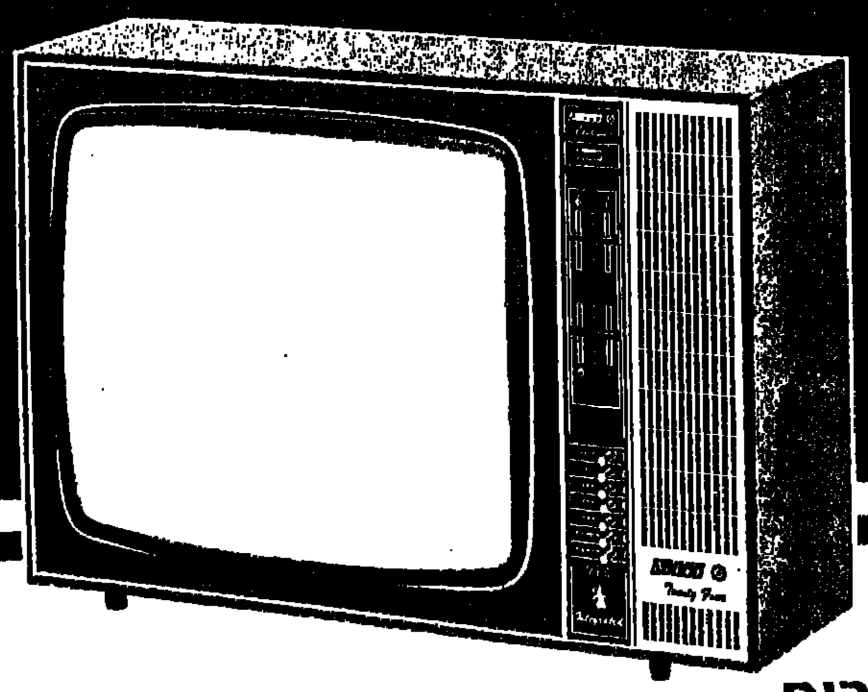

אנחנו מוכרים עד סוף ספטמבר במחיר הישן!*

בכל חנויות שקם בארץ

ירושלים
רן, אגריפס 8 ● מגדלור, הלל 28 ● מאור, דורות ראשונים 3 ● ליאור, שמאי 23 ● זקס־רבינוביץ, שלומציון המלכה 18 ● רודריג, יפו 115 ● הניג, לונץ 10 ● זיק־אור, יפו 30 ● דניס, יפו 50 ● פאול, אבן ישראל 3
תל־אביב—יפו
מיכאל עקילוב — סלון אלנבי 113 ● ג'נרל־רדיו, אלנבי 66 ● איתן, ארלוזורוב 53 ● קסטרו, דרך יפו 17 ● גורן, אלנבי 111 ● גולד, סלמה 139 ● גרינפלד, הרצל 68 ● יב־טון, אלנבי 97 ● הללת־ורדי, בן־יהודה 100 ● כץ, אבן־גבירול 51 ● פלמן, ה' באייר 26 ● שרות חשמל, אבן גבירול 80 ● פינגר, שד' ירושלים 20 ● רחמים לוי, בית אשל 3 ● פטל, יפת 60 ● גרון, יפת 103 ● גליקור, שד' ירושלים 78 ● דאפת, ארלינגר 2
רמת־גן, גבעתיים, בני־ברק
ריגר, קריניצי 2 ● פאר־רבינוביץ, ביאליק 19 ● שירי, ביאליק 63 ● עומי וייס, ר' עקיבא 33 (ב"ב) ● אברמוביץ, ירושלים 28 ● מוניטור, ביאליק 34 ● אסטרוג, ויצמן 16 ● שביט, כצנלסון 145
בת־ים
מושקוביץ, רוטשילד 27 ● אלקטרו־ליין, עוזיאל 38 ● הוד, בלפור 48
חולון
ערוסי, שנקר 42 ● בן־בסט, שנקר 23
איזור השרון
פתח־תקוה: רדיו חגור, מוהליבר 4 ● גרון סמי, חובבי ציון 24 ● משרון, חובבי ציון 16 ● מאי, שטמפפר 24 ● אפרים, ארלוזורוב 80
הרצליה: רדיו־קול, תחנת אגד ● קפלן, סוקולוב 31 ● רדיו־צליל, סוקולוב 50 ● פיני ואלטון, סוקולוב 53
רעננה: בלוך, אחוזה 108

הוד השרון: מילו, דרך השרון 74
כפר סבא: זלוטניק את גנדל, סוקולוב 116
אבן יהודה: כלבו רטהאוז
תל מונד: רחיטי הדר, מרכז מסחרי
רמת השרון: עודד רון, ויצמן 1
קרית אונו: זינגונר ויסמן, מרכז מסחרי
קיראון: בצלאל גרינברג, מרכז מסחרי
נתניה: אלחוט, ויצמן 5 ● פרודמן־זגורי, בנימין 14 ● פרוטסורסקי, החלוצים 3 ● סיטון, בנימין 6
חדרה: שוייצר, הרברט סמואל 68 ● הכט־פלוטניק, רוטשילד 38 ● פרידמן־צביש, בנין פלטרין
פרדס חנה: דונלאס, דרך הבנים
בנימינה: גבריאל זוניבה, רח' המיסדים
אזור הדרום
באר שבע: פסמן, טרומפלדור 56 ● שבתאי, העצמאות 27 ● איתני, הרצל 96 ● הופמן, קק"ל 116 ● סיסבון, הפלמ"ח 2
בית דגן: אברהם יוסף, קק"ל 2
לוד: אורן, הרצל 66 ● מרום, הרצל 49 ● חאור־לור, הרצל 44 ● טובול, גרטובול 6
רמלה: יולזרי, הרצל 23 ● שיינים, הרצל 100
יהוד: סבן את בן־סניור, קבוץ גלויות 67 ● שאול רפאל, קבוץ גלויות 23
ראשון לציון: גינדי, כפר המייסדים 6
נס ציונה: פינקלשטיין, ויצמן 27
רחובות: קרומהולץ, הרצל 155 ● קלמן שחר, אחד העם 15 ● סלון תחנת מרכזית חדשה
גדרה: פריד, בילו"י 15
עקרון: קרטני, מרכז מסחרי ד'
קרית גת: קראוס, שד' גת 146 ● גרין ברקו, מרכז מסחרי חדש ● אלבז, מרכז מסחרי 48
אשדוד: מגדלאוי, מרכז מסחרי א' 44 ● בית חשמל, מרכז מסחרי ב' 20 ● איתן, מרכז מסחרי ב' 56
אשקלון: שמואל כהנא, צה"ל 1 ● אילויה, הרצל 81
אופקים: יוחנן דוצימינר, מרכז מסחרי
שדרות: זיידנברד, מרכז מסחרי
ערד: מיקי פריו, מרכז מסחרי 9
בית שמש: יחזקאל סעתי, מרכז מסחרי
איזור הצפון
חיפה: טרקלין חשמל, הנביאים 15 ● סלון תהודה, הרצל 6 ● אלקטרוכל, הנביאים 20 ● אקשטיין, הרצל 44 ● גולדבלום, המגינים 100
קרית ביאליק: סולו, קרן היסוד 24
קרית ים: טל־קול, ורבורג 13
קרית חיים: קימל, משה שרת 77
קרית מוצקין: שיווק הקריות, השופטים 12
קרית אתא: שפרן, העצמאות 58 ● חצרוני, מרכז שביט
תל חנן: קולס, מרכז מסחרי
טבעון: אלקטרו־טבעון, ככר חרות
עכו: בן־עזרא, בן־עמי 24 ● אור־קול, בן־עמי 33 ● אלקלעי, ויצמן 18
נהריה: נדלר, שכון ממשלתי ● אוניברסל, געתון 4 ● ליבוביץ, תחנת אגד
מגדל העמק: כוכב המגדל
נצרת: דיב אמורי, רחוב השוק ● רדיו אקספרס, כפר המעין ● שאוקי מזבר, דרך טבריה
נצרת עילית: כספי, מרכז מסחרי 8
עפולה: פינת האושר, ירושלים 9 ● סילויו, לוין 2
טבריה: סיטון יעקב
טירת הכרמל: מילר ובנו, מרכז מסחרי 28
צפת: ברט, ירושלים 70 ● חדד עמוס, מרכז רסקו ● ניסן־ויסו, מרכז רסקו
תרשיחא: האליף נחאס
קרית שמונה: קרייזל משה ● משיח בנימין

* עד גמר המלאי הקיים.

בפילוט כספך שווה עדיין הרבה מאוד

— מצטערת אדוני, אנחנו כבר חטופים...

אהבה בשלכת...

— רק רגע, חנח'לה, קצת סבלנות בבקשה... (לוראש נאטי)

— נראה בעליל שהיום הוא מרגיש הרבה יותר טוב. מי פתם הרשה לעצמו לשנות את הוראות הטיפול שנתתי!...
(וולטוורכה)

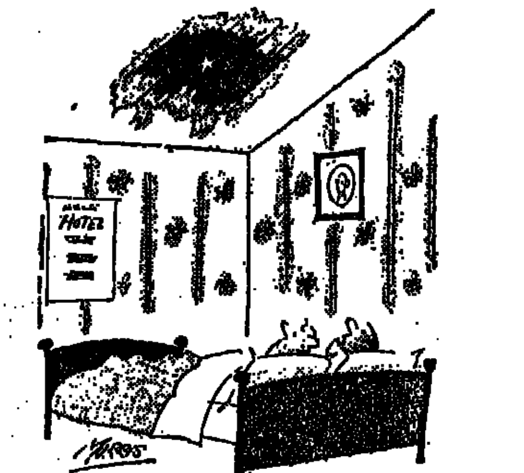

— עכשיו אני רואה מדוע הם קיבלו דרגה של „כוכב אחד"...

— תצטרך להכין לך ארוחת ערב בעצמך. אני הולכת לשיעורי ערב, לשמוע הרצאה על „כיצד לעשות את הבעל למאושר"...

— הכיני שתיה, יקירתי, אחר כך אסביר הכל...

צחוק בקו

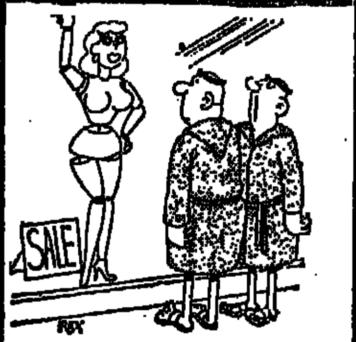

— אתה רואה, האב קלמנט, כך הן נראות בלי לבוש...

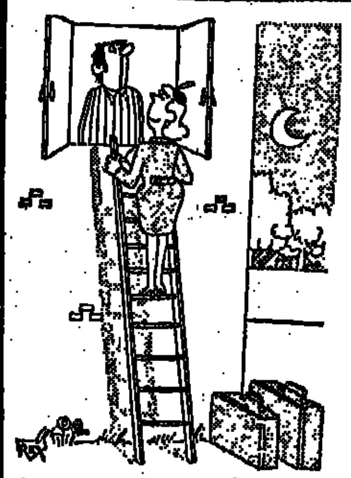

— אז מה! יש הרבה בנות ברחוב שאני שורק להן...

— מזל טוב, אדוני, אולי תצטרף מעתה לבלש פרטי מוכשר... הנה כרטיס הביקור שלי...

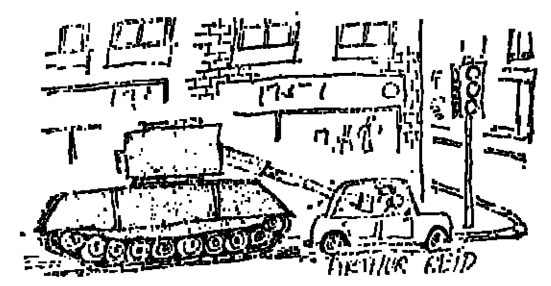

— נדמה לי שהוא רוצה לרמוז לנו שהאורות התחלפו...

— תודה יקירתי, את יכולה להתלבש. הוא שכר את החדר ב־1000 פורינט לחודש... (ל. מאטי)

— המורשת התרבותית של האנושות! יופי, אבל לך, הראה ותספר לי אחר כך. רגלי כואבות בצורה בלתי רגילה...
(פאנץ')

מבצע קיץ 1973

מכונת היוקרה שאינה יקרה

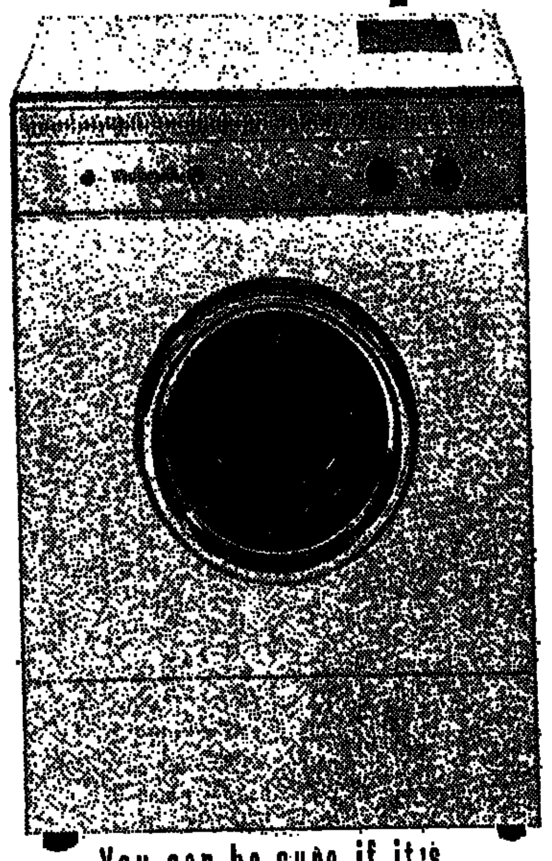

מבצע
הנחות
למכונת
כביסה LF45
ווסטינגהאוז
רק עד 31.8.73

במחיר מיוחד
2,495 ל"י
ב־12 תשלומים
ללא ריבית
3 שנים חלקי
חילוף חינם

You can be sure if it's

Westinghouse
Westinghouse
Westinghouse
Westinghouse
Westinghouse
Westinghouse

שרות נאמן **אלקטרה** שעמד במבחן

هكذا من الأمل

לנקות היטב פירושו באנגלית טובה – TO HOOVER

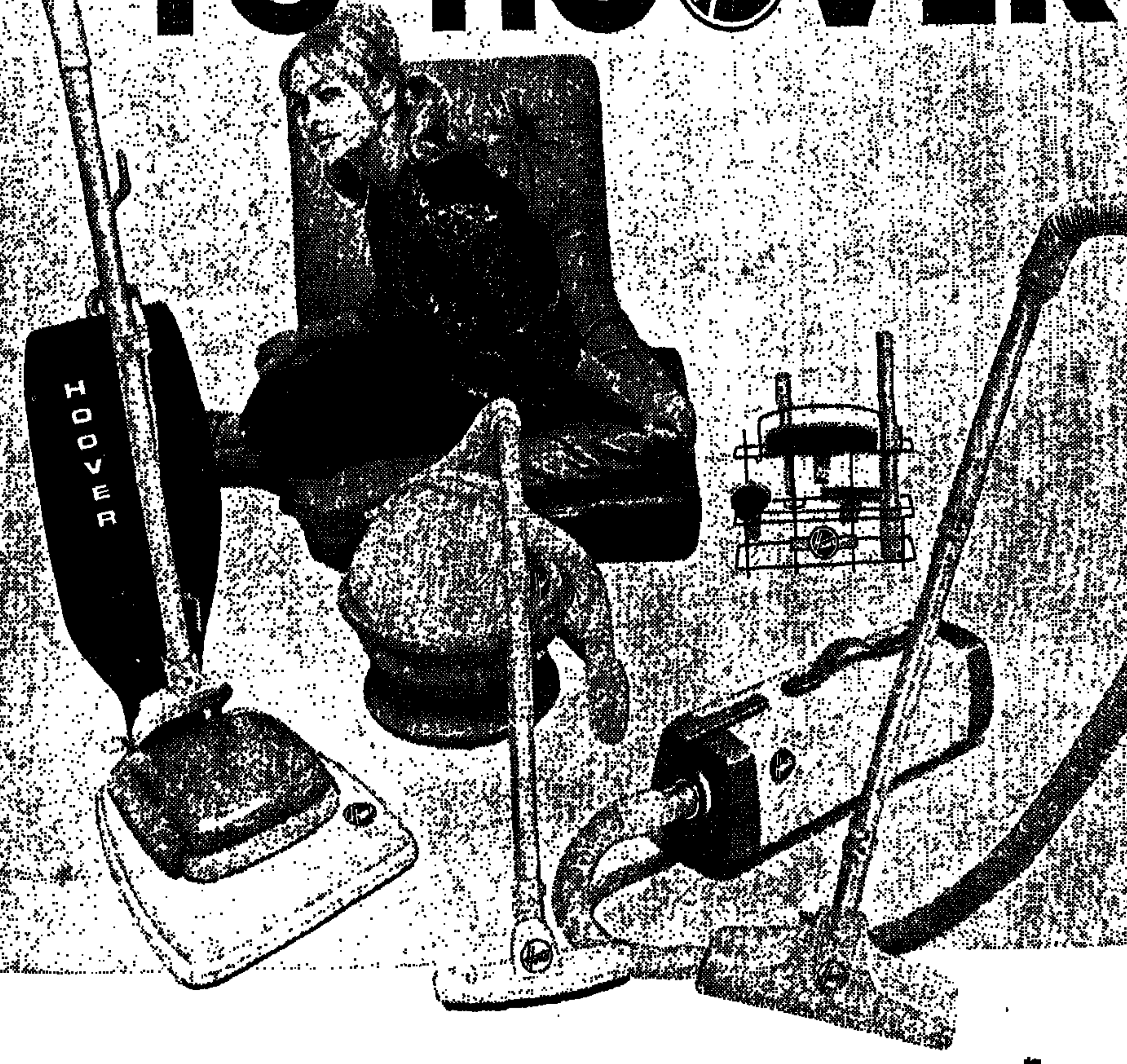

לקנות היטב HOOVER
פירושו לקנות –

ואכן — הנשים האנגליות יודעות את אשר הן אומרות, ולא לחינם; מכשירי החשמל הביתיים של HOOVER הפכו לשם דבר כשהמדובר בשואבי אבק, מכונות כביסה, מגהצים ועוד מוצרי איכות של HOOVER.
כולם — ראשונים בסוגם
כולם — ישמשו אותך באמונה הרבה, הרבה, הרבה זמן...
כולם — עם השרות המשלים איכות של HOOVER
HOOVER — הקניה הטובה ביותר (BEST BUY).

הובר צילינדר — (מודל 417) מצטיין בשאיבה חזקה ויעילה, בעל צנור גמיש הנמתח x2 מאורכו, עם מערכת אביזרים מושלמת.

הובר קונסטליישן — (מודל 867) מרחף באויר, קל לטלטול, מצטיין בעצמת מנוע, בפעולה שקטה וניקוי יעיל.

הובר דה-לוקס — (מודל 652) חובט שואב ומנקה, אינו פוגע בשטיח, שתי מהירויות הפעלה.

תמצא אותנו גם ב„דפי זהב"

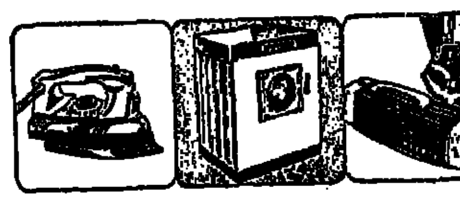

לחשיג בכל חנויות החשמל המובחרות
מפיצים בלעדיים:
מלפורד ושות' בע"מ
ירושלים: שלומציון 11, טל. 231261
תל־אביב: נחלת בנימין 75, טל. 615432
חיפה: המגינים 64, טל. 521980

הובר

טובות השלוש מן האחת

לונדון

ה„טאנדם" חזר — בצורה כפולה ומכופלת. מירוץ ה„טאנדם" הוא כידוע מירוץ זוגי באופניים, כשהרוכב האחורי פטור מנהיגה.

ה„טאנדם" החדש באופניים נועד לשלושה רוכבים, או יותר נכון לשלוש רוכבות ועם כל הנוחות שבדבר, אין הדבר כה פשוט, משום שרוכבת האופניים האחורית חייבת להסתגל למצב של הפעלת הדוושות בלבד, ללא שימוש בהגה.

האופניים המיועדים לשלוש רוכבות הסכו לבילוי נים. משקלם פחות משני זוגות אופניים. פירושו של דבר שהרוכבות עובדות פחות ומאבדות פחות מרץ. שלוש הרוכבות שבתמונה משמשות עדות חיה להנאה שגורמת הרכיבה ב„טאנדם".

איך מלמדים תוכי לדבר?

בודפשט

כמה מלים מסוגל תוכי ללמוד? „בעיה" זו הטרידה את בלה ווארגה, איש מדע העובד בגן החיות של בודפשט, שקבע כי התוכי המפטפטן ביותר, הקרוי „יאקו" או „התוכי האפור", מסוגל ללמוד 200—300 מלים. תוכי זה הוא נדיר ובכל הונגריה מצויים רק אחדים ממנו, כולם בגן החיות.

תוכי מצוי יותר, הקרוי „התוכי הגלי", לומד פחות: הוא מסוגל לשנן לא יותר מ־50—60 מלים. ווארגה גם נותן כמה עצות טובות, כיצד ללמד תוכי לדבר.

מסתבר, כי הכי טוב להתחיל בלימוד, כאשר התוכי הוא בן ששה שבועות וכבר התרגל למקומו לדירה. בכל יום הוא לומד רק מלה אחת ויש לשנן אותה באזניו כמה וכמה פעמים, עד שהיא נקלטת. עוד אומר ווארגה, כי הכי קשה לתוכי ללמוד את המלה הראשונה: זה לוקח לו כחודש וחצי ואף יותר...

121 דקות, 19 שניות...

לונדון

תוך תהרות עזה הצליח בוב טולדס (48) להחזיק בתואר אלוף עישון המקטרת באנגליה.

בוב טולדס עישן את מקטרתו במשך 121 דקות ו־19 שניות וזכה בצ'יק של אלף ליש"ט.

„מחוץ לתחום" לבעל לשעבר

לונדון

„איזור מוגן" של 500 מטרים קבע בית־המשפט לגירושין בלונדון סביב הגברת דורין מאיו. האם לחמישה ילדים התלוננה בפני הרשויות המשפטיות, כי בעלה הגרוש מבקר אצלה כמעט כל לילה ותובע „זכויות" שבטלו עקב הגירוסו גדרת."

השופטים שקלו ופסקו: הם אסרו על בעלה לשעבר, באיום של מאסר, להתקרב לדירת אשתו ביותר מחצי קילומטר.

יש דג — אין מים...

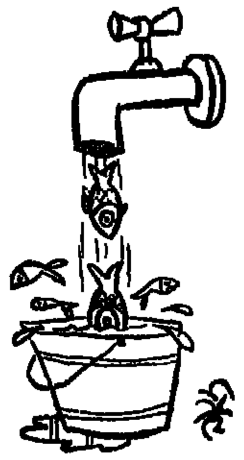

פוגצ'וב (ברית"מ)

בבריה"מ המועצות אין בצורת ואין מחסור במים. לכן נדהמו תושבי העיר פוגצ'וב, אשר על גדות הנהר אירגיז, כאשר לפתע פסקו המים לזרום בברזיהם. בדקו את המשאבות אשר בנהר — הן נמצאו תקינות. שלחו אמודאים אל מתחת לפני המים ומצאו כי הכל כשורה, לכאורה.

לכאורה, כי אמודאי אחד חיפש עד שמצא, כי במיכל התת־ימי הענק, שממנו נשאבים המים אל תוך הברזים, נסתם המוצא של הברז הראשי על ידי... דג ענק, ששכב שם לנוח קמעה. הדג, שמשקלו היה שלושים קילו ויותר, מנע אספקת מים מעיר שלמה...

ארבע כנפות תבל

...ומה אומרים... סוסים?

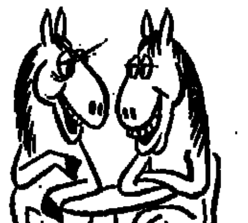

לונדון

מומחה בריטי לגידול סוסים יצא באחרונה בהצהרה מהפכנית: הוא טוען, כי הסוסים יודעים לדבר!

המומחה, ג'ורג' לייק, סיפר כי במשך עשרות בשנים חקר את הנושא והגיע למסקנה, כי קיימים למעלה ממאה קולות ורעשים, שבהם משתמשים הסוסים, לצרכי קומוניקציה „בינטרסית". יחד עם זאת נמנע לייק מלומר, אם הוא מסוגל להבין את דיבוריהם של הסוסים...

מכונת אמת חדישה

ארה"ב

בקול חרגוני משיב ג'יק גראנט על השאלות שמציג לו חוקר במשטרת אליקוט סיטי. רשמקול קולט את הדו־שיח — 16 שאלות, 16 תשובות. רק לאחר מכן מעביר חוקר המשטרה את התשובות אל מכשיר העומד על שולחנו והרושם קווים מזוגזגים על גבי סרט.

התוצאה: גראנט, שישב 4 חודשים במעצר חקירה, יצא לחופשי, משום שמכונת האמת החדשה הוכיחה שהוא לא השתתף בהתקפה על הרופא. ג'יק גראנט אמר את האמת.

מכונת הפלא, המסוגלת להבחין בין אמת ושקר לפי הקול, הומצאה על ידי שלושה מומחים אמריקניים, ויתרונה הוא בכך שהיא איננה מביאה את הנחקר לידי מצבי מתח, הנובעים ממצב מאולץ של הגוף, מהכבלים והמחוטים הנכרכים סביב גופו. רק עם תום החקירה, המתנהלת בצורת שיחה חופשית, נרשמות התגובות בעזרת המכשיר החדש.

כבר הנסיונות הראשונים של המכשיר גילו כי צפוי עתיד לשיטה החדשה. יש גם המתנבאים כי מכשיר זה יוכל להביא תועלת רבה בגילוי חוטפים פוטנציאליים של מטוסים.

מאידך גיסא, יש הרואים במכשיר החדש חדירה לתחום הפרט. אפילו הממציא עצמו, רוברט מק־קווינסטון, מביע ספקות לגבי המיתקן; מי יודע אם אין המכשיר הזה מהווה צעד לקראת „האח הגדול"...

הגשם בא מאוחר מדי

מאלי (אפריקה)

רעב משתולל במערב אפריקה בעקבות הבצורת החמורה ביותר הזכורה לשבטים הנודדים המתגוררים בארץ זאת. אלפי אנשים, רובם ילדים, גוועו ברעב בעקבות הבצורת.

חיל האוויר הבריטי מנסה לעזור לרעבים ומטיס לאזורים הסובלים 50 טונות מזון כל יום.

לפני ימים אחדים האירה קרן תקווה לאוכלוסיה של העיר ניורו (10 אלף תושבים) כאשר לפתע ירד גשם. על אף זאת מוסיפים תושבי המקום להיות זקוקים לעזרה מן החוץ.

בתמונה: פרה שהגשם לא הביא לה הצלה. היא שתתה בלי הרף מן המים ולבסוף נפחה את נשמתה.

מנוע קיטור — בבית

אנגליה

כחלום רעם היה ג'והן בארנט (40), כאשר נצטווה לעזוב אחרי 25 שנים את מנוע הקיטור של הרכבת ולעבור למנוע דיזל. אך מיד צץ בראשו רעיון גואל. הוא לקח את מנוע הקיטור הישן לביתו הפרטי, שם סילק את הארובה והתקין מחדש את הכן, שעליו נהג לעמוד בזמן הנסיעות, על כל המכשירים והמנופים. שום דבר לא נעדר, אפילו התמרורים, כי ג'והן בארנט צייר כל זאת על הקיר.

ומה אומרת לכך הגברת פרדה בארנט? לא כלום! היא עוזרת לבעלה ושוטפת פחמים לקטר בדירתה.

חליפה חדשה לאמודאי

מדי אמודאי חדשים הוצגו על ידי ממציאם האנגלי. יחודם של המדים האלה, העשויים מאגנזיום, שהם מקיפים את הצולל בלחץ אטמוספרי רגיל ומונעים את הסכנה של שינויים בלחץ האויר, המתלווים בצלילה לעומק רב.

בצלילות בעומק של 400 רגל, למשל, במדים הקודמים, היה צורך להעלות את האמודאי חזרה בקצב איטי ביותר, על מנת למנוע סכנת חיים, בעוד שבמדים החדשים אפשר לצלול לעומק של 1000 רגל ולחזור על פני המים מיד.

هكذا من الأصل

שתה קר
שתה ויסוצקי

כל מה שצריך כדי להנות בימים חמים הוא תה ויסוצקי קר. תה קר מרוה, טעים, אינו משמין, זול, הגייני, אלגנטי וקל להכנה:

הכינו תמצית תה חזקה מעלי תה בחפיסה או משקיות תה (כמו לתה חם). מזגי את התמצית המוכנה לכוסות או לקנקן והמתיקי. הוסיפי קוביות קרח, מים קרים ופלחי לימון.

מבחר סרטי השבוע — ז. אהרון

כדאי לראותם

★★ „זמנים מודרניים" („גת", תל-אביב; „ארנון", ירושלים): קומדיה גאונית, בת 39 שנים, המוסיפה לחיות, רעננה וטריה, מרגשת ומצחיקה עד דמעות כשם שהיתה בימי זוהרו של הנווד הנצחי. סרט אילם (עם פס-קול מוסיקלי) שהבקיע את מחסום הזמן ועבר אל מחוזות הפיוט הטהור. לכו לראות קלאסיקה אמיתית, ואת צ'ארלי צ'אפלין באחד משיאי גדולתו. למרות סיגנון, רקע וטכניקה מיושנים (שנות ייצור 1934—36) — מכל בחינה אחרת דומה „זמנים מודרניים" ליין משובח, שטעמו הערב משתפר עם השנים. אין להחמיץ בשום מחיר.

★★ „מי אשם זה" („פריז", ת"א): סרט כמו-דוקומנטרי של הבמאי הבריטי הצעיר, קנת לוץ' („קס"), בנוי כתחקיר-סוציאלי ומבוסס על מחזה-טלוויזיה מאת דיוויד מרסר, על הידרדרות מצבה הנפשי של נערה בריטית, בת מעמד-הפועלים, ליצור סכיזופרני חשוך-מרפא. העיון הנוקב רואה בהתפוררות הנפשית של גיבורת הסרט, הנמחצת ומתפוררת מבפנים בלחץ כוחות מבית ומחוץ — תוצאה בלתי-נמנעת של שיטת חינוך מעוותת, המשולה לדיכוי רגשני ומוסרי ע"י הורים זעיר-בורגנים; ושל מחדלי שירותי הבריאות הממלכתיים, המשלימים את מלאכת ההרס הנפשי הנגרם בתוך התא המשפחתי. כמו ב„קס" הנפלא לפניו, משחק האנסמבל המקצועי-למחצה הוא „נס" קטן של דיוק, טבעיות ואמת בתוך הריאליות השלמה והאמינה שיוצר לוץ' בסרטו המדכא. סיפור אנושי מזעזע בפשטותו הבלתי-אמצעית, ובאחת, מסמך חברתי נוקב ומעורר.

★★ „האלוף" („אילת", אילת): ג'וניור בונר (סטיב מקקווין), כוכב רודיאו דועך, חוזר אל עיירת הולדתו באריזונה, כדי להשתתף בתחרות הקאובויים השנתית לאילוף פרים משתוללים, ופוגש באביו, הקאובוי המזדקן, באמו הגלמודה (אידה לופינו) ובאחיו המתעשר-החדש. הבמאי האמריקני סם פקינפה („כלבי-הקש") סופד לאגדת המערב הישנה, ומתרפק על שרידיה בנוסטאלגיה, עצב והומור, באמצעות סיפור משפחתי בן-זמננו, דל אירועים, אישים, רווי רגש ואהבה.

★★ „פליני — רומא" („מאורי", אשקלון): אלבום אישי של אילוסטראציות מזהירות, מתעורר לחיים, במטה כשפיו של פדריקו פליני, המגלה אהבתו לעיר הנצח וחושף את פניה הרבות — כקדושת שמימית וזונה בלה, נוסטאלגיה, פיוט ודמיון מרקיע — על שלוש תקופות בחיי פליני, המשחזר, מביים ומתעד בכשרון גאוני, תמונות מימי ילדותו ברימיני, מתקופת בחרותו ברומא הפאשיסטית, ומשוטט בלווית צוות הסרטה, כבמאי מהולל בחוצות רומא עכשיו. חסר עלילה, אך מלהיב ומרתק. יצירתו של ענק.

★★ „גברים במלכודת" („נעמן", ראשון-לציון): ארבעה ידידים, אמריקנים ממוצעים, יוצאים את העיר בצוותא לבילוי סופשבוע בחיק הטבע הפראי במדינת ג'ורג'יה. מה שאמור להיות פיקניק גברי משוחרר, נהפך לחלום-בלהות מסמר-שיער (גם לצופה), רדוף אשמה ופחדים, שבו יתקלו הארבעה בצוקי מגור, במעבה הג'ונגל בנהר גועש, וביצורים תת-אנושיים אלימים. את דרכם חזרה אל הציוויליזציה יפלסו הארבעה במלחמה אכזרית לקיום, שבה יקפד האחד את חייו, השני את רגלו, שלישי את תמימותו והגינותו, והרביעי יפול קורבן למעשה סדום ברבארי. ג'ון בורמן („ליאו האחרון") ביים הרפתקה מרתקת, בעוצמה חזותית מדבירה.

★★ „חבית ברחוב שלושה" („חן", טבריה; „המגדל", רמלה; „גיל", חולון); התבגרותו של נער רגיש, בן עדות המזרח, בסרבר עוני, על גבול יפו—תל-אביב, בימי סיום שלטון המנדט הבריטי בארץ ישראל. הבמאי הישראלי משה מזרחי („אני אוהב אותך רוזה"), שחיבר גם את התסריט המגובש מגולל בכשרון ושליטה טובה את סיפורו הקולנועי הפשוט. גם מיצוי אווירת התקופה המתוחה ושיחזור הווי החיים בשכונת העוני הדרומית, מרשימים בדיוקם וכנותם. וכנ"ל — ליהוקו המוצלח של הסרט והופעותיהם הטובות של מרבית שחקניו: גילה אלמגור, מיכל בת-אדם, יוסף שילוח, שייקה אופיר והנער שפר שלחין בתפקיד הראשי.

★★ „פרנזי" („סמדר", ירושלים): אלפרד היצ'קוק הקשיש (72), עשה זאת שוב, בסרטו האחרון מחזיר אשף-המתח והאימה את עטרת הבידור העוצר-נשימה ליושנה, ומדגים שליטה טכנית וצורנית למופת, עניבות חנק נכרכות סביב צווארן של נשות לונדון, מיהו הפסיכופאט המיני — אם החשוד הטבעי איננו הרוצח — והאם יילכד ברשתו של הסקוטלנד יארד בעוד מועד? בהן פינץ', אנה מאסיי, וויויאן מרצ'נט.

★★ „הטנגו האחרון בפאריס" („סטודיו", ת"א; „חן", חיפה; „אשל", באר-שבע): גבר אמריקני בגיל העמידה ו-בורגנית צרפתיה קטנה נפגשים באקראי בדירת-ריקה-להשכרה בפאריס, ובלי להכיר מלים עוברים מיד לתנוחת-משגל פראית. מערכת היחסים המתפתחת בין השניים מתוארת בידי הבמאי ברנארדו ברטולוצ'י („הקונפורמיסט") — כקרבי עגבים גס ואכזרי, האמור לבחון את חוליו הנפשי, בדידותו ויאושו של הגבר הנאחז במין כמפלט אחרון, ואת עצם אפשרות קיומם של מגעי מין „טהורים" גשמיים ומנותקים ונטולי קרבת-רגש והתייחסות אישית. ברטולוצ'י מביים ומרלון בראנדו ומאריה שניידר מבצעים, ללא מעצור ו-מבוכה, שורת מפגשי-מין, שאחדים מהם מבהילים בגסותם הבהמית. סרט מעניין, שאיננו תועבה ואיננו יצירת-מופת — בניגוד לדעות הקיצוניות החלוקות עליו.

סרטים אחרים

★ „הגנב שבא לסעוד" („פאר", ת"א): ראיין אוניל, שידע להתייפח יפה ב„סיפור אהבה", משתובב ביעילות והנאה בדמותו של מתכנת-מחשבים, שנפשו נקעה מחיי השיממון והשיגרה שבעבודתו האפורה, והוא פותח דף חדש ומסעיר: פיצוח כספות התכשיטים של עשירי יוסטון, טכסאס. הבמאי האמריקני באד יורקין („התחילו את המהפכה בלעדי", „גירושין נוסח אמריקה"), ביים שעשועון-מתח, ואריאציה קלילה על נושא מוכר — הפשע... משתלם. מבדר. עם ז'אקלין ביזה ווארן אוטס.

★ „מה מציק על פורטנוי" („שביט", חיפה): עלילותיו החולניות של ה„תכשיט" היהודי-אמריקני, אלכסנדר פורטנוי, גיבור הרב-מכר הסאטירי של פיליפ רוט, נהפכו, בידי הבמאי-מעבד ארנסט להמן, לביבשופכין מילולי, בדיחה אחת ארוכה ו-וולגארית, על אוננות, שראשיתה מבדחת, המשכה מייגע וסופה מבחיל. ריצ'ארד בנג'מין, קארן בלק.

★ „מסעות עם דודתי" („אולימפיה", אשדוד): הגירסה הקולנועית לנובלת שנינה ומשעשעת מאת גראהם גרין, על הדודה המנטסטית אוגוסטה, הגוררת את אחיינה הירחמיאלי, הנרי, למסעות של הברחת כספים וסמים בדרכי יבשת אירופה. ג'ורג' קיוקור, במאי הוליוודי ותיק של קומדיות רומאנטיות שנונות ואלגנטיות, ביים בהידור ופאר דקורטיבי. אך, התרסתקאות האבסורדיות של הדודה הסוערת, זוות האבסורדיות של הדודה הסוערת זוות מצופה. מגי סמית (אוגוסטה), במשחק מחושב היטב, בונה את הדמות על התפרצויות מזג ומאניירות חיצוניות מוגזמות. אלק מקאואן מצויין בדמות האחיין.

★ „הוואלס הגדול" („רון", חיפה; „דקל", פרדס-חנה): כהודעה המקדימה את עלילת הסרט נמסר, כי לפנינו ביוגרפיה רשמית של יוהאן שטראוס הבן (הורסט בוכהולץ) הלא הוא „מלך הוואלס". אך, בסגנונו, בטעמו וצורתו, דומה הסרט לעוגת-חתונה, מצופה קצפת מתוקה ושרוית בסירופ סמיך ודביק.

★ „בסימטאות הכרך" („יחיעם", עכו): בסרט הפשע החדש של הבמאי הכושי גורדון פארקס („שאפט") עדיין שרויים אנו בסביבה חברתית מוכרת בסימטאות הארלם. נוסחתו המסורתית הבדוקה היא סמים, אלימות ומין, בתוספת הסיסמה הגזענית של הגטו הכושי — „שחור הוא יפה".

★ „איזה מין גימנסיה" („אור", צפת): רוז'ה ואדים הצרפתי, האיש שברא את בריז'יט בארדו, חצה את האוקינוס על מנת לביים סרט אמריקני בין כתלי גימנסיה אמריקנית טיפוסית. עלילתו הקלושה מתרצת מצעד בלתי-פוסק של חתיכות קטינות ומספרת על קשיי ההתבגרות המינית של גימנזיסט צעיר ועל גבר-חלומות אמריקני טיפוסי (רוק האדסון) המתגלה כפסיכופאט מגוון. מן הבינוניות החמלוחית, מבצבץ, אי-פה אי-שם, נסיון סרק מאולץ ללגלג על המתירנות החדשה של אמריקה הקרתנית.

★ „מיסמכי המאפייה" („שביט", גבעתיים; „גיל", רמת-השרון): עוד סרט מאפייה — הפעם על אירגון-הפשע האמריקני ה„קוזה-נוסטרה", מיסודם של מהגרים איטלקיים. בהתבססו על עדויותיו של חבר זוטר באירגון, ג'וזף ואלאצ'י, בפני ועדת חקירה של הסנאט, שיחזר הבמאי טרנס יאנג, 40 שנות מאבקי-כוח על השליטה בעולם הפשע, שבהן ניטשת מלחמת-דמים חסלנית בין הכנופיות המשפחתיות.

קצרות

★★ „מגעים" („אור-און", קרית-אונו): הראשון בסרטי אינגמר ברגמן, הדובר אנגלית, ובו מככב שחקן לא שוודי, אליוט גולד האמריקני, לצד ענקי המשחק השוודיים — ביבי אנדרסון ומקס פון סידוב.

★ „שמי הוא שאפט" („מרכז", כפר-יונה): השני בסידרת הרפתקאותיו האלימות של „ג'יימס בונד השחור" — הבלש הפרטי ג'והן שאפט. כוכב כושי — ריצ'ארד ראונדטרי, ובמאי כושי — גורדון פארקס.

★ „סיפור אחר של פשע" („גלילי", ראש-פינה): מתחלה בלשית, מתוצרת איטליה, על יורשי דוכס אנגלי, המתקבצים בטירה כפרית לשמיעת הצוואה, וארבעה מביניהם יעברו לעולם שכולו טוב, בטרם תיפתח פקעת המסתורין.

★ „הארגון" („כרמיאל", כרמיאל): השלישי בסידרת סרטי הפשע, על סגן הבולשת הצבעוני, וירג'יל טיבס, שבו מגלם סידני פואטייה את סיסמת הגיטו הכושי בכרך האמריקני — „שחור הוא יפה".

★ „מרי מלכת הסקוטים" („רון", ירושלים): הצגת תלבושות היסטורית מפוארת על אליזבט טיודור מלכת אנגליה, ויריבתה בנפש, מרי סטיוארט, מלכת סקוטלנד, שהומתה על המערפת. תסריט שטחי ובימוי חסר-השראה של צ'ארלס ג'ארוט. גלנדה ג'קסון, ואנסה רדגרייב.

★ „תפוס לי מרגל" („יובל-אור", קרית טבעון): קירק דאגלס, כמבריח ספרות מחתרתית במיקרופילם, מהמזרח למערב, מסתבך, לסירוגין עם השירותים החשאיים של בריה"מ ובריטניה. מהתלת-ריגול פושרת.

★ „האריה המזוהם" („אשדוד", אשדוד): רוצח מטורף, מצוייד ברובה צלפים, הורג, חוטף ומתעלל בנערות וילדים. מלודראמה משטרתית אלימה, מבויימת היטב, בסאן-פראנציסקו היפה. סרטו של דון סיגאל, עם קלינט איסטווד.

★ „הכית בצל העצים" („חן", שדרות; „גיל", גבעת-אולגה): סרט מתח ואווירה של רנה קלאמנט הוותיק („משחקים אסורים"), שובה עין בהידורו החיצוני, אך בינוני בסוגו מכל בחינה אחרת. פיי דאנאווי, פראנק לאנג'לה.

יחידת אימון נורלי ללול! התנור נבדק ואושר ע"י המכון להנדסה חקלאית. אלפי לקוחותינו בכל קצות הארץ (גם בשכונתך הקרובה), הנם תעודות הטובה ביותר לטיב מוצרינו ולשרות הנאמן. לתנור נורלי כפת ענק לאימון על רצף — 1250 אפרוחי פטימים או 600 אפרוחי הודיים (בחורף).

חדש! — טרמוסטט לפי דרישה — אחריות מלאה.

כא סוכנות ראשית "כלן" בע"מ
הפצה שרות והרכבה „אינקול" בע"מ
תל-אביב, שד' המלך דוד 1 · טל. 268065
חיפה, דרך העצמאות 51 · טל. 521224

מי ⊂⊃ מה ⊂⊃ מתי ⊂⊃ מי ⊂⊃ מה ⊂⊃ מתי

* הפסטיבל הישראלי

● התזמורת הסימפונית של רשות השידור (ת"א, היכל התרבות) — מקהלות „הזמיר" מניו־יורק, „הזמיר" מבוסטון, המקהלה הקאמרית של ירושלים, המקהלה הקאמרית של חיפה ומקהלת הקיבוץ המאוחד, וכן הסולנית גלי ון דר ספיק, חברו להשמיע בניצוחו של גארי ברתיני יצירות משל בוסקוביץ' (שיר המעלות) גבריאלי, מוצארט („הללו", „שבחי"), ברוקנר וסטראווינסקי (סימפוניית „תהילים").

● הבאלט המלכותי קובנט גרדן (ירושלים, ת"א, קיסריה) — הבאלט הנודע באירופה, שהכוריאוגרף הקבוע שלו הוא פרדריק אשטון, מופיע בארץ כשמלווה אותו התזמורת הסימפונית חיפה, ביצירות: „הטניסאות" ו„הפוגה הגדולה", „תמונת אהבה", „שודד הים" ו„אפולו". כוכב אורח: רודולף נורייב. בתוכנית שניה בת"א ובקיסריה, מעלה הבאלט קטעים מתוך „היפהפיה הנמה" ו„רומיאו ויוליה" ועוד.

● יהודה רנני (מוזיאון ת"א) — מגיש רסיטל לצ'לו, כשמלווה אותו יונתן זק. מיצירות דביוסי, שומאן, בטהובן, פאגאניני ועוד.

● מארק ורשאבסקי (החאן, י־ם) — רסיטל לצ'לו. ליד הפסנתר: רות מגזה. הוא מנגן יצירות משל בטהובן, פרטוש, הנדל ושוסטקוביץ'.

● התזמורת הסימפונית של רשות השידור (תיאטרון ירושלים) — מנדי רודן מנצח על סימפוניית „ירמיהו" לליאונרד ברנשטיין. הסולנית: ג'ני טורל (מצו סופרן).

● שולמית רן (מוזיאון ת"א) — מגישה רסיטל לפסנתר — יצירות משל שיינברג, בראהמס, שוברט ואת יצירתה שלה „מיבנים לפסנתר".

* הצגות בכורה

● בני הדוקטור (לילך) — קומדיה על אודות בעל מוסך, שבנו חוזר כהיפי מגודל שיער, לאחר השתלמות ברפואה בלונדון. כתב: אלי שגיא. עם גבי עמרני, מנחם עייני, זויה, בקי פריישטדט, אלומה שלום, אברהם סלקטר ולילי אבידן. בוים: אברהם ניניו. הצייר: ריצ'ארד פרץ.

* תיאטרון

● כטוב בעיניכם (התיאטרון הקאמרי) — העלאה שנייה של קומדיה שקספירית זו בתיאטרון הקאמרי. בבימויו של הבריטי הצעיר פיטר ג'יימס, עם מוסיקה של אלכס כגן, תפאורה של אריה נבון.

● מאורע מוצלח (צוותא, התיאטרון הקאמרי) — קומדיה של סלאבומיר מרוז'ק (מחבר „טאנגו"), עברית: מיכאל הנדלזלץ. בימוי: דן רונן, תפאורה: מ. שטרנפלד, תלבושות: לידיה פינקוס־גני. עם אלברט כהן, יוסף כרמון, יעל רון, ישראל גוריון, אליעזר צייזלר (לפני ביקורת).

● עיר אחת משהו על ירושלים (החאן) — הצגת שליטית של להקת החאן, מבוססת על ראיונות עם בני כל העדות על־ידי מתי גולן ודן מרגלית. בימוי מייקל אלפרדס.

● טוב למות בעד עצמנו (בימת צוותא) — מחזה עם פזמונים מאת אילן רונן ובבימויו. משתתפים: דליה כהן, דוד זאבי, מיכאל ביטר, רמי חבור.

● חתולה על גג פח לוהט (הבימה) — מחזהו של טנסי ויליאמס בתרגומה של חרצה אחר ובבימויו של מייקל מיציאם. עם דליה פרידלנד, אלי כהן, שמעון פינקל, שושנה דואר ויעל דרויאנוב.

● שעיר אחד לעזאזל (הקאמרי) — מחזה חדש של נסים אלוני ובבימויו על שעיר לעזאזל שהוא מרגל. ההסתבכויות המתרחשות בת"א, אמסטרדם, לונדון וביירות. מוסיקה של אלכס כגן ותפאורה של אודרי ברגנר.

● נשות וינדזור העליזות (הבימה) — קומדיה שקספירית קלה. נוסח עברי: עליזה ברוך, במאי: אברהם אסיאו, פזמונים ואפילוג: ד. אלמגור. משתתפים רבים ובראשם אברהם רונאי, אווה ליאון, יהודה אפרוני, טובה פרדו, אלישבע מיכאלי, ישראל בידרמן, טוני זך.

● אמי הגנרלית — באידיש. מחזה מוסיקלי מאת אלי שגיא. בתפקיד הראשי ג'טה לוקה ומנשה ורשבסקי.

● לילי גם (התיאטרון העירוני חיפה) — מחזה מוסיקלי על גברת המבקשת את הצמרת. כתב: אהוד מנור. בוים: צדוק צרפתי, מוסיקה: מתי כספי.

● המרק של קרופניק (מועדון התיאטרון) — מחזה של יצחק גורמזאנה (גורן) בביומו של עודד בארי. גרוטסקי ומשעשע. אמיר אוריין, עודד בארי, אלון לב וגבי קרן.

● שלושה בהוויה אחת (מועדון התיאטרון) — שלושה מחזות קצרים מן המחזאות הצרפתית הצעירה. בוים: שמואל ליבני. עם אמיר אוריין, אלון לב ויעל יעקב.

● על מה שבנן (הבימה) — מחזה על מחיר רמת־החיים. אווה ליאון, שמואל עצמון, שלמה בר־שביט, אלישבע מיכאלי, ניצה דינר.

● שלוש אלמנות — גדעון שמר במופע יחיד מאת שלום עליכם. עברית: אריה אהרוני.

● רק אתמול (הבימה) — מחזה של פינטר. הבמאי ליאונרד שך. על נטייתו של האדם לזכור דברים כפי שהיה רוצה שיקרה.

● יחי החופש (הקאמרי) — דמותו של „בורג" קטן במחזה מאת תום סטופרד. ביים שמואל בונים.

● אנשים קשים (תיאטרון עירוני חיפה) — הפקה נוספת במסגרת „במה 2". מחזה חדש של יוסף בר־יוסף. אח משדך את אחותו בשידוך הגון.

● הם יגיעו מחר (התיאטרון הקאמרי) — מחזה של נתן שחם, שהוצג לפני למעלה מ־20 שנה. בויים מחדש בידי יוסף מילוא.

● מכתבים בוונציה (הבימה) — מחזה מאת השחקן הבריטי מייקל רדגרייב, על פי סיפור של הנרי ג'יימס. הבמאי: טוני ג'ונס. חנה רובינא, יצחק שילה, בתיה לנצט, אביבה מרקס.

● בוסמן ולנה (בימרתף — הבימה) מחזה מאת הדרום־אפריקאני אתול פוגרד על זוג נודדים צבעוניים החיים בשולי החברה.

● כיה לחי (מרכז ההסברה) — הצגה מוסיקלית לציון 25 שנות המדינה. כתב: יעקב בן־הרצל.

● אנו אנו הפלמ"ח (הסתרון) — מחזה מוסיקאלי המעלה את סיפור הפלמ"ח, כתבו: חיים חפר ועמיקם גורביץ. במאי: שמואל בונים. תפאורן: דני קרוון.

● פאפא ליאון (סדן) — מלודרמה על הווי של משפחה ותיקה מיוצאי מצרים, שבמרכזה אב רודן. זאב רווח. כתב וביים: אברהם דוד.

● קול קרא והלכתי (בימת קול) — ערב תיאטרוני במשחק וזמר על חנה סנש. בבימוי נסים גבעתי.

● יעקובי ולידנטל (צוותא והתיאטרון הקאמרי) — מחזה עם פזמונים משל חנוך לוין ובבימויו.

● איפה ארץ־ישראל (עידן — לילך) — קומדיה שבמרכזה בן דור העליה השניה שמבקשים לנשלו מרכושו. כתבו עדה בן־נחום ומאיר מרגלית.

● האשה האחרת (תיאטרון כיס) — שלושה מערכונים שכתבה וביימה אביבה גלי.

● אהבת ים תיכונית (סולן) — תוכנית יחיד חדשה של יהורם גאון. בימוי: יואל זילברג.

● צפרים בראש (תיאטרון יובל) — שמעון ישראלי בהצגת יחיד בקטעים ושירים וודשים.

● נישואין נוסח גירושין (התיאטרון העממי) — יוסי בנאי ורבקה מיכאלי במופע משותף.

● אל תקרא לי שחור (התיאטרון הצעיר) — הצגה עליזה וצבעונית. עם עוזי פוקס.

● שערוריה בבסיס (לילך) — קומדיה מהווי חמילואים בצה"ל בהשתתפות בומבה צור.

● שמלת השבת של חנהל'ה (תיאטרון מארץ עוץ) — מחזהו של יצחק דניאל־שוויגר, לילדים ולפעוטות.

* מחול ומוסיקה

● האופרה הישראלית — מעלה בתל־אביב את „פלדרמאוז" מאת יוהן שטראוס, בהופעת בכורה, ביבנאל את „הנזל וגרטל" להומפרדינק וכן מחולות רוסיים רומניים, ובירושלים את „פלדרמאוז" („העטלף").

* בידור

● מרתון שירי מרתף (מועדון התיאטרון) — שירי עמים ושירים ישראליים באווירה אינטימית.

● קשת בענן — ערב שירי עמים, ספירטואלס, שירי שתיה ומלחים — על־ידי סוזאן ופראן, ישראל גוריון ובני אמדורסקי.

● ישראלה — תוכנית חדשה עם דרורה חבקין, עפרה פוקס, דני ליטאני ואהוד מנור.

● מועדון הזמר של לולה הקטנה (מועדון „בימות") — גילה אלמגור בשירי קאברס, תרגום: אהוד מנור, בימוי: צדיק צרפתי.

● „חיו ימים היו לילות" — ארץ ישראל בשירים, הווי וסיפורי קרבות, עם דודו וסמירה ירדני.

● כל פו בידור — תוכנית יחיד של הבדרן דודו דוטן בלוויית תזמורת. הוא מגיש חיקויים, פארודיות, קטעי הווי וסאטירה. זמרת אורחת: עירית דוטן בשירי הולנדר.

● ערב שירי נעמי שמר (בימות) — שירים חדשים וותיקים של המלחינה הנודעת.

● שנינו ביחד וכל אחד לחוד (צוותא) — אריק איינשטיין, שלום חנוך והצ'רצ'ילים בתוכנית חדשה.

● ערב עם שלמה גרוניך („גשר") כל יום ה' בבית התה של האמנים (מרתף סקאלה) בת"א.

● שלמה קרליבך (סולן) — „הרבי המזמר", שוב מבקר בארץ ועורך בה סיור הופעות.

עיצוב, איכות וטיב!!!

מציג לך תמר מפעל לרהוט בסגנון חדיש, את מיטב מוצריו

* פינת אוכל
* פורמיקה, עץ טבעי במבחר צבעים
* מבחר כסאות
* מרופדים בעור טבעי או סקי בשלל צבעים
* רהוט משרדי מגוון

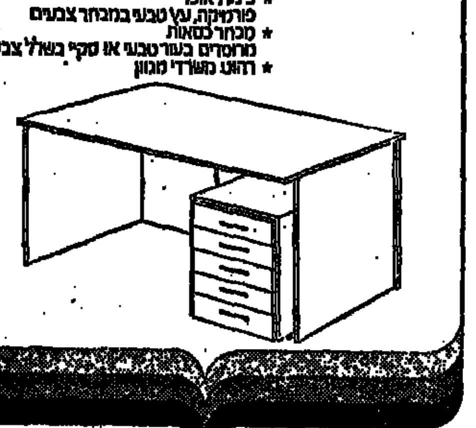

רהיטי תמר

מפעל: מושב תעמורים

מרכז המכירות רח' וולפסון 52, ת"א טלפון: 821261

מוצ"ש

תל־אביב

חתולה על גג פח לוהט — הבימה
רק אתמול — האולם הקטן
בוסמן ולנה, 9 — הבימרתף
שעיר אחד לעזאזל — הקאמרי
סליחה, טעות ברצח — בית ארלוזורוב
התזמורת הסימפונית של רשות השידור — היכל התרבות
פלדרמאוז — אופרה
אהבה ים תיכונית — אלהמברה
איפה א"י — בית המורה
אל תקרא לי שחור — בית החייל
אנו אנו הפלמ"ח — משכן ברנר
יעקובי ולידנטל, 8, 10.30 — צוותא

החייט ואשת הסנדלר — בת־דור 9.15
פאפא ליאון, 7.45, 9.45 — נחמני

ירושלים

סיפורי פוגי — ת' ירושלים
סטטוס קוו וארים — מיטשל

חיפה

יחי החופש — ת' עירוני

קרית חיים — הנשש התיוור
קרית שפרינצק — נישואין נוסח גירושין
יבנה — מחש"ח באהבה
פ"ת — חיו ימים היו לילות

יום א'

תל־אביב

נשות וינדזור העליזות — הבימה
יהודה חנני, צ'לו — מוזיאון ת"א
סטטוס קוו וארים — צוותא

ירושלים

הבלט המלכותי — בנייני האומה

חיפה

יחי החופש — ת' עירוני

מנחמיה — הנשש התיוור
טל־שחר — נישואין נוסח גירושין
פ"ת — אנו אנו הפלמ"ח
נהריה — אל תקרא לי שחור
נתניה — סליחה, טעות ברצח

יום ב'

ליל ט' באב

יום ג'

תל־אביב

נשות וינדזור העליזות — הבימה
נישואין נוסח גירושין — בית ארלוזורוב
הבלט המלכותי — היכל התרבות
פאפא ליאון — אלהמברה
אל תקרא לי שחור — בית החייל
המרק של קרופניק — מועדון התיאטרון
סטבוסק, מתי הבחירות — סטודיו הסדנא
אריק איינשטיין, 9 — צוותא

ירושלים

מארק ורשאבסקי, צ'לו — החאן

חיפה

יחי החופש — ת' עירוני
סיפורי פוגי — יגבים

קרית־ים — הנשש התיוור
קרית חיים — איפה א"י
יקניאל — הנזל וגרטל / מחולות רוסיים רומניים
רעננה — סליחה, טעות ברצח
נהריה — אהבה ים תיכונית

יום ד'

תל־אביב

נשות וינדזור העליזות — הבימה
סליחה, טעות ברצח — בית ארלוזורוב
הבלט המלכותי — היכל התרבות
שולמית רן, רסיטל לפסנתר — מוזיאון ת"א
אהבה ים תיכונית — אלהמברה
הנשש התיוור — בית החייל
שלושה בהוויה אחת — מועדון התיאטרון
הרב שלמה קרליבך — צוותא

ירושלים

התזמורת הסימפונית של רשות השידור — ת' ירושלים
מחש"ח באהבה — בנייני האומה
שמלת השבת של חנהל'ה, 4.00 — בית העם

חיפה

יחי החופש — ת' עירוני

כנרת — נישואין נוסח גירושין
נס־ציונה — ספורי פוגי
גבעת השלושה — אנו אנו הפלמ"ח
בית־שאן — אל תקרא לי שחור
אילת — בני הדוקטור

יום ה'

תל־אביב

שמלת השבת של חנהל'ה, 4.00 — בית החייל
כיה לחי — בית ארלוזורוב
שלושה בהוויה אחת — מועדון התיאטרון
קשת בענן, 9 — צוותא
סטבוסק, מתי הבחירות — סטודיו הסדנא
שלמה גרוניך, 11.30 — בית האמנים

ירושלים

פלדרמאוז — בנייני האומה

חיפה

יחי החופש — ת' עירוני

נתיבות — פאפא ליאון
זכרון־יעקב — אהבה ים תיכונית
ת' קיסריה — הבלט המלכותי
צפת — הנשש התיוור
ראשל"צ — נישואין נוסח גירושין
חדרה — ספורי פוגי
נתניה — אל תקרא לי שחור
נהריה — החייט ואשת הסנדלר

מעריב לנוער

בשיתוף עם ויצ"ו תל־אביב

מכריזים על

תחרות לגילוי כשרונות צעירים

בשטחים: נגינה, שירה, קריאה, משחק, מחול, פנטומימה, חיקוי וכד' למצטיינים שיופיעו בכנס אשר יערך ב„היכל התרבות" תענוק ועדת שופטים מיוחדת מילגות שונות.

המעוניינים להרשם (עד גיל 18) יפנו בכתב אל „מעריב לנוער", ת"א, ת.ד. 20020, לא יאוחר מ־15 באוגוסט 1973 ויציינו שמם, גילם, כתובתם, בית־הספר בו הם לומדים ופירוט טיב הופעתם.

צור מציגה רעיונות נוספים כיצד לחסוך ולשמור על ערך הכסף.

מצער, אך זו עובדה. הלירה של 1967 שווה היום רק 15 אגורות. אך לא כן הלירה שהופקדה בצור. לירה זו שהפקדת בצור ב־1967 בתכנית החסכון לפנסיה, תמורתה תקבל כבר היום 151 אגורות.

מעניין? יש לנו עוד הרבה מה לספר לך על אפשרויות החסכון בצור. על הצמודה מלאה למודד יוקר המחיה, תכניות פנסיה, הקלות במס הכנסה, בטחונות בפני ירידת ערך הכסף וחלוקת רווחים מגושיים מדי שנה.

לכבוד
צור חברה לבטוח בע"מ
רח' נחלת בנימין 68, תל־אביב.

א. נ.,
אבקש לקבל פרטים נוספים אודות אפשרויות החסכון ושמירת ערך הכסף. וזאת בלי כל התחייבות מצדי.

שמי ______
כתובתי ______
מס' הטלפון ______

צור חברה לבטוח בע"מ

ענק הבטוח בישראל הכובטח של צור

באור + ורשבסקי

המצביאה היהודיה של לוב

(סוף מעמוד 29)

חר אף תולת בה פקודה לבנות ישראל בערים שתינשאנה לאנשי־צבאה. שיר עם יהודי מגליל קונסטאנטינה מקונן על „דהיה / ואת האשה הארורה / האכוריה מכולם יחד / היא את בחורינו מסרת להרג דמים / היא את בתולותינו נתנה לאנשי חילה / אל יצרה לכפר על עוונותינו / הוא ה־אלוהים השונא את המציקים לעמנו / השיבו לי את בניי / למען יבכוני! / הן אותם השארתי בידי דהיה!"

מרגליו של חסן — והמוסלמים שבארצות־ממשלתה של דהיה — חירחרו ריב ומדון והילכו אימים. גם בחצר הכהינה עצמה גלתה הרעה. סופו של דבר, שלא נותרה לה ברירה: היא חידשה את קריאתה למלחמת־מצווה לאומית, אפריקנית, נגד הערבים, ובהילחצה עוד יותר, פקדה על אנשיה לנקוט לא רק מלחמת־הגרילה המקובלת עליהם, אלא גם שיטת „האדמה ה־חרוכה".

הערבים פשטו כארבה

כותבי־העתים הערביים הביאו את דברית חוצבי־הלהבות אל מפקדי צבאת ונכבדי השבטים:

„הנה הערבים פשטו כארבה במידבר; הם באים לכבוש הכל או להחריב הכל. חובתנו להילחם בהם וגם לחום נילחם עד צאת נפשנו, וגם אחרי־כן יבואו גדודים חדשים אשר ידרכו על פגרינו. מפני שכולם אינם רצים ובאים אלא לשם מטרת אחת ורק היא המניעה אותם, והוא — שעבודת של אפריקה כולה. כאן, בגלילותינו אלה, אינם מבקשים אלא דרך מעבר בלבד, כדי שיעברו בה לארצות הישוב הפוריות... והיה אם תאבו ושמעתם בקולי, בידינו בידינו הדבר לסגור עליהם את המעבר הזה ולעשות שלא תישאר אף פרסה מסוסיהם, אף רגל מוסלמית אחת בכל אפריקה...

„ראו, כי אין לכם על מי להישען כי אם על עצמכם! הלועזים השוסים באים מארץ מזרח השמש לבקש ערים לשדוד, כי הם צמאים לכסף וזהב, כמתים לשלול את שלל הבתים וההיכלות. ואנו די לנו בשדות מרעה ואדמת־זריעה, מה שהם באים לבקש ושהם חומדים אותו ולא יוסיפו לשוב לעולם.

„קחו את קרדומותיכם ואת אבוקותיכם בידיכם וצאו והתפשטו על פני כל השדה: העבירו אש ביערות ובקמה, כרתו כל עץ, החריבו כל בנין עד היסוד בו, סיתמו את הבורות ואת סיכרי הנחלים, למען לא ימצא האויב עץ מצל, עץ־פרי ומקום חניה!"

אחד מסוסרי הערבים מספר — בוודאי על דרך הגוזמה, — ש„כך החריבו שליחי הכהינה את כל הארץ מטריפולי ועד טנג'יר, אשר ערית היו סמוכות זו לזו בלי הפסק, ואשר ברוב גניה וכרמיה היתה כיער מצל אחד: ממלכה גדולה שעריה ומבצריה התנשאו באורך 2000 מילין. ואת כולה החריבה הכהינה הארורה הזאת, ואז ברחו נוצרים וילידים רבים לאירופה והנשארים ביקשו לחינוחם בה".

בקיץ 703 לסה"נ נערך הקרב ה־מכריע במבואות העיר הפיניקית ה־עתיקה תוודרה, בדרך מקירואן אל קרת־חדשה. צבא הכהינה לא יכול לעמוד בפני חילות הערבים העצומים, אף־על־פי שאנשיה נלחמו כאריות וה־היסטוריון הערבי נוביירי מספר, כי „הטבח אשר עשו אנשי הכהינה בערבים ביום ההוא היה גדול כל־כך, עד כי כמעט היה בין המוסלמים ובין כליונם החרוץ. אבל בעזרת אללה עלה סוף סוף בידם להדוף את הגבורים אחור והמיתו מהם עם רב, בעוד שאריתם נסו וימלטו".

נבחר מוות מעבדות!

המלכה, שנפצעה פצעים אנושים, השליכה עצמה לתוך באר, במבוא הר האורס, כדי שלא תיפול בידי האויב. אך חסן ציווה לדלות את ה־גויה מהבאר, את ראשה כרת ואת הגוף קברו באחת המערות אשר בצלע ההר. שני בניה, שהיא שלחה לפני הקרב אל חסן אויבה למען יחוס על חייהם, הוכנסו בדת מוחמד — היא עצמה סירבה להעתר להצעה להתאסלם ולהציל את נפשה — ושמונה שנים אחרי מות אמם הלכו עם מצביאי המוסלמים, בראש י"ב אלפים מבני גרא הנותרים, לכבוש את ספרד הנוצרית, אף נעזרו עזרה רבה בידי יהודי הארץ.

אך זכר הכהינה לא נמוג מבין יושבי החבל אשר בו משלה לפנים. שיר־אגדה עממי אומר: „על יד ה־באר היא קבורתך / מי יוכל לספר את גבורתך! / יוגד לעמק צידקת מיתתך / אל יגל אויב במפלתך / לנצח תיזכרי בשם טוסתך / לא בת נבראת, כי מיראיו / ריצצת עריץ עם חיל צבאיו / ויהללך גוי בכל מיקראיו / כי לא יכול אחוז במיכלאיו / בפי עם הנצח וצאצאיו".

היודע מועמר קד'אפי על־דבר ה־כהינה, גיבורת־החיל היהודיה, שקמה להילחם במה שהוא עשה עצמו שליח ונביא לו, וממלכתה השתרעה „מטריפולי עד טנג'יר"? ספק. אבל הפאן־ערבאות האיסלמית שלו היא, בעצם, גלגול נוסף של תופעה ישנה — הלא כה אמרה הכהינה באוזני עמה:

„שמעוני, בני אפריקה, אל תבטחו בעזרת איש כי אם בגבורת אלוהים לבדו. הלא הוא אשר אזרני כוח ושב לאמץ את זרועי לקרב להציל את ה־נחלה אשר אבותיכם הפקידו בידיכם ירשה, שעליכם החובה למסור אותה לבניכם אחריכם. זה לנו דורות רבים מאז עברה רוח זוועות וקללה על הלועזים המושלים בביזאנטיה, ואלוהים עזב את ארצנו העלובה בידי רוחות האופל: הם המוליכים בדרכי המידבריות של פראי־האדם השואפים לרצח ושוד. המוסלמים אין להם אמונת ולא ידעו רחם. הכוח הוא חוקם היחיד. לכו איפוא ורידפו אותם אחור בכוח ידיכם והגנו על רכושכם וחופשתכם, ולא — מות תמותו! כי נבחר מוות מן העבדות הצפויה לכם אם תיכבשו או תיפלו לפניהם!"

צלילי־מורת עתיקים אפילו יותר מ־ימי הכהינה מהדהדים בדברים חבוטים הללו — אולם לקוות, כי הם ירטיטו מיתר בלבו של קד'אפי דבר זה בוודאי הוא מוגזם אפילו יותר מן הסבירות, שהוא שמע משהו על דהיה אל־כהינה גבורתה וקריאתה לאחדות אפריקה מפני הפולשים אשר עלו עליה ממדבריות ערב.

משה דיין צועד בטוח בסמטאות העיר העתיקה בתום הקרב
גמר הקרב על ירושלים, יוני 1967.
בוא לראות כיצד קפא רגע זה ורגעים גדולים אחרים.
בואו לבקר ב:
ארמון שלום
מוזיאון השעווה הישראלי — המקום בו נעצר הזמן

דאגה לעובד אחריות למדינה
ב־4 השנים האחרונות השיגה ההסתדרות בהנהגת המערך ובשיתוף פעולה עם הממשלה, הישגים דביערך בצמצום הפערים ובהטבת תנאי־עבודתו של ציבור העובדים.
*תעסוקה מלאה
* הגנה על השכר הריאלי
*תוספות היוקר
*הנהגת שכר־מינימום בתעשיה
*מתן קביעות לאלפי פועלים זמניים
-וזה רק חלק ממה שעשינו.
המערך בלבד, המנהיג את המדינה וההסתדרות מסוגל לשלב הישגים ממשיים לעובד עם אחריות למדינה. בשילוב זה מגבירה ההסתדרות את אחרות העם.
אתה והמדינה זקוקים להסתדרות חזקה -
אמת
ב־11 בספטמבר אתה קובע את עתידך - הצבע המערך / מפלגת העבודה הישראלית-מפ"ם

هكذا من الأمل

דירות ב.ג.י.

חברה לבנין והשקעות בע"מ

החלה ההרשמה לדירות רווחה

בתל־אביב ליד יד־אליהו

בניינים דו־קומתיים, דירות בנות 4 חדרים, שרותים כפולים, לוקסוס מלא.

תנאי רכישה מיוחדים!

כמו־כן אנו בונים ומוכרים:

- ✱ **בפתח־תקוה** : 2½, 3, 3½, 4, 5 חדרים החל מ—80,000 ל"י
- ✱ **בפרדס־כץ** : 2½, 3, 3½ חדרים החל מ—75,000 ל"י
- ✱ **ברמת־השרון**: 4 חדרים החל מ—140,000 ל"י

דירות ב.ג.י. רח' החגנה 18, פתח־תקוה טל. 914248 פתוח בשעות: לפנה"צ 1–8 ● אחה"צ 4–8

מה אוכלים ב„תשעת הימים" (א'—ט' באב)?

כמובן, דגים — דגי בקלה מעודנים וטעימים.

בקלה — נקי, טרי ומבריא, עשיר בחלבונים ודל שומנים.

בקלה מזין יותר, טעים יותר, זול יותר.

תחליף נהדר לבשר!

בקלה ממיטב דייג המרחקים הישראלי

הדג המעודן והטרי

מבשרו הטעים והמעודן
של דג הבקלה
תוכלי להכין
מיגוון רב
של מטעמים,
כמנה עיקרית
בכל תפריט
להנאת מלאה
של כל המשפחה

בקלה המזון המודרני

ההשקעה הטובה ביותר

Nikon

FTN Photomic
Nikkormat
Nikon EL SUPER

גם ללא מכס

•בחנויות המובחרות•

חזר בע"מ, אחד העם 36, ת"א
ת.ד. 1686
שרות ותיקונים במעבדתנו
אלנבי 112,
טל. 615343

למטורי מס

כעת תוכלו לרכוש מוצרי ניקון בלירות ישראליות.

שמלות הדיון

חליפות, חולצות, מכנסים ארוכים וקצרים, בגדי ים וחוף ושמלות ערב

מאשה ★ MASHA

תל־אביב, המלך ג'ורג' 4 א', קומה ב', פינת מרכז בעלי מלאכה (ע"י אלנבי). פתוח כל היום ללא הפסקה טל. 282515

[illegible]

[illegible]

(המשך מן העמודים המרכזיים)

שטיין עצמו והדבר גרם אי נעימות רבה. ביקורו הנוכחי בישראל קצר מאד וזמנו דחוק ודחוס. הוא מקבל אמנים לאודיציות, בוחן התקדמות של אחרים ועובד עם התזמורת ביום ובערב. חוץ מזה, מאז „מסיבת המגבית למען הפנתרים" שערך ליאונרד ברנשטיין, אין הוא אוהב את העתונות שתקפה אותו ולדבריו סילפה את כוונותיו. לבסוף, היה מוכן להקדיש לעתונות שתי דקות. הן התארכו לעשר דקות, וגם דקות אלו היו מספיקות כדי להיווכח שקסמו האישי היא התכונה הדומיננטית ביותר שלו, אפילו כשהוא מתוח, עייף וקצת כועס על שמפריעים לו בהפסקה.

הוא אומר שהימים, בהם היה איש אשכולות, אבן נוסח ימי הרנסנס — עברו. „העניין הזה שייך לתקופת הנעורים, לא לזקנה. ואני פשוט הזדקנתי. יש בי מאבק תמידי בין כל העיסוקים המוסיקליים וסביב־מוסיקליים שלי. לעתים תכופות בשעה שאני מנצח, אני מרגיש שלמעשה עלי להיות ברגע זה בבית ולהלחין. גם כשיש סוף סוף זמן לשבת בבית, אני מוצא את עצמי פעמים רבות עסוק במשהו אחר. בחודש האחרון, במקום לכתוב מוסיקה, כתבתי הרצאות ארוכות ומסובכות להרווארד, שם אני מרצה השנה. הקדשתי להרצאות אלו זמן רב, זמן יקר. בסופו של דבר, מה שתמיד סובל — זו היצירה. וליצור — זה הדבר שאני הכי רוצה לעשות. זה מצב פרדוכסלי. ואני תמיד קצת מרוגז על עצמי מפני שאינני כותב מספיק".

„אני אדם מאמין"

יצירותיו מנוגנות לעתים קרובות, יחסית למוסיקה בת זמננו. לדבריו, כשהוא שומע אנשים אחרים מנצחים על יצירותיו, כמעט תמיד זה גורם לו סבל. „עם הדור החדש של המנצחים (כמו לוקס פוס ומייקל תומס, למשל), זה הרבה יותר טוב, הם מבינים את המוסיקה שלי. אבל הדור היותר מבוגר גורם לי ממש טראומה".

בדרך זו או אחרת, קשורות מרבית יצירותיו בבעיות האמונה. הוא אומר שכדי להסביר מדוע, הוא זקוק לשעות רבות. „ולנו יש הרי רק עוד דקה. אומר רק, שאולי חלק מזה נובע מהעובדה שאבי עסק הרבה בתלמוד והדבר טבוע בטבעי. אני גם מאמין שהמשברים העיקריים שהתרחשו בעולם במשך מאת השנים האחרונות, היו משברים באמונה, וזו הבעיה העיקרית שאנו מתמודדים איתה. כשמדובר על טכנולוגיה או פרשת ווטרגייט או כל ענין אחר, באופן בסיסי, זה בעצם משבר באמונה, וזה תמיד מעניין אותי. אני חושב את עצמי לאדם מאמין".

כשהוא נשאל אם איבד פעם את בטחונו העצמי על הבמה, הוא עונה — „מעולם לא איבדתי את בטחוני על הבמה, מפני שברגע שאתה על הבמה, אתה לא נמצא בתוך עצמך אלא בתוך בטהובן, או בראהמס או כל קומפוזיטור אחר שאת יצירתו אתה מבצע. אתה לא חושב על עצמך כלל. אבל היו לי משברים בבטחון עצמי מחוץ לבמה, כמו לכל אדם דתי".

הוא אומר שהדבר הכי מתסכל בחייו הם ראיונות עתונאיים. הוא טוען שהוא רע מאד בראיונות. „אין לי רשימה של תשובות לשאלות כמו — מי הקומפוזיטור החביב עליך, מה האוכל החביב עליך וכו'. חוץ מזה, אני שונא לספר אנקדוטות ו„מעשי־שעס' מוסיקליים". ואולי הוא צודק. את האנקדוטות יספרו אחרים.

וילונות מפלסטיק
לחדרי אמבטיה, מטבח
תוצרת חוץ
מפות טרילן
מכסים שטיחים
גפנר, ת"א, פינסקר 29
פ. טרומפלדור טל. 288770

בהזדמנות
מכונת לואקום פורמינג
תוצרת איטליה, חדשה לגמרי, 100×75 ס"מ.
נא לפנות לטלפון
063-77815, 063-26266

הנהג בהיותך בדרכים אל תשכח לאסוף את **החייל**

אתה עומד בפני מאורע נפלא!
מאורע המצדיק חגיגה מיוחדת.

היום הגדול קרב ובא.

הולדת תינוק.

בר/בת מצווה.

ח ת ו נ ה. יום נשואין.

י ו ב ל. כנס משפחתי.

מאורע שיש לחגוג כראוי!

ובכן, כל מסיבה חייבת להיות הולמת את המאורע המיוחד הזה

ולכן, עשה זאת במלון "ב ז ל"!

שכן, אנו גדולים ומנוסים די הצורך כדי להבטיח שלמות של כל פרט.

מפרחים ועד אירוח. מאוכל טוב – ועד מצב־רוח.

עם זאת, אנו די קטנים כדי להעניק לך את תשומת הלב האישית, לה אתה ראוי באמת.

מלון "ב ז ל" ישמח לארח קבוצות גדולות או קטנות, לארוחה חגיגית, מזנון קר או מסיבת קוקטייל, וכל זאת במחיר נוח.

פנה אלינו בכל עת, וקבע מועד לדיון על המסיבה או האירוע החגיגי העומד בפניך.

ז כ ו ר, אתה עומד בפני מאורע נפלא.

ולכן, הסר דאגה מלבך, השאר לנו את המלאכה – והנאתך תהיה שלמה.

מלון בזל
רח' הירקון 156. תל אביב. טל. 61 41 24 (03)

מלון בזל

هكذا من الأصل

"מראות נוף" בונה:

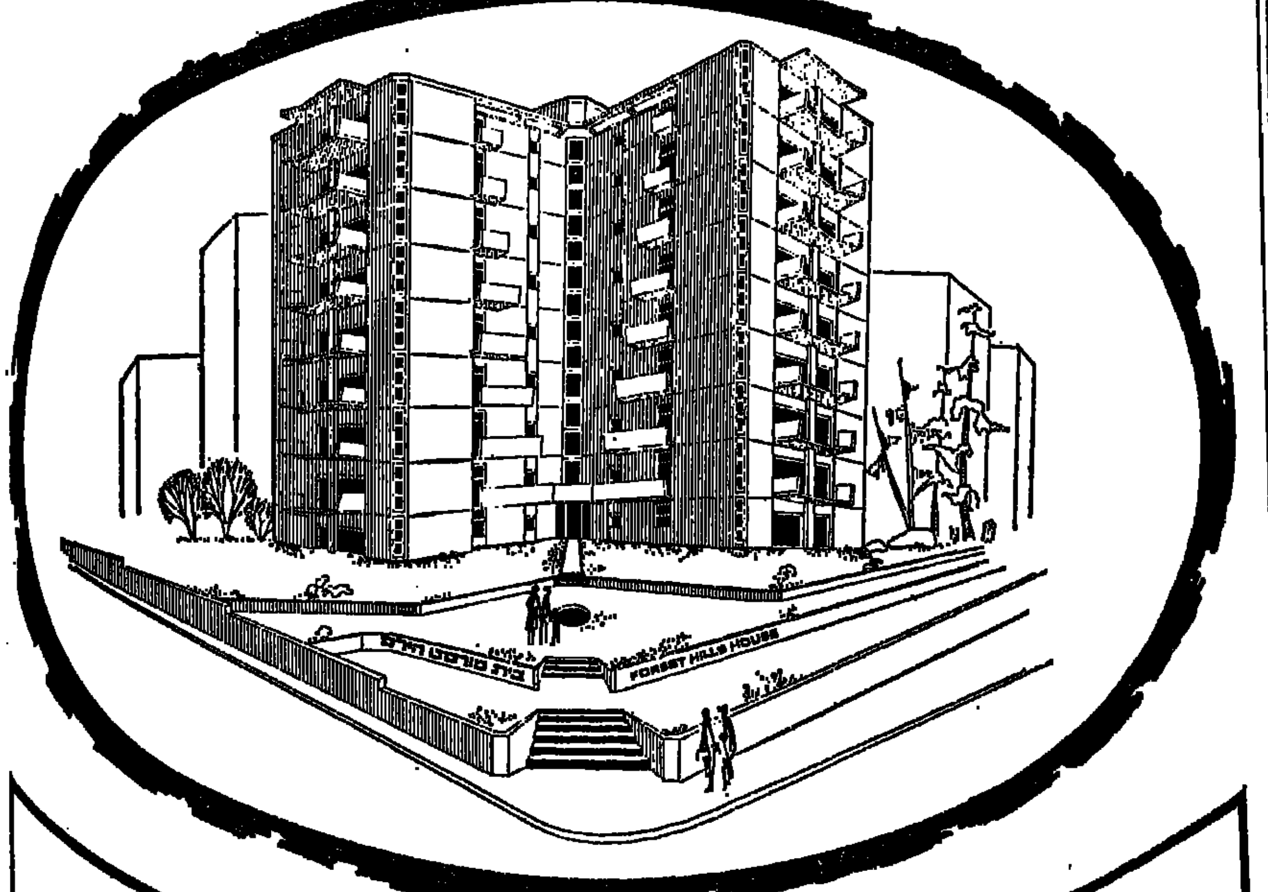

בירושלים

"בית פורסט הילס"

הבית היפה ביותר בלב רחביה (קרית שמואל), סביבה שקטה, נוף מרהיב לכוון עמק רחביה, הכנסת, ומוזיאון ישראל.

כל קונה "דירת וילה" עם שלשה כווני אויר, 5½ חדרים: 4 חדרי שינה, סלון גדול ופינת אוכל, מטבח "הוליבוד", 2 חדרי אמבטיה, 3 שירותים, 3 מרפסות (אחת מתאימה לסוכה), מחסן, מוסך מקורה.

סטנדרט בניה בינלאומי, אולם כניסה משיש, 2 מעליות "נחושתן" (שבת), טלפון פנים, 2 כניסות, גינה, כרי דשא, מגרשי משחקים.

המחיר החל מ־90,000 דולר — 378,000 ל"י.

בפתח תקוה

דירות יוקרה

ברחוב: ברנדה, ארלוזורוב, שפירא, הרב ראובן כץ (4 בניינים), לוחמי הגיטאות ורחוב טרומפלדור.

הסקה מרכזית, אספקת מים חמים 24 שעות ביממה, מעלית (שבת), מטבח "הוליבוד", חדרי שינה מרווחים, ארונות־חדר וחדרי אחסנה, שירותים כפולים, אנטנה מרכזית.

ידע אמריקאי, תכנון מרשים ופרקטי, איכות בניה מעולה, פתוח סביבתי מושלם, אוירה נעימה, בריכות שחיה לילדים, מגרשי חניה, כרי דשא, ליד מרכזי קניה.

והעיקר:
יחס אישי וייעוץ מקצועי חינם ינתן לכל הפונה אל משרדינו.

פרטים נוספים:

בפתח תקוה: מראות נוף, רחוב גורדון 7, טלפון 82 38 90 (03)
בירושלים: לין־דר, רחוב שמאי 12, כניסה ב', טלפון 78 37 23 (02)

מראות
MAROT - NOF

יהודית
מכירת
סוף העונה
הנחות
גדולות
על כל שמלות הריון
פתוח כל היום
יהודית
ת"א, רח' הכרמל 39
טלפון 56980
(בית שלישי מפינת אלנבי)

הקץ לג'וקים
שמד
חיסול חרקי הבית
עם אחריות לשנה
תל־אביב 03-449554
אשקלון 051-3019
חיפה 04-522856
ירושלים 02-533239
טבריה 067-50488
אילת 059-3298
אגרונום א. צבעון
רשיון משרד הבריאות 15

שיפור הראיה
שיחרור העיניים מהמשקפיים, והפגת המתיחות של העיניים, על־ידי תרגילי עיניים והרפיה, תחת פיקוח מדופלם מאנגליה. מכון ביימס, תל־אביב 64382 רח' ישראלים 19, טל. 241316. סו"ע 4־7 חוץ מערבי־שבת וחג. שלח 3 ל"י רק בהמחאת־דואר, וישוגר לך ספר הסברה לשיטה.

נתוח כשורים ואופי
א. שורר, ת.ד. 3231
תל־אביב

עשה כסף
אם הנך בעל המצאה
מקורית (משחקים, ייעול
טכניקה והרכבה)
פנה נא ל־
ב.כ.ב/ג בע"מ
ייצוג ממציאים בינלאומי
תל־אביב ת.ד. 1104
טל. 751048, 750398.

בחיפה
בגדי הריון
אליבה
בית הקרנות
רח' הרצל 18, בחצי ה־קומה
טל. 660314

הצופן האהבה והזיק של הבורא

(סוף מעמוד 34)

הרח" העיקרי לסלק הוא הכותנה, משום שעבור הכותנה משלם משרד החקלאות את המחיר הריאלי ואילו תמורת הסלק לא — וזאת בשעה שה־ארץ נאבקת במחסור במים, והכותנה היא צרכנית מים גדולה כל הקיץ בעוד שהסלק צורך פחות.

„הצריכה של הסוכר בעולם תגיע ב־1980 ל־93 מיליון טונה", קובע המומחה העולמי פרופסור וויטון: 93 מיליון טונה בעוד 7 שנים — לעומת 77.5 מיליון טונה השנה, וזאת כאשר כבר עתה אין הייצור מדביק את ה־ביקוש העולמי.

● סין גילתה את הסוכר

בירחון מרכז השוק העולמי של ה־סוכר, היוצא לאור בלונדון, נמסר ב־מאי השנה כי „סין רכשה בחשאי — במחיר הנשמר בסוד — 400 אלף טו־נה סוכר בבת אחת והדבר זיעזע את השוק העולמי".

סין היא אחד הגורמים החשובים ל־עליית מחירי הסוכר. עד 1966 כמעט לא רכשה ארץ זו סוכר בשוק העולמי, אך מאז הגדילה יותר ויותר את רכישו־תיה — וזוא הדין בארצות המתפתחות באפריקה ובאסיה.

„הצריכה הממוצעת של סוכר ומוצ־ריו בארצות המפותחות — ובכלל זה ישראל — היא 35—40 ק"ג לנפש בשנה. אם תגיע סין לצריכה כזו יצרכו תושביה יותר משליש מכל הייצור ה־עולמי", מדגיש מר דביר.

בהרצאתו בקונגרס הבינלאומי ב־שטוקהולם ציין פרופסור וויטון, כי לשם הפקת סוכר לסיפוק הצריכה ה־גדלה יש להקים כ־300 מפעלים חד־שים לייצור סוכר ולהרחיב את שטחי גידול סלק הסוכר וקנה הסוכר.

„עד שתבוצע תכנית זו יעברו שנים רבות, ואנו צופים שלפחות עד 1980 יעלו מחירי הסוכר — תוך תנודות — ובמצב הטוב ביותר יתייצבו המחירים סביב 300 דולר הטונה", מנבאים מנהלי המפעל בעפולה.

● ליצור במלוא התפוקה

„אנחנו מציעים להגדיל את שטחי סלק הסוכר כדי לאפשר ייצור סוכר במלוא תפוקת שני המפעלים, ולזקק סוכר גולמי מיובא. זיקוק סוכר גולמי כדאי בגלל מחירו הזול יחסית, הוצאות הובלתו הנמוכות יותר לעומת אלו של סוכר מיובא בשקים, והאפשרות לנצל הודות לו את מכונות המפעלים כל ימות השנה", אומרים מנהלי המפעל בעפולה.

פועלי המפעל תומכים בהצעת ה־הנהלה. ביום א' השבוע, כשתורמו כו־סות „לחיים" לרגל סיום קליטת יותר ממאה אלף טון סלק, והיום האחרון לקבלת סלק הסוכר ולייצור הסוכר אמרו העובדים: „בעונת הייצור מו־עסקים במפעל יותר ממאתיים איש, אך רק מחציתם קבו־עים. כולנו בעלי מקצוע והבל שנתבזבז. טוב יהיה לכל אם תתקבל הצעת המפעל לזקק סוכר".

„דבר אחד ברור: עתה אפשר לדבר רק על הרחבת המפעל — ולא על סגירתו!", סיכם איש הוועד.

חג לגוף - חג לעין

(המשך מעמוד 17)

עצות עצמה, כאשר הופיע בלהקת „קירוב" ואתה יצא למזרח אירופה, לוינה ובשנת 1961 — לפאריס. „ו־כאן — נזכר הרקדן — גיליתי דבר שלא ידעתי על קיומו — חרות".

נורייב נשאר בפאריס. הצטרף ל־להקת המרקיז דה קואס (ואתה אף הגיע לישראל לראשונה).

ב־2 לנובמבר 1961 הופיע נורייב לראשונה כרקדן אורח בלונדון, כ־שהוא מבצע את „הברבור השחור" עם רוזלי היטאוור, וריקוד סולו ש־נוצר עבורו על־ידי הכוריאוגרף פרדריק אשטון. והקהל יצא מכליו! ומאז, במסגרות שונות, הוא רוקד להנאת הצופים בעולם, אשר מת־קיים להפריד בין היבטיו האמנו־תיים לחן האישי, לאישיותו המגנטית על הבמה, ולסיפור ההרפתקאות ה־מודרני הקשור בשמו ומעורר — תמיד מחדש — אסוציאציה אוהדת.

רודולף נורייב יודע את ערכו. הלהקה המארחת אותו משלמת שכרו ביד רחבה. (אלפיים לירות שטרלינג להופעה!) „אני הטוב ביותר" — הוא אומר — „ומגיע לי". והוא צודק. עובדה שמשלמים. עובדה שמוכנים לעמוד בתור שעות ארוכות. עובדה שגם בארץ נמכרו כל הכרטיסים ל־הופעות הלהקה הרבה לפני בואה.

אך עוול יעשה לשאר הרקדנים אם הזוהר הנוצץ של הסולן יעיב על היתר. כל אחד ותכונותיו שלו; וה־להקה — כגוף אמנותי, בעל רפר־טואר עשיר ומגוון, המביאים את מי־טב יצירות המחול בביצוע מושלם. בין אנשי הלהקה ראוי לציין בראש ובראשונה את קנת מקמילאן — ה־מנהל והכוריאוגרף; ואת הסולנים: סווטלאנה בריוזובה, מרגרט ברביירי, ניקולס ג'והנסון, ויויאן לוריין, ברנדה לסט, דונלד מקלארי, לין סיימור, קריאן קוק פאול קלרק ופטריצ'ית רואן. הלהקה תתן בארץ שש הופעות, מהן שלוש בתיאטרון הרומי בקיי־סריה, שתיים בהיכל התרבות בתל־אביב ואחת ב„בנייני האומה" בירו־שלים, כן תנתן הופעת הדגמה למו־רים ותלמידים למחול בתיאטרון ירושלים.

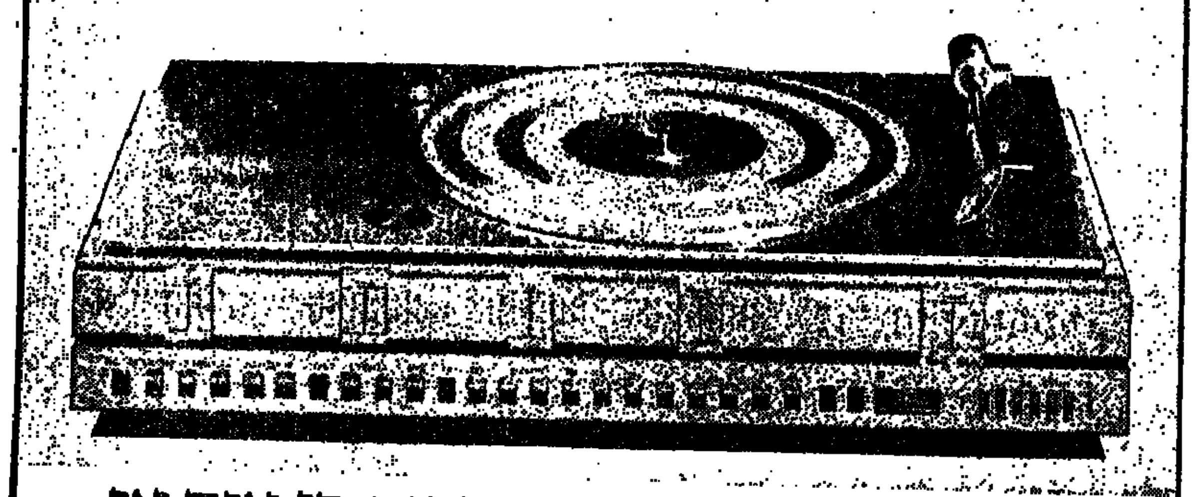

מה עושה את בי־אנד־או למערכת סטריאו אצילית?

מה עושה את מערכת הסטריאו לאצילית ושונה באחרות?
הצליל והעיצוב!
הצליל —
תוצאה של איכות טכנית מושלמת:

B & O הקדימה את תקופתנו בחידושים מהפכניים ־בלעדיים, בשיטת המעגלים המשולבים Integrated circuits, בראש מגנטי Integrated Stereo Pick-up cartridge, במסננות צליל בשיטת Integrated ceramic filters, ובמעגלי יציאה בשיטת Integrated darlington circuits.

העיצוב — החדשני־פונקציונלי: שילוב נאה במערכת הריהוט המודרני בגישת דנית־אופיינית, הפעלת המערכת באמצעות לחצנים ותלנים Slide potentiometers הנותנים דיוק מירבי בבקרת איכות הצליל, איזונו ועוצמתו, המבנה השטוח והתגמיר הקפדני.

זה מה שעושה את B & O למערכת סטריאו אצילית העומדת מעל לכל תחרות.

לעולים ותושבי מס, סידור מיוחד - אפשרות תשלום גם בלירות ישראליות בלבד.
לכל מעונין ישלח עלון מפורט של B & O.

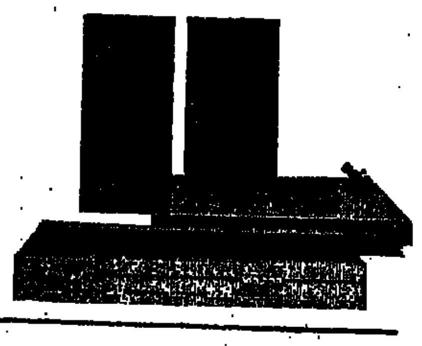

רואל אלקטרוניקס בע"מ
נציגים בלעדיים לישראל של Bang & Olufsen a/s דנמרק.
חיפה רחוב הנמל 48 ת.ד. 1159

סוחרים מורשים: תל־אביב: „סטריאו", בן־יהודה 246. סלון „קראוור", אלנבי 109. ירושלים: „רדיו לוי", שמאי 17. חיפה: „סלון מחיר", הנביאים 17. צלילים „בע"מ", שד' המגינים 54. „רדיו ריבר", הרצל 25. קרית־מוצקין: „סלון בע"מ", שד' השופטים 13. נתניה: האחים פיקס, הרצל 51. נהריה: T.V. רון, ככר העיריה. חולון: „ערוסי", שנקר 42. בת־ים: „סלון הנשיא", בלפור 39. גבעתיים: בנק זאב, סירקין 15. רמת־השרון: „סיגנל" — מרכז הסטריאו, סוקולוב 60. רחובות: „אלמור", הרצל 208. באר־שבע: „מרכז המוסיקה", קק"ל 197.

هكذا من الأمل

האם בית „פורסט הילס" יהיה היפה והמשוכלל בירושלים?

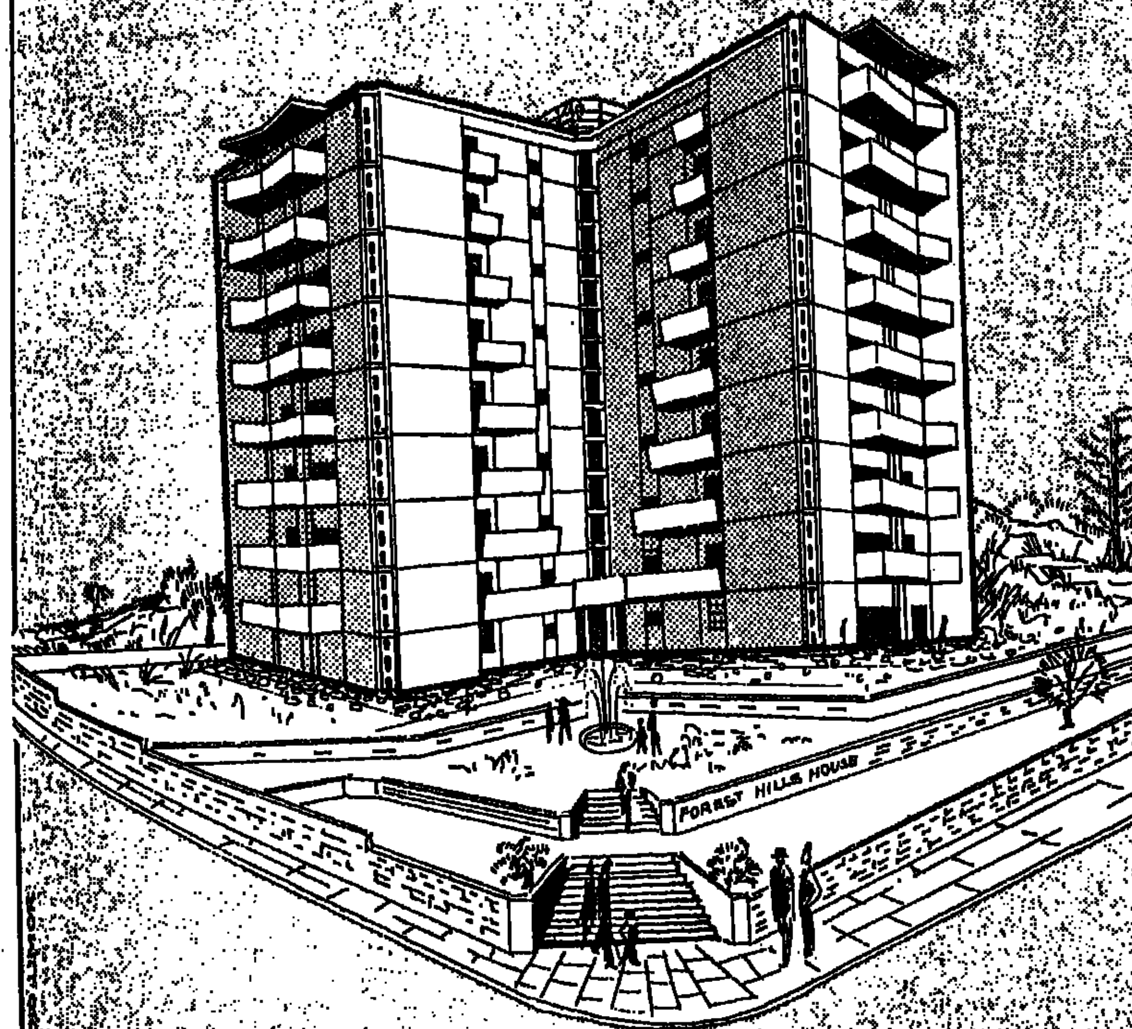

בקרית־שמואל (רחביה), בונה חברת „מראות נוף" בית וילות מקסים מיוחד במינו, משקיף על עמק המצלבה, הכנסת ומוזיאון ישראל. בית „פורסט הילס" יהווה חבית היפה והמשוכלל בירושלים ויכלול מכסימום חידושים וסטנדרט בניה גבוה ביותר.

מראות

MAROT — NOF

פתח־תקוה: נורדאו 7, טל. 903882

עוד פרוייקט יוקרה של

מרסום יצחקי־סביון

מחפשים
מאזני גשר
מינימום 5 טון
לפנות: מושב רמות
ד.נ. רמת הגולן
067—22330.

מעונינים לקנות
שתי דירות
באותו בית
רצוי סמוכות וחדשות
בצפון ת"א או במרכז
האחת: 2—3 חדרים
והשניה: 3—4 חדרים
ללא מתווכים.
טל. 247450 בערב,
ובשבת כל היום

למכירה
20.000
מקעות
סיפונים
להתקשר מושב רמות
טלפון 22330—067.

בגדי הריון לאה
במבחר גדול, מחירים נוחים
נחלת בנימין 6, ת"א

סטריאו
הרכבה עצמית = ½ המחיר
Z-KIT
רחובות, ת.ד. 1393
בקש קטלוג חינם

שמלות הריון
דורית
חיפה
טל. 642243
רח' חיים 4 (פנת הרצל 42)

בהזדמנות למכירה
עסק לטלויזיות
ומכונות כביסה
ביפו מול חשעון
טלפון 825609.

בואו
ללונה-פארק
בגני התערוכה
יריד המזרח
פתוח יום יום
מ־4 עד 11
תחבורה מהתחנה המרכזית:
קו 28 דן, 526 אגד

הנהג,
בחיותך בדרכים אל
תשכח לאטוף את החייל

3 דורות 3 תשובות

(סוף מעמוד 14)

אינה כה גבוהה כמו בארצות־הרווחה. עולים אלה עלו כאן למעשה ברמת חייהם.

שאלה: כל מה שמתחולל סביב קליטת העליה והתובענות של בני הדור הצעיר — כלום אלה אינם מעידים, בין השאר, על ירידה בתודעה הציונית?

אלוף יצחק חופי: אני בטוח, שיש ירידה בתודעה הציונית, והדבר בא לידי ביטוי באי־נכונות לקורבן בתחום החומרי ובהעדר רוח גדולה של התנדבות — ואני אומר במפורש, שאינני כולל בזה את הנוער המתנדב בתוך הצבא.

●●● תנועת הנוער השתנתה

רבקה חופי: בשנות ה־20 וה־30 היתה נכונות גדולה מאוד. הבית שלנו קלט הרבה עולים שבאו בחוסר־כל. במשך שבועות התגוררו בביתנו עולים, שבאו כמעפילים. בימים ההם לא היתה זו תופעה יחידה במינה. היום — אין נכונות כזאת, להוציא יחידי־סגולה.

שאלה: ענת, את חניכת תנועת־נוער. גם אביך היה בזמנו פעיל ב־תנועת־נוער. האם בימינו תורמות תנועות־הנוער תרומה כלשהי ל־חברה?

ענת חופי: בזמני — וזה היה לפני שש שנים — מילאה תנועת־הנוער תפקיד חשוב. היא נתנה עיסוק חיובי לבני־נוער. היא שימשה מסגרת חברתית שחינכה צעירים וצעירות ל־נח"ל. הן חינכו לשליחות. בשנים ה־אחרונות נשתנו תנועות־הנוער עד לבלי הכר. הן היו למועדונים ו־אין כמעט הבדל בינם למועדונים אחרים. בזמני חינכו לשליחות. היה בזה משהו מהחלוציות. היום יש הרבה פחות.

אלוף יצחק חופי: תנועות־הנוער הוסיפו לבני דורי הרבה. בסופו של דבר, עיצבו את הערכים שלנו בקשר לארץ, חלוציות, חברות, עזרה הדדית ועוד.

מתוך נסיון אני יכול להוסיף: חניך תנועת־נוער הוא חייל בעל הכרה רבה יותר ועמוקה יותר. רישומה של תנועת־הנוער ניכר בו. חניך תנועת־הנוער מוכן יותר ל־התנדבות גם בתוך השירות הצבאי ומעבר לו. הוא יותר איכפתניק.

●●● הודות למסירות הנפש

שאלה: אתה, כבעל האימרה ש־צה"ל הוא הטוב שבצבאות העולם, סבור שכך הדבר עד היום הזה?

אלוף יצחק חופי: אני משוכנע, שזה כך. מדוע זה כך? יש כאן שילוב של כמה דברים. קודם כל — בגלל ההכרה שיש הכרח במסגרת הצבאית למען לא תחזורנה שואות נוספות. הדבר השני — ובזה אולי הגדולה של צה"ל — שעוד לפני קום המדינה, במסגרת ה־„הגנה", נקבעו אצלנו תורות־לחימה ודרכי־לחימה מקוריות. למדנו טכניקות, אך לא תורות הפעלה של הכוח. אנו שונים מצבאות אחרים בזה, ש־אנשי הפיקוד אצלנו, החל בדרג הנמוך — לא רק נותנים פקודות, אלא מס־ביים אותן, והכוונה — לתחום הצבאי הטהור. חיילים — לא רק עושים מה שאומרים להם, אלא גם מבינים מה שעושים.

●●● לפוליטיקה — רק יחידים

שאלה: אנו שרויים בתקופה, ש־בה יש תופעה — אי: אופנה — שקצינים בכירים הפורשים מהשירות בצה"ל פונים לפוליטיקה. איך נראית בעיניך תופעה זו?

אלוף יצחק חופי: לי אישית אין שום מחשבות ותוכניות בכיוון זה. אבל התופעה הקיימת נראית בעיני חיובית, וגם — טבעית. נכון, אנחנו אנשי צבא. אך דווקא בגלל שירותנו בצה"ל — ולא בסתם צבא — אנחנו חיים את בעיות המדינה באופן מלא, אולי יותר מאשר אזרחים רבים. למעשה, בכל שיקול צבאי — ברמה שלנו — אנו מביאים בחשבון גם היבטים פנימיים וחיצוניים.

נניח שקורה משהו בגבול הצפון, או בגבול אחר. כל מפקד שמציע דרך־פעולה של תגובה בעקבות התקרית מביא בחשבון כבר במחשבה ראשונה בעיות־פנים-וחוץ. הצעתו בנוייה גם על שיקולים אלה. מסופקני, אם מפקד בכל צבא אחר נכנס לשיקולים אחרים, מלבד השיקול הצבאי. לאמיתו של דבר, אין מסגרת כצה"ל שבה חיים כל-כך את הבעייה החברתית במדינה.

אנחנו נתונים לבעייה זו משום ש־צה"ל קולט אנשים מכל השכבות ו־משום שהוא עסק כל השנים בתחומי החינוך, ההתיישבות, העליה וכו'. אין אלוף פיקוד שאינו עוסק בהתיישבות שבתחומו. דרכם של קצינים בכירים המסיימים את שירותם הצבאי אל ה־חיים הפוליטיים — לגיטימית וטבעית. בעצם, לא כל האלופים שעזבו את צה"ל הלכו לפוליטיקה. רק יחידים פנו לתחום הפוליטי, בעוד שעשרות אלו־פים כבר עזבו את צה"ל.

שאלה: מהי דעת הנשים בנושא זה?

רבקה חופי: על פוליטיקה אל תש־אל אותי. אני לא יודעת.

●●● החינוך הגופני לקוי

ענת: אין שום סיבה שלא יעברו לפוליטיקה. לדעתי, אין צורך בשום תקופת־המתנה למעבר משירות צבאי לחיים פוליטיים. לקציני צה"ל יש זכות שווה לכל אזרח אחר. אני חושבת, ש־דרכי־החשיבה־והפעולה של קצינים — עשויות לתרום לא־מעט לחיים ה־פוליטיים.

שאלה: אלוף חופי, אתה מוצא זמן לקרוא ספרים?

אלוף יצחק חופי: כמעט שלא. אם יש לי זמן פנוי אני מעיין בספרות מקצועית. לעתים רחוקות אני קורא ספרות יפה.

שאלה: את קוראת ספרים?

רבקה חופי: אני קוראת הרבה. בזמן האחרון קראתי שני ספרים מעני־יינים מאוד של לאדיסלאב גרוסמן. אני קוראת גם ספרות רוסית בלשון הרוסית. קראתי, כמובן, את צ'כוב, ל־גוגול וכן ספרים משל סולז'ניצין ו־יווטושנקו. בהנאה רבה אני קוראת את שלום עליכם, ביאליק וטשרניחובסקי. אני יודעת כמעט בעל־פה את היצירות של שלום עליכם.

ענת: אני קוראת סיפורת וספרות מקצועית בתחום החינוך.

שאלה: יש לך עניין בקולנוע ובתיאטרון?

אלוף יצחק חופי: לפחות אחת ל־שבוע, אני רואה סרט או הצגה.

ענת: אני אוהבת תיאטרון יותר מקולנוע.

שאלה: נשמעה קובלנה על כח־דלים בחינוך הגופני ועל העדר פעי־לות גופנית מספקת אצלנו. מה דעתך על החינוך הגופני?

אלוף יצחק חופי: החינוך הגופני — לקוי. אין תודעה. תוך זמן קצר מאב־דים אנשים רבים את הנעורים שלהם. והרי אדם יכול לשמור על כושרו ה־גופני בהתעמלות ובפעילות גופנית עצמית. לא צריך להקדיש לכך יותר מחצי שעה ביממה. הליקוי בחינוך ה־גופני מתחיל בבית־הספר. לא מחבבים את הספורט על הנוער. הייתי מכליל זאת במסגרת לימודי־חובה עם מב־חנים.

ענת: בתור מורה אני אומרת, ש־ילדים יושבים הרבה זמן ולומדים. לפחות שעה אחת בכל יום צריך לקיים, במסגרת הלימודים בכל הכי־תות, משחקים ופעילות גופנית. בקי־בוצים הדבר יותר מפותח. בעיר זה מוזנח.

●●● שיהיה נעים לחיות

שאלה: כאיש־בטחון ותיק — למה אתה שואף בחיים?

אלוף יצחק חופי: למרות שאנו אנשי־צבא השאיפה שלנו היא — ש־יהיה שלום. הדבר השני שאני שואף אליו — ולצערי, אנו רחוקים מאוד מזה גם בגלל גורמים אובייקטיביים — שיהיו לנו מדינה וחברה אשר בהן לא רק חשוב לחיות, אלא גם נעים יותר לחיות. קליטת העליה היא אחת הסיבות שאיננו מצליחים להגיע ל־מדינה מתוקנת יותר מבחינת נוהגי־חברה רצויים. למרות זאת, עלינו לד־אוג לכך, שהעליה תהיה גדולה יותר ככל האפשר.

"בולוורקר" הופך נערים לגברים של ממש"

ג'אן טקסיר (מר צרפת) אומר

„בגיל 18 היה לי מבנה גוף טיפוסי לנער: גבוה (1.80 מ') ורזה (67.5 ק"ג). התחלתי להשתעשע במשקולות ומכשירי הרגול, אך התוצאות היו מאכזבות. והנה גיליתי את הבולוורקר. התקדמותי היתה מדהימה כבר מן ההתחלה. התחלתי להוסיף במשקל ותוך זמן קצר נעשה כל גופי מוצק ושרירי: כתפיים רחבות יותר, חזה מלא, מתניים בצורת V זרועות ורגליים שריריות. לבניית גוף גברי אמיתי — אין מתחרה לבולוורקר".

בולוורקר מבטיח תוצאות שתוכל לראות ולמדוד, לאחר שבועיים בלבד של אימון יומי קל בן 5 דקות אחרת לא תשלם מאומה.

כן, זה נכון. בפחות זמן שהינך צריך להתגלח, בולוורקר יכול „לבנות" לך גוף של גבר אמיתי. גוף שגברים ונערות מעריצים. רק 5 דקות ליום נדרשות כדי להפוך זרועות חלושות לשריריות; ליאזר חזה עמוק ושרירי, להרחיב כתפיים, להקשות כפלדה את שרירי הבטן, לפתח מתניים וירכיים מלאות כח. תוצאות שתוכל לראות ממש בראי ולוודא בסרט מדידה — כל זה מובטח לך תוך שבועיים, או שלא תשלם מאומה.

ג'אן טקסיר הוא סטודנט בסורבון. הוא הוכתר בתואר „מר צרפת" ב־1969. מידותיו: גובה 1.80 מ'. משקל 88 ק"ג. היקף חזה 1.20 מ'. רוחב כתפיים — 52 ס"מ. היקף השריר — 43 ס"מ. היקף זרוע — 30 ס"מ. היקף מתניים — 82 ס"מ. היקף ירכיים — 60 ס"מ. שוקיים — 40 ס"מ.

© Mailex (Israel) Ltd

שובר הזמנה לנסיון חינם

שלח עוד היום לנסות בביתך את הבולוורקר במשך 14 יום חינם

אל: מיילקס (ישראל) בע"מ רח' המלאכה 3 איזור התעשיה, חולון 58—851 טל. 843185

סמן בתוך המסגרת איזו הצעה אתה מעדיף:

☐ כן, אבקש לשלוח אלי את הבולוורקר לתקופת נסיון של 14 יום חינם. אם לאחר שבועיים של אימון נוח, פשוט ויעיל בעזרת הבולוורקר לא אהיה שבע־רצון (ומופתע) מן התוצאות, אשלח אליכם בחזרה את הבולוורקר ובכך יסתיים העניין. אולם אם ארצה להמשיך בתכנית האימון בעזרת הבולוורקר, כפי שעשו זאת אלפים שניסו את המכשיר לפני, אני רשאי להשאיר את הבולוורקר אצלי תמורת תשלום של 29.— ל"י שישולם בעבור 14 יום לאחר קבלת המכשיר וכן 6 תשלומים חדשיים נוספים בני 20.— ל"י כל אחד (סך הכל 149 ל"י) או שתוכל לחסוך 15.— ל"י ולשלם סך 130.— ל"י בלבד במזומן בתום תקופת נסיון החינם של 14 יום.

☐ אני מצרף המחאה בסך 125.— ל"י (חסכון של 5.— ל"י כרכישת מזומן). אני רשאי להחזיר את הבולוורקר בתום 14 יום ולקבל את כספי בחזרה.

התשלום: במשרדי מיילקס או בסניפי בנק לאומי לישראל.

שם משפחה ______ חתימה הכרחית

שם פרטי ______ עיר ______ רחוב ______ מס' ______

מס' תעודת זהוי ______ גיל ______ מיקוד ______

מעריב 3.8

את נגד הכל?

חלילה, גם אנחנו לא!

בארבע השנים האחרונות
ניסינו לשנות, לקדם, להגשים דברים
שאת ואנו מאמינים בהם,
וכל זאת – מבפנים.

חלק ממטרותינו – הושג.
בחלק – טרם הצלחנו,
ואנחנו עדין ממשיכים.

את יכולה לתת לנו תנופה,
לעזור, להגשים את שאת
ואנו חולמים עליו.

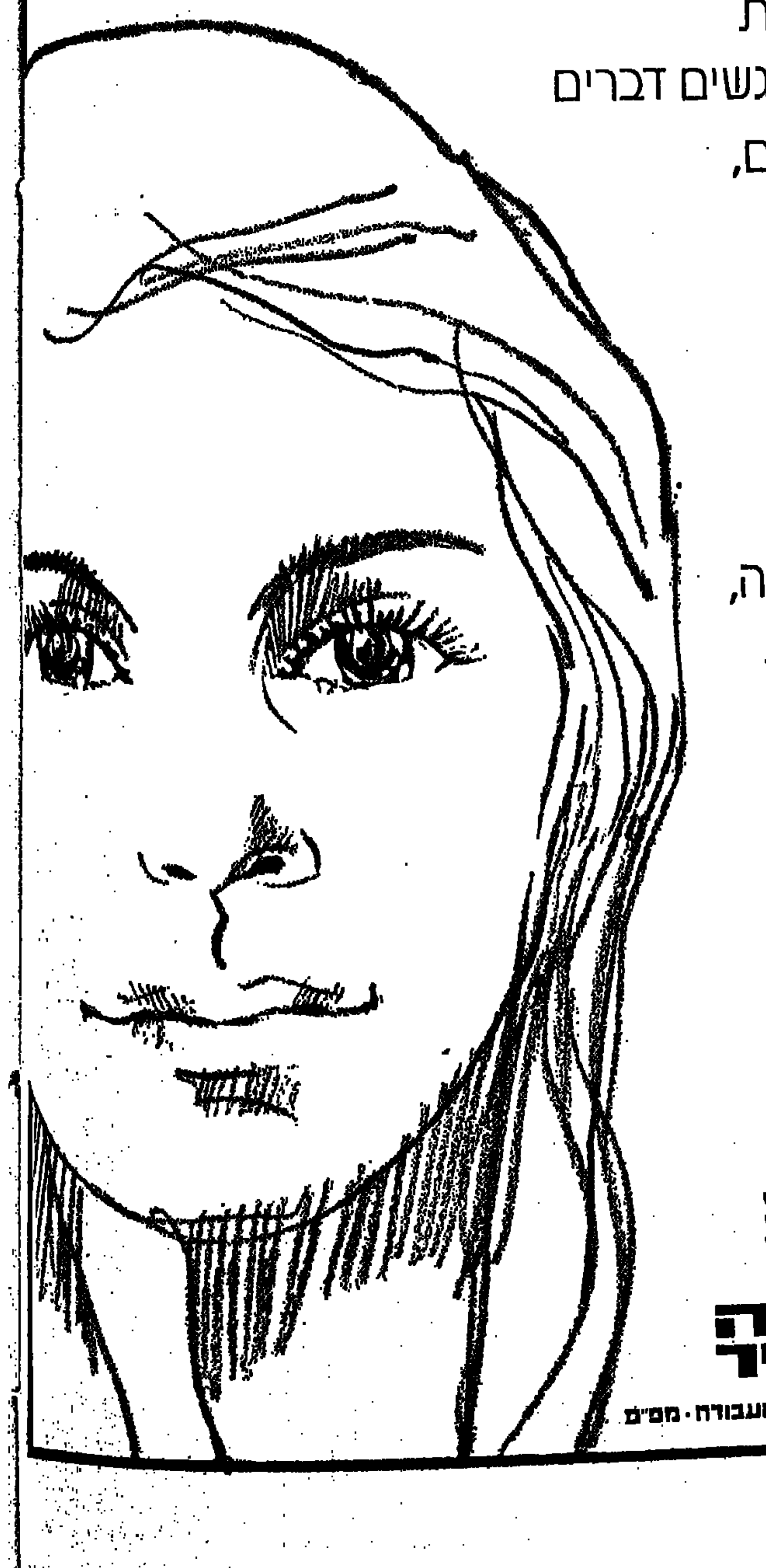

ביום הבחירות להסתדרות

בואי עם הצעירים באמת

המטה הצעיר
של המערך/העבודה·מפ"ם

„אדיבות"

מאת צדוק אשל

ארנולדו עצר ליד הכניסה למשרד ונשם נשימה עמוקה. „עלי לשלוט ברוחי", אמר בליבו. חלילה לו להתפרץ, לגדף את הפקיד, להעליב את המזכירה, לחבוט בשולחן. הוא לא יתנהג בפראות, הוא אדם מתוגן.

אתם יכולים לצחוק, אבל ארנולדו הוא ציוני. אדם שעלה לישראל להשתקע בה. כך הצהיר לפני השליח שמילא שאלונו, כך סיפר לשכניו ה„גויים" שהביטו בו בשמץ תמיהה על שהוא עוזב רובע שקט ומולידי ונוסע לחפש מולו מעבר לים. כך גם חשב כשדרכו רגליו לראשונה במשרדים המטפלים בעולים. מכאן ואילך הסתבכו הדברים.

זה התחיל בקבלת־הפנים החמוצה שקידמה אותו כאשר הדירה שהובטחה לו מראש, ואשר עבורה שילם דמי־קדימה בארץ מוצאו, לא היתה.

בפגישה ראשונה סיפר לו הפקיד שחל איחור בבניה. כעבור חודש רמז לו שיש גם בעיה של שינוי במחיר — הסכום שנקבע בחוזה אינו ריאלי. המחירים עלו, ועליו להוסיף אלפים אחדים.

כשטען ארנולדו שיש בכך הפרת חוזה, הוכיחו לו כי הצד השני היה זהיר בניסוח סעיפי החוזה. אם רצונו בדירה עליו להוסיף כפי שנדרש. כשביקש הלוואה לכיסוי ההפרש נדרש להביא ערבים ולהתחייב על ריבית. כאשר עשה זאת הובהר לו, שעתה אין עוד דירות פנויות באותו אזור ועליו להסתפק בדירה שכורה או לעבור להתגורר עשרים קילומטר צפונה.

גם בעניני פרנסה נתגלו קשיים. ארנולדו התגיתני תיאר לעצמו, כי עליה קשורה בחבלי קליטה, אך לא יכול לשאת את חוסר האדיבות במשרדים שאליהם פנה. הוא בא ממדינה שבה אנשים אינם נחפזים. כאשר הם נפגשים זה בזה הם שואלים לשלום האשה והילדים, מגלגלים שיחת רעים ורק אחר־כך ניגשים לעצם העניין. כאן, בישראל, נדמה היה לו כאילו איש אינו „שם עליו". כאן הפקיד לוגם את התה שלו ואפילו אינו טורח להזמינו לשבת. כאן הוא כלום, אפס. האדישות והלא איכפתיות פגעו בו קשות, תיסכלו אותו, עד שגמר אומר לארוז חפציו ולחזור לארץ מוצאו.

ההחלטה עלתה לו בדמים. יודע היה כיצד מסתכלים בקהילה קטנה על היורדים מישראל — עליהם לעמול קשה עד שיוחזרו למעמדם בקהילה. והוא גם חרד מפני הצפוי לו בענייני הפרנסה.

לקראת עלייתו חיסל שם את העסק ומכר את הדירה. עכשיו יצטרך להתחיל מחדש. גם אשתו וילדיו כבר החלו מתרגלים לשפה העברית. ברצון היה נשאר כאן אילו רק היו הפקידים מתנערים מאדישותם, מנסים להיות אדיבים, מבקשים לעזור לו באמת ובתמים. רק יושיטו לו אצבע, והוא יחזיר את כרטיסי הטיסה.

בסתר ליבו קיווה שאמנם כך יהיה, ולכן משנתקרב אותו בוקר למשרד העליה נעצר קמעה, נשם נשימה עמוקה ונכנס פנימה. היתה שעת בוקר מוקדמת, רק אנשים מועטים הסתובבו בפרוזדור, לא נראו תורים של מצוררמים.

„החלטתי לעזוב את הארץ, לרדת", הכריז ארנולדו. הפעם הפקיד לא שתה תה, לא דיבר בטלפון, לא היפנה אליו גבו באדישות מופגנת, רק נטל את תיקו ועבר עליו בחטיפה. אחר הרים אליו זוג עיניים נבונות. פניו הביעו אהדה ובלבו של ארנולדו בערה תקווה: הנה הפקיד שתיעניין בגורלו, יטפל בו ויעשה הכל כדי שיישאר בארץ. פקיד זה לא יתן לו לרדת.

„בוא אחריי" אמר לו הפקיד, קולו היה אדיב. אפילו ידידותי. הם עלו קומה ושם הצביע הפקיד על הכיוון. „תלך, בבקשה, לאורך הפרוזדור, ישר מכאן שמאלה, חדר 319. שם יושב הפקיד המטפל בסידור היורדים. תצטרך להחזיר לו את תוצאות העליה ותשלומים אחרים עבור שרותי מרכז קליטה. הוא יעניק לך אישור מתאים לעזיבת הארץ. „נסיעה טובה אדוני" והפקיד אפילו לחץ את ידו.

איזו אדיבות! - איזה יחס!

ניתקעת
בפריס? בלונדון? בוושינגטון?

שמגר

חברת ש.מ.ג.ר גאה להודיע על הענקת 2 שרותים בינלאומיים בלעדיים למנוייה:

● **שרותי רכב וגרירה בחו"ל**
מנוי בש.מ.ג.ר הנוסע לחו"ל עם מכוניתו יוכל להעזר, במקרה של תקלה, בשרותי גרירה ועזרה ראשונה בדרכים ברוב ארצות העולם — במסגרת הסדר מיוחד בין ש.מ.ג.ר לחברות דומות בחו"ל.

● **הנחות בשכירת רכב בסוכנויות אוויס**
מנוי בש.מ.ג.ר זכאי להנחה של 10% בשכירת רכב בכל סוכנויות אוויס בארץ ובחו"ל.

ללא שינוי במחיר וללא כל תשלום נוסף על דמי המנוי השנתיים בסך —.36 ל"י

לכ' ש.מ.ג.ר
שרותי מכוניות גרר בע"מ
ת.ד. 871 תל-אביב
אבקש להצטרף כמנוי בחברתכם.
רצ"ב —.36 ל"י דמי מנוי לשנה
+5 ל"י דמי הרשמה. סה"כ —.41 ל"י
שם ומשפחה ______
ת.ז. ______ טל. ______
כתובת ______
סוג הרכב ______
שנת ייצור ______
מס. רישוי ______
תאריך ______ חתימה ______

אם גרר - אז שמגר
שרותי מכוניות גרר בע"מ
רח' יצחק שדה 36 ת"א. טל. 30440 • מיסודו ובפיקוחו של אגוד המוסכים בישראל

Black & Decker

חסוך כסף!

כַּסַּח את דשא ביתך בעצמך

שכר הגננים עולה ועולה משנה לשנה - לכן עשה זאת בעצמך בעזרת מכסחת דשא של בלאק אנד דקר.

בקנותך עכשיו מכסחת של בלאק אנד דקר תחסוך תשלומים נוספים לגנן ותמשיך לחסוך במשך שנים רבות.

LR 300 מכסחת עם

מנוע בנזין - במקום ~~700~~ ל"י - רק 498 ל"י

מכסחת דשא על בנזין עם מנוע העוצמה מתוצרת בריג'ס אנד סטרטון 3½ כוחות סוס. הלהב הסיבובי ניתן לוויסות ע"י מתג הנמצא בידית. 4 גלגלי גומי גדולים הניתנים לשינוי גובה. ידית מתקפלת.

D 484

במקום ~~300~~ ל"י

רק 225 ל"י

D484 — מכסחת דשא סיבובית מובחרת — בעלת בידוד כפול עם נתיך אוטומטי. המכסחת מסוגלת לפעול כראוי בכל סוג של קרקע, ישר או בלתי ישר. הפעלתה פשוטה וקלה ונעשית בעזרת יד אחת בלבד. גובה החיתוך ניתן לוויסות. המגן המצורף שומר על האדם המפעיל בפני אבנים עפות. 400 ווט. ½ כ"ס.

D 489 - במקום ~~600~~ ל"י

רק 450 ל"י

D489 — מכסחת דשא לעבודה מאומצת ביותר — ידועה באיכותה המעולה.

כוללת מתג משיכה המורכב על ידית מתקפלת הניתנת לויסות. כל מכסחת מסופקת עם מיכל אוסף. הלהב הגלילי יוצר 7800 חיתוכים בדקה ונותן תוצאות מקצועיות — דשא חלק וישר. מנוע העוצמה הוא בעל בידוד כפול וכולל נתיך אוטומטי ופעולתו שקטה. 500 ווט. ⅔ כ"ס.

חינם!

15 מטר כבל מאריך

לכל מכסחת חשמלית

בלאק אנד דקר

היצרן הגדול ביותר בעולם לכלי עבודה חשמליים והחברה הבינלאומית היחידה בארץ המפעילה תחנת שירות ויעוץ. תחנת השירות של בלאק אנד דקר מאוישת על ידי מהנדסי יצור מאומנים, המצוידים בידע, בנסיון ובכלים להגשת שירות מהיר ונאמן.

בלאק אנד דקר משתדלת באופן מתמיד ליצר את המוצר הטוב ביותר ולתת את השירות המהיר ביותר. אם אתה חושב שלא השגנו מטרה זו — אנא כתוב ישירות למנהל החברה בישראל, רח' מרדכי 50, תל-אביב, טלפון 36811, 38656.

להשיג בכל חנויות הכל-בו של המשביר לצרכן | בכל-בו שלום ובכל חנויות שקם

המשביר המרכזי ובחנויות למוצרי חשמל

תל-אביב: טכנו גלוב, דרך פ"ת 1; דגם, הגדוד העברי 10, קרלשטט, דרך פ"ת 17 גן שחר, דרך פתח-תקוה 8; ציפ עץ, רח' הרצל 125; כל בו אחים מהתיקון, פינקס 33. יהוד: רז'נה, קבוץ גלויות 11. אשדוד: סלון איגנוס, רח' רמב"ם 45. רמת אפעל: כל בו לגינה ולבית (תדהר) מרכז מסחרי. רמתיים: יצחק בגן, דרך השרון הוד השרון. הרצליה: מאיר פרץ, מרכז מסחרי נוף ים; אחים רוקס, המעפילים 7. כפר סבא: שרות לתעשיה, רח' ירושלים 27. חיפה: סלע, העצמאות 25, אחים ברשצקי, עצמאות 49. קרית מוצקין: פרנקל זאב, רחוב השופטים 29. נהריה: טכנו מוטור, כיכר העיריה. עפולה: גלולי את גוטליב, רח' הנשיא. חדרה: החקלאי, רח' הלל יפה 7. ירושלים: חזן ושות' אבן ישראל 6; ורשבסקי, יפו א/42. גדרה: בראון מיכאל, הרצל 3; חכל לבניין, ויצמן 17. באר-שבע: לוד ברנה, מורדי הגטאות 70; אורו נגב, טרומפלדור 90. אשקלון: בית פאר, מרכז נפתי.

הכותל המערבי לקראת שנת 2000

(סוף מעמוד 9)

היסטורי של הרובע היהודי, בחזיתו הנשקפת לנוכח הר הבית. ונשאלת השאלה: האם אנו רשאים „למחוק" קטע שלם בהיסטוריה בת מאות שנים של ירושלים, ולוא גם בתקופה כי תקופתנו, שבה אנו מעוזים הן לחשוף את ירושלים העתיקה מלפני אלפיים שנה והן לבנותה מחדש? יתר על כן, תוך בנייה זו מציעה התכנית לכסות כליל את הצוק הנישא של הרובע היהודי ולהעלימו. יש חוקרים הסבורים, שעל צוק זה היתה בנויה מצודת החקרה של תקופת החשמונאים, ו־עצם מעמדו כיום בטופוגרפיה הירושלמית הוא עדות להשתייכותה ה־רציפה של ירושלים לתקופה קדומה כל־כך. אפילו בלא להסתייע בסברה זו ברור, שמראה הרובע היהודי הנישא, עם הצוק, לנוכח הר הבית, הוא אחד המחזות המרשימים של העיר העתיקה, שספק אם מותר לוותר עליו.

כמו כן אפשר לשאול בעניין נקודת־המוקד של התכנית המוצעת, דהיינו בעיית החזות האסתטית, המייצגת את קדושתו של הכותל המערבי עצמו. עד 1967 הומחשו קדושת הכותל ועוצמת הרגשות שהוא מעורר בלבנו, מ־בחינה ויזואלית־אסתטית, בכיכר הצרה הזעירה הכלואה בין חומות, תוך קירבת מגע־יד לאבנים הגדולות העתיקות; מעין בית־כנסת מופלא שתקרתו שמיים. היה זה „כותל העניים", אבל דווקא משום כך ניתה לידו תחושה של אינטימיות והתייחדות ותפילת גם רגשי־התנשאות; מקום קדוש באמת. כראה זה נכחד. מאז מלחמת ששת הימים, הכותל הוא „כותל ה־קוממיות" — מקום התכנסות לקהל־המונים, סמל לא רק לתחינה מייחלת לגאולה, אלא גם להתחיותה של ישראל עצמאית — אלא שעודנו חסר צורה, מבחינה אסתטית. האם אפשר לגשר בעתיד בין חוויית ההפנמה, ההתייחדות והתפילה האישית, לבין הפתיחות הנדרשת להתקהלות עממית המונית? או אולי אין כל דרך ללכד את שני הקטבים הניגודיים, ואנו נאלץ לוותר על אחד מהם? האם אפשר בכלל למצוא פתרון אדריכלי לשאלה כיהותית, קשה וחמורה זו?

על שאלות כגון אלו, ואחרות מסוג, אנו חייבים להשיב, בבואנו לדון בתכנית המוצעת לאזור הכותל המערבי. במסגרתו של דיון ציבורי. שכן היא באה לעצב את דמותה של ירושלים, באתר הקדוש ביותר לעם ישראל, לא רק לדורנו, אלא גם לדורות הבאים. זו תכנית מוצעת של המאה העשרים, לקראת שנת 2000, ועלינו להיות מודעים לכך, שהיא אף מיועדת, לפחות מבחינת תחושת אחריותנו, למאות השנים של המאה ה־עשרים־ואחת.

ברכות על כוס בגרוזיה

(סוף מעמוד 31)

דחפנו חמישיות־רובל ספוגות־זיעה לידו הקפוצה של הטייס. הסטודנטים אכן עזרו לארכיאולוגים של האקדמיה למדעים של גרוזיה בעבודת החפירות. זו היתה עבודה לא קשה, מעניינת ונעימה. הגרוזינים מכבדים מאוד את עברם ומתחילת הבוקר נהרו איכרים רבים אל המקום להזין את עיניהם בחפירות. הם זנחו את עבודתם בשדה והביטו שעות על גבי שעות, כמוקסמים, באדמה שנפערה לפניהם על־ידי החופרים.

קרוב לשעת שתיים הגיעה למקום החפירות משאית עמוסה יין ומזון. בשעה שהטבח בישל את בשר החזירים, הכבשים והעופות שרו האיכרים, הסטודנטים והארכיאולוגים יחדיו שירים מתמשכים, מתקתקים כיין הגרוזיני. הגרוזינים אוהבים לשיר ומיטיבים לשיר.

בשעה ארבע ישבנו אל שולחן ארוך, עשוי לוחים, שהורכב במקום. היין נמזג מחביות לקופסאות של שלושה ליטרים, ברכות רבות על הכוס הושמעו לכבוד האורח — אני — לכבוד הסטודנטים אוהבי התורה, לכבוד האיכרים אוהבי העמל, לכבוד הארכיאולוגים והמדענים הנבונים, ואף לכבוד החובע המחווי הכל־יכול שאיש לא ידע כיצד הופיע גם הוא והסב אל השולחן. החגיגה נמשכה ונמשכה, ובסופה קם על רגליו זקן גרוזיני והחל להשמיע ברכה על הכוס לכבוד סטאלין.

■

אי שלא ישתה לכבוד סוסו שלנו — הכריז הזקן בהביטו בי — מגיע לו שיטול לתהום!" „איי־איי־אי — אמרתי אני לשכני, מזכיר הוועד המחוזי של הקומסמול — הזקן הזה מתנהג בניגוד לקו המפלגה ואתה אינך עושה דבר. אם ידעו על כך במוסקווה לא יהיה טוב אף לאחד מכם!"

פני המזכיר המרמרו. הוא אמר משהו בגרוזינית בקול רם ומאיים, וכמה אנשים קרבו אל הישיש וסילקו אותו מן השולחן.

סביב השולחן נשתררה דומיה ואני הצטרפתי להרמת כוס לכבוד המלך הגרוזיני האחרון.

כשחזרתי למוסקווה נודע לי, כי בינתיים פלשו יחידות צבא סובייטיות לצ'כוסלובקיה, כי עלי להחזיר את מפתח חדר מנהל המחלקה שלי, וכי „הסטודנט" נסגר משום שאף גליון אחד שלו טרם ראה אור. שם, „למעלה", שקלו והכריעו כי טרם הוכשרה השעה להוצאת עתון לנוער.

(מרוסית: יעקב שרת)

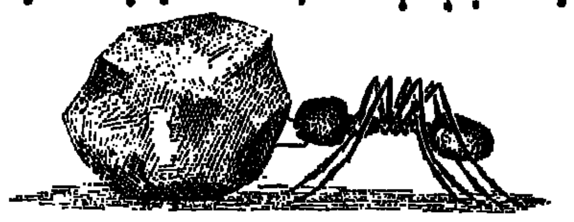

לֵךְ אֶל נְמָלָה... רְאֵה דְרָכֶיהָ וַחֲכָם

משלי, ו' ו'

אל תחכה לעיצומו של החורף-
דאג כבר עתה, רכוש תנור מס' 1

תנור של אויקל

חדש!!!

תנור קמינה תוצרת בלגיה

מבחר תנורים בסיגנון קלאסי או מודרני מהטובים בעולם.

שרות ואחריות:

אויקל בע"מ הנדסת חימום ואיוורור

רח' פינסקר 70, ת"א • טל. 283236-7-8

מכירה ופרטים אצל סוכנינו

תל-אביב: אויקל, פינסקר 70, ת"א. טל. 283236/7/8. חדרה: שויצר, רח' הרברט סמואל 68, טל. 22112
ירושלים: גלעדי, רח' ריבלין 8, טל. 227988. נתניה: מיקי, רח' הרצל 35, טל. 23097
חיפה: למפל, רח' מוריה 126, טל. 241200. רמת־גן, בני־ברק, גבעתיים וקרית אונו: גוטמן, רח' עוזיאל 110, טל. 746838
קרית שמונה: עזרא, אזור התעשיה, טל. 40157. פתח־תקוה: זיוף, רח' ברקוביץ 4, טל. 913646
טבריה: „כלי", רח' אלחדיף 1, טל. 20602. כפר־סבא: כהן, רח' ויצמן 84, טל. 923916
עפולה: ברס, רח' ירושלים 11, טל. 22688. רמת השרון וגוש תל־מונד: סיגנל רמת־השרון, סוקולוב 60, רמת השרון, טל. 776661
נהריה: אלישע, מרכז מסחרי 17, טל. 920139
עכו: פלג, רח' הרצל 18, מרכז רסקו, טל. 911966. הרצליה, ראשון־לציון, רחובות: אחים צור, טל. 777358
קרית מוצקין: פלג, שד' שופטים 12, טל. 717349. גדרה, אשדוד, אשקלון וקרית גת: בולקה, טל. 051-91107
קרית טבעון: פישר, רח' אלונים 11, טל. 931010
פרדס חנה, זכרון יעקב: מושונוב, רח' שמשון כרכור טל. 77349. באר שבע והדרום: שלח, רח' הרצל 72 ב"ש, טל. 2167

לאנשי ההתישבות העובדת: קנה בארגוני הקניות הארציים.

לתשומת לב!

ג'ב' קורה

מגלה עתידות ידועה אינטרנציונאלית

מהטלוויזיה הישראלית תנחש לכם את עתידכם (שמחות וצרות). בקלפים, כף היד, כתב, חול, אש, אסטרולוגיה. ג'ב' יכולה לתת לכם יעוץ (עזרה) בנשואים, אהבה, כסף ומחלה. מראיינת בימים א', ב', ג', ד', ה' ת"א, רחוב נאולה 19, קומה ב' (אלנבי־מוגרבי), בין השעות 11-19.

מוזיאון ישראל, ירושלים

אירועי השבוע

„מפאתי מערב" — סרט מחווי יהודי מארוקו: חיי יום־יום ב„מלאח", בערים הגדולות, בהרי ה־אטלס ובגבול מדבר סהרה, יוקרן למבקרים: בימים א', ג', ד', בשעה 4 אחה"צ (בעברית) ובשעה 5 אחה"צ (בצרפתית), בימים ב', ה' בשעה 11 לפנה"צ (בעברית) ובשעה 12 בצהריים (בצרפתית).
„עיצוב באדריכלות בעזרת מחשב" — סרט מוקרן בביתן העיצוב: בימים א', ג', ד', ה', בשעה 3 אחה"צ, בימי ג' בשעה 7 בערב.
„הדגמת גרפיקה אינטראקטיבית באמצ־עות שמוש במחשב GT 40" — בביתן לעיצוב. יום ג' 7.8.73 בשעה 4.30 אחה"צ.

יום ב' 6.8 **הדרכה מיוחדת** בתערוכת „חיי היהודים במארוקו" גב' אביבה מילר־לנצט

יום ה' 9.8 3 ו־5 אחה"צ **מועדון הסרטים של אגף הנוער** „אופני השחקנים"

תערוכות

חיי היהודים במארוקו (אולמות ספרטוס, גולדמן־שורץ, ויינשטיין)
מבוא לעיצוב (ביתן לעיצוב ע"ש איזידור ושרה פלבסקי)
מחזור המטבעות בא"י מאמצע המאה ה־ד' לפסה"נ ועד ימינו (ביתן המטבעות)
תלמידים יוצרים — מאגפי נוער במוזיאוני ישראל (אולמות סאקר — בן־שלמה)
כתובות מספרות — תערוכה מיוחדת ברוקפלר.
פיקאסו וסביבתו (אולם כהן)
דוגלס הובלר (ביתן בילי רוז)
שלמה קורן/סלים (רחבת אידה קראון)

מוצג מיוחד

שטיח נוי לבית־כנסת, תורכיה, המאה הי"ז
מתנת נור רוברט פרנסס ובניו, לונדון

הרשמה לחוגי תשל"ד

במשרד אגף הנוער בימים א', ב', ד', ה', בשעות 10—12; 2—4. כרטיס חבר לילד: 3 ל"י. דמי חשתת־פות לשנה: 48 ל"י (תשלום מראש).

שעות הביקור

ימים א', ב', ד', ה'	10 לפנה"צ — 6 בערב
יום ג' היכל הספר	10 לפנה"צ — 10 בערב
מוזיאון ישראל	4 אחה"צ — 10 בערב
מוזיאון רוקפלר	10 לפנה"צ — 6 בערב
יום ו', שבת	10 לפנה"צ — 2 אחה"צ

כרטיסים לשבת נמכרים בימי החול בקופת המוזיאון
הספריה פתוחה לקהל בימי חול בשעות הביקור
חדר עיון לגרפיקה:

ימים א', ב', ד', ה', ו'	11 לפנה"צ — 1 אחה"צ
יום ג'	4 אחה"צ — 8 בערב

הקונגרס העולמי השישי למדעי היהדות

יתקיים בין התאריכים 13—19 באוגוסט 1973,

באוניברסיטה העברית בירושלים.

הרישום וחלוקת החומר ייעשו בבנין מייזר שבקרית האוניברסיטה במועדים דלקמן:
— יום ראשון, 12 באוגוסט 1973
— בין השעות 16.00—20.00.
— יום שני, 13 באוגוסט 1973
— בין השעות 08.30—16.00.

הפתיחה החגיגית של הקונגרס תתקיים ביום שני ה־13.8.73, בשעה 5.00 אחה"צ ב„בנייני האומה", ירושלים, במעמד נשיא המדינה, **פרופ' אפרים קציר.**

הזמנות לפתיחה יחולקו בשעת הרישום. דיוני הקונגרס יתקיימו בקרית האוניברסיטה העברית בירושלים, החל מיום שלישי 14.8.73 בשעה 8.30 בבוקר. למרצים נשלחה הודעה על מועד הרצאתם והם מתבקשים לאמת את המידע שברשותם בעזרת תוכנית הקונגרס המחולקת בתיק המשתתף.

ניתן לרכוש כרטיסי־השתתפות יומיים בדוכני המודיעין של הקונגרס.

אל תצבעי את ילדך באדום, ירוק, וסגול.

יוד מחטא. אבל גם מלכלך וגם צורב. ואלצנו להשתמש בו כאשר לא היה טוב ממנו אך עתה יש... "סביעור" משחת חיטוי נעימה. המרגיעה כאב באופן מידי. כרחבי חבל בבשו משחות כ"סביעור" את מקום היוד. כי הן מרגיעות כאב ואינן מוסיפות לו. האם אין זה הטיפול הנכון לילדך? מוטב שתמצא שפופרת "סביעור" בארון התרופות. ובצאתך לטיול, ליתר בטחון, קחי איתך "סביעור".

רשיון משרד הבריאות מס' 0337/086

להשיג בבתי המרקחת

מוצר של אבביץ

סביעור – לטיפול בפציעות ובכוויות

המכשיר המתאים

לפתרון בציות האוורור שלך ב־

■מגורים ושרותים ■מטבחים ■אולמות ■מסעדות ■משרדים ■מרתפים ■מקלטים ■מעבדות ■מבני חקלאות ■חדרי חושך

מאוורר דו־כיווני דגם קיר
מאוורר לשרותים
VORTEX – MAGICFILTER – מוציא עשן וריחות מטהר אויר
מאוורר דו־כיווני דגם חלון
מפוח יניקה
מאוורר לתעשיה ולחקלאות

פרטים ויעוץ **דיב** סוכנויות בע"מ רח' בן־יהודה 234 ת"א טל. 446437
מפיצים: ירושלים: פ. ברגידה רחוב שלומציון המלכה 7 טל. 233030
חיפה: חשמל סגלים רח' ביאליק 7 טל. 884718
באר שבע: מכנו רח' הדסה 68 טל. 2010

הסוכנים הבלעדיים של Vent-Axia אנגליה
vortice איטליה

פרסום מבס

סייטומאק

שטיחים מקיר לקיר
כיסויי רצפות וטפטים

יחידים במינם בעולם

שפע של צבעים ודוגמאות מרהיבות מיועדים לדירות עילית, בוטיקים ומסעדות.

* רחיץ
* מבודד חום (וקריר בקיץ)
* אינו משאיר כתמים
* שימוש פנימי וחיצוני

חדיש: טפטים מאזבסט וקטיפה

רח' פרישמן 15 תל־אביב. טלפונים: 249286/9

■ קיטנת ■
„הוד הכרמל"

הר הכרמל חיפה

קיטנה יומית ופנימית

מחזורים א'—ב' מלאים

נותרו מספר מקומות במחזור ג'

14.8 — 30.8

●

פרטים: „הוד הכרמל" רחוב דניה 25 חיפה טלפון: 253901

קול המון

(סוף מעמוד 4)

של רפ"י לחיק תנועת־האם שלח ול־הקמת מפלגת העבודה (שקשרה מחדש את „החוט המשולש" ההיסטורי: ה־מא"י־אחה"ע־רפ"י) וליצירת המערך ה־גדול הגדול עבודה־מפ"ם, וכך אנו עדים עתה להרחבת הגוש הימני בדמות ה„מערך מול מערך".

רבים התומכים ב„מערך מול מערך" מתוך סלידה מפיצול יתר. יש המתייבים את הקמתו מתוך תקווה, שמצב זה יוצר, אולי לראשונה, אפשרות של אל־טרנטיבות לשלטון. אחרים תולים ב־קיומם של שני מערכים תקווה, שהם יביאו לשינוי שיטת הבחירות במדינה, שאף הרוב ב„מערך הפועלי" (חטיבות מפא"י ורפ"י) ורבים ב„מערך הימני" (הליבראלים, כמה מאנשי „חרות", „ה־רשימה הממלכתית", „המרכז החופשי") מחייבים שינוי שיטת הבחירות. אולם למען האמת ההיסטורית חייבים לציין, כי בתחילת שנות החמישים היתה אפ־שרות להקים בכנסת גוש להעברת חוק מוסכם בדבר שינוי שיטת הבחירות. בכנסת השניה הגיעו שתי סיעות — מפא"י ו„הציונים הכלליים" — שהיוו יחד רוב של 65 (מתוך 120) בכנסת, להסכם של הידברות בעניין זה. פנחס לבון (מפא"י) ויוסף סרלין (צ"כ) עיבדו הצעה, שלפיה ייבחרו 90 ח"כים בבחי־רות אישיות אזוריות ו־30 ח"כים ב־בחירות ארציות יחסיות. ראוי לציין, כי לא „הציונים הכלליים" היו הנסוגים הראשונים והראשיים. אישים וחוגים שונים במפא"י של אותם ימים עשו כל מיני תימרונים וגרמו לסחבת עד שה־ענין נשחק ובטל למעשה, אף על פי שמועמדים־לבחירות התנוססו לתפארת סיסמות ובהם התחייבות מפורשת לפ־על למען שינוי שיטת הבחירות.

בשנות המדינה היו נסיונות רבים ושונים להקמת גושים פרלמנטאריים ולאיחודים בין מפלגות. בכנסת הראשו־נה הופיעו המפלגות הדתיות במסגרת של „חזית דתית מאוחדת". תוצאות הבחירות הכלליות במדינה, מאז הכנסת הראשונה (בראשית 1949) ועד הכנסת השביעית (1969), מלמדות, כי חרף ה־איחודים והפילוגים למיניהם הצטיינה המדינה ביציבות רבת מדי, עד כי אפשר שבשמרית היה עודף יציבות ולא הי־רות.

אם סוקרים הרכב הכנסת מראשיתה ועד היום — נתקלים בתופעה מקורית ומיוחדת במינה, דהיינו: בעצם, לא חל בה שינוי מהותי. וזאת — למרות ה־עובדה, שבמרוצת השנים נשתנה הרכב הכוחות המרכיבים את הכנסת. בכנסת הראשונה היוו מפלגות הפועלים (מפא"י, מפ"ם שכללה גם את אחה"ע) — רוב של 65 (מתוך 120), בכנסת השביעית מהווה המערך הפועלי (המורכב מאותם כוחות) מיעוט של 56 (מתוך 120); המפלגות האזרחיות והימניות (תנועת החרות, הליבראלים והליבראלים העצ־מאיים) 31 ח"כים, בכנסת השביעית — 31; המפלגות הדתיות היוו בכנסת ה־ראשונה סיעה בת 16 ח"כים, בכנסת השביעית — 17.

מכאן, שאיחודים וגושים — הם כש־לעצמם אינם מהווים ערובה לעליית שאיפה אלקטוראלית. כאן ראוי להצביע על כך, שבבחירות לכנסת החמישית, כאשר הליבראלים והליבראלים העצ־מאיים הופיעו במשותף מול „תנועת החרות" קיבלו יחד 34 ח"כים, ואילו בכנסת הששית ובכנסת השביעית, כאשר הליבראלים העצמאיים הופיעו בנפרד ולעומתם התייצב גח"ל זכו יחד בלא יותר מ־30 ו־31 ח"כים.

שני אין להתחיל נסיון העבר על העתיד, ייתכן, כי מה שהיה בעבר יהיה בעתיד, אך ייתכן גם שהעתיד יהיה שונה, בלא כל התייחסות לתוצאות הבחירות העכשוויות בולטת הפעם תופעה חדשה, שהיא תופעת בכורה במחנה הימני (האזרחי): הפעם הליכוד הוא רחב מאוד ומדובר לא רק על הצטר־פותו של אישים וחוגים בעלי הכרת ציבורית מובהקת, אלא גם על התחברות של קבוצות ואנשים שגדלו ו־חונכו על תורת תנועת העבודה. זאת ועוד: ה„מערך מול מערך" מתייצב לעיני אזרחי המדינה עם מדיניות ברורה וחד־משמעית (או חד־נשית) בשאלה עקרונית — עתיד הגבולות.

חידוש בלעדי של A&G

התנור החושב עבורך!!!

AUTOMATIC
G.L – GRAND LUX
תנור יוקרה

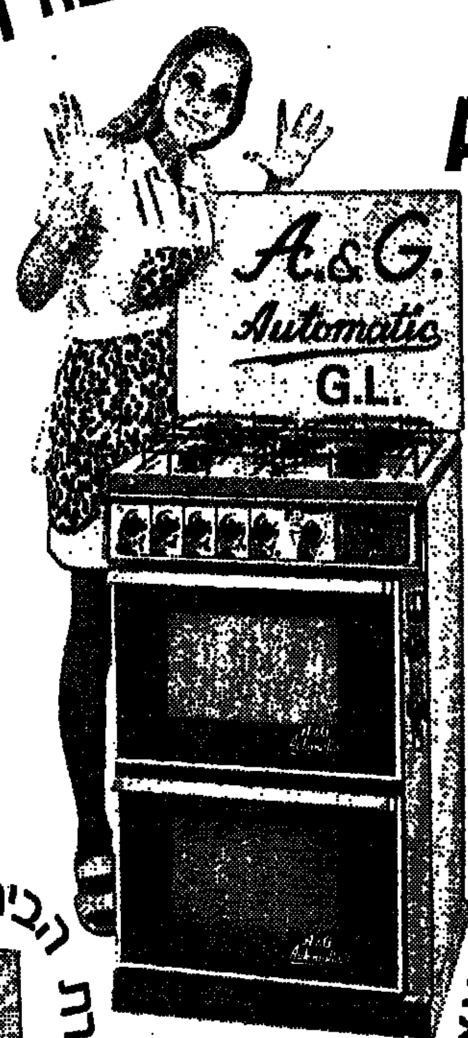

* בעל שעון חשמלי המבצע עבורך הדלקת התנור והפסקת פעולתו לפי הוראותיך וללא נוכחותך.
* היחידי עם 2 תאים אוטומטיים לבישול ולאפיה לפי 2 שיטות שונות.

Automatic G.L. הינו תנור יוקרה מפואר עם 5 מבערי גז, ברוילר אוטומטי, גריל, פלטה לשבת, תאורה פנימית נייד על גלגלים. להשיג במיגוון של פיירקס צבעוני לחזית.

הוא עושה הכל בעצמו!

התנור לעקרת הבית הקלסית!

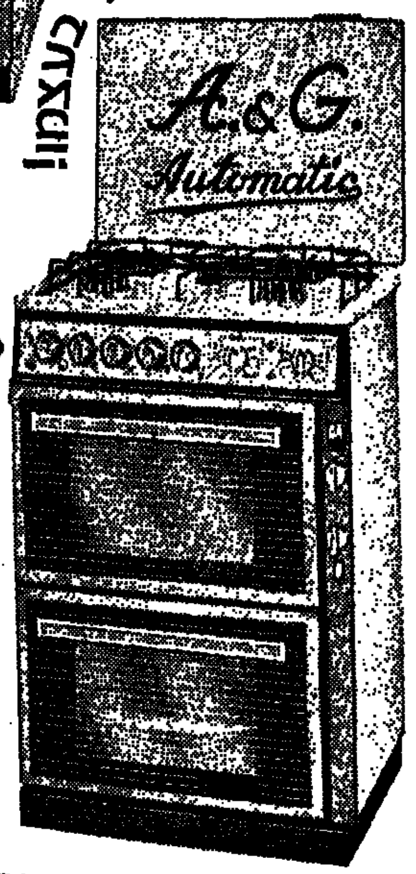

Automatic
התנור הנודע של A & G עם 5 מבערי גז. 2 תאים אוטומטיים לאפיה הפועלים לפי 2 שיטות שונות.

Classic
התנור העונה על כל הצרכים. נפלא בעיצובו עם 2 תאים ו־5 מבערי גז.

לתנורי A & G גימור מושלם–ציפוי אמאיל משובח ע"י "סופראמאיל"

45 שנות נסיון וידע-A&G הטוב ביותר A&G

חולון, רח' שוקר 39, טלפון: 844277; 843163

מערך מול מערך מה אומר הציבור?

(סוף מעמוד 8)

סוחרים בחיפה. רחוב הגליל 32, נוה שאנן חיפה: „יחסי למערך החדש הוא חיובי בהחלט. אני רואה בזה את הסיכוי היחיד לשנות את השלטון הקיים, מבלי לחכות שהוא „יתפוצץ" מבפנים. אני חניך תנועת בית״ר משנת 1929 ורואה במפלגת „חרות" את המפלגה שמבטאת את הדרך עליה חונכתי, לשלמות המולדת, להדר וסוציאליזם עברי. למערך החדש המוצע צריך לצרף את ע״מ והמרכז החופשי וכן זרמים (יוצאי־לח״י), אישים וחוגים שונים אשר הבסיס שלהם הוא אי חלוקת ארץ ישראל מחדש.

בנימין גייפלי, מנהל חטיבת המזון של „כור" ומנכ״ל בית החרושת „שמן", חיפה רחוב דרך הים 17: „אני חושב שכל התארגנות של גופים פוליטיים קיימים, שיש בה כדי ליצור משקל אופוזיציוני קונסטרוקטיבי, ובו זמנית להביא לחיסול עודף המפלגות הקטנות, יש בה ברכה למדינה. זה לא ישנה את צורת הצבעתי. מי צריך להצטרף? כל מפלגה שסבורה, שיש לה נקודות משותפות למצע שיוכן לצורך זה".

„שניווכח פעם ולתמיד"

יהודה בר״ש, רפתן, קיבוץ סעד משיב בקיצור נמרץ, לפי סדר השאלות:

1. „חיובי. נותן סיכוי לאלטרנטיבה לשלטון הקיים, או לאופוזיציה אפקטיבית.
2. לא.
3. המרכז החופשי, שהוא גוף אופוזיציוני ויתן תוספת כוח. ע״מ, ל״ע, והמפד״ל הם חסרי יחוד שהוא וטוב שיצטרפו לאחד המערכים".

ברוך מניב, פנסיונר, תושב באר שבע:

1. „חיובי. אחת המכות של חיינו הפוליטיים היא ההתפצלות היתרה לרסיסי מפלגות. אני רוצה שיהיו 3 כוחות מרכזיים.
2. לא.
3. גח״ל, מרכז חופשי וע״מ הם מועמדים טבעיים. ל״ע מסתייגים בעצמם מן הרעיון, המפד״ל הוא שותף של מפלגת העבודה ואינו מתאים למערך החדש".

מיכאל ציזין, מנהל המשביר המרכזי, באר שבע.

1. „כדאי שניווכח פעם אחת ולתמיד, אם הגוש הימני יכול להיות אלטרנטיבה לשלטון". אם גם לאחר הקמת המערך הימני הוא לא יוכל לנצח ולהרכיב ממשלה, תהיה זו הוכחה שאין הציבור נוטה לשלטון ימיני במדינה.
2. לא.
3. גח״ל, ע״מ, מרכז חופשי.

„איכפת לי רק המדינה"

ישראל פניג, נהג, עלה מבריה״מ לפני שנתיים, תושב באר שבע:

1. לפי דעתי מי שיהיה בשלטון יעשה אותו דבר. לכן לא משנה לי מערך או לא מערך. איכפת לי רק המדינה.

2. עדיין לא הצבעתי בארץ ואין אני יודע איך זה נראה.
3. אינני מכיר עד עכשיו את המפלגות פה ולא מתעניין בזה.

פליקס הירשקורן, קבלן לעבודות עפר, באר שבע.

1. שלילי. אינני מאמין שיצא משהו מהדייסה הזאת. הם לא יסתדרו ביניהם.
2. לא.
3. כבר אמרתי שלא צריך את המערך הזה.

אלברט בן נעים, עובד בסוכנות לדודי שמש באר־שבע:

1. מה זה יתן? אינני מאמין באף מפלגה. אף מפלגה אינה עוזרת לאלה שזקוקים למפלגה.
2. לא.

יעקב אליעזר, מנהל „חמי טבריה", טבריה, מחייב הקמת מערך מקביל למערך מפלגות הפועלים. טוב שיעמוד לפני הציבור כוח מלוכד מול כוח מלוכד. במקום המפלגות המפוצלות והקטנות רצוי שיתגבש במדינה כוח פוליטי מלוכד. הוא סבור כי סביב גח״ל, כציר מרכזי, יוכלו להתלכד המרכז החופשי, ל״ע, ע״מ ואפילו חלק מהמפלגות הדתיות.

יגאל ביפי, פקיד, טבריה, סבור שכבל

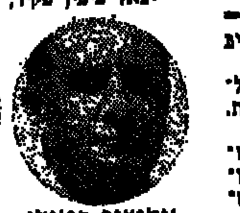

אליעזר רפאלי
ה„מושיע" בא מבחוץ

נחום קלר
„צמצום מספר המפלגות"

שיצומצם מספר המפלגות ייטיב למדינה. אם יתמודדו בבחירות גושים חזקים, מלוכדים סביב בסיס אידיאולוגי ומצע פחות או יותר מוסכמים, יהיה יותר תוקף למערכת הבחירות. הפיצול הנוכחי וריבוי המפלגות הקטנות נותן פתח לקנוניות ולתופעות שליליות אחרות. הקמת המערך הימני תוליך לבסוף ליצירת שלושה גושים פוליטיים בכנסת: המערך של מפלגות הפועלים, המערך הימני והמפלגות הדתיות.

גופר חיים, חקלאי, קבוץ גנוסר, סבור ש„ככל שהמערך הימני יתחזק, ייחלש מעמדו של מערך מפלגות הפועלים. מאחר ואני מעוניין שהכוחות הפועליים יתחזקו בשלטון, ברורה עמדתי לגבי התכנית להקמת מערך המפלגות הימניות, שלא תשנה את צורת הצבעתי".

גרשם לופובסקי, ראש מועצת יסוד המעלה רואה ברכה במערך המוצע שבעקבות השינוי תתנהל המערכת הפוליטית במדינה בנושי מפלגות גדולות ולא על ידי פירורי־מפלגות, היכולות לנצל את מעמדן כלשון מאזניים, כדי להשיג יתרונות ולהכריע בשאלות חיוניות למדינה כולה. הקמת המערך הימני תאלץ את מערך העבודה־מפ״ם להתייחס ביותר רצינות ודחיפות להכרעה בנושאים חשובים והבאת ההכרעות האלה לידיעת הציבור.

ישראל אורעני, מזכיר במועצה המקומית, חצור: „דעתי חיובית. מערך כזה יקטין את מספר המפלגות ותיתכן היווצרות אופוזיציה רצינית לשלטון הקיים. ההרכב? סביב גח״ל, שמואל תמיר, חלקים מל״ע ומע״מ ואף חלק (בעיקר הצעירים) מהמפד״ל, כשהבסיס לכולם הוא חיוב שלמות הארץ. בוודאי שישתנה כיוון הצבעתי".

גבי וינשטיין, מנהל נמל התעופה במחניים, ראש פינה: „אם להיות מעשי, התכנית הזאת נראית לי משונה ביותר. המפלגות שהוזמנו להשתתף במערך הימני טעונות תכונות נוגדות ביותר. איני מאמין שהרעיון הזה יתגשם בטווח הקרוב. עם זאת, כדאי לנסות ולראות מהו השינוי שהקמת מערך כזה יחולל במדינה".

עמנואל מס, עורך דין, טבריה, אינו מאמין שמערך כזה אמנם יכון. בין המפלגות באופוזיציה כיום אין מכנה־משותף פרוגרמטי בנושאים עקרוניים כמו שלמות הארץ.

גם אם יסכימו לכונן מערך רופף, לא יהיה בכך משום גיבוש כוח אלטרנטיבי לשלטון, מאחר שגיבוש כוח כזה חייב להתקיים רק על בסיס תכנית רעיונית מוסכמת.

„סכנה לדמוקרטיה"

דבורה שרת, חברת קיבוץ חמדיה, סבורה כי המערך החדש, אם יקום, יהווה אופוזיציה חזקה. למרות הביקורת החזקה שיש לי כנגד המערך הקיים, אני ראה סכנה לדמוקרטיה בהקמת המערך החדש ולא אצביע בעדו" — אמרה.

חבר קיבוץ אחר, שמואל פר־יתור, בן 25, חבר קיבוץ כפר רופין, מתנגד להקמת המערך החדש מסיבה אחרת: „המרכז החופשי אינו צריך להצטרף למערך החדש, כי כל גדולתו בעצמאותו כמפלגה קטנה. אם המרכז החופשי ימשיך לשמור על אופיו הלוחם — רבים מחברי תנועות הקיבוצים יצטרפו אליו על רקע מלחמתו בשחיתות ובנושאי פנים אחרים" — אמר. מדבריו מסתבר, כי אם יקום המערך החדש, הוא ישנה את החלטתו לגבי אופן הצעה, כי לא יבחר בשום פנים במערך חדש, למרות שתומך במרכז החופשי.

אליהו כוכבי, בן 33 מכפר רופין: „זה דבר מצויין להקים מערך חדש. הדבר ידרבן את המערך הקיים לבדוק את עצמו וזה חשוב". הוא מודה כי עדיין לא החליט כיצד לבחור ולדעתו למערך החדש צריכים להצטרף גם הליברלים העצמאיים.

חבר מקיבוץ נוה איתן, מילק, מתנגד לכך שגם ע״מ יצטרפו למערך החדש. „בקיבוץ שלנו, למשל, יש הרבה חברי רפ״י לשעבר והם לא רוצים שמה שנותר מרפ״י יבלע במערך החדש. אני אישית גם לא מאמין בסיכוי ממשי שהמערך החדש יקום, למרות שלדעתי צריכה לקום אלטרנטיבה טובה ואף חילופי שלטון לא יזיקו — אפילו לקיבוצים", אמר.

דוד זפאי מקיבוץ חמדיה אינו מאמין שהמערך החדש יקום כי המשותף בין הגופים שבהם מדובר הוא בעיקר ה„נגד" ולא „בעד". מכל מקום הוא לא ישנה את אופן הצבעתו.

יוסף טרול, בן 27 מנוה איתן, מברך על הקמת מערך חדש: „זה טוב וחשוב. אני רק לא מאמין שאמנם יקום, כי לא יתפשרו על „הכסאות"". הוא היה רוצה לראות גם הקמת גוש דתי.

„אישור מהמזכירות"..

בקבוץ של השומר הצעיר, מורע, ענה לצלצול הטלפון אחד החברים שסירב להודות באומרו כי „אצלנו מדברים רק באישור המזכירות...". באופן פרטי, מבלי לומר את שמו, הוא אמר בכל זאת: „לפחות יהיה מעניין, אם יקום המערך החדש ואתה יכול לפרש כרצונך".

חבר אחר בקיבוץ זה השיב: „אני תומך בשתי ידיים בהקמת מערך חדש" ומיהר לנתק את הקו, מבלי לומר את שמו...

יצחק קעטבי, בן 37 מחדרה, המשמש כמזכיר העיר, נימנה עם המצדדים בהקמת מערך חדש: „הגיעה השעה שבישראל יונח בסיס של ממש ליצירת אלטרנאטיווה לשלטון. המערך החדש עשוי להוות כוח שישכנע את הבוחרים בישראל לשנות את המשטר. למערך זה יש לצרף, לדעתי, את הרשימה הממלכתית, המרכז החופשי ואת המפלגה הליבראלית העצמאית. איני חושב במערך זה מערך ימני, אלא מערך מרכז לאומי־ליבראלי". להקמת מערך חדש לא תהיה השפעה על דרך הצבעתי בבחירות לכנסת: מר קעטבי נאמן למפלגה אחת ויחידה.

דעת דומה השמיע נחום קלר בן 40 מפרדס חנה, פקיד וסטודנט במכללה האזורית מנשה: „הקמת מערך חדש תביא שני גופים פוליטיים מרכזיים שתצמצם צימצום מספר המפלגות במדינה. הגוש החדש ישמש אלטרנאטיווה לשלטון הקיים, אף שלדעתי לא יגבר על המערך־עבודה־מפ״ם. אף אם יקום גוף זה, לא ישנה הדבר על דרך הצבעתי בבחירות לכנסת, דעותי בנושאים פוליטיים מגובשות".

„איוורור" באופוזיציה

גבי בתיה שטואלבויץ מכניסת, קצינת מיבחן לנוער, גורסת שיש להקים מערך חדש, שיהווה כוח שקול כנגד השלטון הקיים. לדעתה, הכרחי להחליף את המשטר ואז „סוף סוף ישרת השלטון את העם ולא להיפך". להקמת הגוף המוצע, לא תהיה השפעה על דרך הצבעתה בבחירות, כי גם קודם הצביעה נגד השלטון הקיים.

שלמה שרון, בן 34, חקלאי, תושב מושב אחיקם ליד גבעת עדה: „דעתי חיובית. הדבר יצמצם את מספר המפלגות בארץ, בנוסף לכך יתמסר השלטון החדש, כיוון ... הצלחה, לפתרון הבעיות הפנימיות. אם יקום המערך החדש, ישפיע הדבר על דרך הצבעתי בבחירות לכנסת: אצביע בעדו."

דוד ירקוני, בן 37, בעל בית ספר לנהיגה מחדרה: „אני מצדד בהקמת מערך חדש. בכל משטר דימוקראטי, חייבת להיות אלטרנאטיווה לשלטון. מערך זה יאגד בתוכו אנשים צעירים, בעלי שיעור קומה, ואין כל סיבה שלא לבטוח בהם. הגיע הזמן שהמערך הקודם „יתאוורר" באופוזיציה וילמד ביקורת מהי, ייתכן שזה יחזק אותו לקראת העתיד. להקמת מערך חדש תהיה השפעה על דרך הצבעתי בבחירות לכנסת, אף שאינני מפלגתי".

„גם את משה דיין"

חיים שפר, סוכן שיווק מחיפה שכיום בנצרת עלית, סבור, כי „הקמת המערך החדש באה בזמן, כי הגיעה העת להחליף את השלטון. זוהי אחת ההתרחשויות החיוביות ביותר שחלו בעשור האחרון במדינה. אולי ייפסק פעם המשטר שמטפח שחיתות".

ובפיו גם הצעה: „המערך החדש צריך לכלול לא רק את הגופים שכבר הוזכרו, אלא גם את משה דיין...". מבחינתו, יביא הקמת המערך החדש לשינוי באופן הצבעתו לכנסת — עם או בלעדי דיין.

גם ז'ק (יעקב) ממן, בעל סטייקיה בנצרת עלית סבור, כי שר הבטחון משה דיין צריך להצטרף למערך החדש, בגלל תורות הרעיונית בתחום מדיניות הבטחון והשטחים. הקמת המערך יביא לשינוי הצבעתו והוא היה רוצה שרפ״י כולו יצטרף למערך החדש.

„לא צריך מערך חדש"

העורן יצחק, עובד המועצה המקומית נצרת עלית, אינו חושב שצריך להקים מערך חדש. „המערך הקיים טוב למדי ופועל בסדר גמור. מיותר לגמרי להקים למולו מערך נוסף", אומר, וברור לו שאם יקום בכל זאת מערך חדש, הוא לא ישנה את מפלגתו והצבעתו.

עובד אחר של המועצה בנצרת עלית, יעקב שוקרון, מכריז על עצמו כ„מתנגד מושבע של גח״ל" — אבל יחד עם זאת חושב, כי טוב יהיה אם יקום מערך חדש ובראשו... משה דיין, מנחם בגין ואריק שרון.

צפי אתר, חקלאי ממושב צפורי, אינו מאמין באפשרות ליכוד בין בגין ותמיר, „שיריבו בעתיד כמו שרבו בעבר" ולליברלים העצמאיים ודאי לא יצטרפו בשל הפער הרעיוני במישור המדיני. לדעתו, אריק שרון „יציל" רק את ע״מ, כי בהליכה לבד היתה סיעה זו נופלת הפעם.

„אני חושב שישנו רק איש אחד שיכול היה ללכד סביבו את כל המחנה ולהקים מערך חדש — הוא: שר הבטחון משה דיין".

עוקב שמעון, תושב עפולה העובד במחלבת „תנובה" בתל־יוסף, אינו מאמין באפשרות הקמת המערך החדש. „אי אפשר להדביק את הקצוות". הצבעתו לא תשתנה גם אם יקום מערך כזה.

„שאריק יקים מפלגה"

אדריאן דיאמנט, תושב אילת שבא לצפון לבקר את הוריו: „רצוי שהמפלגות הקטנות יתאחדו ותהיה אופוזיציה טובה יותר". הקמת המערך החדש תשנה את אופן הצבעתו.

שושנה בן־שמעון, זבנית בבוטיק „אתי" בנצרת עלית, משיבה בחיוך מלבב: „מספיק לנו מערך אחד. אם אריק שרון רוצה מפלגה — שיקים לעצמו מפלגה משלו".

בעיני דוד פיינ, פקיד בכיר בדאר בנצרת עלית, כבר מאוחר מדי להקים מערך חדש לבחירות הקרובות, אף כי זו הצעה טובה, ויש בה חידוש מהפכני.

אבי לבנה, מורה להתעמלות: „זה לא ילך, כי אין פרוגרמה משותפת".

עוה״ד יפה בת־ציון מעפולה, אינה מאמינה שהמערך אומנם יקום — למרות שתומכת בהקמתו. „קשה לי להאמין משום שתמיר יודע כי יפסיד מהקמת המערך, שכן כל המשאלים מנבאים לסיעתו 4 מנ־

שלמה שרון
„פתרון בעיות פנימיות"

יצחק קעטבי
„בסיס של ממש"

דטים, בעוד שבמערך יובטחו לו מן הסתם 2 מנדטים ,בטוחים'. קשה לכן להניח שאומנם יקום המערך, אף כי את ה,לאו' אף אחד אינו רוצה לומר בגלוי".

דעה מעניינת השמיע קצין משטרה בכיר, אשר מפאת תפקידו אינו יכול להזדהות: „ההצלחה היחידה של אריק שרון היא עד כה ,הצלתו' של משה דיין, שכן עתה לא יהיה למערך הקיים ברירה אלא לקבל את שדיין רוצה, כדי למנוע פרישתו ואולי הצטרפותו למערך החדש".

„כל הכבוד לאריק"

משה מרציאנו, בן 32, פועל, צפת, משיב בקיצור ולפי הסדר:

1. מברך על הקמת המערך הימני.
2. טרם החליט.
3. כל המפלגות — ובעיקר גח״ל, ל״ע ו„המרכז החופשי".

דור אורן, בן 36, נהג, נהריה:

1. המערך החדש לא ישנה מאומה ולא יצליח להוציא את השלטון מידי מפלגות השמאל השולטות כיום.
2. בהחלט.
3. כל מפלגות הימין ואפילו המפלגות הדתיות.

משה לוי, בן 42, עצמאי, עכו:

1. „כל הכבוד לאריק שרון שהצליח להכניס לראשיהם של ראשי גח״ל שהמערך עם מפלגות הימין חיוני הן למדינה והן לגח״ל".
2. טרם החליט — תלוי בתעמולת הבחירות.
3. גח״ל, ל״ע, „המרכז החופשי", הגוש הימני במפד״ל.

דור אדרי, בן 41, עצמאי, נהריה:

1. יחס שלילי: המפלגות השמאליות הוכיחו עצמן עד עתה כמסוגלות להנהיג את המדינה וכדאי שימשיכו בכך, מה עוד שאישים בעלי שיעור קומה מצויים דווקא בשורות המערך הקיים.
2. לא ישפיע. יצביע כבעבר עבור המערך הקיים.
3. לא איכפת לו.

יוחנן דרור, בן 22, פועל זמני, עכו:

1. לא יודע בדיוק מה זה מערך ימני.
2. יחליט רק ביום הבחירות ממש.
3. לא יודע.

מרים בכר, בת 32, מורה, נהריה:

1. „כל הכבוד".
2. בוודאי. „צריך לתת להם צ'אנס".
3. כל מי שיצטרף — יבורך.

„מועצת גנרלים"

„זו תהיה מועצת גנרלים וזה לא רצוי" — הגיב אריה אקרמן, תלמיד בן 18 מנצרת עלית, שהשיב לשאלה בעודו בבריכת השחיה. אריה, שיבחר זו הפעם הראשונה, אינו מתכוון לבחור בעד „מועצת גנרלים" שכזו.

אגב, אריה אקרמן היה היחיד בקבוצת צעירים העומדים לבחור זו הפעם הראשונה, שבכלל חיווה דעתו. כל היתר — ובעיקר הבנות שהיו בבריכת השחיה — הסתפקו בתשובות: „פוליטיקה? עזוב, זה לא מעניין...". אחרים גם הוסיפו כי שמעו דבר מה על ענין מערך חדש, אך לא התעמקו בסוגיה ולכן אינם יכולים להשיב.

„אין שום בסיס"

קלמן חורופין, עובד בתובלה, תושב רחובות — שולל הקמת מערך חדש, מאחר ולדעתו למערך הזה אין כרגע שום בסיס — לא אידיאולוגי, לא חברתי, ו„זה לא דבר חדש". אולם, אם יקום מערך חדש, לא ישפיע הדבר על דרך הצבעתו, ו„מי שיהיה במערך — זה לא ענין שלי, זה ענין שלהם".

משה הס, חבר קיבוץ חולדה, רואה באור חיובי הקמת מערך חדש, אולם הביע ספק אם התכנית אמנם תתגשם. מערך חדש, אם כבר יקום, לא ישפיע עליו „בשום אופן" בהקשר להצבעה ואינו „מוכן לדאוג" מי יהיה חבר במערך כזה. אם יקום: „שידאגו הם. אני אדאג לכך שמפלגת העבודה תהיה חזקה יותר".

מרדכי קשת, חבר קיבוץ גבעת ברנר, טען: „הקמת מערך חדש זה בסדר גמור. הדבר חיובי". הוא סבור כי מערך חדש רק יגרום לליכוד המערך הקיים.

יהודה לוי, מגבעת ברנר, עובד במשק —באופן עקרוני מחייב הקמת מערך חדש, וסבור כי „יתכן ומערך כזה יקום". אם יקום, לא ישפיע על דרך הצבעתו, וציין כי „במערך כזה צריכות להיות כל מפלגות הימין, וגם המפלגות הדתיות".

פניה כצנלסון, תושב רחובות, חבר מועצת העיריה, מוותיקי תנועת הפועלים, המכהן בוועד הפועל של ההסתדרות כראש המחלקה לקליטת עולי ברית המועצות, רואה „בדרך כלל" את הקמת המערך החדש כתופעה חיובית. הוא סבור כי הקמת גוש כזה יקטין את מספר המפלגות, ואז תחול התמודדות פוליטית בין שני כוחות פרלמנטריים גדולים. הוא סבור כי המערך החדש אינו יכול „בשום אופן" לשמש אלטרנטיבה לניהול המדינה, ואם יקום המערך החדש — ומר כצנלסון מפקפק אם אמנם יקום, לא ישפיע הדבר על דרך הצבעתו.

יוסף סגל, מנהל קופת חולים עממית ברחובות והאזור, השיב, כי הקמת מערך חדש הוא „צו השעה, לא רק לגבי גח״ל, אלא גם לגבי המפלגות הקטנות". אם יקום מערך חדש, תהיה לכך השפעה עליו בהקשר להצבעתו. „אולם אם לא יקום מערך חדש — לא אצביע עבור גח״ל", אמר.

דוד גלבוע, מנהל הקרן לנזקי טבע בחקלאות, בתל־אביב, רואה באור חיובי ביותר הקמת מערך חדש. „במקרה זה, המערך הקיים, של תנועות הפועלים, יצטרך לעשות חשבון נפש". הוא נמנע מלציין שמות מפלגות שאותן היה רוצה לראות כחברות במערך החדש, בטענה ש„זה ענין של המערך החדש". לדעתי, היה צריך לצרף את המפלגות הדתיות וכך להגיע למצב של „שני גושים פרלמנטריים גדולים".

משה כהן, תושב אשקלון, מרצה באוניברסיטת בר־אילן — חושב כי הקמת מערך חדש הוא „באמת רעיון טוב". הוא מאמין שהתכנית תתגשם, ולגוש הפוליטי החדש תהיה השפעה „למי להצביע". „אם תהיה זו אלטרנטיבה רצינית — אצביע למערך החדש", אמר.

נוסף לגח״ל, מר כהן רוצה לראות במערך החדש את המרכז החופשי, רפ״י, את ל״ע, „אבל לא את המפלגות הדתיות".

„קופץ על העגלה"

דב אוליקר, קבלן לעבודות חשמל, תושב אשדוד, לא היסס ואמר כי הוא „קופץ על העגלה ורואה במערך החדש תופעה חיובית ביותר". אולם מר אוליקר לא מאמין שמערך כזה יקום, מאחר וקיימים בין ראשי המפלגות והסיעות שצריכות להיכלל בו חיכוכים וסכסוכים אישיים רבים מדי, מכדי שאפשר יהיה לגשר על הפערים הקיימים".

אורינט ללויד שוב לארה"ב
מ־6 בספטמבר עד 21 באוקטובר 1973

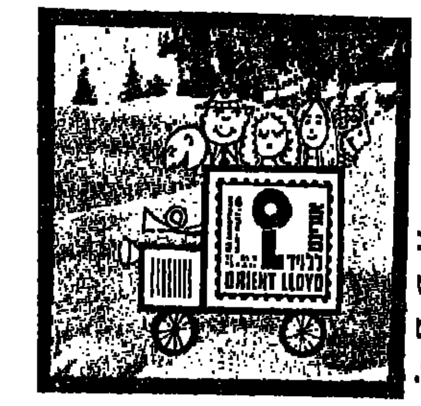

אנו נוסעים לאמריקה - מי מצטרף אלינו?

ביחד נטייל ונגלה את הקצב המרטיט של העולם החדש ונהנה מכל המקומות המופלאים עליהם שמענו ולראותם חלמנו.

רק אורינט ללויד מציע לכם 4 אלטרנטיבות:
* לחזור לישראל בתום הסיור המאורגן.
* להשאר 19 יום נוספים בארה"ב באופן פרטי.
* לטוס לאירופה ל־19 יום נוספים באופן פרטי.
* לפצל את ה־19 יום בין ארה"ב ואירופה באופן פרטי.

אנא דרשו פרוספקטים מפורטים אצל סוכן הנסיעות שלכם או אצל

אורינט ללויד תל־אביב, אלנבי 56, טל: 56281/2 רמת־גן, ביאליק 26, טל: 738133

המלווה הישראלי שלנו יכיר מכם כל דאגה במשך הסיור.

מלאי

לזוגות צעירים ולעקרות בית

הלבשה סדינים ציפות
מגבות שמיכות וכופות

הנחות אמת!
פרסום אמת!

אנו היחידים בשוק הנותנים הנחה למצעי מיטה טרלנקה (ללא גיהוץ) ומגבות פרוטת

לדוגמא:

	הנחה
מגבות „רוזן" גליל, כרמל, חרמון	20%
מגבות „מוות" — "MEVE"	20%
מצעי מיטה טרלנקה — ללא גיהוץ	20%
חולצות ופיג'מות נשים וגברים	25%

בתוקף עד 3.9.73

„מלאי" "MLAI"

רח' גרוזנברג 24 תל־אביב מול קולנוע אופיר

לחציבה בנין ותעשיה
מדחסים ניידים
AIR-MAN (JAPAN)
הטוב ביותר בטיב הנוח ביותר במחיר
937052, 03-790720.

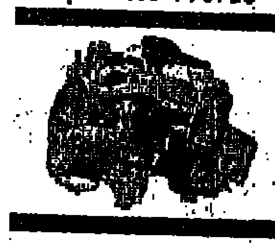

לכל צורכי התעשיה
מדחסי אויר GRASSO
לאספקת אויר דחוס קר למערכת
20 HP עד 500 HP
937052, 03-790720.

הודעה לבעלי רכב פרטי!!!
מבצע החודש בהנחות גדולות

נשיונל אטלנטיק — יצרני ציפויי חן למושבי רכב

מודיעה בזאת על

התחלת מכירה ישירה מהיצרן לצרכן
של ציפויים למושבי רכב
מבד מגבת סטרץ'

לרגל מבצע החודש ימכרו הציפויים במחיר מוזל

* ציפויי חן מיפה ומהדר את מכוניתך.
* ציפויי חן סופג את זעתך ומונע התחממות מכוניתך — אידיאלי לאקלים החם של הארץ.
* ציפויי חן נצבע בצבעים יציבים ומרהיבים
* ציפויי חן מלווה בתעודת אחריות

„לאיכות וחן — אין כציפויי חן"

המכירה הקמעונאית תערך במחסן המפעל

תל־אביב, נשיונל אטלנטיק, רח' מרכז מסחרי (מטלון) 63, סמוך לפינת צ'לנוב, בין השעות 9.00—19.00

هكذا من الأصل

*רדיו * טלוויזיה * רדיו * טלוויזיה * רדיו * טלוויזיה * רדיו * טלוויזיה * רדיו * טלוויזיה * רדיו * טלוויזיה * רדיו*

יום ו׳

3.8.73

9.05 (א) קונצרט לליל־שבת: הנ־דל: „זיקוקין די־נור מלכו־תיים"; שומאן: קונצ'רטו בלה־מינור לפסנתר ולתזמורת (עם בירן אוגדון); סיבליוס: סימפוניה מס. 2

9.05 (צ) סוכריות מפולפלות

9.06 (ב) מאוצר הסרטיה: בלי מחיצות: עם בוגרים

10.05 (ב) אני עושה לי מנגינות

10.06 (צ) שירים מלבבי: עם דוד לוין

11.05 (א) סיפורדיו: „המלך שר נשאר מ,סולם יעקב". מגיש: אברהם בן־יוסף

11.05 (ב) ממני מני: עם מני פאר

11.05 (צ) מבזרדיו

11.35 (א) צלילים שאהבנו

00.05 (צ) שיחת חצות עם פרופ׳ שולמית קרייטלר

00.10 (א) רגע של שיר

00.10 (ב) לילה של כוכבים

התכניות הקבועות

6.00 (ב) מה טובו אוהליך יעקב
6.10 (ב) התעמלות בוקר
6.20 (ב) שעה מוסיקלית
6.59 (ב) רגע של עברית
7.00 (ב) הבוקר הזה
7.20 (ב) זמר זמר לך
7.55 (ב) אחד יודע
8.09 (ב) בוקר טוב
8.55 (ב) היום לפני 25 שנה
9.49 (ב) פינת הבהרה הקטנה
10.05 (ב) לעקרת הבית
11.00 (א) עברית לעם
11.05 (צ) חבים ותפים
11.15 (א) שידור לתלמידים
11.40 (א) שיר ומזמור
12.05 (ב) בקצב יוצר
12.30 (ב) בחצי היום
2.10 (א) לאם ולילד
3.53 (ב) הדין
4.05 (א, ב) רגע של עברית
4.30 (ב) זיכרון במסכים
5.40 (צ) יומן צה״ל
6.45 (ב) היום בספורט
7.00 (ב) עברית לעם
7.03 (א) היום הזה
7.30 (א) שירים עבריים
00.10 (א) רגע של שיר

הטלוויזיה הכללית

3.00 „משפחת פרטרידג׳"
3.25 לקראת שבת
6.00 קיצור החדשות (ערבית)
6.02 סרט עלילתי (ערבית)
7.45 חדשות (ערבית)
8.05 שיר שבת
8.10 השבוע יומן אירועים
9.00 סרט קולנוע: „הזקן הילדי"
10.30 פסוקים לשבת וחדשות

הטלוויזיה הלימודית

● 16.00 דף מספר — הצ׳ל ● 16.14 המדריך לשוק — ארץ ישראל יפה ● 16.35 רונו שיר — כיתה אלמונים

שבת

4.8.73

יום א׳

5.8.73

יום ב׳

6.8.73

יום ג׳

7.8.73

יום ד׳

8.8.73

יום ה׳

9.8.73

א — רשת א׳
ב — הגל הקל
ה — רשת ה׳
צ — גלי צה״ל